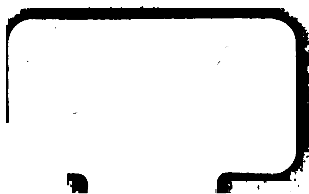

Cromwell

NLW

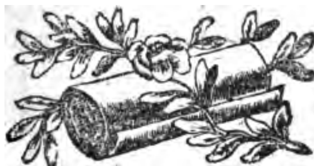
LINDHOLM

Herregård uti Upland

var Kon. GUSTAF I *föddes d. 12 Maji 1490.*

BREFVÅXLING.

FJERDE BANDET.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Peter Sohm, 1806.

FÖRETAL.

Uti det näſtföregående eller Tredje Bandet af detta Arbete, des *Företal* och ſiſta eller *Tionde* Stycke, har Låſaren blifvit underrättad om detſammas vidare Fortſättning, Innehåll och Tilökning.

Här får jag endaſt tillägga, at det hådanefter utgår uti *ſtörre* eller *mindre* Stycken, alt efter Åmnenas beſkaffenhet, och at det tilökes, under Namn af *Bilagor*, med ſärſkildt trykte Artiklar, nämligen ſådane, ſom bättre både läſas och nyſjas uti Sammanhang, än när de uti ſjelfva Verket bortblandade ſå ofta måſte afbrytas, ehuru desſa Skrifter, enår deras Vidd ſå fordrar, ockſå utgå uti *Afdelningar*. — Desſa ſåledes ſärſkildt trykte Skrifter åtfölja väl vid Utgifningen de Stycken, ſom med dem på ſamma Tid utgå, men kunna, när ſjelfva Bandet fullſtändigt utkommit, ſedan til des Slut

 fogas

fogas och bindas, såsom det skett med de til *Tredje* Bandet, *såsom* Bilagor, fogade: *Stats- och Regente-Längd*, *Förtekning*, och *Antekningar*.

Svenska Historien, *Lärdoms - Historien*, hithörande *Handlingar* och *Bref*, *Längder* på *Ämbetsmän*, på *Lefvande* och *Döde*, *Biographier*, *Orters Beskrifning*, *Historiska Antekningar* uti alla Vetenskapens Grenar förblifva alt framgent, såsom hittils, detta Arbetes - - detta mit sista egna Arbetes - - hufvudsakeligaste Föremål, såsom också mit eget käraste Yrke. Det utgår, så länge mina Krafter medgifva, så länge det af det Almänna med Bifall hedras, med Underftöd gynnas.

Stockholm den 24 Maji 1806.

CARL C. GJÖRWELL,
Kongl. Bibliothecarie.

BREF-

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDÉR och BILAGOR.

FJERDE BANDET; Stycket 1.

BREFVÅXLING.

73.

Ifrån Herr Kongl. Secreteraren *Jonas Carl* LINNERHIELM; dat. *Stockholm*, d. 1 Aug. 1784.

Innehåll:

Resa til Lindholm, Sätesgård uti Upland, och Beskrifning på Ruinerna efter det fordna därvarande Stenhuset, uti hvilket Konung Gustaf I föddes d. 12 Majl 1490.

I et gladt och angenämt Sälskap gjorde jag i går en Resa til Lindholm eller den Sätesgård, där Konung GUSTAF den *Förste*

 blif-

blifvit född. Min Herre, som älskare af Fäderneslandets Historia, behagade tillåta mig, at derom afgifva en nägorlunda utförlig Berättelse, samt lifvad af de känslor, hvaraf min själ då var upfyld. Jag skal dock icke trötta Er med våra små motgångar under et jämt rägn: desse måste tålas och vi fortsätta vår resa. Änteligen framkommo vi; och uppå en ansenlig höjd syntes blott en hög röd Mur mellan ramlade Stenhopar; vitnen både til Tidens våld och — — — — — — — — — — — — — okunnige Händers åverkan. Den bibehöll likväl ännu ét anseende af Storhet, som få af vår Tids Bygnader äga; och den backen, hvars spets den krönte, höjde sig öfver hela negdens kullar, likasom den velat uplyfta sig til en evigare Minnesvård, än de murar, som Forntiden starkt grundat, men en ännu mägtigare Förstöringskraft nedstörtat. Ännu stänkte oss himmelen med strida tårar under trädens suckande, hvilka i en tät Allée af höga Alar förde oss til foten af den märkvärdiga backen, där vi med all skyndsamhet upstego. Med häpnad funno vi, at af det Hus, där vårt *Fäderneslands Befriare* blifvit född, nu icke mera var lämnadt åfrigt, än något af de yttre Murarne, neml. hela den vestra sidan och hälften af den nor-

norra eller Gafvelsidan, bägge up til Taklaget af andra våningen, eller efter ögonmåttet til några och 20 alnars höjd, samt några skiljemurar af den nedra botnen. Desse Murar, af vid pass två och en half alns tjocklek, syntes hafva varit dels af tegel och någon gråsten om hvarannan blandade, dels af gråsten med tegel tjockt beklädde; men foten af jämna gråstenar til et par alnars högd. Ingen rapning har varit utan eller innan, undantagande på yttra hörnen och i fönstren; men kalken eller murbruket lyste lika hvitt uti fogningarne mellan tegelstenarne, som om det varit måst nytt. Husets längd var, at sluta efter ögonmått, 25 à 30 alnar, och bredden 16 à 20. Nedra botnen eller våningen fans hafva varit grönmålad innan, til, och hvar denna målning ej med murbruket blifvit afstött, hade den intet förlorat af sin klarhet genom tid eller ovård. Denna Våning har varit låg, men den öfra ansenligt hög. Folk vid Herregården viste ej omtala mer än 2:ne Våningar; men några bjelkar lågo ännu så med ena ändan fästade i muren, at man tyckte sig hafva anledning at förmoda någon mellanvåning, hvartil likvål inga fönstergluggar kunde märkas på de qvarstående murarne. Jag vågar derföre ej afgöra något härom.

fastän möjeligt kan vara, at den haft fönster åt de tvänne andra sidorne. Å den hela ännu qvarlämnade muren, voro två stora fönstergluggar af öfra våningen, vid pass 4 alnar från hörnen innantil, och midt imellan dessa syntes å yttre sidan hvit rapning i lika form med fönstren; men om det varit et igenmuradt fönster eller skolat föreställa et blindfönster kunde ej märkas. Snedt under det fönstret, som var närmast det qvarstående hörnet, var, et par alnar lägre ned, et litet eller vid pass 5 qvarter högt och 6 eller 7 qvarter bredt fönster, som ofvantil var hvälft; och nästan midt under det andra stora fönstret, men åter et par alnar ännu längre ner, var et äfven så litet fönster au Rez de chaussée eller i gråstens-foten, något öfver en aln från marken; litet til sidan därom fans ner vid jorbrynet en Källar glugg. Å den norra muren, eller den som til hälften var nedrifven, fans nu ej mera än en stor fönsterluft, hvilken berättades hafva varit i Konung Gustafs *Barnkammare*, där hans *Vagga* ännu för 10 år sedan sades varit i behåll. Midt därunder var åter et litet fönster aldeles i lika högd med det förstnämnde lilla på andra sidan. Alla dessa, utom det omnämnde hvälfda, hafva varit försedde med karmar af trädplankor hvil-

hvilka ännu på en del voro qvarsittande; men af de fleste hade stora stycken rasat ur muren och medtagit karmarna. Öfveralt skal hafva varit blyfönster med ganska små rutor. Af undra våningen funnos ännu några smala skiljemurar af tegel, där dörrkarmarne voro qvarstående och syntes äfven lämning efter en trappa och et tak af plankor. Men som hela denna Våning, vid det öfrigas nedrifvande, nästan blifvit fyld med sten, grus, murbruk, stockar och trådbitar, så kunde nu icke mera finnas från hvad rum denna trappa gått. Af folk på stället berättades at här varit flera smala trappor, efter hvilka nu icke märktes något spår. För öfrigt voro stegen af vanlig höjd eller litet mera. Efter samma Personers gifna underrättelse har Husets indelning varit sådan, at man först inkommit i en helt liten förstuga, hvarifrån man straxt utmed dörren gåt en trappa up til öfra rummen, bland hvilka Konungens Barnkammare varit i hörnet af norra och vestra sidorne, med allenast et fönster mot den norra, hvilket redan blifvit nämdt. Rummen hafva varit små, utom en Sal, som utgjordt hörnet af vestra och södra sidorne. Där under har köket varit med fönster åt begge sidorne, samt inrättat med flera Fyrugnar, och til detta rum hörde

det omnämde lilla fönstret i sjelfva gråstens-foten. Två stycken Nicher af något öfver en hälf alns bredd funnos på insidan af vestra muren, och en hög Niché, som geck ända ner til marken på den yttre. Den ena af de förre var afdeld på tvären med et tunnt bräde. Taket på Huset måste hafva varit af svart-glaseradt Tegel, efter som däraf funnos en mängd sönderslagne stycken.

Sådane voro nu *Lämningarne af Sjelfva Huset*. Vid ändarne af de begge qvarstående, eller yttre murarne däraf, började en måstadels nedstörtad gråstensmur, som nu på de högsta ställen var 3 à 4 alnar hög, och formerade, jämte Huset, en stor Fyrkant, hvilket på den bifogade Chartan är utmärkt med prickar. Jag är ej i stånd at afgjöra om detta är en lämning af någon slags borg eller af foten til et större hus, i synnerhet som innanföre syntes af samma slags murar likasom grundval til flere rum och ofvantil på murarne insänkningar likasom efter fönster. Inom desse murar växte några ensamma Stickelbärsbuskar bland det svaga grås som tilvallade mellan grus och stenar. Grodor och gräshoppor hade här valt sina gömslen; och deras prasslande väckte et ljud, lika förolämpande för örat, som deras utseende

de för mit öga. Alt, alt gaf det starkaste intryck om förödelse och härjning, af Månniskor och Tiden. Något utanföre nyssnämde Murar sågs en Stensätning i Jordbrynet, hvilken förmodeligen var en lämning efter någon gårds-stångsel; och långt från muren, på södra sidan, var en bygnad af gråsten, som nu var måst nedramlad, men fordom torde hafva varit något slags visthus.

Desse äro *alla Ruinerne* efter Bygnaderne; svaga Minnesmärken af et så märkvärdigt Herrasäte. Sedan jag hunnit betrakta dem, då först kunde mit öga våndas at beskåda Belägenheten, som är stolt och vacker. Lill-sjön går tätt ner om höjden, hvarpå Huset ståt, och Stor-sjön på andra sidan, men något längre bort. Backen är bevuxen med fint gräs, och den högste i trakten. Man känner sig här likasom uplyftad i en högre krets, man andas en friare luft, och då man öfverser Landet vidt omkring, påminner man sig här med en glad Förtjusning den Patriot, Hjelte och Konung, som här först skådat dagen. Åkrar, ängar, skogar och de tvänne täcka sjöar, som krusa sina friska, aldrig våldsamma böljor mot Backens fot, omgifva denna höjden, omkring hvilken höga Alar upresa sig. Så har Naturen

sjelf

sjelf med en grönskande hägnad velat omgifva denna märkvärdiga kulle, och likasom dymedelst visat ömhet at bevara dessa ypperliga, oss så kära Antiqviteter. Årligen undergår denna bygnad dock vidare missöden; men häftigaste förstöringen skall likvål, til Tegels vinnande, skett för några år sedan, då Egendomen var uplåten under Arrende, och någon bygnad företogs vid nu varande Herregården, hvilken är anlagd et godt stycke nedanför på en jämn plan. Ännu för 16 år sedan voro åtskillige rum qvar: och nu finnes knapt några spår derefter. Ack, hvilken Syn! och måtte en Monarch, som bär GUSTAFS Namn, som så ofta hos oss förnyat *Wasa*-Åttens Minne, medelst sin kraftiga åtgärd fria dessa ännu öfriga sista och svage Lämningarne af detta Wasa Husets Säte ifrån en aldeles sluteligt undergång, ifrån det öde, at kanske ännu i vår tid jämnas lika med den jord, som tjent detta fasta och stora Hus til en grundval: et Hus, som efter al min öfvertygelse, min innerligaste önskan, hade för alla tider bordt vidmagthållas; och hvilken ära för dem, som fått bo under de Tak, hvar Gustaf I började andas, samt lefva uti de rum, hvarifrån hans unga Syn först skådade det Fädernesland, som hans Mannamod framdeles

deles ſkulle frälſa från Träldom och hans Klokhet vid Sjelfſtändighet bibehålla! Vågade jag gå uti mine Patriotiſke Önſkningar vidare, ſå ville jag från denna Höjd ſe et nytt Hus upreſa, mera varagtiga murar, inom hvilka Guſtaf Ericsſon Waſes Stod ſkulle finnas uphöjd, och hvareſt Rikets ädlaſte Ungdom, likſom under ögonen af denne Svenſke Adelsman, ſamt ſkild från Hufvudſtadens förſtröelſer och vekliga nöjen, fick däremot upfödas uti Fäderneslandets Kännedom, uti Förfädernes Seder, uti Ridderliga Öfningar, för at dymedelſt blifva ſå mycket mera värdige den ſtora Äran, at under ſenare Guſtaver tjena och förſvara det Rike, ſom urgammalt var, men utom Guſtaf Ericsſons Hjerta och Arm ſet ſig förvandlat, om icke til en Provins, dock til et Lyd-Rike under främmande Krona; et öde, ſom, i briſt af en ſådan Hjelte, drabbade et annat lika gammalt Nordiſkt Rike. Dock til hvilka alla Betraktelſer och Önſkningar leder mig icke den Förtjusning, ſom jag från detta vördnadsvärda, från detta likſom Heliga Rum fört med mig hit til Hufvudſtaden. —

För at gifva ännu litet tydligare begrep om Ställets Belägenhet afteknar jag den efter hvad jag ännu kan minnas. Måtte Min Herre icke hafva funnit min Be-

Beskrifning för kort eller för ofullkomlig; men i anseende til ämnet behöfves ingen ursäkt. Jag är viss, at Er varma känsla för sjelfva Saken, kommer Er at glömma min penna; och Er vänskap ökar denna öfvertygelse, äfven som den högaktning hvarmed jag har m. m.

Tillägning.

Detta Bref finnes väl tilförene trykt uti min *Collection*, senare Uplagan (Stockh. 1781, 8), s. 204 f. men hörer icke dessmindre til denna min Brefväxling; hälst Innehållets Märkvärdighet, och författadt af den vittra och sköna Penna, som sedermera lämnat oss en *Resa genom Sverige*, full af taflor, teknade lika lyckligt både af Snillet och Etsnålen, skulle tilegna detta Bref et utmärkt rum uti hvilken Svensk Brefsamling, som hälst. Herr Författaren lefver nu uti et lyckligt Lugn på des vid Calmar så väl belägna Sätesgård *Ebbetorp*, och torde vi få emottaga af Des Hand flere Vedermålen uti den målande Beskrifningen af de Lägen uti des Fädernesland, som förtjena Upmärksamhet af en Kännares Öga, Tekning af en Måstares Ritstift. Den *ena* til detta Bref hörande Tekningen, som föreställer sjelfva Ruinen och Läget af Sten-

Stenhuset, samt graverad af min k. Son, numera Stads-Architecten Carl Christoffer *Gjörwell*, fogas til detsamma; men den *andra*, som föreställer Grundritningen af hela Lindholm, skal åtfölja en annan Artikel uti detta Arbete. — Får endast tillägga, at min Son, som hade den äran, at vara Herr Kongl. Secreteraren *Lännerhielm* på denna Resa följagtig, på min uttryckeliga begäran -- ty man såg då redan förut det Missöde, som förestod äfven denna ringa Qvarlefva af Stenhuset -- återförde mig *tvänne Tegelstenar* utur denna ännu så vördnadsvärda Ruin, hvilka jag altsedan förvarat, samt skal uti egen Låda aflämna til något Förvaringsställe; anseende dem såsom *Heliga Reliquier* efter et Hus, hvar *Anyoskiftaren* af Sveriges Rike, såsom *Sjelfständige*, först skådade Dagen och det Fädernesland, han befria, uplysta, befästa skulle.

LÄNGDER.

LEFVANDE *Personer*.

WALLIN (M. *Joh. Olof*), vann uti *Svenska Academien* år 1805 stora Belöningen för

för Lärodikten: *Upfostraren*, samt åfven famma gång, eller vid Academiens årliga Högtidsdag d. 20 Dec. fören. år, den mindre Guldpenningen, för *Öfverfättningar* utur *Horatius* och *Virgilius* *). Denne Författare har börjat utgifva en Samling af Öfverfättningar utur de berömdaste Latinfke Forn-Skalder.

*) Inrikes-Tidningen 1785, n. 146.

Kungörelse.

Detta Arbete utgifves hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Hufet N:o 120, emot Prenumeration med En R:dr på hela Fjerde Bandet, dess Bilagor med inberåknade. Detta Stycke åtföljer et Kopparftick, fom förefter Lindholm, Sätesgård uti Upland, hvar Kon. Guftaf I föddes 1490; och koftar færfkildt 4 fk. Bandet 1 — 3 finnas ockfå dår til falu, och kofta famfälde Tre R:dr 44 fk.; men til Köpare, fom anmåla fig under Loppet af innevarande Junii-Månad, lämnas de för Tre R:r.

Stockholm, d. 2 Jun. 1806.

Gjörwell.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER och BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 2.

LÅNGDER.

HISTORISKA *Anteckningar*.

4. SCHÖNBURG, *Riks-Förstendöme* och *Riks-Grefveskap* uti *Tyskland*. Detta numera så fördelda Land är beläget uti *Öfver-Saxiska* Kretsen, och til en del uti Kur-Saxiska Bergslagen. Det är af betydelig Vidd, och innehåller icke mindre än 14 Städer, som drifva ansenlig Handel med Spannemål, Järn och Fabriks varor. Regenter och Undersåtare bekänna den Evangelisk-Lutherska Läran. — Åtten *Schönburg* är urgammal, och går up alt til år 936, samt härstammar ifrån hinsidan om Rhenströmen, flyttade til Markgrefskapet

Meisſen uti Saxen, ſamt ſåtte ſig ſedan dår uti Landet. *Fredric von Schönburg*, ſom dog 1383, blef Stamfader för det nuvarande Huſet, ſom ſöndelar ſig uti 2:ne Hufvud - Linier:, Schönburg - *Waldenburg* och Schönburg - *Penig*. Begge desſe Grenar uphöjdes år 1700 uti Riksgrefligt Stånd, hvilka på Riksdagen höra til Wetterauiſka Grefve - Collegium, ſamt åga äfven Såte och Stämma vid Öfver - Saxiſka Kretsdagen. Landerne tagas ſåſom Lån af Kur - Saxen. Staden *Glauchau* *) år Hufvudſåtet och finnes dår åfven ſjelfva det gamla Reſidence-Slottet *Schönburg*. Dår år ockſå Såtet för den gemenſamma Regeringen, åfven ſom det gemenſamma Conſiſtorium och den gemenſamma Kammaren.

Den åldre Grenen har vunnit en ny Vårdighet inom Tyſka Riket, ty Riksgrefve *Otto Carl Fredric* uphöjdes 1790 uti *Riks - Förſteligt* Stånd. Han var födt 1758, antrådde Regeringen ſåſom Riksgrefve 1779, och dog ſåſom Riksförſte d. 29 Jan. 1800, lämnande Regeringen åt ſin Son, nu varande Förſten OTTO VICTOR, född 1785, år ogift, och har yngre Bröder. Detta Riks - Förſteliga Hus ſkrifver ſig: *Schön-*

*) Kallas ockſå *Glaucha*, men merendels Glauchau til Skilnad från Glaucha vid Halle.

Schönburg Waldenburg. Det residerar på Slottet uti Staden *Waldenburg.*

Den yngre Grenen, eller den af *Penig*, har fördelat sig uti de ännu lefvande Husen *Rochsburg*, *Glauchau* och *Wechselburg.* Riksgrefskapet, *Schönburg-Rochsburg* innehafves nu gemensamt af Bröderna Henric Wilhelm, född 1751, och Henric Ernst, född 1760, begge äro utan Efterkommande. — Riksgrefveskapet *Schönburg-Glauchau* innehafves af Gottlob Carl, född 1762, är gift och har Söner. — Riksgrefveskapet *Schönburg-Wechselburg*, hvars Hus residerar dels på Slottet i *Glauchau*, dels på Slottet uti Staden *Wechselburg*, innehafves af den nu regerande Riksgrefven Carl Henric, född 1757, efterträdde sin Fader af samma Namn 1800, är Johanniter-Riddare, och gift, sedan 1782, med Juliana Eleonora *von Lütrichau*, Doter af Kur-Saxiske Öfversten Carl Aug. von Lütrichau, men äger af detta Gifte blott en Doter *Louisa Henrietta Renata Augusta*, född den 7 Mart. 1783, som vigdes d. 7 Apr. 1806, och på Slottet uti Glauchau med Hr Grefve Gust. *von Düben*, Kgl. Svensk Chargé d'Affaires vid Käjserliga Hofvet i Wien, Cavalier hos H. K. H. Hertiginnan af

Södermanland och Capitaine vid Calmare-Regemente *), född 1774, och Son af Herr Riks-Rådet, Grefve Carl Wilh. *von Düben*, kallad, såsom President uti Kongl. Kammar-Revisionen, til Riks-Råd 1788, och dog i Stockholm 1790. — Fören. Riksgrefve *Carl Henric* af Schönburg-Wechselburg äger en Bror, *Wilh. Albrekt*, född 1762, Kur-Saxisk Geh. Råd och Kammarherre samt Rid. af Kur-Pfaltziska Lejon-Orden, gift sedan 1791 med Benedicta Elisabet *von Sievers*, men äger inga Barn; och 2:ne Systrar, Tvillingar, födde 1766, af hvilka *Christina Henrietta* är sedan 1784 gift med Riksgrefven *Henric* XLVIII af *Reuss-Kösteritz*, och *Carolina Wilhelmina* är sedan 1788 gift med regerande Riks-Grefven *Carl Christian* af *Giech*.

5. GAETA; *Stad* och *Fästning* uti Konungariket *Neapel*, och dess förnämsta Landskap *Terra di Lavoro* kalladt. Den har et långt och smalt Läge på en uti Hafvet utgående Bergsudde, nästan hel och hållen omgifven af detsamma; är befäst och äger därjämte på sin höjd et Castel eller en

*) Se Inrikes-Tidn. 1806, n. 46. Uti de Tyska Genealogiska Handböckerna är nuvar. Fru Grefvinnan von Dübens Förnamn: *Renata Augusta Louisa Henrietta.*

en sårskild Bergfästning, som då den är försedd med motsvarande Besätning och Lifsmedel, räknas ibland dem, som svårligen kunna intagas*). — Des Hamn är af medelmåttig storlek, men ganska säker. Invånarne gå til 2400. Där finnas en Biskop med sin Domkyrka, flere Sockenkyrkor, 6 Munke- och 2 Nunne-Kloster, til altför öfverflödig Andagt å ena, och Lätja å andra sidan mot en så liten Folkhop. En Kgl. både Gouverneur och Domare hafva där sina Säten; såsom ock sjelfva Staden är en Kgl. Domaine-Stad. Den drifver et fördelaktigt Fiske, och fångas äfven här stora Delphiner. De gå nära Landet, och var det för dem, som det ryktbara Helgonet *S. Franciscus* **) prädikade, och är det Rum, hvarifrån han sökte omvända desse Hafvets invånare, genom en Mur ännu instängdt. Ja! han behagade äfven här intyga på et annat sätt sin Helighet, i ty han ena reso, då han ansäktades af en svår Kötsens Lusta, vältrade sig naken

 uti

*) Hörer således til de få så kallade *Ointagelige* Fästningar i Europa, såsom *Gibraltar* i Spanien, *Königstein* i Saxen och vårt *Carlsten* vid Marstrand; men at de kunna intagas vitnar Historien, äfven detta Gaeta.

**) Han föddes 1182 i *Assisi*, Stad uti Kyrko-Staten, och dog Därstädes 1226. Intet Helgons Legenda är så upfyld af Orimligheter som denna.

uti en Törnbuske, hvilken ock än i dag finnes uti Franciscanernes Kloster-Trägård, samt där af alla lättfoende med Vördnad och Vålbehag åskådas. Men ej nog med dessa Underbarheter; ty utmed Hafvet vises också et af hårda Marmorn bestående Berg, som vid Christi Korsfästelse remnat midt i tu; Sanningen år, at det genom en Jordbäfning fåt denna Refva af 4 til 5 fots bredd. På sjelfva denna Klippa, kallad *Monte alla Trinita*, hafva Benedictinerna bygt sig en Kyrka, och huggit en Trappa ned uti rämnan, på hvilken de nedstiga til et uti djupet anlagt Capel. Denna Stad kan af en Fiende endast ifrån en smal Landsfida belägras, och genom en blocquerande Flotta uthungras. Den har dock flere gånger blifvit intagen, såsom 1707 af de Käjserlige, som då togo den ifrån Spaniorerne, 1734, då Spaniorerne återtogo den, begge gångorne efter Motstånd, och 1799 af Fransoserne men utan Motstånd, föll dock ännu samma år uti de Engelskas Våld, som med sin Flotta beherrskade hela Neapolitanska Kusten, samt således åter kom uti sin Konungs händer. Han har väl förſett denna Fästning, och updragit, under nuvarande förnyade Krig emellan Frankrike och Neapel, des För-

fvar

svar åt en käck Tysk Fältherre, Prins Ludvic af *Hessen-Philipsthal*, Gen. Lieutenant uti des Tjenst*),

Lefvande *Personer*.

LANTINGSHAUSEN (Grefve *Albrekt*), Öfverste, Commendeur med Stora Korset af Kgl. Wasa-Orden och Rid. af Kgl. Sv. Orden, förordnades af K. M. d. 5 Apr. 1806 til Förste-Stalmästare hos H. K. H. Hertiginnan af Södermanland**).

MURRAY (D. *Gust.*), Pastor Primar. i *Stockholm*; Ordin. Præses uti Stadens Consistorium, Kgl. Hof-Prådikant hos Hertigen af Södermanland, och Capellan vid de Kgl. Orden, erhöll af K. M. d. 28 Oct. 1805 Fullmagt, at tillika vara Kyrkoherde uti *Skå* och *Sånga*, Lands-Församlingar uti Upland och på Svartsjölandet***).

HY-

*) Om denne Herre en särskild Antekning framdeles.

**) Post-Tidn. n. 63.

***) Post-Tidn. 1805, n. 137.

HYLANDER (D. *And.*), Extraord. Theol. Professor i *Lund*, utn. af K. M d. 20 Febr. 1806 til Tredje Theologiska Professionen vid dårvarande Kongliga Academie*). Han tilträdde samma Profession d. 21 Maji följ. med et Tal: de *Novissimis* Theologiæ & Religionis per Europam *Fatis*.

TRANÉR (M. *Joh.*), Docens uti Romerska Literaturen i Upsala, erhöll uti *Svenska Academien* år 1805, Belöning för Öfversättning af en Fabel utur *Ovidii* Metamorphoser**).

*) Post-Tidn. n. 51.
**) Inrik. Tidn. 1805, n. 146.

KUNGÖRELSE.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, emot Prenumeration med En R:dr på hela detta Fjerde Band, des Bilagor med inberäknade. Detta Stycke särskildt köpt kostar 2 sk. Band. 1—3 kosta Tre R:dr 44 sk.
Stockholm, d. 6 Jun. 1806.

GJÖRWELL.

STOCKHOLM,
Tryckt hos PETER SOHM, 1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BRÊFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 3.

LÅNGDER.

VITTERHET.

8. SKALDEQVÅDE, öfverlämnadt til Hans Maj:t KONUNGEN af de *Studerande* vid Hög-skolan i *Greifswald* d. 12 Maji 1806 *).

Trüb' und gewitterschwer entringt das neue
Jahrhundert sich dem schwarzen Schooss der
Zeit;
Gelös't ist jedes alte Band der Treue,
Verrückt die Wage der Gerechtigkeit.

C Den

*) Detta underdåniga Vedermäle af Trohet och Kärlek för sin Konung öfverlämnades om

Den Uebermuth schrecht keine Furcht der Reue,
Was ihm gelüstet, übt er ungescheut;
Die Willkühr schaltet und mit frechen Händen
Wagt sie der Menschheit-Heiligstes zu schänden.

Nur grossen Seelen edles Vorbild hebt
Das Herz empor zu freudigem Vertrauen.
Was dunkel die Vergangenheit begräbt,
Läst uns der Spiegel der Geschichte schauen:
Vor ihr geführt wird unser Muth belebt,
Vor keinem Schicksal darf uns ängstlich grauen;
Wo ist die Macht, die einem hohen Geist,
Der Gott und sich vertraut, den Sieg entreisst?

Wer konnte Gustaf Adolphs Arm bezwingen,
Der einst die Fesseln unser Väter brach?
Als düstre Wolken über Deutschland hingen,
Den

aftonen af den Academiska Ungdomen, som under Musik och med Faklor tågade ifrån Universitets-Collegium til det Hus på Stora Torget, hvilket Hans Maj:t bebor under Dess närvaro i Greifswald. Ofvannämnde Skaldeqväde emottogs ock med utmärkt Nåd. — Man får härjämte berätta, at de Studerandes Antal nyligen ökat sig til öfver Hälften mot förut. — Se den i Greifswald utgående Lärda Tidningen, under namn af: *Neueste Critische Nachrichten*, år 1806, N:o 21. — Utur denna Tidning är också detta Qväde här infördt.

Den Ländern drohte tiefer Knechtschaft Schmach,
Kam der Erretter, wie auf Engelsschwingen,
Und Heil und Glück zog Seinen Spuren nach:
An Ihm entflammten die erloschnen Gluten,
Um Ihn gedrängt die Edlen und die Guten.

Sein Leitstern war die Ehre und das Recht,
Wofür Er froh Sein heilig Schwerdt gezogen:
Drum blüht Sein Ruhm auch hell und ungeschwächt,
Wenn des Erob'rers Name längst verflogen;
Nach Ihm seufzt tief das lebende Geschlecht,
Es zu befrei'n aus der Verzweiflung Wogen.
Schweigt jeder Mund, ist jeder Arm gelähmt,
Und schlägt kein Herz mehr, das die Schmach beschämt?

Wir haben Dich, und unsre Herzen wallen
Empor in freudiger Bewunderung.
Hell glänzest Du, ein leuchtend Vorbild allen,
Dein Name wecket die Erinnerung
An den Heroen, der für uns gefallen:
In jedem Busen wird die Hofnung jung,
Und hoher Eifer röthet unsre Wangen,
Der Tugend und der Ehre anzuhangen!

Verschmäh der Ehrfurcht reines Opfer nicht,
Das freudig wir mit frommen Händen zünden.

Wir sind bereit, ruft uns die süsse Pflicht,
Mit DEINEN Treuen treu uns zu verbinden;
Was unsre Lippe schüchtern heut verspricht,
Das hoffen wir durch Thaten zu verkünden:
"Dass unsrer Liebe keine Liebe gleicht,
Und unsrer Herzen Treue keinen weicht".

---

9. LA VERDURE; *Chanson.*

C'est la Verdure
Qui nous annonce avec gaîté
Le doux réveil de la Nature;
Le trône de la Volupté,
C'est la Verdure.

Sous la Verdure
Zéphir éteint les feux du jour;
Mais son haleine fraiche & pure
Rallume tous les feux d'amour
Sous la Verdure.

Sans la Verdure
Point de myrte ni de laurier:
Comment orner la chevelure
Et de l'amant & du guerrier,
Sans la Verdure?

Sur la Verdure
L'innocence timidement

Cueille

Cueille des fleurs pour ſa parure;
Parfois elle en perd en jouant
Sur la Verdure.

Sur la Verdure
L'amour a trouvé le bonheur;
Depuis cette heureuſe aventure
L'Eſpérance a pris la couleur
De la Verdure

L. P. Ségur, *l'ainé.*

Öfverſättning.

Det Gröna; *Viſa.*

Det täcka Gröna
Öſs Vårens glada hälsning bär,
Då all Natur nytt lif får röna,
Och då en Thron för Nöjet är
Det täcka Gröna.

Ibland det Gröna,
När Veſtan irrar i ſit lopp,
Hans fläkt gör blommorna mer ſköna,
Och lifvar qväfda lågor opp
Ibland det Gröna.

Utan det Gröna
Ej Myrten och ej Lager fans.
Hvad ſkulle Älſkarns hjeſſa kröna,
Hur Hjelten vinna ſegrens krans,
Utan det Gröna?

Uti det Gröna
Ses Flickan, med en blygſam hand,
Sit bröſt med Blommors prakt förſköna;
Men leker bort en Ros ibland
Uti det Gröna.

Sen i det Gröna
Det ljufva Löftet blef betalt,
Som Skönhet gaf, at Ömhet löna;
Har Hoppet til ſin färg utvalt
Det täcka Gröna.

G. S.

TILLÅGNING.

Författaren til det Franſyſka Qvädet är Hr *Lud. Phil.* SEGUR, af gammal Franſyſk Adel, ſom varit under ſenare Stälningen Miniſter i Petersburg, Berlin och Rom; han är tillika *Häfdeteknare* och *Skald.* Uti egenſkap af den förre har han utgifvit: *Hiſtoire* des principaux événemens du Regne de Frederic Guillaume II, Roi de Pruſſe, et Tableau politique de l'Europe depuis 1786 jusqu'en 1796, af hvilket Arbete 2:ne Uplagor utkommo 1800 och 1801, 8. Såſom Skald åter har han utgifvit: *Contes*, Fables, Chanſons & Vers. Paris 1801, 8. De fleſte af deſſa hans Vitterhets-Arbeten äro uti den lätta och glada Stylen, merendels Skalka-qväden uti Tonen och Smaken af Hr Stanisl.

Stanisl. Boufflers, också Fransysk Adelsman af gammal Ått. *La Verdure* läses uti hans sistn. Arbete, s. 177. Författaren til förest. qvicka Granlåt kallar sig på sina Arbeten *l'Ainé*, til skilnad från sin yngre Bror, *Joseph Alexander*, som däremot kallade sig *le Jeune*, också Skald och Författare, samt känd för den agreable Compilationen: Sur les *Femmes*, men är icke längesedan död. Begge hafva de skrifvit för Theatren.

Lefvande *Personer.*

LEMBKEN (D. *Sam.*) Tredje Theol. Professor i *Lund*, utnämnd af K. M. d. 21 Dec. 1805 til Första Theolog. Professionen och det dermed förenade Domproste- Åmbetet därstädes *). Han är til åren den äldste af alle Theologer vid våra Academier och Gymnasier, ty hån är född den 13 Jun. 1720 i Skeen, By uti Annerstad, Socken uti Småland, grundlade sine Studier i Wexiö, blef Student 1739 i Lund, och har alt sedan därstädes ehuru merendels med trög lycka, dock med al heder och utmärkt gagn för Läroverket, gåt igenom hela den Academiska Tjenstgöringen up til det första rummet ibland denna Högskolas Lärare. Tredje Theol. Professor blef han 1795.

MÖL-

*) Post-Tidning. 1806, N:o 17.

MÖLLER (*Jöns*), Conrector vid Trivialskolan i Slagelse, Stad på Seland, vann, vid Kongl. Vetenskaps-Societetens i Köpenhamn Sammankomst den 11 Apr. 1806, den Stora Belöningen af en Guld-Medaille om 100 R:d. värde, för des Svar på den upgifna Frågan: Hvaruti bestå de *Missbruk* af den såkallade *Pragmatiska Historien*, hvilka åtskillige så äldre som nyare Häfdeteknare tillåtit sig; och hvilka *Reglor* skal man iagttaga, at detta Sätt, at berätta och beskrifva Händelserna, medelst origtig Efterföljd icke må snarare skada än gagna den Historiska Vetenskapen? Vid förenämnde Sammankomst upläste Justit. Rådet och Professoren Hr *Nils* Schow en Tillägning, i afseende på förenämnde Svar, uti hvilken han ännu närmare bestämde rätta Begrepet af en *Pragmatisk Historia*, med bifogad Förtekning på de Arbeten, hvilka förtjent detta Namn.

Kungörelse.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor inberäknade. Detta Stycke sarskildt köpt kostar 2 sk. Banden 1-3 kosta 3 R:d. 44 sk. Stockholm den 12 Jun. 1806.

Gjörwell.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 4.

LÅNGDER.

HISTORISKA *Anteckningar*.

6. HESSEN - PHILIPSTHAL, *Landgrefligt Hus* uti *Tyskland*. Det härstammar ifrån Hufvudgrenen af det urgamla Landgrefliga Huset *Hessen*, eller den såkallade af *Hessen-Cassel*, nu mera den sedan år 1803 kallade Kurförsteliga af *Hessen*. Des Stamfader är PHILIP, Bror til Landgrefve Carl af Hessen-Cassel *), begge Söner af Landgrefve *Wilhelm* VI, som dog 1663. Den äldre Sonen *Carl* efterträdde uti Landgrefve-

D ska-

*) Fader til Konung FREDRIC I uti Sverige.

skapet *), men den yngre *Philip* erhöll endast til sit underhåll åtskilliga strödda Gods och Byar. Uti Byen Kreutzberg bygde han sig et Slott, som han kallade efter sig *Philipsthal*, och förde sedan Titeln af *Hessen-Philipsthal*, dock utan at äga säte och stämma, hvarken vid Riksdagen i Regensburg eller vid Kretsdagen för Öfver-Rhenska Kretsen, uti hvilken hans Landegendomar voro belägne; hvilke icke egenteligen böra kallas et *Landgrefveskap*, men väl sjelfva Huset *Landgrefligt*, såsom ifrån et dylikt härstammande. Denne Landgrefve Philip, född 1655, var gift med Catharina Amalia af Riksgrefl. Huset Solms-Laubach, och dog 1721. Af detta sit Gifte ägde han tvänne Söner. Den äldre Carl til *Hessen-Philipsthal*, född 1682, var Käjserl. General-Lieutenant, och dog 1770. Af sit Gifte med Carolina Christina, Prinsessa af Saxen-Eisenach, hade han Sonen Wilhelm, född 1726, hvilken ännu lefver, och har varit General uti Holländsk Tjenst. Af sit Gifte med Ulrica Eleonora, sin Cousine och Doter af Prins Wilhelm af Hessen-Philipsthal-Barchfeld (om hvilken nedanföre), hade han 1) *Carl*, född 1757, och var Öfverste uti Hessen-

*) Han var född 1654 och dog 1730, samt efterträddes uti Landgrefveskapet af sin då äldste lefvande Son, förenämnde Konung Fredric.

sen-Casselsk Tjenst, då han dog den 2 Jan. 1793 i Frankfurt vid Mayn af sina vid samma Stad erhålna sår. 2) *Fredric*, född 1764, Öfverste i Holländsk Tjenst, och dog den 16 Junii 1794 i Nivelle, Stad uti Brabant, och uti Fransyska Fångenskapen, samt af sina uti Träfningen vid Waterloo unfångne sår. Begge desse Bröder blefvo således Offer uti Revolutions-Kriget. 3) *Ludvic*, den tredje Brodren, född den 8 Oct. 1766, har också sökt sit bröd uti Krigstjensten, och var Ryttmästare uti den Holländska, då han 1797 gick uti den Neapolitanska; uti hvilken han är Gen. Lieutenant och Gouverneur uti Fästningen *Gaeta* *), som han nu så käkt förfvarar emot Fransoserne. Han är gift sedan 1791 med Maria Francisca Berghe von Trips, men som uphöjdes 1796 uti Riksgrefl. Stånd, samt har med henne en Doter, Maria Carolina, f. 1793, och en Son, Ferdin. Wilhelm, f. 1798. 4) *Ernst Constantin*, född 1771, och är Öfverste för det uti Bataviskt Sold varande Regementet ifrån Saxen-Gotha. Han är gift sedan 1796 med Christina Lovisa, Prinsessa af Schwarzburg-Rudolstad, samt har med henne tre Söner.

Förenämnde Stamfaders eller Landgrefve Philips andre Son var Wilhelm, född 1692, Holländsk General och Gouverneur i Breda,

*) Om denna Fästning se här frammanföre, s. 20.

Breda, dog 1761. Af sit Gifte med Prinsessan Charlotta Wilhelmina af Anhalt-Bernburg hade han flere Barn, ibland andra, utom förenämnde Prinsessa Ulrica Eleonora, 2:ne Söner: 1) *Fredric*, född 1727, Öfverste uti Hessen-Casselsk Tjenst, och dog 1777, väl gift, men utan Barn. 2) *Adolf*, född 1743, Kongl. Preussisk General-Major, som dog 1803, och lemnade, af sit gifte med Prinsessan Wilhelmina Lovisa af Saxen-Meiningen, 3:ne Söner: Carl August, Fredric Wilhelm, Kongl. Dansk Ryttmästare, och Ernst Fredric, Kur-Hessisk Capitaine. Denna senare eller andra Gren af Philipsthalska Linien skrifver sig til *Hessen-Philipsthal-Barchfeld*, efter Slottet i Byen Barchfeld, uti Herrskapet Smalkalden. Af alt sammanlagdt synes, at denna Bilinea af Kur-Hessiska Huset äger inga stora Underhålls-Länder, utan lefver tillika af sina Tjenster hos andre Regenter; bära dock Namn af Landgrefvar och Prinsar. Hela Huset bekänner den Reformerta Läran; så framt icke Prins Ludvic, som tjenar i Neapel, där antagit den Catholska, efter han sedan år 1803 äfven är Riddare af S. Januarii-Orden *).

Hvad

*) Kan icke med vishet säga, huruvida en Protestant får bära denna Catholska Orden; önskade blifva härom underrättad.

Hvad nyssnämnde S. JANUARII-*Orden* beträffar, så stiftades den af Konung Carl, gemenligen Don Carlos kallad, år 1738, sedan han kort förut så lyckligen både eröfrat och medelst Freden äfven vunnit de begge Rikena Neapel och Sicilien. Denna Ordens Tecken är sjelfva Helgonets Bild, som bäres vid et Band af vattrad Liffärg ifrån högra skuldran ned til venstra sidan. Hvad nu Helgonet *S. Januarius* angår, så var han Biskop i Benevent, och blef vid de Christnas förföljelse under Käjsar Diocletianus halshuggen. Hans kropp fördes sedan til Neapel och blef där under Hufvud-Altaret uti Domkyrkan begrafven; men uti et des särskilda Capel förvaras ännu, enligt föregifvande, hans *Hufvud* och *Blod*. Detta senare, aldeles torrt, finnes uti 2:ne små Glasflaskor af crystall, som årligen hvarje första Söndag uti Maji månad, samt under stor högtidlighet, ställas tätt utmed det afhugna Hufvudet. När detta Blod då uti någondera flaskan, än mera uti dem begge, börjar flyta, göres deraf den slutföljd, at det året skal blifva lyckosamt för Landet och Regeringen, hvilket Undertecken emottages af den uti Domkyrkan församlade talrika Menigheten med almänna Glädjerop och Tacksägelser; men flyter det intet, så tror Folket, at en stor Olycka förestår Land och Rike, och man hörer då ej annat, än idel Klagorop: ack och ve! Huruledes och med hvilka konstgrep Präster-

sterne verka och åstadkomma detta flytande af et stelnadt Blod är ännu icke til fullo utrönt, utan äro meningarne därom skiljagtiga. Alla Protestanter drifva naturligtvis sit begabberi med detta förmenta underverk, och Engelsmannen *Addison* anser det för et andeligt Gyckelspel och et det grofvaste Bedrägeri; men *Voltaire* — den så store Spyflugan, när det angår Helgona-Legender, tar nu sjelf en annan Masque, och söker visa denna Synbländning på en drägelig och hälsosam sida, i det han säger: „Tous ces Auteurs pouvoient observer, que ces Institutions ne nuisent point aux moeurs, qui doivent etre le principal objet de la *police civile* & *ecclesiastique*; & que probablement les imaginations ardentes des climats chauds ont besoin de Signes visibles, qui les mettent continuellement sous la main de la Divinité“. Men ej nog med Vidskepelsen inom Domkyrkan, utan på stora Platsen framföre densamma finnes en Obelisk af Marmor uprest, på hvilken S. Januarii Bild af Metal är, til almän dyrkan, upsatt. Ja! hans Namn bäres ock af många Catholska Höga Personer; således heter nuvarande Kron-Prinsen af Neapel och Sicilien Frans *Januarius*, och Konungen hans Herr Fader, Ferdinand IV, har ibland otta Namn också det af Januarius, som uti denna Längd fåt sit rum emellan Seraphicus och Benedictus. — Men för at komma til det heliga och flytande *Blodet* tilbaka, så är

det tillika ganska fogligt, ty man har med en slags förundran läst uti Avisorna, huruledes det, på sin Högtidsdag uti sistl. Maji månad, behagat flyta, för at intyga Helgonets Bifall til den nye Inkräktarens Eröfring af Konungariket Neapel.

LEFVANDE *Personer*.

HUMMEL (*Arvid Dav.*), Stads-Notarie i Götheborg, utnämndes af Kongl. Maj:t d. 9 Dec. 1802 til Protocolls-Secreterare vid Utrikes Expeditionen af Dess Cancellie. Jämte vidsträckt Kännedom uti Lagfarenheten, Historien och Literaturen har han äfven utmärkt sig, såsom Skald, hvarom icke allenast en af Trycket utgifven *Samling* vittnar, utan har han ock af Kongl. Vet. och Vitterh. Samhället i Götheborg erhållit år 1803 en Medaille i Guld för des Skaldeqväde: *Til en ung Vän*, hvilket ockå utkom samma år af Trycket i Stockholm, och i 8.

ARNDT (M. *Ernst Mor.*), Philosophiæ Adjunct i Greifswald, utnämndes af Kongl. Maj:t den 12 Maji 1806 til Extraord. Philosophiæ Professor därstädes *). — Han höll, uti Academiens Namn, det årliga Glädjetalet på Hans Maj:ts KONUNGENS Fö-

*) Se Neueste Critische Nachrichten, år 1806, n. 22.

Födelsedag den 1 Nov. 1804, och framstälde tillika uti samma Tal: *Ideen über die höchste historische* Ansicht der Sprache; tr. i Greifswald s. år, på 45 sidd. i 8. Det slutas med Välönskningar äfven uti bunden Styl, ty Hr Arndt är tillika Skald, utur hvars penna flere högre Poësier flutit, hvarom vid et annat tilfälle. Om hans Resa äfven uti Sverige se denna Brefväxling, B. 3, s. 230. Får tilfoga, at Hr Arndt är infödd, äfven som Herrarne *Parow* (född i Wismar), *Schildener*, *Overkamp*, *Droysen* och *Rühs*, alle af denna Högskolas yngre Lärare, alle af utmärkte Förtjenster om Vetenskaperne.

KUNGÖRELSE.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor inberäknade. Detta Stycke särskildt köpt kostar 2 sk. Banden 1-3 kosta 3 R:d. 44 sk. Stockholm den 21 Jun. 1806.

GJÖRWELL.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren JOH. A. CARLBOHM,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 5.

BREFVÅXLING.

74.

Til VÅNNEN uti *Landsorten;* dat. *Stockholm*, d. 25 Jun. 1806.

Innehåll:

1) Konungens Besök uti Frimurare-Logen i Greifswald. 2) Hr Prof. Wallenii Tal til Hans Maj:t under detsamma.

Min Vän har delat alles vår Glädje öfver Hans Maj:ts, KONUNGENS, Återkomst til sina Tyska Stater, hvar nu Högqvarteret är i *Greifswald*. Se här får jag fägna dig med et nytt Trohets- Vördnads- och Kärleks-Offer, som blifvit framburet KONUNGEN, då Hans Maj:t behagade, med sin Höga Närvaro, d. 23 Maji 1806 benåda den i Greifswald varande *Frimurare-Logen*, kallad: *Carl zu den drey Greifen*, vid hvilket så

lysan-

lysande, så glada Tilfälle Logens Taleman, Hr D. Jac. *Wallenius*, Vitterhets-Professor i Greifswald, höll et Underdånigt *Tal* *) til Hans Maj:t, som jag härmedelst öfversänder, och lyder, som följer.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Ljuf och uplyftande är den känsla, som i denna högtideliga stund intager allas våra hjertan, då EDER KONGL. MAJESTÄT nådigast behagat nedlåta sig til vår låga Brödra-krets, se och deltaga i våra Arbeten, uplifva vårt nit i den Konst, som i vårt språk bär namn af Konungslig. Dessa oss så kära ögonblick skola aldrig utplånas ur vårt minne. De skola trösta oss i de mörka stunder, då vi frestas at förtvifla om Templets åter uprättande, om Religionens och Sedernas uprätthållande, i et Tidehvarf, då det gäller at ridderligen kämpa för den goda saken, emot ogudaktigheten, ondskan, sjelfsvåldet och egoismen. Vi stå här väpnade, ej allenast med svärd, utan ock med manlig styrka inom bröstet, stärkte af det Högsta Efterdömet, af vår Beskyddares mod, emot dessa mänsklighetens farligaste fiender. Och vi skole segra, icke med svärd, som i detta Fredstemplet endast äro sinnebilder;

men

*) Detta Tal utkom äfven tryckt i Greifswald, på 4 blad i 4.

men med dygd, tålamod och ståndaktighet. Så kan en liten flock hafva en oöfvervinnelig kraft, och med lugn arbeta på et helt Samhälles välfärd.

Sedan Eder Kongl. Majeståt, ifrån faror och mödor, ack! ännu icke öfverståndna, — återkommit til detta Land, som blifvit så dyrt köpt med våre odödlige Hjeltars blod, är det en hvilostund mellan Regerings - bördans tryckande bekymmer Eder Kongl. Majeståt så väl behöfver, och nu af oss fordrar.

Här skall ej höras smickrets, men sanningens, vördnadens, kärlekens röst.

I kraft af det Talemans-Åmbete jag inom denna Loge nu på tretonde året innehafver, är jag upfordrad, at på Svenska och med Svensk Trohet tolka allas vår glädje, at se Eder Kongl. Majeståt midt ibland oss. Såsom Lärare i vältaligheten skulle jag kunna strö vältalighetens blomster för Eder Kongl. Majeståts fötter; men högre än hon är nu mit och mine Bröders ändamål. Hjertat gör oss vältalige. Vi önske at frambära det rena offer af underdåtlig vördnad, som upfyller våra bröst vid åsynen af en så mild och nådig Monark, hvilken ej hållit det vara under Sin Konungsliga värdighet, at genom Dess höga närvarelse utgöra vår kedjas ypperstа prydnad.

Tillåt därföre, Allernådigste Beskyddare, at jag framställer en kort betraktelse öfver

Frimureriets Verkan på Samhället.

Så mycket känner Allmänhefen af våra Hemligheter, at hon tilerkänner ofs Religionen och Medborgerliga Dygder. Hon har ej heller svårt at sluta til mycken inflytelse på allmänna tänkesättet, då hon vet, at Medborgare af alla Stånd, nästan i alla Länder, finnas, som arbeta på hela Människoslägtets förädling, och som i stillhet göra godt. Hon fruktar Mureriets hemliga magt. Denna kännedom och denna fruktan äro ofs fördelaktige. Vi äro nu mera icke så misskände som i förra, mindre uplyste tider; men vi skulle af våldet, ondskan och okunnigheten lätt kunna undertryckas och förskingras, om icke en mild Konungamagt uppehölle ofs midt i Samhället. Flere Staters exempel äro häruppå, talande bevis. Likasom de förste Christne, gå där våre Bröder med bäfvan tilsammans, eller se med grämelse sina samlingsrum tilslutne. Men Svenska Frimureriet kan ej annat än vara i högsta flor, då Svenskarnes Förste står i spetsen för detsamma, och med sin mägtiga Spira skyddar det.

Vördnad för Gud, Trohet emot Konungen, Välgörighet och broderlig Kärlek äro våra dyrbaraste förbindelser, våra ovilkorliga

ga ſkyldigheter. Skulle deſſa icke verka på Samhället? Jag vågar ſäga, att om deſſa pelare omſtörtas, måſte hela Samhällsbygnaden ramla, och Barbariet haſtigt inbryta med alla des förſkräckeligaſte förödelſer. Nyare tiders exempel hafva därpå gifvit de ryſligaſte bevis. Men däremot; ſå länge Gudsfruktan, Lydnad mot Öfverheten, välgörande Kärlek mellan Medunderſåtare, mellan *Bröder*, utmärka och uplifva Samhället: ſå länge ſtår det på en varaktig Grund, trotſande Tider och Händelſer.

Huru ſkall detta ſtora Åndamål vinnas annorlunda än genom den noggrannaſte Upmärkſamhet på de oſs föreſkrifna Pligter? Och deſſa äro icke ſvåra för et uplyſt Förſtånd och för et ädelt Hjerta att upfylla. Jag bör ej nu uprepa dem. Vi känne dem. Vi följe dem. Denna nödvändiga Samhällighet inom vår inſkränkta Krets är en ſkön Förebild för dem alla ſom äro utom oſs. Då vi äre kände för Åra och Dygd, ſå våga icke ſkändligheten och odygden at upreſa hufvudet bland den ſtörre Allmänheten. Sjelfva laſten vil ej ſynas laſt. Männiſkan vil gerna ikläda ſig Anſtändighetens och Ordningens ſkick. Hon kan förbättras och omvändas. Hvarje god Man, (men detta vare ſagt i en hög och fulkomlig Bemärkelſe) hvarje god Man äger rättighet til

del-

deltagande i vårt Brödralag, om han vil underkasta sig våra Lagar, åtaga sig dessa strängare skyldigheter til upfyllande af Mänskliighetens mäst nödvändiga Kraf, dessa Dygder, som jag ofvanföre nämnt.

Frimureriet är en af de mäst välgörande och nyttiga Inrättningar; men mänskliga Inrättningar upnå aldrig fullkomligheten. Alle äro icke Frie Murare som de sig kalla. Månge hafva insmygt sig, förklädde i Dygdens och Oskuldens larf, men äro slafvar under otyglade begär, och bekänna sig til en Orden, hvars Ledamöter de icke förtjena at vara. Däremot, om alle våre Bröder handla efter våra Lagars visa föreskrifter, så kan ej verkan annat än vara ganska stor på hela Samhället. — I nu varande ställning är dock inflytelsen mycket välgörande, ty de fleste Frimurare äro kände för de bäste och dygdigaste Medlemmar i Staten, de öfrige til efterfyn och efterföljd.

Dessa Sanningar, Mine Bröder, kunna aldrig göra starkare intryck på Eder, än vid Åsynen och Närvarelsen af vår Nådige Konung, hvilken frånvarande vi så ofta hyllat. J önsken nu, at jag framträder närmare inför Denne vår Beskyddare, at åter nedlägga vår underdånigaste Vördnadsbetygelse, at utgjuta våra Hjertan, brinnande af Kärlek och Tilgifvenhet för Hans dyra och helgade Person.

Aller-

Allernådigste Konung!

Denna svaga tekning har jag med darrande hand vågat. Taflan är ej färdig, men ockſå desſa ofulkomliga drag visa en utsikt som ljusnar bland Tidens mörka moln. *Svenska Frimureriet*, så mildt skyddadt och vårdadt af Eder Kongl. Majestät, har tilvunnit sig et stort Namn i Europa. — Denna Loge, ehuru kanske den minsta bland sina Systrar, täflar dock med dem i Trohet, Nit och Tilgifvenhet. Hon utbeder sig i underdånighet fortsätningen af det nådiga Beskydd, hvaraf hon hittils fått hugna sig. Alla Verldars Högste Uphof och Bygmästare gifve Eder Kongl. Majestät sin Gudomliga Välsignelse, at fulborda det stora Ändamålet, vårt älskade Fäderneslands sälhet, lycka och vältrefnad! - Länge, länge, länge Lefve Konungen! Måtte Eder Majestäts oss alla så kära och vördade Namn, i tilkommande Tidehvarf, likasom i de framflutne och i det närvarande, altid vara Sveriges välluft, Nordens ära, och Seklernas beundran!!!

Så långt Talet. Våra Bifallsrop, under Suckar til Gud den *Alsmägtige*, at Han värdes hålla sin Beskyddande Hand öfver Konung och Rike, blifva säkerligen icke ute. Lät många läsa detta i alla affeenden prisvärda Tal. Må väl!

LÅNGDER.

Lefvande *Personer*.

KOLMODIN (M. *Olof*), Docens uti Svenska Lär-

Lärdoms-Historien i *Upsala*, erhöll d. 9 Apr. 1805 Kongl. Maj:ts Stadfästelse Fullmagt på den därstädes varande *Skyttianska* *) Eloq. & Polit. Professionen **), i anledning af Vederbörandes †) gifna och i underdånighet anmälda Kallelse til samma Profession ††). Hr K. tilträdde densamma d. 29 Maji följ. efter hållet Tal: de *mutuo Civitatum Europæarum Nexu*. Kort efter anträdde han en utländsk Resa, ifrån hvilken han nyl. hemkommit. Längst har vår lärde och vittre Resande uppehållit sig i Göttingen.

*) Stiftad af Frih. *Joh.* Skytte, död 1645, och lönas af de genom samme Lärde Herre anslagne Medel, samt bortgifves denna Profession af Hans Ätt eller Rätts Innehafvare.

**) Uti Ledigheten efter Hr Professoren M. Jac. Fr. *Neikter*, som dog d. 4 Maji 1803. Dennes Företrädare uti denna altid så utmärkta Lärostol hafva varit: Joh. *Simonius*, Joh. *Loccenius*, Joh. *Freinshemius*, Joh. *Schefferus*, Elias *Obrecht*, alle Tyskar; och sedan Joh. *Upmark*, Joh. *Hermanson*, Joh. *Ihre*, och Hr D. Jac *A. Lindblom*, nu Rikets Ärke-Biskop.

†) Professionens nuvarande Patronus, och, som densamma bortgifvit, är Hr Hofmarskalken Grefve *Carl Gabr.* Mörner, Rid. af Kgl. Nordst. Orden.

††) Post-Tidning. 1805, n. 58.

Rättelse.

Sid. 38, rad. 8; läs: *Voltaire* — den så store Skalken, hälst när det angår - -

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER och BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 6.

BREFSAMLING.

12.

Ifrån Drötning CHRISTINA til Joh. Paulin *Olivecrantz*, Gen. Gouverneur af Hennes Underhåls-Länder; dat. *Rom*, d. 29 Mart. 1681. *)

Innehåll:

Instruction lämnas, Välförhållande förordas, Belöning lofvas.

Mr Olivecrantz. La manière respectueuse, avec laquelle vous avés reçu la grace & l'honneur que je vous ait fait par la main

F du

*) Om denna *hittils otrykta* Samling af Bref ifrån Drotning Christina, se Band. 3, s. 120 följ. Den uplyser dels vidare om denna Drotnings Tänkesätt, hennes höga Sinnelag, äfven stränga Fordringar, ehuru icke mera regerande; dels om Vederbörandes Upförande här hemma mot en ifrån Riket så afläg-

du Marquis *), m'eſt ſi agréable, que je ſuis toute diſpoſée à croire aux promeſſes que vous me faites de me bien ſervir, & je me prépare deja d'en gouter le plaiſir, qui me ſera d'autant plus agréable, qu'il me ſera ſans doute nouveau. Vous faites bien d'avoir pour le dit Marquis toute la déférence qui lui eſt duë, tant qu'il ſera preſent, car lui ſeul eſt le depoſitaire de mes plus ſecrets deſſeins & intentions. Quoique vous puiſſent dire d'autres perſonnes, n'en faites nul cas; mais obeiſſés à lui comme à moi-même en toute choſe, tant qu'il ſera en Suède. Je lui ai ordonné d'appuier à vous ſeul, à ſon depart, toutes mes affaires, excepté le maniement de l'argent, que je me reſerve à ma propre-diſpoſition. Vous ſaurés de lui le detail de mes intentions. Ne craignés rien que de mal ſervir; et je ne vous conjure de conſerver mes affaires floriſſantes, qu'afin de me voir en état de pouvoir verſer à pleines mains mes bienfaits ſur un auſſi honnêt-homme que vous êtes. Tous ceux qui me connoiſſent ſavent, que je ne deſire du bien que pour en faire aux autres, et vous allés en faire l'ex-

ſe viſtande, men för Riket til ſtor Tunga varande Hög Perſon.

*) Om denne Marq. *del Monte*, Drotningens Förtroendes-Miniſter, ſe äfvenledes Band. 3, ſ. 120.

l'experience, si vous vous rendés digne de mes bienfaits, par vos fidels services, comme je l'espère. Ce qui me reste à vous dire, le Marquis vous le dira de ma part &c. Rome ce 29 Mars 1681.

13.

Ifrån Grefve *Axel* Oxenstierna, Sveriges Rikes Canceller, til sin Son, Grefve Joh. *Oxenstierna*, Riks-Råd och Kgl. Svensk Ambassadeur vid Fredsverket uti Tyskland, dat. *Söderåker*, den 18 Febr. 1645. *)

Innehåll:

1) Fredshandeln med Dannemark börjad, under Fransysk och Holländsk Bemedling. 2) Infall från Norrige. 3) Enskyldta Angelägenheter. 4) Råd gifne, i affeende på Fredsunderhandlingen i Osnabrügg. 5) Grefve Eric Oxenstiernas återkomst ifrån Italien.

Elskelige käre Son.

Sedhan jag medh Capitain Leutenanten Gustaff Wrangell schreff dig till vthur Stockholm j Januarii månedh, och jag förmodar mine

*) Det näst föregående Brefvet läses uti Bandet 3, s. 59 följ. Detta är mycket märkeligt, ty det angår *Freden*, som slöts med Dannemark vid *Brömsebro*, och hvarmedelst Sverige fick til full ägo Gothland, Ösel, Härjedalen och Jämteland, samt Halland på 26 år. Brömsebro är på Gränsen emellan Små-

mine så wäl som publike breffuen wedh denne tijdhen wäl wara framkompne, ähr jag den 23 Jan. vprychter ifrån Stockholm, och till Calmar ankommen den 4 hujus; Hwarest jag för mig fan Herr Jahan Skytte och H. Mathias Soop, och kom Herr Tuhro Bielke dijt dagen efter. Så at wij till Commissionen förordnade, samptlig reeste dädhan den 7 ejusdem, och altså den 8 Febr. möttes på grentzen wedh Brömsebro medh dem Danske Commissarier, Corsitz Ulfelt Rijks-Hoffmästare, Christian Thomasson Cantzlern, Christof Urne och Jöran Sefelt; och ded j Monsieurs de la Toulleries francösiske Ambassadeurens sampt de Statisches Nährwaru. Öf:r fulmachterne bleffue wij strax ense, ty de in amplissima et simplici formâ på gamble Wijsed wore affattade, och gjordes Ingongen medh begges Contentament. Sedhan ändoch wij haffue åstundat och begärat at wij på bådhe sijder skulle göra wår Proposition, och genom Mediatorerne offerera hwar andhre schriftligen; de Danske ded och j förstone lijkesom accepterade, lijkwäl haffue de sig endskyllat, så-

land och Bleking, och var vår Andel af Gränsen belägen uti Soknen *Söderåker*, 4 mil ifrån Calmar. De Riks-Cancelleren medföljande Sändebud voro alle Herrar af Rådet. Se vidare hans Lefverne uti Berchs Svenska Herrar och Fruar - - Fl. 1 och 2, s. 64.

ſåſom de der wore med Krig anfaſtade; Wore en ſtoor deel aff deras land quitte på bädhe ſijdor, och fördenſkuldh billigt moſte höra och affwenta, hwadh wij wille proponera. Så ändoch fuller kundhe finnas någre ſkäl at inte latha ſig därmedh åthnöija, doch lijkwäl at acceptera den ähran; Sedhan at man doch lätteligen kunde tenkia ded deres propoſition på inte annedt ähn reſtitutionem ablatorum och ſkadeſtondh ſkulle gåå vth, och hvad ſom eljeſt för querelæ där bijfogas motte: ty lathe wij ded ſå denne gongen wara gort; och giordhe därpå wår förſta propoſition. Som du här bijlagdh haffuer at ſij. Hwad nu härpå för ſwar och reſolution fölier, ded förwente wij i dag emot Middagen at förfara, då Mediatorerne haffue oſs förtröſtning giordt at komma till oſs medh ſchriftlig reſolution: och ſkall jag wedh occaſion inted latha at vnderretta dig om alt ded ſom passerar; Jag kan ähnnu inte mykedt döma om tractaten, om de Danſkes Inclination, mykedt mindre om tractatens vthgong: Ty ded ähr ähnnu alt rådt werk. Fuller finner jag dem Danſke mykedt perplex framför tilförrende *): Inted ähr dem

 alt

*) Detta har affeende på Fredsunderhandlingen med Dannemark vid Knäröd 1613, då uti Kriget de Danſke varit oſs öfverlägſne, ſamt intagit både Calmar och Elfsborg. Gr. Ax. Oxenſtierna var ockſå vid denna Fred

ålt wäl till modz. Men eftersom twisterne således ähre dirigerade aff dem Danske, at de ähre wordne substantial j wår Stat och touchera all wår wälferdh; Och hoos dem ähre de så högt stegne at de haffua där gior't regalia vthaff; ähr och fuller troligt at ded nepligen stannar wedh oss allena; Ty ähr troligt at ded skall bliffua hårt hòò at draga Tijden giffuer ded ostridigt. Eliest ähr hoos oss alt des Gudh loff stilla: allenast at fienden vthur Norge hafir giordt et lijtet larm vthij Wermelandh och Daal på grenzen, Plundrat några Sochnar; och in till des at wårt folk hafir konet samblas, haffir han där den gemeene Man giordt någon skaoha; J sig sielf inte stoor, Men för den gemene Man, som ded rönt hafir, billigt till at achta. General Majoren Hr Gust. Ottho Steenbock ähr dijt medh något Krigsfolk till hest och foot så och landhfolkedt, och blijfir berättadt, fienden medh tämelig förlust vara kördh tillbakers; Men hwadh rett passeradt ähr skal tu framdeles förfara.

K. Son. Nähr jag drog ifrån Stockholm, måtte din Moder och SwärModer wäl efter deras åhr och ålder, Ehuru wäl din Moder

nu

ifrån wår sida Rikets förste Sändebud. Om denne Fredshandel läse man Hr Hallenbergs Hist. om Gust. Adolf, Band. 2, s. 596-644: en förträffeligen väl samt efter Handlingar utarbetad Berättelse.

nu helt åldras och förswagas; och din Swär-Moder får nu sine stora swagheter, de der begynna at komma ofta igen, och såsom ded synes wille ded blijffua en sleng aff hennes S. Herr faders sjukdom. Jag lempnade dem bådhe j Stockholm, och förventer min hustrw där din Syster Kahrins ankompst medh sins Salige Mans H. Jahan Kruses lijk, som nu ähr passerat Östergötelandh vp åt. Jag tackar Gudh för tämelig helsa och styrke, bettre än jag haff:r haft den desse näst förre åhren. Gudh göre medh ded och alt annadt efter sin godhe wilie och wårt bestha, och vnne mig altidh hugnelige tijender ifrån dig och din käre hustrw. J resan neder åth, var jag din gest på Tullgarn, och tacker dig och din käre hustrw för godh wälplägning. Jag hade gärna reest til Hörningsholm at sij huru där står till, men kunde jnte komma öfwer Siön. Wedh Tullgarn fan jag, så mykedt Ögsynen j hast kunde mig vnderrätta, sakerne i tämelig Stat, allenast at jag såg Husbonden wara longt borta; Och tychte mig jnte wara otiänligt, at du såge dig om någon godh Trägårdzmästare, som sit Werk väl förstode alldenstund så där som på Hörningsholm lägenheten ähr godh, men Trägårdzmästaren tycker mig duger lijtet.

Om aftonen d. 24 Jan. som jag kom till Tullegarn, mötte jag Posten, som kom öf:r

Calmar uthur Tyſklandh, och öpnade de yngſte pacqueter, ſom j Hamburg wore daterade den 10 Jan: däriblandh fan jag fuller jngen dine breff till mig, men lijkwäl till hennes K. M:t wår allernådigſte Drotning aff dato den ſijſta Decemb. och förſte Jan: Och ſåg Fredz-tractaten hoos eder ſå wijdha wara begynt at Fulmachterne wore förwexlade, och begynnelſen giordh till tractaten. Sedhan at Don Botellos Lijk war interciperat aff fienden. Förvtahn annad, ſåg jag och hwadh Churfurſten aff Brandenburg föreſlår; Soſom och hwad Henſeſtädernes Vthſkickade ſollicitera. Till Fredz-tractaten önſkar jag lycko och en godh fredlig vttgong; Men will förwenta hwadh Gudh giffuer. Hennes K. M:ts breff wijſer fuller vth wåre tanker. Du och Salvius göre wäl, om J leggia eder vth för Portugeſens lijk, och där de Keijſerſke ſig därvthij icke accommodera, är ded res pessimi exempli, et mali judicii. Om dem andhre twenne ährenden fåår du fuller vnderrettelſe vthur Hoffuedt, men in antecessum holler jag derföre, at man Excuſerar ded Mentziſke Conceptedt wara de tijderne accommoderat, aff Churfurſtens Herr Fader vthſlaget, och Wapnen Sweriges Chrono ſampt Hertigdömed Pomern påfördt; allt wara ſedhan förandrat, och fördenſkuldh nu annorlundha moſte tracteras. Mig tycker

ker bequemest at tractera huffuudsaken först medh Keijsaren och des adhærenter, och sedhan ded ähr slutadt komma till Chronens particularia. Hvad Hensestäderners postulata anlanger, de kone haffua sine skäl, nähr de rett förstås och vthtydas: Och kan tu och Salvius, så länge alt talas in terminis generalibus, generaliter och favorabiliter svara. Men om de wele komma och mengia medh denne occasionen ju någre particular-privilegier eller pactèr, som icke Römerske Rijkedt vthij et eller annedt Ståndh heller Stadh haff:r ex certis causis hafft, slutet, vphäffuedt, renoveret heller casseret, medh en eller annan aff Chronorne; eller desse medh dem; då ähr best at sådant Excuseres på eder sijda a defectu mandati: Och där ded gif:r wijdhare discurser, kundhe wäl remonstreras sådant jnte höra dijt till Osnabrygge. Men om någon något haff:r heller will seija, han seije ded här heller dijt, ded hörer. Jag skall jnte latha, så myckedt jag frånwahrande förmå, at skriffua dig medh första beskedh.

För ähn jag sluter breffued, moste jag allenast recommendera dig din Broder Erich *): ded sijdste breff jag haffuer fåt ifrån honom, war schreffuedt j Rom den $\frac{7}{17}$ Decemb: då han meente at jnnan fåå dagar

 resa

*) Om honom och flere Famillen tilhörande Personer, se här i Brefväxl. Band. 3, s. 67.

resa derifrån, så at där Gudh haf:r vnt honom helsan och giffuet lycko på resan, som jag hoppas och beder Gudh om, förmodar jag honom nu wedh denne tijdhen at vara j Frankrijke jgen, som han mig schreffuet haf:r. Nu sijr jag honom föga kone därutbe mehra vthretta, och haf:r för den skuldh schreffuedt honom till, at medh första lägenhet sökia at komma heem j Sommar, på ded, om Gudh spar något lijtet lijffuedt, han ähnnu min information motte haffue at åthniuta. Jag twiflar därföre inte at du råder honom till det besta, och styrker honom at efterkomma min wilje, så lagandes at han begiffuer sig medh första såker lägenhet vthur Frankrijke och på Nederlandh; och at du sedhan söker den besta bequemlighet at få honom såkerligen dädhan och till Östersjös Sjökanten, dädhan man sedhan kan sij huru han wäl kan komma öf:r. — Nu den Högste Gudh befaler jag dig och din käre hustrw så och oss alla till all godh helso och lijff och siäls lyckligé wälmåge. Helsa din kära hustrw och flere godhe wenner medh min tiänst och alt got. Aff Söderåkra Prästegårdh den 18 Febr. 1645.

Din trogne och tilbenägne
Fader Emädhan jag lef:r

Axell
Oxenstierna mp.

Post.

Postscriptum.

Mediatorerne woro i dag klockan 12 hoos oss, och brachte oss et swar, därvthinnan Extenueras wåre orsaker til Kr get, och wij beskylles at haffua brutit fredhen. Sedan opponeras wårt postulato Kongen i Dannemarks prætenderadhe Höghet och Rettighet j Sundhedt. Härnäst skal tu få däraff och aff wårt swar Copie.

Rett som jag wille sluta breffuet, får jag schriffuelse aff din Broder Erich vthur Venedig aff den $\frac{3}{13}$ Januarij, och förnimmer därvthur gärna at han war medh helsan kommen jfrån Rom och till Venedig, och achtade sig genom Sweitz och Strasburg till Frankrijke jgen. Gudh ledsage och beware eder alle. Vale.

BREFVÅXLING.

75.

Ifrån Herr Hof-Rådet *Carl Gust.* Warmholtz; dat. *Christineholm*, d. 4 Aug. 1757.

Innehåll:

1) Stridskrift i anledning af Generalens Baron Cronströms Lefvernesbeskrifning. 2) Hans Misshällighet med Prins Wilhelm af Hessen-Philipsthal. 3) Hans Förſvar.

Un Ami en Allemagne vient de m'envoier le petit écrit, que le Sr *Groschuff*, Secretaire

taire du Landgrave de Hesse-Philipsthal, a publié contre vous, Monsieur, ou contre les Auteurs des Nouvelles litteraires de Göttingen, à propos de la vie de Mr le General Cronström *). Je ne fais, si vous y repondrés: en mon particulier, je souhaiterois fort, que cette dispute n'allat pas loin **). Je dois beaucoup à feu Mr de Cronström, et sa memoire me sera chere aussi longtems que je vivrai; d'un autre coté, je ne respecte pas moins S. A. le Prince de Hesse-Philipsthal †), Prince, qui joint à beaucoup de bravoure & une grande experience dans le métier de la guerre, une bonté peu commune & le rare talent de se faire aimer. La jalousie qui regnoit entre eux n'etoit pas de nouvelle date. J'ai eté temoin de son origine & de ses proprès, pendant qu'ils commandoient ensemble à Ipres

*) Hans Skrift var egenteligen ställd emot Recensenten i Göttingen. Se vidare sista Anmärkningen.

**) Jag besvarade den icke. — Om den af mig författade Lefvernesbeskrifning om Gen. Frih. *Isac* CRONSTRÖM, Stockh. 1756, 8, se Brefväxl. B. 1, sid. 24 och 30.

†) WILHELM, Holländsk General och Gouverneur i Breda, dog därst 1761, lefde således, när fören. både Bok och Recension utkommo. Denne Prins var icke Vän af Generalen Cronström, hos hvilken åter Hr Warmholtz var Secreterare. Om förenämnde Prins se här frammanföre s. 35.

Ipres †), l'un comme Gouverneur, le ſecond en qualité de Commandant. Sans entrer en aucune diſcuſſion ſur le fait principal, je croit pouvoir dire hardiment, que Mr. Groſchuff ſe trompe quelquefois dans l'acceſſoire. J'en citerai un exemple. P. VIII il eſt dit que le General Cronſtröm, pendant ſon ſejour à Berg-op-Zoom, avoit defendu, qu'on l'éveillat dans la nuit. Jamais homme ne fut autant maitre de ſon ſommeil que Mr de Cronſtröm, & quoique d'un age ſi fort avancé, il ne donnoit dans les 24 heures que ſept au repos, & ces ſept heures il les prenoit quand il le vouloit, ou que les affaires le permettoient. D'ailleurs pendant tout le tems, que j'ai eu l'honneur d'etre ſous ſes ordres jusqu'en 1740, jamais pareille defenſe n'a eté faite à ſon Secretaire ou à ſes Aides-de-camp, quoique en tems de

†) *Yperen*, Stad och Fäſtning uti Flandern, då Öſterrike tilhörig, men tillika en af de Barriere-fäſtningar uti Nederländerna, hvar Holland med ſina Troppar hade Beſättning, til följe af Freden i Uetrecht 1713 ſamt för mera ſäkerhet emot anfall af Frankrike, ſom dock betydde föga uti Öſterrikiſka Succesſions-kriget, då Franſoſerne intogo icke allenaſt alla deſſa Fäſtningar, utan ock Holländſka Republ. egen Hufvudfäſtning Bergen-op-Zoom, hvar Generalen Cronſtröm var Commendant, och hvars Förluſt föranledde til den Revolution uti Holland 1747, hvarmedelſt Oraniſke Huſet kom til et nytt och ſtort Välde,

de paix, où l'on se permet plus de commodités, que durant la guerre, surtout dans une place assiegée *).

LÅNGDER.

Lefvande Personer.

HEYNE (Geh. Justit. Rådet M. *Christ. Gottlob*), Eloq. och Poës. Professor, Öfver-Bibliothecarie,

*) Detta är blott et Utdrag utur fören. Bref af Hr Warmholtz. Hvad den uti Brefvet omförmälde Contraparten, Hr GROSCHUF, angår, så hette han med sit Dopnamn *Fabian*, men, såsom han ej tålte detsamma, antog han et annat, och kallade samt skref sig *Fredric*. Han var född i Danzig d. 5 Nov. 1693; och hade studerat i Königsberg o. Leipzig Lagfarenheten, då han kom i tjenst hos fören. Landgr. *Wilhelm* af Hessen-Philipsthal, såsom Secreterare, lefde sedan någon tid i Cassel, med Caractere af Justitie-Råd, och blef 1759 Ledam. af Magistraten i Schleitz, Stad uti Saxen, Riksgrefl. Huset Reuss-Schleitz tilhörig, hvar han ock dog d. 15 Dec. 1783, uti des 91 år. Hans Stridskrift har följ. titel: Kurzgefasste historische Erläuterung über die ohnlängst ans Licht getretene Lebensbeschreibung des Generals Cronström, die vorgenommene Belagerung von Bergen-op-Zoom betreffend; einem in den Göttinger gelehrten Zeitungen vorigen Jahrs recensirten Artikel zur Verbesserung entgegen gestellet. Frankf. o. Leipz. 1757, 8. Se Hr *Meusel's* Lexicon der vom Jahr 1750 bis 1800 verstorbenen Teutschen Schriftsteller. Band. 4 (Leipz. 1804, 8.) s. 386.

tarie, och Ständig Secreterare uti K. Vet. Societeten i *Göttingen*, är en af vår Tids störste Lärde och förnämste Antiquarier. Härom vitna alla hans Arbeten, upräknade af Hrne Pütter uti des Historia om Universitetet i Götingen, och Meusel uti des Lärda Tyskland, i synnerhet hans critiska Uplagor af de classiske Auctorerne, och Memoirer uti fören. Vet. Societets Handlingar. Han är född i Chemnitz, Stad uti Saxen, 1729, och hade varit Bibliothecarie hos Kur-Saxiske Premier-Ministern Grefve Brühl, och sedan vid Kur-Saxiska Bibliotheket i Dresden, då han kallades 1763 til Göttingen, efter den store Literatoren Joh. Matthias *Gesner*, död 1761, både som Prof. Eloq. et Poëseos och Universitets Bibliothecarie. Således har Högskolan i Göttingen, altsedan des början 1734, ej ägt mer än *tvänne* Bibliothecarier — men ock hvilka Män! — Bibliotheket har, under en Heynes tid, vunnit den Tilökning, at det nu räknar 200,000 Band; ej under, ty sedan 1783 går det årliga Inköpet til Medeltalet af 2200 Band: en Frikostighet ifrån Hannoverska Regeringens sida, som är utan like. Valet af Böcker, uti alla Vetenskaper och på alla Språk, svarar också häremot: så at intet Universitets Bibliothek i Europa kan härmed jämnföras. Des Brukbarhet til

Ve-

Vetenſkapernes förkofran är icke mindre, ty *dageligen* gå *tvåhundra* Böcker, medelſt Lån och blott mot en Profeſſors Sedel, in och ut, til Tjenſt för de Studerande, ja äfven för Lärde utom Göttingen, och alt detta utan minſta afgift för Låntagaren. — Kgl. *Vetenſkaps-Societeten*, ſtiftad år 1751, är en ny Källa til Ljus och Gagn, hvarom des ſå rikhaltiga Acter vitna: där är ockſå Hr Heyne, ſåſom des Secreterare, Själen; äfven ſom han äger Styrelſen af det likaledes i Göttingen redan 1737 ſtiftade, men ſedan vida förbättrade *Philologiſka Seminarium*, hvilket ſtår under des Direction alt ſedan 1763, och hvar ſå månge grundelige Lärdomsforſkare, Critici och Skollärare blifvit härtil ſärſkildt underviſte och öfvade. Hr H. utgifver, ſåſom Elóqvens, alla de *Programer*, ſom uti Univerſitetets Namn utgå, och altid tillika innehålla utarbetade nya Ämnen. Ännu vidare: Hr Heyne har Inſeendet öfver de från fören. Vet. Sällſkap utgående *Gelehrte Anzeigen*, af alla Lärda Tidningar den förſta. En ſå vidſträkt, en ſå almänt nyttig Befatning uti en *enda* Lärds hand, känner jag inſet: måtte *Göttingen*, under ſit nya Tidhvarf, lika florera, måtte en *Heyne* ännu länge lefva!!

HEE-

HEEREN (M. *Arn. Herm. Lud.*), Hist. Prof. i *Göttingen* sedan 1801, är också en af vår Tids förnämste Häfdeteknare, och en värdig Efterträdare af Hrne Joh. Dav. *Koehler*, död 1755, och Joh. Christof. *Gatterer*, död 1799. Universitetet uti Göttingen har, alt ifrån sit Uphof eller år 1734, ej ägt mer än *Tvenne* Ordin. Professorer uti Historien — men också Män af första Rangen uti deras Vetenskap! Hr Heeren, född i Bremen 1760, hade gjort åren 1785-87 en lärd Resa genom Italien, Frankrike och begge Nederländerne, då han sistn. år blef Extr. Philos. Professor i Göttingen, samt har sedermera utgifvit flere historiske Arbeten, rörande så väl Forntiden, som den Nyare, samt utarbetar nu Historien om *Classiska Litteraturen* ifrån Vetenskapernes och Lärdomens återuplifvande - - en den viggigaste Gren af det stora alla Vetenskapers Historia omfattande Verk, til hvilket Planen lades i Göttingen af Hr Hofrådet och Prof. *Joh. Gottfr.* Eichhorn, som äfven sjelf utgaf 1796 Början medelst: *Allgemeine Geschichte der Kultur und Literatur des neueren Europa.* Detta Verks författande har blifvit sedermera utdeladt emellan Tysklands förnämste Lärde, af hvilka hvar arbetar uti sin egen Vetenskap: så at häraf måste med tiden upkomma et Verk i Kunskaps- och Uplysnings-vägen, som öf-

verträffar alla andra uti Lärdoms-Historien. Önskansvärdt, at Hr *Joh. Ge.* MEUSEL i Erlangen måtte åtaga sig det så vidsträkta Fältet af *Historien*, efter den uppgifna Planen bearbetadt, hvartil han utomdess redan så mycket undanarbetat i de redan utkomne Delar af hans *Bibliotheca Historica*. Men för at komma til Hr *Heeren* tilbaka, så får man tillägga, at Hans Stor-Brit. Maj:t d. 31 Jan. 1806 hedrat honom med Hofråds Namn och Rang *).

PECK (*Wilh. Dandridge*), Histor. Naturalis Prof. i *Cambridge*, Stad i Staten Massachusett uti det Förenade Norra-America. Han har för sin Vetenskap anträdt en Resa til Europa, och kom ifrån London til Götheborg om sommaren 1805, reste til Trollhättan och genom en del af vår Bergslag til Upsala, kom til Stockholm i sistl. Octob. månad, uppehöll sig där öfver vintern, samt begaf sig södra vägen och i Apr. 1806 öfver Sundet til Köpenhamn. Han samlade utom annat i synnerhet Underrättelser om framl. Archiatern *von Linné*, såsom han är sinnad, at efter återkomsten til sit Fädernesland inrätta et nytt Lärohus med tilhörande Natural-Samlingar, som skal bära Namnet: *Linnéa*. Några af hans Arbeten finnas anteknade uti det *Lärda England* (innehållande Förtekning på nu Lef-

*) Götting. Anzeigen, 1806, n. 29.

Lefvande Lärde uti Stor-Britannien, Irland och Norra America, och på deras utgifne Arbeten) af Hr Bibliothecarien Jerem. Dav. *Reuss* i Göttingen; Fortsättningen. — Staden Cambridge är väl icke stor, men äger dock 2400 Invånare och et ganska angenämt Läge utmed Charles-floden, samt nära Boston, Hufvudstaden uti Massachusett. Den därvar. Högskola var först et mindre Lärohus (College), stiftadt 1738 af Prädikanten Joh. *Harvard*, men blef efter Revolutionen af nya Regeringen förvandladt til et *Universitet*, hvilket utvidgades alt mera til både Fonder och Undervisning *). Des *Bibliothek* räknade 1795 redan 13,000 Band. Så väl det, som sjelfva Högskolan, anses för de förnämsta uti hela Norra-America. Staten *Massachusett* har utomdess en *Vetenskaps*-Academie, en *Medicinsk* Societet, en *Historisk* Societet, en *Humane*-Societet för Räddning af Skendöde, Drunknade o. s. v. en *Åkerbruks*-Societet, en *Navigations*-Societet, en *Missions*-Societet til Hedningarnes Omvändelse, utom flere *Välgörande* för Enkor, faderlöse Barn o. s. v.

 BROOC-

*) Staden hette förut *Newtown* (Nystad), men, när ofvann. Lärohus inrättades, förvandlades des Namn til *Cambridge* efter den Stad då uti Moderlandet, som äger et af de begge Englands så berömda Universiteter.

BROOCMAN (M. *Carl Ulric*) har blifvit af Hans Maj:t Konungen underſtödd, så väl til ſina Studiers fullbordande i Upſala, ſom til at anſtälla en Utrikes Reſa, förnämligaſt i afſikt, at inhämta tilförlåteliga Underrättelſer om de *Nya Undervisnings-Huſen* och *Sätten* uti *Dannemark, Tyſkland* och *Sweitz*, för at ſedan pröfvas hvad deraf kunde antagas och införas vid de Svenſka mindre Lärohuſen. Ifrån Stockholm begaf han ſig til den ändan d. 20 Jun. 1804 och landvägen til Skåne, ſamt öfver Lund och Malmö til Köpenhamn, hvar han beſökte de bättre Skolor och Upfoſtrings-anſtalter, i ſynnerhet Seminarium på Blaagaard, helt nära nyſsnämnde Hufvudſtad. Derifrån reſte han ſjöledes til Roſtock, begaf ſig häruppå til Svenſka Pommern och Rügen, upvaktade i underdånighet d. 20 Sept. och uti Stralſund, Hans Kgl. Maj:t, ſom behagade lemna Hr B. de för Reſans ändamål nödigaſte både Inſtructioner och Medel. Han begaf ſig nu vidare öfver Greifswald til Berlin, hvar han uppehöll ſig uti fyra veckor, för at lära känna ſå mycket bättre de därvarande flere Undervisnings-anſtalter, ſamt ännu i ſlutet af Octob. til Halle, hvar han ſtadnade hela vintern, el. til 1805, ſamt inhämtade de både nödigaſte och tilförlåteligaſte Kunſkaper, rörande Pædagogikens ſå väl Theorie ſom de flere ſenaſt företagne

För-

Förändringar uti Undervisningen, enligt des nya Förkortnings-Methoder, hos den förträffelige Theologen Hr D. Aug. Herm. *Niemeyer*, som är tillika Inspector öfver därvar. Kongl. Pædagogium och Med-Director af Skolan uti Hallifka Wäisenhuset. Hr Niemeyer är utomdess Författare uti Pædagogiken, en Man, som med en critisk och sann Kännedom pröfvar Mot och Med uti detta för Staters Väl så angelägna Ärende, på det löslig Lärdom på lätt Väg icke må komma i stället för den grundeliga, om denna också på en svårare Väg måste vinnas. — Ifrån Halle tog Hr B. vägen til Leipzig, hvar han inhämtade närmare Kännedom af därv. Borgare-Skolan, och fortsatte Resan genom Dresden och Magdeburg til de så bekanta Rochowske Landt-Skolorna i Reekan och Gethin, och nya Institutet i Dessau, hvar han i synnerhet lärde, at närmare känna Hrne Pestalozzi's och Olivier's nya Methoder, och deras Skiljagtighet ifrån den af Basedow, Stiftaren af den fordna därv. Philanthropinen. Han besökte sedan de förnämsta Orter uti Saxen, i synnerhet Hr Salzmans nya Läro-anstalt i Schnepfenthal, och fortsatte Resan öfver Erlangen, Nürnberg, Augsburg, Schafhausen, Zürich och Bern til Yverdon, hvar Hr Pestalozzi hade sit så namnkunniga Institut. Sedan han om detsamma och des Läro-Method intagit på Stället och

af

af Mannen sjelf de för Resans Föremål så nödvändiga Underrättelser, återvände Hr B. til Fäderneslandet, tagandes vägen öfver Basel, Carlsruhe, Frankfurt, Cassel, Göttingen, Brunswik, hvar den så vida kände Pædagogen Hr Campe besöktes, Hannover, Hamburg, Rostock och Stralsund til Ystad, dit han anlände d. 21 Oct. 1805; samt hade sedan den Nåden, at få d. 25 uti samma Månad upvakta Hans Maj:t Konungen på Beckaskog, samt meddela underdånig Berättelse om sin Resa, hvarefter han begaf sig til Stockholm, hvar han aflämnat til Högl. *Cancellers-Gillet* en fullständigt författad Relation om denna sin Resa. — Får äfven tilläggas, at Hr B. under densamma förskaffat sig därjämte och flerestädes högstnödiga Underrättelser, rörande den förbättrade *Fattigvården*, särdeles den så förträffeliga i Hamburg. — Under denna med så mycken berömlig flit och patriotisk upmärksamhet fullbordade Resa har Hr B. också gjort personlig Bekantskap med många *utländske Lärde*, såsom, utom de redan nämnde, med Hrne Nyerup, Schlegel, Kosegarten, Wallenius, Biester, Nicolai, Schütz, Wolf, Eck, Heinrich, Eichstädt, Wieland, Schlichtegroll, Reinhard, Böttiger, Meusel, von Murr, Heyne, von Schlözer, Beckman, Meiners, Heeren, Ebeling och flere - - en äfven för *Svenska Literaturen* nyttig Bekantskap, ty han har öpnat

öpnat och underhållet Brefväxling med Utländske Instituter, som utgifva Lärda Tidningar och Journaler, samt aflösende medelst en annan Correspondent, hvilken uti många år, samt alt hittils underhållit en sådan. Bör vidare tilfogas, at Hr B. fortsatt den, af vår aldrig nog saknade Literator, Professor Joh. Henr. *Lidén* år 1764 började Historiola *literaria Poëtarum Svecanorum*, medelst 2:ne Disputationer, utgörande förren. Arbetes Pars *Quinta* & *Sexta*, samt hålne i Upsala d. 12 Dec. 1801 och d. 8 Jun. 1803, begge under Histor. Professoren Hr D. Eric Michael Fant, den senare Gradual; De hålla sidd. 109-148, och meddela Underrättelse om följ. Skalder: Riks-Rådet Gr. Joh. *Liljenstedt*, Riks-Rådet Gr. *Carl Gyllenborg*, hans Broder Landshöfd. Gr. Ol. *Gyllenborg*, Biskopen i Linköping D. Torsten *Rudén*, och hans Söner, Riks-Rådet Gr. Carl *Rudenschöld* och Commerce-Rådet Ulric *Rudenschöld*, Biskopen i Lund D. And. *Rydelius*, Actuarien uti Stats-Contoiret Carl *Eldh* och hans Bror Banco-Commissarien Nils *Eldh*, Cancellisten Jac. *Frese*, Språkmästaren Christof. *Knöppel*, Legations Secreteraren i Paris Joh. Gabr. *Werwing*, Prädikanten Olof O. *Broms*, Joh. *Risell*, Stads-Fiscal i Köping, Theodoric *Granatenflycht*, Bokhållare i Stats-Contoiret, och Joh. Tob. *Geisler*, Markscheider i

Få-

Falun. Detta Arbete ärnar Hr B. fortfätta. Såsom Præses förſvarade han i Upſala den 26 Maji 1804 ſin Disputation: de *Educatione publica* (18 ſidd. i 4.) hvarmedelſt hans både Kännedom af Ämnet, och Skicklighet at anträda den fören. Reſan, lätteligen kunde intagas. De förſta Grunderna til ſina Studier hade han lagt uti Tyſka Skolan i Stockholm, innan han begaf ſig til Upſala. Han är född i Gefle den 1 Mart. 1783.

GODENIUS (M. *Jac. Er.*). Född i Gagnef uti Dalarne d. 7 Apr. 1781, blef Student i Upſala 1803, reſte til Greifswald 1804, diſputerade där ſamma år: de optima Methodo Inſtitutionis publicæ, och pro Gradu d. 16 Jul. 1805: de *Memoria Stiernhielmiana*, 15 ſidd. i 4, ſamt blef ſ. år Magiſter därſtädes; återkom och blef Präſtvigd i Weſterås d. 18 Jun. 1806 *).

KUNGÖRELSE.

Detta Arbete utdelas och finnes til ſalu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huſet N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor inberäknade. Detta Stycke ſärſkildt köpt koſtar 6 ſk. St. 1-6 koſta 18 ſk. Banden 1-3 koſta 3 R:d. 44 ſk. Stockholm den 15 Jul. 1806.

GJÖRWELL.

*) Weſterås Stifts-Tidningar för Jun. 1806.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;
med tilfogade
BREFSAMLING, LÅNGDER
och
BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 7.

LÅNGDER.

VITTERHET.

10. SKALDEQVÄDE, öfverlemnadt til Hans Maj:t KONUNGEN af de *Svenske* Studerande i *Greifswald*, vid DES Ankomst til samma Stad den 3 Apr. 1806 *).

Du kommer — och kärlek och fröjden
Utbryta från hjerta och själ;
Så Ljuset från molnfria höjden
Förnyar alt lefvandes Väl.

Den fattige, glömd vid sin börda,
Sjelf glömmer sin oblida lott,

H Och

*) Hans Maj:t tog då, återkommen med sin Armée inom Des Pommerska Gräns, äfven sit Högqvarter i Greifswald. — Detta Lyckönsknings-qväde införes efter det därstädes tryckte Exemplar.

Och känner sig säll i at vörda
DIG, FÖRSTE i Ådelt och Godt!

Monark! Du som Skydsängel blifvet
För oss och vår Fädernebygd,
Vi helge vår Trohet och Lifvet,
Med eld, åt Din Åra och Dygd.

Med höghet — i läghetens dalar
Du gifver åt Åran Din Röst,
Och följer des helgade Lagar
Til Människo-Samhällets Tröst.

Du, Dygdens och Sälhetens Förste!
Serapher bevake Din Thron,
Til dess utaf Verldarnes Störste
Du höjs til Hans Ljus-region!!

HISTORISKA *Anteckningar.*

7. RAGUSA, *Republik.* Såsom denne Stat, enligt vår Riks-Avisa, blifvit d. 27 Maji 1806 tagen i Besitning af Fransyske Generalen Lauriston, som därvid förklarat, at den tilsvidare skulle lyda under Frankrike, så vil man om densamma meddela följande Underrättelse. — Den är belägen uti Dalmatien och vid Adriatiska Hafvet, samt var af ålder en *Aristocratisk* Republik, hvars Styrelse inrättades efter den i Venedig. Regeringen var således uti Adelns händer; men des

des Hufvud, icke Doge på Lifstid, utan *Rector* kallad, var tätt och ofta ombytligt. Hans Välde eller Regering varade blott en Månad, då en ny valdes, antingen genom Omröstning eller Lottning af den församlade Adeln. Under sin korta Styrelse residerade han i Republikens Palats, samt bar, såsom Åmbets-drägt, en fotsid hvit sidenkappa med breda ärmar. Såsom Rector bestod hans Månadslön uti blott 5 Ducater, men satt han tillika uti Appellations-Domstolen, bestods honom hvarje dag en Ducat. Råder af 10, 30 och 60 Personer inskränkte hans Makt, rättare afgjorde alt, men han representerade blott. Stora Rådet, uti hvilket alle Adelsmän, som upnåt 20 år, hafva Säte, väljer alla de redan nämnde Rådkamrar. Controller uti alt, och 5 Provisorer måste, genom Pluraliteten af sina Röster, bekräfta alla de Beslut, som förenämnde Collegier fattat. Republikens Skattkammare ägde en årlig Inkomst af 100,000 Ducater, som förnämligast inflöto af Handeln, Näringarne och Sjöfarten, som altid varit stor och förmånlig. Men denne lilla Stat fick ej vara så rik för egen Sjelfständig Conto, utan för at bibehålla denna sin Sjelfständighet, har den altid måst betinga sig et utländskt Beskydd, såsom hos Tyske Käjsaren, Innehafvare af Ungern och tilgränsande Länder, Konungen af Neapel, s. d. Republiken Venedig, också en

Gräns-Stat, men förnämligast Turkiske Kejsaren, des närmaste och mägtigaste Granne, til hvilken Regeringen måste alla år betala 25,000 Zequiner. Porten har ock gerna sett denna Stats Flor, ty den drog ifrån densamma, utom andra varor, Gevär och annan Krigsförnödenhet. Manufacturerne äro ansenliga och Siden-Fabrikerne drifvas högt. Deras afkastning blir merändels ren Vinst för Staten, ty ingen får där bära Siden, mer än Rector, Adeln och Juris Doctorerne. Republiken bebos af omkring 70,000 människor, den bekänner Romersk-Catholska Religionen, tolererar dock, för Handelns skull, Armenier och Mahomedaner. Invånarne af Slavonisk härkomst, tala de både samma Språk och Italienska. — *Hufvudstaden* heter också *Ragusa*, ligger vid en Hafsvik emellan 2:ne Högder, bebos af 10,000 Invånare, är föga befäst, icke väl bygd, äger ÅrkeBiskop, sund luft, och drifver en ganska stor Handel uti hela Medelländska Hafvet samt Archipelagen. *Förn-Ragusa*, mera söderut, var redan före Christi Föd. en Romersk Colonie, hette då *Epidaurus*, men blef förstörd uti 3:dje Seculo, och är nu endast en By. Nya Ragusa reste sig på des fall. Vidare får man märka Staden *Gravoso*, som ligger norrut, äger den bästa Hamn på hela Kusten, och bestrider hela det Ragusanska Skeppsbyggeriet. *Stagno* är en annan betydelig Stad, samt är befäst. Öen *Milet* bär i ym-

ymnighet Citroner, Pomeranser och Vin. Mindre Orter och Öar gås här förbi. Man ser af alt detta sammanlagt, at Inkräktningen af Ragusa är betydelig, både för sit Läge och sin Rikedom. — *Staden* Ragusa har varit underkastad flere svåra *Belägringar*, af hvilka den, som timade 1667 är den märkvärdigaste, tillika en af de faseligaste. Den beskrifves af Frans Maria *Appendini* således *). Efter et flere dagars oväder och bullersam Rörelse uti Hafvet blef om förmiddagen den 4 Apr. 1667, och just under Stora Rådets sammanvaro, genom et hastigt och häftigt Jordskalf Klippor ifrån Stora Berget sprängde, alla Skepp i Hamnen vräkte om hvarandra, och hela Staden Ragusa blef liksom kastad up i luften eller lossad ifrån sin Grundval. Castellet skildes 2:ne gånger uti olika delar, och genom andra skalf fogade sig des murar åter tilhopa. Skolan störtade in, och gossarne skriade flere dagar utur des Ruiner. Republikens Palais störte likaledes ikull, och begrof dåvarande Rector Sim. *Getaldi*, med nästan hela Senaten och Stora Rådet. Dessa förskräckeliga ögonblick tilskyndade hela Åtter och 5000 människor Döden. Utur de kullstörtade Husen upkom sedan en Eld, som bredde sig vidt och bredt omkring, samt förtärde alt. Röfvare-band infunno sig och plun-

*) Uti: Notizie sulle Antiquità, Storia e Letteratura de Ragusei. Rag. 1803, 4.

plundrade hvad de kunde öfverkomma; och uti 27 dagar uprörde våldsamma Stormar eller Orcaner Hamnen och ofredade Kusten. Af alla slag var det det hårdaste, at Venedig icke allenast icke räkte någon hjelpsam hand, utan tvärtom begagnade sig af Olyckan, och at Turkiska Befälhafvaren uti Granskapet, Kara Mustapha, ökade sin Snikenhet med Grymhet, begge uti förhoppning, at Ragusa aldrig mer stode at rädda eller kunde upresas utur sit grus. — Men si! *Fäderneslandet* består icke uti Jorden, utan uti *de Män, som bebo sin Fädernejord.* Hvilken var då den förnämste ibland desse Män? — *Marino* Caboga. Han upreste Staden utur sina Ruiner, och skapade å nyo den falne Republiken; ehuru den icke sedermera kom til sin förra Magt och Rikedom tilbaka.

Lefvande *Personer.*

Rühs (M. *Fred.*), Vice-Bibliothecarie i *Greifswald.* Til det Omdöme, som uti Brefväxlingens Tredje Band, s. 250, blifvit fäldt öfver denne Häfdeteknare och hans *Historia* om *Sverige*, vil man här foga det, som finnes framföre Recensionen af detta Arbete uti: *Neue allgem. Deutsche Bibliothek*, Band. 93 (Berl. 1804, 8), s. 116: „Da ist wieder ein ächter deut-

deutscher Geschichtschreiber, der mit genauer Kenntniss und Würdigung seiner Quellen den sichersten Gebrauch derselben; mit Gründlichkeit der Bearbeitung eine geschickte Wahl, Stellung und Beurtheilung der Begebenheiten; endlich mit dem mühsamst forschenden Fleisse doch auch die edle und angenehme Simplicität des Ausdruckes verbindet. Hier ist keine Affektation der Schönschreiberey, der tiefeindringenden Raisonnements, der kühnen Hypothesen oder anderer Künste sichtbar, durch welche so mancher die Geschichte, welche er bearbeitet, einnehmend zu machen sucht. Sie nimmt hier ein, weil sie mit aller Treue in ihrer eigenthümlichen Wichtigkeit wieder gegeben wird; und, ohne die unglückliche Sucht Alles zu sagen, was sich sagen und sammeln läst, nur bey dem verweilt, was jeder Nachwelt brauchbar ist". — Man får, i affeende på Bibliographien, anmärka, at af denna Historia om vårt Rike utkomma *tvånne* Uplagor, den ena uti *quarto*, utgörande Delen 63 af den stora: *Allgemeine Welthistorie*, durch eine Gesellschaft von Gelehrten in Deutschland und England, Halle, 1803; och innefattar de begge första Delarne af Uplagan uti *octavo*, som utgår under sin egen eller egenteliga Titel

tel af: *Geschichte Schwedens*, och hvaraf vi redan äge *Tre* Delar, Halle 1803-5, 8:o *). Vid slutet af fören. Recension förmodas, at Hr R. torde utgifva en särskild, således omständeligare Historia, om Kon. *Christian* II, för at uprätta hans Minne, enligt Sanningen, och uti åtskilligt urskulda, uti andra vederlägga de Fel, som denne Regent ännu nästan allmänt tilvitas; — ehuru Recensenten tillägger: „aber es bleibt doch ein vergebliches Unterfangen, die allgemeine Stimme über ihn zu ändern". Emedlertid har denne, til många Nyttiga mål, men genom dels okloka, dels våldsamma medel, tillika sig haftande Konung fåt en ny både Häfdetecknare och Förfvarare uti en annan Tysk Författare, Hr Henr. *Behrman* i Köpenhamn; hvarom en annan gång. — Men hvad nu Hr *Rühs* vidare beträffar, så får man tillägga, at han icke allenast uti Tysk Öfversätning utgifver Kon. Gustaf III:s *Arbeten*, hvars *Andra* Band utkommit i Berlin 1806 i 8; utan ock arbetar på en särskild *Lefvernesbeskrifning* om samma Konung, om hvilken det med rätta heter:

Son Nom toujours fameux vivra dans la Memoire.

*) Den *Tredje* Delen håller 586 sidd. Med den *Fjerde* ärnar Hr R. sluta hela Verket.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;
med tilfogade
BREFSAMLING, LÅNGDER
och
BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 8.

BREFVÅXLING.
76.

Til VÄNNEN uti *Landsorten;* dat. *Stockholm*, d., 30 Jul. 1806.

Innehåll:

1) Konungens Beſkydd för Brefväxlingen. 2) Bilagor til denſamma. 3) Den Förſta innehåller: Berättelſe om S. Birgittas och S. Catharinas Lefverne, Canoniſation och Skrinlägning.

Af *Företalet* til denna Brefväxlings *Fjerde* Band, och ſom jag för detta meddelat, har Du intagit, at denſamma hädanefter ökes med *Bilagor*, Hvarföre, och deras Beſkaffenhet. Härmedelſt ſkickar jag Dig ſåledes den *Förſta* af deſſa Bilagor. Du inſer nogſamt ſjelf Nyttan, at utgifva och ifrån Undergång förvara Handlingar och Afhandlingar uti vår Hiſtoria. Då vi nu å ena ſidan ſällan, eller efter flere år, få emottaga et nytt Band af ſå det förnämſta ſom af alla oſs det käraſte Verk

för

för vår Historia, och å den andra de Samlingar, som hittils — Fortsätningsvis — af Enskylde blifvit utgifne, uphört eller afstadnat, - - Suiter af hithör. Academiske Disputationer dock undantagne, såsom ännu af Hrne *Calonius, Fant, Sjöberg, Götlin* och *Lidbeck* - - för hvilka Dem ock den största Tack af alla Svenska Historiens Vänner hembäres - - så lärer jag nu vara den ende, som icke uptrötnat på denna ofs så nödiga Kunskaps- och Uplysnings-väg. Hvad som jämte Vetenskapens egen-Lön - - Sanningens Tjenst, förnämligast uprätthållit mit Sinne, ännu underhåller min Flit, är den fullkomliga Öfvertygelse jag äger om Hans Maj:ts min KONUNGS fortfarande Nåd både för Vetenskapen och mig dess ringe Odlare, - - et Beskydd, som är oskatbart, aldeles oomgängeligt; och uti samma mån är ock min underdåniga Tacksamhet ojämnförlig, så mycket större och lifligare, som mig ännu aldrig mött minsta Hinder ifrån Regeringens eller någon Vederbörandes sida uti min *Historiska* Arbetsväg. Jag tryggar mig således altvidare vid vår Skrif-Frihets-Lag, *denna* Vetenskap angående, jag efterlefver den noga, jag fortfar.

Snart får Du således en ny Bilaga — Den nu sända innehåller Lefvernesbeskrifningar om tvänne förnäma Svenska Helgon, Sancta BIRGITTA *Brahe*, död i Rom 1373; och Sancta CATHARINA *Hjorthufvud*, död i Wadstena 1381, deras Canonisation och Skrin-

läg-

lsgning, deras Bens senare, dock ovissa Öde, men det nya prägtiga — samt — märk tillika — *Luthers*ka Skrinets så mycket säkrare Verklighet. De senare Omständigheterna, i synnerhet den sista, äro här till fullo documenterade; men hvad sjelfva Biographierna angår, så äro de däremot nog korrta, och at anse såsom en blott Inledning til Ben- och Skrin-Historien; — således, den, som vil närmare uplysas, upbyggas eller ock förlustas af dessa *Heliga Fruars* Lefverne, Förtjenster, Dygder, Åfventyr, Försakelser, Syner och Uppenbarelser, behagar läsa deras fullständiga Legenda, ehuru uti én någorlunda profan Styl författad, uti framl. Cancelli-Rådets Carl Reinh. *Berch's* Sv. Herrar och Fruer, Flock. 1 och 2, Stockh. 1777, 4, hvar de intaga första Rumet. Författaren lämnar om dem sin skämtsamma Penna et fritt Spel; — men mig synes dock oförgripeligen, at man bör vara billig, döma hvar Person efter *sin* Tid, *des* Synkrets, *des* Tänkesätt. *S. Brita* var visserligen en Fru af stort Förstånd, icke utan Snille, aldeles icke utan Klokhet, Verlds- och Människokännedom. Hade hon lefvat uti et annat Tidehvarf, hade hennes Arbeten också ofelbart fått et helt annat invärtes Värde, en annan utvärtes Form. Hon lyste uti sin Tid, det hade hon ock gjort uti hvilken annan, fast på annat sätt. Ingen drifve för öfrigt gäck med en annans Religions-öfvertygelse, Religions-öfning, hälst

när de äro beledſagade, ſom ſig bör, med Dygder och Upoffringar för Andras Bäſta. — Tillåt mig denna Reflexion emot Qvickheter, när de icke rätt användas.

Med mycken Enkelhet och Sanning är jag din Vän, din Förtrogne Vän. . . . .

LÄNGDER.

HISTORISKA *Anteckningar.*

8. CATTARO, *Stad* uti den mindre Del af *Albanien*, ſom ägdes af f. d. Republiken *Venedig*, medan Turkarne innehade den vida ſtörre Andelen af detta Land, ſvarande emot de i Gamla Hiſtorien ſå rygtbara Länderna *Illyrien* och *Epirus*. Venetianerne fogade det ſig tilhöriga Albanien til des ſtora Andel af *Dalmatien*, et annat Land, likaledes utmed Adriatiſka Hafvet beläget. Öſterrike, Turkarne och Raguſa ägde äfven ſina Andelar af Dalmatien. Men Beſitningen af detta ſå betydeliga, för Handeln och Sjöfarten väl belägna Land gick med ſjelfva Republiken förlorad, och blef et af de Skadeſtånds-Länder, ſom medelſt Freden i Campo-Formio d. 17 Sept. 1797 öfverlämnades til *Öſterrike*. Således kom då ockſå Cattaro i des Våld.

Denne *Stad* har en ganſka ſäker Belägenhet, längſt inne uti en Vik af Adriatiſka Hafvet, ſom har Tre *Mynningar*, hvilka förbinda den med nyſsn. Haf, men hvilkas Inlopp alla

äro

äro med Casteller försedda, som bestryka dessa Inlopp, och göra Besitningstagandet af denna Stad ifrån Sjösidan högst svår. Det äro desse Myoningar med sina Förswarsverk, som så ofta sedan någon tid, äfven uti våra Tidningar omförmälas, och kallas *Bouches de Cattaro*. Den förnämsta af dessa vid Myningarne anlagde Sjöfästningar är *Castel-Nuovo*. Sjelfva Staden är ocksa befäst, samt har utomdess en särskild Fästning på et högt Berg, så at densamma icke heller ifrån Landssidan, hvar Turken är granne, lätt kan inbekommas. Den bebos af 1400 invånare, til Religionen dels Catholiker, dels Greker, som lefva af Handel, Fiske och Sjöfart. Stadens District, liksom hela Dalmatien, lämnade tilförene de förfarnaste och stridbaraste Sjömän åt Venedig, då denna Republik ännu var Adriatiska Hafvets Drotning, och lät respectera sin Flagga uti hela Medelländska Hafvet och Levanten. Samma fören. District är rikt på Vin, Olja och de bästa Trädfrukter. Denna Stad med sit tilhöriga Landskap gaf sig redan 1420, och af räddhåga för de alt vidare uti Europa inbrytande Turkarne, under Venedig, men förbehöll sig en egen Styrelse, som ägde någon likhet med sjelfva Venedigs. Denna Republik satt sig ock efterhand uti besitning af alla Tilgångarne ifrån Sjösidan, och har ganska mycket befäst dem. Alt detta skulle nu Österrike, jämte hela det fordna Venetianska Dalmatien, lämna

na i år ifrån sig til Frankrike, men Ryssarne, som innehafva Corfu samt flere Öar uti Adriatiska Hafvet, togo det i förväg uti Besitning, skola dock, enligt senare Underhandlingar, återställa det omtvistade Cattaro först til Österrike, och detta sedan aflämna detsamma, likasom det öfriga Dalmatien, til Frankrike.

LEFVANDE *Personer.*

HOHENWARTH (Grefve *Sigismund von*), född uti Steyermark 1730, Biskop i Triest och sedan i S. Pölten, Stad nära Wien, hade varit den nu regerande Käjsarens, FRANS II:s, Informator. — När Cardinalen Grefve Barthol. Ant. *Migazzi*, född i Trient 1714, och Ärke-Biskop i Wien 1757, dog d. 15 Apr. 1803 *), lät Käjsaren kalla Biskopen i S. Pölten til Wien. Prelaten upkommer på Slottet, fördes af Käjsaren i det rum, hvar hans Portrait länge varit upsatt.

*) Såsom Ärke-Biskop i Wien är han tillika Tyska Rikets Förste. Card. M. hade redan 1751 varit nämnd af Påfven til Ärke-Biskop i Carthago (in Partibus Infidelium), men blef 1756 verkelig Biskop uti Christenheten, eller i Waitzen, Stad uti Ungern, samt flyttades följande året uppå Ärke-Stolen i Wien; af förstn. grund kunde också denne Prelat fira 1801 sit *Femtio*-åra Biskops-Jubilæum. — Vil tillägga, at det 1480 i Wien inrättade Biskopsdöme uphöjdes af Påfven först 1722 til Ärke-Biskopsdöme.

satt. Under det de stodo framföre detsamma, frågade Käjsaren småleende, om han visste hvars Portrait det vore? — Biskopen något brydd sade efter en liten tystnad: det är Biskopens i S. Pölten. — Ers Eminence bedrar sig, svarade den ädelmodige Käjsaren, nej! det är Portraitet af *nuvarande* Årke-Biskopen i Wien, som *varit* Biskop i S. Pölten *).

LEHNBERG (D. *Magn.*), Konungens Öfver-Hof-Prädikant, Kyrkoherde i Jacobs och Johannis Församlingar i Stockholm, samt i Sånga och Skå Lands-Församlingar uti Upland, Prost, Ordens-Historiograph och En af de Aderton uti Svenska Academien, utnämndes af Kgl. Maj:t d. 22 Oct. 1805 til Biskop i Linköpings Stift; — samt invigdes i detta Åmbete d. 26 Jan. 1806 och uti Linköpings Domkyrka af Hr Årke-Biskopen m. m. D. *Jac. A.* LINDBLOM **).

GRANBERG (*Pet. Adolf*), Kammarskrifvare uti Kongl. Kammar-Collegium, har vunnit uti Svenska Academien Belöning för des begge utgifne *Åreminnen* öfver Riks-Föreståndaren *Sten Sture* den *Äldre*, det förra år 1799, ännu otryckt, och det senare år 1803, tryckt i Stockh. 1804, 8.

— Til

*) Hr Falk's Elysium, 1806, n. 50.
**) Linköp. Stifts Tid. 1805, n. 10, och 1806, n. 1.

— Til Kongl. Vet. och Vit. Samhället i Götheborg har han 1803 insänt: *Odödlighetens Hopp*, Poëme, men såsom inkommet efter den för Belöningen utsatta Tiden, kunde den icke vinnas, men Samhället beslöt, at införa detta Skaldestycke uti des Handlingar. Uti samma Samhälle uplästes 1802 det *Minne*, som han författat öfver Politie-Borgmästaren i Götheborg, Hr Commerce-Rådet Dan. *Pettersson*. Til denne vittre Författares Arbeten hörer vidare en Bok af mycket värde, eller: *Trollhätte-Kanalfartens Historia*, tryckt i Götheborg 1801, 8:vo.

KUNGÖRELSE.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor inberäknade. Detta Stycke med Första Bilagan inberäknad kostar 8 sk. St. 1-8 kosta 28 sk. Den, som köper alla Tre Banden på en gång, betalar dem med Tre R:d., men hvartdera Bandet köpt särskildt kostar Band. 1 En R:d 12 sk., Band. 2 En R:d. 12 sk., och Band. 3 En R:d. 20 sk. Stockholm den 30 Jul. 1806.

GJÖRWELL.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren JOH. A. CARLBOHM,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 9.

BREFSAMLING.

14.

Ifrån Hr S. S. B. til en VÄN uti *Landsorten*; dat. *Stockholm* i Junio 1806.

Innehåll:

1) Tänke- och Lefnadssätt. 2) Resa til Herrasätet Rydboholm. 3) Konung Gustaf I. där upfostrad. 4) Ekar af honom där planterade. 5) Qväde öfver denne Store Man. 6) Engelsk Park och Eremitage. 7) Qväde öfver Eremitens Koja. 8) Genom Minne och Inbilning njutes en ofta förnyad Tjusning, en länge således fortsatt Sälhet. 9) Välönskningar.

Tack, min Vän! för dit Bref. Du frågar, huru jag mår, och huru man har roligt, sommartiden, i Stockholm? Jag mår förträffligt; ty fastän jag vet at värdera Helsan, har jag likväl sällan skäl at beklaga mig öfver dess förlust. Och mina Nöjen! de äro af enahanda art alla årstider och på al-

la ställen. De innefattas, til större delen, som du vet, i sällskapet af en god Bok, och af en god Vän. Dessutom, under en nyttig Sysselsättning, skyndar tiden ganska fort; och efter en väl använd Dag, då man altid är nöjd med sig sjelf, är man äfven nöjd med orten, där man lefver och arbetar, och där man mår mycket väl, i samma mån man beredt sig, att jag så må säga, en rättighet dertill. Om jag likväl, någon mellanstund, har ledsamt, så är det derföre, att Du är frånvarande. Men Du bör veta, huru jag mildrar saknaden af Dig, och söker at ha roligt, i tröts af dit omgänges förlust.

Föreställ Dig en Man som icke altid, hela dagen, orkar räkna och skrifva, för at sedan, vid aftonen, vara icke mera rik — och icke mera klok; huru han, tvärtom med et innerligt begär til den visa Fröjd, den förnuftiga Hvila, som utmärker Människan, då hon icke är slaf af fordomar eller egennytta, gerna sliter sig från sina trägna göromål, och reser, i Vänners sällskap, åtminstone för några timmar, på landet. Bekymmerslösheten, landluften, de omväxlande föremålen, den jämna rörelsen — se där vilkoren för hans lycka, hans helsa både til kropp och sinne. Må hon stänga in sig i Staden, den kalla, giriga eller dåraktiga Människan! Jag skänker henne

ne mit medlidande; nej — farväl! jag glömmer henne aldeles tillika med ftengatan. Ifrån det brokiga hvimlet af Hufvudftadens Hamnar eller Torg; ifrån det likftämda ljudet af defs Verkftäder, fkyndar jag utom gränfen af defs Tull; och genaft, i en friare rymd, i mera glada och fredliga trakter, upklarnar min blick. Jag fer huru Naturen är fkön, rik och välgörande; jag lär af den at vara nyttig, tackfam och okonftlad. Mit hjerta lättas; jag njuter utan tvång; jag berömmer utan nödvändighet; jag laftar utan ondfka; jag delar min lycka med andra utan fkryt; jag delar andras lycka utan afund. Väl eder (tänker jag i mit finne) j Bygdens Söner! j, fom ägen eller odlen dessa trakter, j fom fen dem, förädlade genom eder fmak, eller tackfamma emot edra mödor, nu vet jag hvarföre j kunnen möta mig med denna öpna och tilfredsftälda blick! den talar om eder husliga frid; den bevittnar edra hjertans ofkuld.

Med denna lyckliga Sinnesförfattning refte jag i några Vänners Sällfkap, för få dagar fedan, til *Rydboholm*, en Hans Exc. Hr Grefve BRAHE tilhörig Sätesgård, belägen i Roslagen och Socknen Öfter-Ryd, ungefär 3 mil härifrån. Sedan vi befett den nära intill liggande Socken-Kyrkan, hvar Grefl. Brahefka Famillen har fit Gråf-Chor, uppehöllo vi ofs gerna några timmar

på sjelfva Herregården, en stor Stenhusbygnad men uti senare Tider mycket förbättrad eller i åtskilligt moderniserad, således olik det antiqua Hus, som uti Grefve Dahlbergs Verk finnes för mer än 100 år sedan aftaget. Vi sågo det nära intil, dock fritt, stående gamla Tornet, hvar *Sten Sture* den *Äldre* bodt, och äfven där upfostrat *Gustaf Wasa*. Uti sjelfva Hufvudbyggningen finner man åtskilliga intressanta Portraiter af Braheska Familliens Stamfäder, och en Tafla af god Mästares hand, föreställande Joseph och hans Bröder. Tornet åter är, både genom sin Inredning och de Handlingar det förvarar, et märkvärdigt ålderdomens vittnesbörd. I Trägården ser man den stora och gamla Ek, som Gustaf I där planterat, och som i denna trakt är det enda Träd af det slaget, sedan en annan Ek, äfven planterad af samma Konungs hand, men som nu mera dödt ut. Alt hvad jag såg, tillika med hvad man därjemte berättade, verkade lifligt på mit sinne, och gaf mig anledning till följande Skaldestycke.

GUSTAF WASA.

O! min Kung, när Du i splitets stand
Svor dit hat, slöt et fast förbund
Emot träldomen — hvem var din Like?
Du, som uplyst, och för Frihet varm,
Afslog bojan, och med mäktig arm
Upràtthöll et svagt och söndradt Rike!

Hällre

Hällre led du landsflyktens förtryck
Än at hylla enväldsmaktens nyck
Och den fega smickrarns purpur bära;
Hällre, bland förföljelser och nöd,
Var du, ensam, Fosterlandets stöd,
Vakande för dess bestånd och ära!

Rådig, oförskräckt, med eldig blick,
Sveas Tröst, och Sveas Hopp, du gick
Att til strid dess tappra Söner mana;
Och, vid deras och din egen sorg,
Du på Tyranniets fallna borg
Reste Frihetens och Hämdens fana!

Må, bland rön, som skola Tänkarn bry,
Tider komma eller tider fly,
Folkslag upstå eller bli förtryckta,
Dock skall Minnet af hvad Du gjort
Lefva, genom sekler, kärt och stort,
Segrande alt mer, ju mer de flykta.

Rikt, och vördadt, lik en åldrad skatt,
Strålande ur gömda Häfders natt,
Emot villosamma tiders yra
Skall det, genom Efterdömets vigt,
Mana til en ömsesidig Pligt
Både lydande och dem som styra.

Så et Vårdtorn genom nattens djup,
Til den oförfarna Seglarns slup,
Sina ljusa, aldrig släkta blickar,

Vänligt varnande, vid stormens hot,
Emot klippans grund vid brantens fot,
Öfver Oceanens rymder skickar!

J, som stiften och som skipen Lag,
Må et *Namn* bli eder Tröst en dag
Då bekymren trycka edert sinne:
Stort, som vården af et talrikt Folk,
Och bevittnadt af Historiens Tolk;
Och förtjent som Gustaf Wasas Minne!

Men den stund J, Svenske Medborgsmän!
Njuten frukten af hans mödor än,
Bland de villor som kring jorden rasa,
Rädens träldomens och straffets blygd,
Om, med edra Store Kungars Dygd,
J förgäten nånsin Gustaf Wasa!

Engelska Parken är tämmeligen vidsträckt, består til större delen af Björkskog, ligger utmed sjön, har utsigt af flere altför täcka Holmar, och öfverraskar Vandraren dessutom med en artig Eremitage. Hvad jag värderar Eremitens tilstånd! jag ville endast, at en sådan förde, äfven i sin undangömda stillhet, en mera verksam lefnad, och vore således mera nyttig i sin krets. I stället at lefva af allmosor, borde äfven han äga et fält at odla och skörda. — Du känner min oskyldiga böjelse för Landets frid, och min kanske brottsliga böjelse

jelfe at rimma. Jag meddelar Dig därföre, fåfom min Vän och min Granfkare, följande i haft författade Qväde:

Eremit-Kojan.

Varé hälfad, enkla Koja!
Inga trägna mödor ftoja
I dit hulda fköt.
O! at i din lugna boning,
Med mit öde i förfoning,
Jag din ftillhet njöt!

Från den låga egennytta,
Som har känflor jämt förbytta,
Omfom tvär, och mild —
Från den afundfamma verlden,
Oudfkan, villorna och flärden
Lefde jag då fkild!

Långt från ftrid om Rangen, Åran,
Lefde jag förnöjd med Skäran,
Yxan och min Bill;
Glad, när arbets-ftunden gäller,
Väckt af Tuppens eko, eller
Väckt af Lärkans drill!

Och i fvalkan under häcken
Njöt jag hvilan utmed bäcken
I en enflig dal;
Då mig nattens fkymning rörde,

 Jag

Jag med stilla tjusning hörde
Bygdens Näktergal!

Ej den konstbeprydda Parken,
Men den blomsterklädda Marken,
Var min Trägård blott.
Slöts min borg i hägn af muren?
Nej, mit *Samvet* — och *Naturen*
Var min borg, mit slott!

Här min Pligt det skulle blifva
At åt den et mönster gifva
Som är hård och kall;
Lifligt för mit Slägte ömma,
Tacka Himlens nåd, och glömma
Egna olycksfall.

Kom en Usling til min hydda
Glad jag skulle honom skydda
Emot hungerns nöd;
Inför brasan och min gryta,
Broderligt med honom bryta
Mit besparda bröd.

Kom en Vän — jag skulle bjuda
Frukt af eget träd, en Ruda
Från min egen dam;
Offra, på de enkla borden,
Mjölk och ost af egna hjorden,
Och mit bästa lam!

Men,

Men, af lyckans ögunst pröfvad,
Kom den Dygdige bepröfvad
Här från ondskans strid,
Skulle han en Fristad finna,
Och hans qvalda hjerta vinna
Hvad det sökte, *Frid*. —

Så, förrn lifvets dar ä flydda,
Må du bli, du lugna Hydda!
All min tröst, min fröjd!
Då skall jag, vid fyldt öden,
Utan fruktan helsa döden,
Där jag lefvat nöjd.

Sen, mins någon än det stället
Där det stått det enkla Tjället —
Vandrar någon dit —
Må han säga i sit sinne:
Kär du lefver i mit minne,
Gode Eremit!

Ja, min Vän! mit nöje på Rydboholm var verkligt; ty, när som helst, njuter jag det på nytt, lika lifligt, genom inbilningen. De vackra Trakter jag sett nära, eller på afstånd, visa sig när jag vill, i lika skick, med lika behag för mit öga. Ännu tycker jag blomstras samma fält, ännu sjunger samma trast, ännu svalkar samma skugga. På detta sätt förkortar jag mödans långa stunder, och har tillika i mit sinne

en viss mägtig kraft mot den annalkande sorgliga årstiden. Men under at jag njuter genom inbilningen, tror Du icke at jag någon gång på detta sätt, äfven äger dit sällskap och vistas hos dig i D - -? Jo! men jag vil icke beskrifva min vûe af den ort, där du är Präst, Landtman och Husfader. Du skulle då kanske vid tilfälle säga mig, at *Byggningen ligger icke så vål*, at *Sjön går icke til på den sidan*, at *Skogen och Fältet förhålla sig icke så*. Nej, lät mig behålla min Bild. De må gerna sakna en riktig Motsvarighet de Tafler, min fantasi uppställer. Jag har dock en säkrare Grund för min Tilfridsställelse; ty jag vet visst at Du är lycklig, och at Du esomoftast med godhet ihogkommer din trofaste Vän

S. Sv—n B.

LÅNGDER.

VITTERHET.

1. *De Tre Blommorna*; vid Fru *Brita Louise* ALMQVISTS, född *Gjörwell*, Graf.

Det blomstrar för Eder vid Grafvens rand
Tre tjusande blommor, J Sköna!
O stannen och hören: i Lifvets land
Er resas besvär de belöna.

Den

Den *Första* *) på fägring, på vällukt rik,
I skuggan ej trifves så gerna,
Men älskar, en bländande Solros lik,
At hessas af Middagens stjerna.

Den *Andra*; en *Ros* — men hvem målar den?
I skugga, i dag hon plär trifvas;
I Kojor. i Slott, öfveralt des Vän
Af himmelska vällukter lifvas.

Den *Tredje*, en blygsam *Viol*, begär
At kärligt til Rosen sig sluta,
Och at ur den kalk, som hon osedd bär,
Sin ånga kring nejderna gjuta.

Den Första dig tilhör som Lifvets dar
För öma Föräldrar förljufvat,
Och, ren i din sinlighets ålder, har
Din sinlighets öfverdåd kufvat.

Och Rosen, o Qvinna! den väntar Dig
En dag, som, i hamn af en Maka,
En skyddande Ångel, på Lifvets stig
Steg ned för vår sälhet at vaka.

Violen skal blifva den Moders lön,
I nyföddas bröst som ej ammar
Til blomstrande stänglar blott dygdens frön,
Men ock til fruktbärande stammar.

Och

*) En *Neglika*.

Och af dessa Blommor en Krans i dag
LOUISE! kring din Urna skal falla,
Och Sanning där teckna i enkla drag:
Louise! Du förtjente dem allá *).

Så ilen då nu til Er lek och dans,
Men glömmen ej, tjusande Tärnor,
Er Tredubbla Blomma, hvars sköna Krans
En dag blir en Krans utaf Stjernor.

P. A WALLMARK.

---

12. Til Fru *Gustava Eleonora* LINDAHL, som skickat mig Jac. *Thomson's* Episode om *Huslig Lyckfalighet*, utur dess Seasons **).

Vittnar ej den tår jag fäller,
'At den bild Ni för min blick

Af

*) Hon var Utgifvarens af denna Brefväxling äldre Doter, född i Stockholm den 16 Jan. 1768, gift därst. d. 24 Dec. 1791 med Hr Krigs-Commissarien *Carl Gustaf* ALMQVIST, och dog likaledes i Stockholm, samt efter en långsamt tärande Sjukdom, den 8 Aug. 1806. Hennes Lik hvilar uti Fadrens Graf på Solna Kyrkogård samt i Skuggan af 2:ne genom dess Broder ditplanterade Lindar. Hon var Moder til tre samt efterlefvande Barn, tvänne Söner och en Doter. Den äldste af dem, Sonen *Carl Jonas Ludvic*, född i Stockholm d. 28 Nov. 1793, följer med stor och lofvärd Flit sin utomdles medfödda Hug för det Historiska Studium; dock någon Tröst för en länge -- altid sörjande Fader.

**) Jag tilfogar detta Qväde, af en annan Skald, til min här ofvann. yngre Doter,

Af en *Huslig Lycka* ställer
År mit Ödes sälla skick?

Thomsons Tasla i mit sinne
Väckte fordom ljufva qval:
Nu — ej mera för mit minne
Visar den et Ideal.

Ljufva Lycka! mannen lemnad!
Dygdens lön och Himlens skänk!
Ljufva Lycka, mannen ämnad
Som hans pligters första länk!

Du, som denna lön vill jäfva,
Säg, hvad styrka lifvar dig,
At i lifvets branter sträfva
Pligtens törnbeströdda stig?

Säg, hvarmed kan hon dig gälda
Dessa Offers evighet,
Som, trotts hindren för dig ställda,
Hon despotiskt fordra vet?

Du kan ge åt dina bygder
Snilleprof och Hjelterön,
Men jag misstror dina Dygder
När du misstror deras Lön!

Säl-

född 1769 och gift 1791 med Hr *Joh. Nic.* LINDAHL i Norrköping. Det finnes dock förut tryckt uti Stockholms-Posten, 1806, n:o 80 el. för d. 10 Apr. Engelske Skalden, känd för sin så förträffeliga Sång öfver *Årstiderna*, var född Skotte 1700, och dog i London 1748.

„Sälheten, fom icke delas,
Mänfka! ingen Sällhet är"
Sade Skaparn — „och det Helas
Jag i Delarnas begär!"

Alt, hvart ögat förs bland tingen,
Fäftas vil at älfkadt bli:
Du allena, fäft vid ingen,
Stör Naturens harmoni.

Hvad du ej är värd at fmaka,
Trotfa fritt med ditt förakt!
Nöjen kring mit läger vaka:
Qvalen ftå vid ditt på vakt.

Ingen Skönhets fingrar fmeka
Från ditt öga forgens tår:
Inga Gudabilder leka
Stojande i dina fpår.

Och, om i ditt bröft fig gjuter
Desfa Känflors falighet
Glödgar ångren, då du njuter,
Blott fin pil defs mera het!

Ren hon flår din fifta timma:
O! hur ryslig är ej den!
Vid din bädd förtviflans dimma
Hvilar, tung fom Arfvingen!

Då, o då, hur fvagt dig tröftar
Alt hvad ftort och godt du gjort:

Häm-

Hämdens Genius öfverröstar
Erkänslans vid Grafvens port.

Där en Oskuld ropar: „förde
„Du ej mig från Dygd til Brott?“
Och en Maka: „grymt du störde
„Alt det lugn som var min lott!“

* * *

Sångmö! hämma dina tårar,
Qväf din värma än en gång;
Smädarns harm mer Dygden sårar
Än hon hedras af din sång!

Skaparinna af min Lycka,
Bild af Betty *) och Julie, **),
Kom, at til din famn mig trycka,
Och mitt svar skall tystnad bli.

Med dig, ömma, hulda Maka,
Med dig och en trogen Vän
Skall jag Lifvets sorger smaka
Och min Sällhet äga än!

I den Tafla Thomson gifvit
Jag min Lycka tecknad ser:
Dubbelt säll, då den ock blifvit
Teckningen, min Fru, af er.

Hi-

*) Några Ord til min k. Doter, i fall jag hade någon.

**) Julie, Hymeneisk Offersång. Se Hr Leopolds Saml. Arbeten, Del. 2.

HISTORISKA *Anteckningar.*

9. SAXEN-LAUENBURG, *Hertigdöme* uti *Tyskland* och *Neder-Saxiska* Kretsen beläget, omgifves af Hertigdömena Holsten, Meklenburg-Schwerin och Lüneburg, samt Riks-Städerna Lübecks och Hamburgs Territorier; äfvensom det ligger utmed stora *Elbe-Strömmen*, samt vid flere mindre Floder, så at det medelst Floden *Stekenitz* och dess Slussar förbinder sig med *Traven*, som faller ut vid Lübeck: har således medelst Elben och Traven den stora Fördelen, at stå i nära förbindelse med både Nord- och Öster-sjön. Det äger utomdes, tvänne, likaledes mycket fiskrika Insjöar uti *Ratzeburger*- och *Schalsjön*. Landet är merendels slätt, bär förnämligast Säd, dock fordrar jorden mycken odling, om den skal bära 6:te kornet. Hampa växer däremot frodigt och i myckenhet. Härliga Eke- och Bokskogar finnas, som kasta utomdes mycket af sig medelst blott Svingödning. Torf skäres til Veds besparing. Boskaps-afveln är ansenlig, och på de flesta Herregårdar äro Holländerier inrättade, likasom uti Holsten och Meklenburg, hvarmedelst denna afvel drifves högt, samt gifver mycken Mjölk och fet Boskap: enligt den uti Holland brukade skötseln af Ladugården. Uti Landet finnas däremot nästan inga Fabriker. Årliga Utförseln består uti 1000 Läster

ster Råg, 200 Tunnor Smör, hvarje Tunna räknad til 224 marker, 450 Centner Ost, 70,000 marker Ull, samt Bygnings-virke och Ved för 20,000 R:d., samt något Fisk. Landet har af ålder utgjort en Del af West-Slavernes eller Wendernes utmed Östersjön vidsträkta Välde, fråntogs dem af den så tappre Hertigen af Saxen och Bäyern, *Henric Leyonet* kallad, som kom 1189 uti fullkomlig ägo af samma Land, men under hans Söner föll det efterhand uti flere om detsamma stridande Herrars Våld, til dess Grefvarne af Schwerin afträdde det til Kurförste *Albrecht* I af Saxen, som åter vid sin Död 1260 lämnade det til sin Son Hertig *Johan* I, Stamfader til Huset *Saxen-Lauenburg*, som tog sit Säte på Slottet uti Staden Lauenburg, och dog 1285. Detta Hertigdöme förblef sedermera vid hans Ätt, uti nedstigande manlig Afkomma, alt til Hertig *Julius Frans*, som dog utan manliga Arfvingar 1689. Af desse Hertigar vil man blott anföra *Magnus* I, död 1543, hvars äldsta Doter, *Catharina*, född 1513, blef Kon. Gustaf I:s uti Sverige första Gemål, förmäld 1531 och död 1536, Moder til Kon. Eric XIV *). Genom detta Gifte kom Huset Saxen-Lauenburg uti en närmare förbindelse med Kongl. Svenska Huset af Wasa-Ätten, ty Hertig

L Magni

*) Hennes Syster *Dorothea* var gift med Kon. Christian III uti Dannemark.

Magni I Sons (Frans I) Son, Hertig *Magnus* II blef 1568 förmäld med *Sophia*, Kon. Gustaf I:s Doter af sit andra Gifte med Margareta Leyonhufvud, och dog 1603; hon dog 1611. Deras ende Son Prins *Gustaf*, född i Westerås 1570, förblef uti Sverige, fick här Förläningar samt var Ståthållare i Calmar med des Län och på Öland, då han dog ogift på Ekolsund 1597 *). Fören. Hertig Magnus II hade en Bror, *Frans* II, som regerade efter honom och dog 1619, sedan han med sina begge Gemåler, Margareta ifrån Pommern och Maria ifrån Brunswik ägt Niton Barn, och ibland dem af den senare Prins *Frans Albert*, som, född 1598, sökte ocksa sit Bröd uti Sverige, och blef General uti Kon. Gustaf Adolfs Tjenst, samt följde med honom uti Tyska Kriget, men misstänkes för delaktighet uti den grymma Död, som drabbade denne Store både Konung och Hjelte på Valplatsen vid Lützen d. 6 Nov. 1632 **); men aldeles säkert är, at han gick kort efter uti Fiendens eller Österrikisk Tjenst, föll dock sjelf uti densam-

*) Han hade med *Anna Lillie*, Doter af RR. Knut Lillie, en naturlig Son, Magn. *Rutencrantz*, som var Öfverste-Lieutenant och dog 1640; hvars Son Carl R. likaledes Öfverste-Lieutenant, blef adlad 1671; men Ätten är utgången.

**) Han fick där fem skott, tre hugg och et ging genom lifvet.

samma 1642. — Efter fören. siste Hertigs, Julii Frans, död 1689, anmälde sig flere Successorer, men såsom Hertig Eric II ingåt 1369 med Hertigarne af Brunswik och Lüneburg en Convention, hvarmedelst detta Hus skulle efterträda uti Saxen-Lauenburg, när den där regerande Åtten uti des manliga gren utslocknade, så tog ock nu Hertig *Georg Wilhelm* af *Lüneburg-Celle* Landet i Besitning, samt förlikte sig med Kurförsten af Saxen och andre Pretendenter, men varande utan manliga Arfvingar*), lämnade han det vid sin död 1705 til sin Brors, *Ernst Augusts* **) Son, Kurförste

L 2 Georg

*) Han hade med sin Fransyska Gemål Eleonora d'Olbreuse (hon dog som Enka i Celle 1723, 83 år gammal) en enda Doter, *Sophia Dorothea*, född 1666, och förmäld 1682 med sit Syskonbarn Prins Georg Ludvic af Hannover, Son af Hertig, sedan Kurförste Ernst August af Hannover; blef ock 1683 Möder til en Son, Georg August, sedan Kon. Georg II uti Stor-Britannien; men, för et uptäkt äfventyr, skild 1694 ifrån sin Gemål, och lefde altsedan uti et slags Statshäkte, på Slottet i Köpingen Alen uti Lüneburg, til sin Död derstädes 1726.

**) Han var född 1629, blef reger. Hertig 1679, och Kurförste 1692, samt dog 1698. Han var gift med *Sophia*, Doter af Kurförste *Fredric* V af Pfaltz — den olycklige Konungen uti Bömen -- och *Elisabet*, Kon. Jacob I uti England Doter och Kon. Carl I Syster, ifrån hvilken Prinsessa Engelska Succesionen

Georg Ludvik, sedan Konung uti Stor-Britannien 1714 under Namn af *Georg* I, död 1727. Denne förlikte sig vidare med Brunswik-Wolfenbüttelska Grenen, fick Hertigdömet uti full och oqvald ägo, samt erhöll Käjserliga Beläningen för detsamma 1716, jämte Säte och Stämma så vid Riksdagen uti Försteliga Collegium, som uti Neder-Saxiska Kretsen. Alt sedan har detta Hertigdöme utgjort en Del af Kurförstendömet Hannover, men ocksä under Krigstider delat des Öde. Detta Land, ehuru i Förbindelse med Kur-Hannover, äger ännu sin egen *Regering*, egen *Hof-Rätt*, och eget *Consistorium*, hvilka Collegier hafva alla sina Säten uti Staden Ratzeburg. Det äger därjämte *Land-Stånder*, bestående af Ridderskap och Städer. Landdagen hålles uti *Büchen*, men des Utskott sitter uti et Rum, hörande til Regeringens Cancellie i Ratzeburg. Landtmarskalks-Åmbetet är ärfteligt med Länegodset Gudow, som nu tilhör Åtten von Bülow. Uti Landet finnas 23 privilegierade el. til Röst vid Landdagen berättigade Ådelsgårdar, som tilhöra Åtterne Bülow, Witzendorf, Bernstorf, Wackerbart, Plesse, Albedyll *), Schrader, Kielmansegge och flere. Märkeligt, at Grefliga Huset *von Bernstorf*

för Hannoverska Huset til Stor-Britanniska Thronen härleder sig.

*) Af samma uti Sverige ännu lefvande Fri-

storf uti Danemark har här sit Stamsäte, uti Länegodset Bernstorf, vid Schalsjön beläget. Hertigdömet består utomdess af 3 Städer, en Köping och 35 Kyrk-Socknar på Landet. Det bekänner den Evangeliska Lutherska Läran *). — Nu vil man äfven slutteligen tilfoga någon Underrättelse om de därvarande 3 Städerne; men här kommer man ock genast, at medelst et af de många Miniaturer af Författningar uti Tyska Riket lära känna både et Förstendöme och en Stad under et och samma Namn, eller det af:

Ratzeburg, *Förstendöme* uti Tyskland och Neder-Saxiska Kretsen. Det är beläget emellan Meklenburg-Schwerin, Saxen-Lauenburg och Riks-Staden Lübecks Territorium, i Längden 3, och i Bredden 2 mil. Det var i äldre tider et *Biskopsdöme*, anlagdt 1058 af Ärke-Biskopen i Hamburg, men blef uti Westphaliska Freden 1648 secułariseradt eller förvandladt til et *Verldsligt*

herl. Ätt, men hvilke Possessionater härstamma ifrån General-Lieutenanten och Commendanten i Hamburg, Frih. *Henr. Otto von Albedyll*. Af denna Gren lefva nu endast tvänne Bröder, af hvilka blott den ene, Romersk Kejserl. Kammarherre, är gift, och med en född Grefvinna Taube, Doter af en Gen. Lieutenant uti Kur-Hannoversk Tjenst.

*) Enligt D. Büschings Större Geographie samt andra nyare Källor.

ligt Riks-Förstendöme, samt, med Säte och Stämma på Riksdagen, tildeladt Hertigen af *Meklenburg-Schwerin*, uti Skadestånd för det då til Kronan Sverige afstådde Herrskapet Wismar. Sedermera har det, medelst en uti Hamburg 1701 teknad Förlikning, tilfallit Huset *Meklenburg-Strelitz*, som, jämte Elbe-Tullen i Boitzenburg, drager af detta Land en årlig Inkomst af 46,000 R:d. Detta Förstendöme äger ingen egen sig tilhörig Stad, utan blott fordna *Domkyrkan* med sit Omfång, innehållande dock Regeringens Cancellie, Räntekammaren, Consistorium och den styrande Presidentens Säte på det så kallade Palmberget, utom flere Bygnader; men deremot flere Amter, Adelsgårdar och Socknar. Detta fordna Biskops- nu Regerings-Säte ligger dock helt nära, samt på Norra sidan af *Staden Ratzeburg*, som åter ligger uti det strax intil belägna Hertigdömet Saxen-Lauenburg, Kurförstendömet Hannover tilhörigt, hvilken Stad är liten men befäst, och belägen på en Holme uti Ratzeburger-Sjön, samt är Hufvudstaden uti nysn. Hertigdöme. Den drifver en förmånlig Transito-handel med Lübeck, medelst nysn. Insjö och på den utur densamma löpande Wakenitz-floden. Staden är väl bygd, och merändels uti det Holländska maneret samt med tämmel. räta gator. Den har härliga utsigter, och på des nordvestra

sida

sida utmed Sjön, och hvar Fraktbåtarne til och från Lübeck passera förbi, är anlagd en stor Allée af Lindar, som kallas Belvedere. Broar och Stendammar förbinda sjelfva Staden så väl med Meklenburgiska som Lauenburgiska Landet.

Lauenburg, en liten Stad på en Bergshögd utmed Elben och Stekenitz, drifver betydelig Handel på dessa Floder med Lübeck, samt medelst Elben på flere Orter både ofvan och nedan om Staden. Här erlägges också en betydelig så kallad Elbe-Tull, som skal kasta af sig årligen 56,000 Riksd. Staden är ganska gammal och den äldsta i Landet, samt synas ännu lämningar efter det fordna Hertigliga Residence-Slottet, ty där hade Hertigarne uti äldre tider sit Säte.

Möllen, Landets tredje Stad, ligger utmed tvänne Insjöar och är af skälig förmögenhet. Den räknar 262 Hus, och idkar i synnerhet Bränvinsbränneri.

Lefvande *Personer.*

BOHEMAN (Lagmannen *Joh.*). Utgifvit: *Tal*, då Öfversten i Arméen, Öfverste-Lieutenanten vid Jönköpings Regemente och Riddaren af Kongl. Svärds-Orden, Hr *Carl Gust.* Fahnehielm, jordfästades uti Grenna Stads Kyrka den 7 Febr. 1806.

Stock-

Stockholm, 1806, 8 sidd. i 8. Hr Öf. F. var född den 23 Apr. 1737 på Näs, Gård uti Östergöthland och Ydre Härad. Fadren Carl Joh. F. var Capitaine, som med sin Fru Christina Douglies hade 11 Barn. Denne Son blef vid 12 års ålder Cadet hos då Kron-Prinsen sedan Kon. Gustaf III, efter 2 år Under-Officer vid Artilleriet, efter 6 år Fändrik vid Jönköpings Regemente, tjente sig sedan up alt vid samma Regemente, bevistade Pommerska och sista Finska Kriget, blef uti det senare sårad, 1779 Ridd. och 1797 Öfverste i Arméen. Dog ogift i Grenna den 21 Jan. 1806.

Kungörelse.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor inberäknade. Detta Stycke kostar 6 sk. St. 1-9 kosta 34 sk. Den, som köper alla Tre Banden på en gång, betalar dem med Tre R:d., men hvartdera Bandet köpt särskildt kostar Band. 1 En R:d. 12 sk., Band. 2 En R:d. 12 sk., och Band. 3 En R:d. 20 sk. Stockholm den 17 Sept. 1806.

Gjörwell.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 10.

LÅNGDER.

LEFVANDE *Personer*.

FREDRIC AUGUST, Kurförste uti *Saxen*. Född 1750, och Kurförste 1763. Han är af alla nu lefvande Försteliga Personer *) ofelbart den *Förste* uti Kännedomen af Ört- Vetenskapen, är en verkelig *Botanicus*. Han sätter uti denna Vetenskap sit största Nöje, han finner uti densammas Kännedom och Odlande liksom sin käraste Hvila, också äga hans Trägårdar

M i *Dres-*

*) Ibland dessa intager et utmärkt rum Årke-hertig JOHAN af *Österrike*, född 1782, Bror til Käjsar Frans II, tillika en ypperlig Fältherre, och hvilken åter i detta affeende lärer ibland alla Österrikiska Prinsar gå sin Bror Årkehertig Carl närmast; men om hans Kärlek för Natural-Historien framdeles.

i *Dresden* och *Pilnitz*, i synnerhet den senare, en sådan Rikedom utaf Växtrikets både prägtigaste och sällsyntaste Alster, at de härutinnan öfverträffa alla andra uti Tyskland; ej under, ty *Botaniken* är tillika för denne Herre et *Studium*. Låt oss nu höra, hvilket Vitnesbörd en af Tysklands förste Kännare och Författare uti Vetenskapen, tillika icke Saxisk Undersåte, eller Hr D. Kurt *Sprengel*, Botan. Professor i Halle, härom aflägger, sedan han om Sommaren 1804 hade sjelf besökt dessa Trägårdar. Han skrifver *): "Die Liebe zu Botanik und Botanischen Gärtnerei geht in Sachsen *unmittelbar* von dem Churfürsten selbst aus, der in dem *friedlich stillen* Pilnitz sein *eigner Gartenmeister* ist, wo der geschichte Hofgärtner *John* **) bey der Cultur der Pflanzen bloss die Befehle seines Herrn befolgt, und wo dieser Herr fast täglich einige Stunden zubringt, Aussaat, Verpflanzung und den Stand-

*) Uti sin: *Garten-Zeitung*, 1804, n. 50.

**) Utom honom har Kurförsten ännu tvänne andre uti Kännedomen och Culturen ypperlige Trägårdsmästare uti Herrarne *Seidel* och *Hübel*. Kurförsten äger äfven i sin Tjenst en stor Mästare för Blomstermålningen uti Hr *Friedrich*, som, med sin Doter, Mamsell Friedrich, ådagalagt en den utmärktaste Skicklighet uti denna Konstväg.

Standort anordnet, als *gründlicher* Kenner die Blüten selbst untersucht, und die Blumen, die noch nicht gehörig untersucht und gut gemahlt sind, unter seinen Augen mahlen lässt. Niemand kan dies besser wissen, als er, da seine *botanische Privatbibliothek* eine der reichsten und schönsten ist, die man sehen kann».

Til följe af det här föregående vil man då äfven vidare meddela några underrättelser om

Pilnitz, *Lustslott* uti Kurförstendömet *Saxen*. Det har et ganska skönt Läge utmed Elbe-strömmen, en och en half mil uti Söder ifrån Dresden. Det består dels af et gammalt Slott och en stor med mycken kostnad anlagd Trägård, dels af flere nybygde och prägtigt inredda särskilda Bygnader eller Pavillons. Bakom Slottet ligger en stor cultiverad Högd, Borsdorfer-Högden kallad, ifrån hvilken Utsigten är härlig, och på hvilken en Grotta är anlagd. Nuvar. Kurförsten har dock egenteligen gifvit detta Slott al den Pragt och alla de Beqvämligheter, som det nu äger. Åren 1788—1792 lät han bygga de därvar. fyra Pavillons, som nu bebos af sjelfva det Kurförsteliga Herrskapet. Uti den, som b bos af

Kurförsten och Kurförstinnan, äro Rummen målade af Klingner. Uti gamla Slottet logeras Hof-Staten; äfven som där finnes Catholska *Capellet*, decoreradt af Theater-Målaren Müller, och som har en för sin konst märkvärdig Altartafla, hvilken förut tilhört Slottskyrkan i Freyberg, och likaledes sjelfva *Theatern*, samt en stor och skön Sal. Uti Kon. August II Tid bar denna Sal Namn af: *Fröjas Tempel*, ty den lyste då af alla de Fruntimmers Portraiter samt uti Kroppsstorlek, som mäst dehagat den Höge Älskaren *). Desse Bilder befunnos-

*) Ibland dem lyste dock förnämst den så både sköna och vittra Svenska Grefvinnan Maria Aurora *Königsmark*, Doter af Grefve *Conr. Christof.* Königsmark, General-Lieutenant i Holländsk Tjenst, men som föll d. 11 Nov. 1673 under Belägringen af Bonn, och Syster til den likaledes sköne Grefven *Philip Christoffer* Königsmark, Gen. Major i Kur-Saxisk Tjenst, och hvilken, enligt Hr von Stiernmans utsagb uti sin Matrikel, "ynkeligen omkom i Hannover i Aug. 1694 (jämför härmed Brefv. Band. 4, s. 107), och dog ogift". Hvad åter vår Grefvinna angår, så går man här hela Äfventyret uti Kon. Augusts Hof förbi; utan anmärkes blott, at hon blef Moder til den store Hjelten Grefve *Moritz* af Saxen, och at hon sedan drog sig utur Stora Verlden, blef först Prostinna, och sedan (enl. Jöcher) Abbedissa i Quedlinburg, samt dog 1728. Hon var Kännare af flere Språk, Poësie och Musik, samt har för-

nos dock icke uti längden sådane, at nuvar. Kurförsten kunde vidare tillåta dem bibehålla detta sit förra rum, hälst Kurförsteliga Famillen dageligen spisade uti samma Sal. — Den ifrån Vetenskapernas sida åter största Märkvärdighet, som detta Slott äger, består ofelbart uti den därvarande stora och rika *Botaniska Trägård*, hvilken där blifvit anlagd af nuvarande Kurförsten sjelf, hvilken Anläggning således hel och hållen är denne Förstes Verk. — Detta Slott har ock uti hans Tid fåt en annan - - dock icke lika lyckelig - - Märkvärdighet, ty där hölls et Politiskt Möte, som uti sin Följd hade en stor, och ändå onyttig Blodspillan, det Möte, som där ägde rum i Aug. 1791 emellan Käjsar Leopold II., Kon. Fredr. Wilhelm II af Preussen, fören. Kurförste af Saxen, och Grefven af Artois, den olycklige Konungens uti Frankrike Broder, och hvar d. 27 uti samma Månad teknades den *Convention*, til följe af hvilken en Coalition emellan flere Magter skulle med

fattat Comedier både på Fransyska och Tyska; samt til slut en Samling af Andeliga Oder på sistn. Språk, kallad: *Der Nordische Weyrauch*. Den blef dock aldrig trykt, utan förvarades Manuscriptet länge uti Slotts-Bibliotheket i Quedlinburg.

Härsmagt bryta in uti Frankrike, och där återställa alt uti sit förra skick. Planen verkstäldes, men Utgången är bekant. Dock återvändom med vårt Minne til fredliga och glada Yrken, och således tilfogar jag blott, at nära vid detta Lustslott anlades redan 1725 den så kallade *Fransyska Byn*, bestående af 30 Hus, bygde uti tvänne rader och alla af lika Högd, uti hvilka den del af Hof-Staten logeras, som icke får rum uti gamla Slottet, under Hofvets vistande i Pilnitz, som nu sker alla Somrar och ganska länge, i anseende til Kurförstens stora Nöje, at sjelf närvarande bese, öka och sköta sin så älskade Botaniska Trägård *).

LIEWEN (Frih. *Carl Gust.*) General-Major, Commendeur af K. Sv. Orden och Rid. af Kgl. Franska Orden Pour le Merite Militaire, utn. af K. M. d. 12 Jul. 1806 til General-Lieutenant uti Arméen **). Det är denne Herre, som omförmäles uti denna Brefväxling, Band. 3, s. 150, 175, och 225. Får tilläggas, at han äger et vackert *Bibliothek* uti Historien och Krigsvetenskapen.

BORG

*) Se D. Büsching's Större Geographie, och Gothaiske Hof-Calendern för 1804.

**) Post-Tidn. n. 94.

BORG (Kgl. Hof-Prädikanten D. *And.*), Kyrkoherde i Riddarholms Församlingen i Stockholm, samt Lands-Pastoratet Ryd och Näs uti Upland, utn. af K. M. d. 9 Aug. 1806 til Kyrkoherde uti S. Jacobi och Johannis Församling i Stockholm, med bibehållande af nämnde Lands-Pastorat*). Han inställdes uti detta sit nya Åmbete, Söndagen den 2 Nov. samma år.

LILLJENWALLDH (M. *Carl Chr.*), Extraord. Hof-Prädikant hos Hennes Kgl. Maj:t Enke-Drotningen och Prädikant vid Stockholms Stads Borgerskaps Enkehus, förordnades af K. M. den 17 Aug. 1806 til Öfver-Hof-Prädikant hos förn. Hennes Kgl. Maj:t **). — Han är känd för sina Disputationer de *Templo Urbis Stockholmensis Primario S. Nicolai dicto*, Specim. I — III, Upsala, 1788 — 99, 4; — samt för et annat särdeles lofvärdt Arbete, eller Öfversättningar af Kurförstel. Öfver-Hof-Prädikantens i Dresden, D. Frans Volkmar Reinhard's *Prädikningar****). Hr D. Reinhard är en af vår Tids grundeligaste Theologer, som tillika lyser af en för

*) Post-Tidn. n. 113.
**) Post-Tidn. n. 112.
***) Däraf äro utkomne *Fyra* Delar, Stockh. 1801 — 3, i 8.

för Prädikostolen värdig Vältalighet, och hvilken hörer til de vår Kyrkas Lärare uti Tyskland, som icke vikit af ifrån den Augsburgska Trosbekännelsen, utan tvärtom yrkat på des bibehållande äfven för Kyrkans Bestånd och des Lärares Rättigheter, sedan han styrkt des Sanning utur Bibeln, Doct. Luthers Arbeten, och våre öfrige Confessorers Skrifter. Härtil äger han utomdess et så nära tilfälle, då hans Ämbete fordrar, at hålla den årliga Minnesprädikan öfver Reformationens Uphof (am Gedächtnisstage der Kirchenverbesserung d. 31 Oct.). Til hans särdeles förträffeliga Prädikningar höra ock de, som han, äfven i stöd af sit Ämbete, håller vid de Kur-Saxiska Landtdagarnes öpnande och slutande i Dresden. Sjelf iagttager han också den Värdighet uti Lefnaden, som hans Stånd kräfver, samt förelyste altid sina Ämbetsbröder uti denna för Religionen och Efterdömet så aldeles oombärliga Sed, hvarom äfven hans första utgifna Prädikan vitnade, som utkom i Wittenberg, 1776, i 8, och handlade: von dem Einflusse der Weissagungen des alten Bundes, welche von Christo und seinem Reiche handeln, auf die *Bildung des Herzens zur Gottseligkeit.* Af hans samlade Prädikningar

ningar *) äro flere Band samt helt nyligen 2:ne nya utkomne; men hans förnämsta Arbete är hans *Christliche Moral*, som sedan 1788 upnåt *Fjerde* Uplagan: et aldeles clasiskt Verk, och som förtjente likaledes en Svensk Öfversättning, och af hvilket man fullkomligen intager Mannens både Tankevidd i ämnet och Sinnesstälning för Pieteten eller Moralen uti sin Verkställighet. Får tillägga, at han var Theol. Professor i Wittenberg inan han flyttades til det första rum uti Kur-Saxiska Kyrkan, som han nu innehäfver. — Men för at komma til hans Prädikningar tilbaka, så har han i år (1806) börjat prädika öfver *Epistlarne*, så at man nu äfven har at vänta Prädiko-Årgångar öfver våra Aftonsångs-Texter. Under det han prädikar sitta flera Fort skrifvare i Kyrkan och copiera hans Tal, hvilka Afskrifter sedan utgöra en liten Handelsgren för Copisterne, ty redan i nästpåfölj. Vecka circulera Afskrifter i Dresden, och sedan gå minst 50 Afskrifter til Provinserne, för hvilkas Läsning flere göra Sammanskott. Således prädikar Doct. R. för *Hela Kur-Saxen*, inan hans Prädikningar hinna tryckas.

M 5 HER-

*) Se om dessa Prädikningar uti Brefvåxlingen, Band. 2, s. 285.

HERSCHEL (*D. Fr. Wilh.*), Kgl. Stor-Britannisk Opticus och Led. af K. Vetenskaps Societeten i London, är öfver hela Verlden bekant för sina til den grad förbättrade Astronomiska Synglas eller Tuber, at vi nu, och medelst dem, komit til en mera vidgad och säker Kännedom af de Himmelska Kropparne. Han är Tysk, född i Hannover d. 15 Nov. 1738, och kom tidigt til England, men egenteligen som Musikant, och började med at vara Regements-Hauboist. Huru kom han utur denna Tjenst? Genom följ. Tilfällighet. Hr Edv. *Miller*, Musices Doctor, spisade middag 1760 uti Staden Pomfret med några Officerare vid Milicen för Landskapet Durham, hvilke berättade, at de engagerat en ung Tysk vid sit Spel, såsom Hauboist, men som vore ovanligt qvick, och, fast nyl. eller för några veckor sedan kommen til England, talade han redan Engelskan så fullkomligt väl, som en infödd, samt spelte därjämte sit Instrument som en Mästare. För at bevisa sin talan, kallade de in Herschel, och han exequerade en Solo efter Giardini på et Sätt, at han satte Hr M. i förundran. Denne tog honom affides och frågade: på huru lång Tid han engagerat sig vid fö-

ren.

ren. Milice-Corps? Endast på en Månad. — Vål! gör Er fri och följ med mig, jag skal såkert skaffa Er något båttre. H. följde med M. til Staden Doncaster. Där studerade han i M. Böcker, förstod genast hela Sinnet af äfven de svåraste Engelska Autorerne, ibland hvilka Swifts Arbeten utgjorde hans Favorit-Lecture; därjämte öfvade han sig i Musiken, och inan korrt gaf han Concerter, vid hvilka han spelte Stycken af en Corelli, Geminiani och Händel med en färdighet, känsla och smak, som tilvunno honom allas både bifall och förundran. Snart söktes han från flere Orter, at där upföra Concerter. För Stads-Kyrkan i Hallifax hade gamle Orgelbyggaren Schnetzler, också en Tysk, förfärdigat et nytt Orgelverk, som skulle af flere Mästare i Konsten pröfvas, och sedan invigas med et Oratorium af Bates. Sex Candidater til Organist-sysslan skulle spela prof. Om Ordningen dem emellan kastades Lott. H. blef den tredje. Mainwright från Manchester var den andre; han spelte med en sådan hastighet, at Schn. förifrade sig och sade: Master W. löper som en Katt öfver Tangenterne, så at mina Stämmor ej få komma til sit rätta ljud. Doct. M. stod med H. på

Org-

Orgläktaren, och frågade: hvad lycka hoppas Ni väl kunna göra, när Ni nu efter honom skal fätta Er til Orgelverket? — Jag kan ingen ting härom säga, ty W. är sjelfva Hin Håle, och med Fingrarne tiltror jag mig ingen ting kunna uträtta. — Med dessa orden satte han sig ned och började spela; men hvilket Ljud! Det let, som hade alla Harmoniens strömar blifvit under hans händer lösgifne, och utgjutit sig uti hela Kyrkan medelst de mångfaldigaste Accorder. M. kom häröfver uti största förundran, och kunde icke förklara sig Orsaken til den så härliga Effecten. Sedan H. slutat denna sin Ouverture, spelade han den Hundrade Psalmen så noga efter Choral-Boken, men ock tillika med en sådan Andakten väckande och underhållande Ton, at alla de närvarandes Hjertan blefvo på det högsta både rörde och upbygde. Nu kom också gamle Orgelbyggaren aldeles utom sig af glädje, och utropade flere gånger: *Denne är min Man, han och ingen annan!* — Också blef H. Organist. — Efteråt frågade Doct. M. Herschel: på hvad Sätt han så genast kunde gifva sjelfva början af sit Spel en så imponerande, förtjusande Effect? — Sade jag Er icke, at med Fingrarne föga

föga skulle mot min Företrädare uträttas, men — H. tog härvid up et par Stycken Bly utur sin ficka, och visade, huruledes han först applicerade det ena på Orgelverkets understa Claver, och med det andra stämde han en Octav högre, när jag således hade stämt Orgelverket til al den Harmonie det kunde äga åstadkom jag också en fyrfaldig Accord. — Han emottog anbudet i Hallifax, men dröjde ej länge därstädet, ty han fick en vida förmånligare Kallelse til Staden *Bath*, känd för sina Bad och de talrika samt lysande Sällskaper, som för dem och därvar. Nöjen årligen besöka samma Ort. Där blef Hr H. Organist. — Hela denna Upgift grundar sig på Hr D. Millers egen Berättelse uti des: History of Doncaster. — Vil tillägga: at sedan Hr Herschels Förtjenster äfven om Vetenskaperne blefvo mera almänt kände, utnämnde icke allenast Kon. af Stor-Britannien honom til Des Opticus, utan ock tildelade honom Universitetet i Edinburg 1786 Graden af Juris Doctor, som är uti Ångland och Skottland en utmärkt Hedersbevisning, samt föräras dylika Doctors-Bref dels förnäme Herrar dels förtjente Män, fast de ej studerat Lagfarenheten. — Hr H. är dock tillika äfven

ven så stor Astronom som Virtuos; har perfectionerat sina Reflections - Tuber med Speglar af slipad Metal, samt med dem äfven sjelf gjort de betydeliga Upptäkter och de säkrare Determinationer, hvarom Astronomiens Års - böcker af Hrne Lalande i Paris och Bode i Berlin det vidare omförmäla; äfvensom af honom flere hithörande Afhandlingar finnas införde uti Kgl. Vet. Societetens i London Transactioner. Uti förenämnde Hr Bodes nyaste *Astronomisches Jahrbuch* och för *Året* 1807 finnas införde: *Bemerkungen über den Bau des Himmels* von Hrn Doct. Herschel. Det heter härom uti Recensionen af fören. Arbete uti: *Jenaiska* Alg. Lit. Zeitung, 1806, n. 170 således: "Diese Bemerkungen sind eine Fortsetzung seines Katalogs der *Nebelflecke*, welche deren 900 enthält. Hr H. handelt zuerst von *isolirten* Sternen, und versteht darunter solche, die wegen ihrer ausserordentlichen Entfernung eine äusserst geringe Wirkung auf einander haben, und füglich als Mittelpunkte *eigener Sonnensysteme* angesehen werden können. Wenn z. B. die jährliche Parallaxe der Erdbahn für den *Sirius* von 1" wäre, so würde Sirius und unsere Sonne, an und für sich genommen, erst in 53,000,000

Jah-

Jahren zusamenfallen, und wären demnach *isolirte* Gestirne. Hr H. handelt zweytens von *Doppelsternen*, oder zwey ganz nahen Sternen, die, durch gegenseitige Anziehung verbunden, von allen übrigen Sternen aber durch unermessliche Entfernung isolirt, ein *eigenes unabhängiges* System bilden". Det öfriga tillåter icke rummet at anföra.

LINDAHL (*Joh. Nicl.*) i Norrköping förärade i Mart. 1806 til *Gymnasii-* och *Stifts-Bibliotheket* i *Linköping*: *Theatrum Europæum*, ab anno 1617 ad annum usque 1718, cum Figuris æneis. XXI Voll. in folio*). Et ganska nyttigt Verk för Nyare, äfven den Svenska Historien. Det började af Joh. Phil. *Abelin*, och fortsattes sedan af Flere; tillika et dyrbart och numera rart Verk. — Förn. vittre och frikostige Medborgare hade ockſå til *Trivial-Skolan* i *Norrköping* förärat en Bok-Samling af 775 Band, dels i Vetenskaperne, dels uti den moderna Literaturen. Uti denna Samling finnas af Grekiske och Latinske Classiske Auctorer 152 Band**).

MEUR-

*) Se des Stifts-Tidn. 1806, n. 3.
**) Se Slutet af Prästmötet i Linköping 1805, s. 60.

MEURLING (M. *Georg*) befullmägtigades, efter Utnämning af Öfversten och Capitaine-Lieutenanten vid Konungens Lif-Drabante-Corps, Hr Grefve *Carl. Clas.* Piper, d. 5 Mart. 1806, af Dom-Capitlet i Linköping, til Bibliothecarie vid Gymnasii- och Stifts-Bibliotheket i Linköping *).

*) Se des Stifts-Tidn. samma år, n. 3.

Kungörelse.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora-Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration af En Riksdaler Riksgälds på hela detta Fjerde Band, des Bilagor med inberäknade. Detta Stycke kostar 4 sk. Stycket 1—10 Biskops- och Domproste-Långden i Westerås, med inbegripen, kosta 44 sk. Den, som köper alla Tre Banden på en gång, betalar dem med Tre R:r, men hwartdera Bandet, köpt särskildt, kostar Band. 1 En R:dr 12 sk. Band. 2 En R:dr 12 sk. och Band. 3 En R:dr 40.

Stockholm d. 18 Nov. 1806.

Gjörwell.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren och Kgl. Fält-Boktryckaren
Peter Sohm, 1806.

BREFVÄXLING;
med tilfogade
BREFSAMLING, LÅNGDER
och
BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* II.

BREFVÅXLING.
77.

Til VÄNNEN uti *Landsorten; dat. Stockholm*, den 17 Nov. 1806.

Innehåll:

1) Minnes-Stenar ifrån Lindholm. 2) Minnes-Skrifter öfver Biskoparne Rydelius och Terserus. 3) De öfrige, dels tryckte, dels i Handskrift ännu varande.

Min Väns Tacksägelse för Brefvet om Ruinen af det Stenhus på Sätesgården *Lindholm*, hvar Konung GUSTAF I föddes, och för det jag förvarar några Minnes-Stenar efter detta Hus erkänner jag med all motsvarande både Betraktelse och Känsla. Du frågar: om jag ännu äger dessa Reliquier qvar? Aldeles gör jag det. Til dessa Stenars så mycket bättre bevarande, har jag låtit göra en egen särskild Låda, som blifvit *Blå*målad, och på hvars Lock läses med

Gula Bokstäfver: *Konung Gustaf den Förste.* Detta likasom Helgonaskrin har jag satt på et eget Bord uti det äfven särskilda Rum, som jag kallar min *Solitude*: och uti hvilken Låda desse Stenar ifrån det Hus, hvar *Adelsmannen Gustaf* Ericsson Wase föddes d. 12 Maji 1490, med en Högtidlig - - - Helig Känsla af Vördnad och Tacksamhet, nedlades *den 27 Sept.* sistl. af *Tvänne unge Adelsmän*, Grefvarne *Nils* och *Fredric* Snoilsky *), til hvilka här fören. patriotiska Reliquier fogades et af desse Begge Ådlingar samt deras Ledare uti Vetenskaperne, Herr Secreteraren *Joh.* Björkegren, skrifteligen tecknadt Betyg om denna Skrinläggning; jämte flere Konung Gustaf I angående Skrifter och Handlingar. Dessa Stenars och denna Lådas vidare Ägo och Förvaringsrum får Tiden utvisa. Jag har emedlertid, såsom *Svensk Annalist*, trodt min Skyldighet vara, at så härmed förfara, som jag nu för Dig berättat. — Uti et Bref til den *äldre* Herr Grefven af d. 13 Septemb. 1806, och uti hvilket jag anmodade Honom och des Herr Broder, at förrätta denna Skrinläggning, slöt jag denna min begäran med de orden: „Helig skal denna Stund

*) De äro Tvillingar, födde i Carlscrona d. 7 Jul. 1792, och Söner af Hr Krigs-Rådet Grefve *Gust.* Snoilsky, och Fru Friherrinnan *Johanna Sophia* Psilanderskjöld.

Stund blifva för ofs — och aldrig skola Hrar Grefvarne kunna minnas den famma, utan at få mycket lifligare känna fig rörde af fit medfödda Kall, at, fåfom Svenfke Adelsmän, altid vara redo, at uppoffra fig för fit Fäderneslând, at tjena fine Konungar, värdera fina Medborgare".

Nu til et Minne af annan Befkaffenhet. Svenfka Lärdoms-Riket kan upvifa få fådane Bifkopar, få fådane Academifke Lärare, fom framledne Bifkopen i Lund, Doct. *And.* Rydelius, fom dog 1738. Detta Minne, tillika fullftändig Lefvernesbefkrifning, är författadt af framl. Hiftor. Profefforen i Lund, Hr *Erl. Sam.* Bring, och nyligen färdigt tryckt här i Stockholm, af Hr Directeuren Joh. A. *Carlbohm* famt på des Bekoftnad. Då man nödgas vidgå, at Minnesfkrifter äfven öfver Rikets förtjentafte Herrar och Män icke mer vinna den affättning, at en medellös Utgifvare kan våga derås Förlag, få är det få mycket lofvärdare, när en Boktryckare åtager fig detfamma. Sådant har förenämnde Hr Carlbohm gjort med detta Minne; och hvilket jag äfven uti Företalet til detfamma erkänt. Hvad jag uti detfamma anfört om mina Förlufter, äfven uti denna patriotifka väg, angår blott de Minnen, fom jag tilförene fjelf förlagt. Får här fåledes vidare tilfoga, at Kongl. Academie-Boktryckaren i Åbo, Hr

Mag. Joh. Chr. *Frenckell* likaledes bekostat Förlaget til det af Upfostrings-Sällskapet äfvenledes belönte *) Minnet öfver Doct. *Joannes Elai* TERSERUS, Biskop i Linköping, död 1678 och författadt af numera Biskopen i Åbo, Hr Doct. *Jac.* TENGSTRÖM, samt trykt i Åbo, 1795, 8: hvilket Minne åter af alla de, som fören. Sälskap belönte, är för vår både Kyrko- och Lärdoms-Historia det rikhaltigaste, såsom med säkraste Kännedom, med opartisk och granskad Penna författadt, tillika en skyldig Uprättelse-Skrift: ty Terserus misskändes af sin Tid, och led uppenbar Orätt.

Ännu finnas hos mig i *Handskrift* **) belönte Minnesskrifter öfver vår Store Literator, Hr Årke-Biskopen Doct. *Eric* BENZELIUS *Sonen*, död 1743; — Histor. Professoren och Hofrätts-Assessoren i Åbo, *Mich. Olai Wexionius* GYLDENSTOLPE, död 1670; — och Riks-Historiographen *Pet. Lagerlöf*, död

*) Icke medelst framl. Hr Prof. Joh. Henr. *Lidén's* Frikostighet, som det uti Företalet heter. Denne vår Medborgare belönte, af sina Medel, ej et enda af dessa Minnesskrifter.

**) Af dessa Minnesskrifter har jag förlagt de öfver; Skyttianske Professoren i Upsala *Joh.* SCHEFFERUS, död 1679; Biskopen i Lund D. *And.* RYDELIUS (Den äldre utgifna och af Hr Prof. D. Dan. *Boëthius* författade) död 1738; och Hr Commerce-Rådet *Jon.* ALSTRÖMER, död 1761.

död 1699. — Dessa Minnens Utgifvande önskas, men kan icke lofvas; åtminstone lärer det icke af föga understödd Man begäras.

Med vanlig Tilgifvenhet lefver - -

78.

Ifrån en RESANDE, dat. *Linköping*, d. 7 Aug. 1806.

Innehåll:

Minnesvårdar på Wreta-Klosters Kyrkogård öfver Hr Biskopen D. Wallquist, Hrr Professorerne Lehnberg och Lindblom, samt Hr Assessoren Söderberg.

Vid min Resa från Örebro och genom denna Stad til Calmare-orten, hade jag i dag tilfälle, at, vid farten förbi *Wreta-Klosters* Kyrka, bese en Högtidlighet, hvars beskaffenhet jag förmodar interessera Er.

Min Herre känner redan, at framl. Biskopen Doct. *Olof* WALLQUIST, som med allmän saknad afled under Riksdagen i Norrköping den 30 April 1800, på Kongl. Bekostnad därstädes blef begrafven; men som han icke där ägde någon egen Graf, så blef hans Lik, det följande året, och på sjelfva Dess Dödsdag, med Vederbörandes Minne, af Des Vän, dåvarande Biskopen, nu Hr Ärke-Biskopen Doct. *Jac. A.* LINDBLOM afhämtadt

tadt til Biskops-Præbendan *Wreta-Kloster*, och därstädes, i närvaro af Hr Biskopen och samtelige Consistoriales i Linköping, på et behageligt ställe, under skuggrika Almar, på Kyrkogården jordadt den 1 Maji 1801.

Historien, som värdigt skal förvara hans Minne, bör icke allenast kungöra för Efterlefvande, hvar denne *Märkis-Man* blifvit begrafven, utan ock förekomma Lägerställets bortblandning med andre obemärkta Grifthögar. En rättvis Samtid har gått henne til mötes i denna omsorg, och blef öfver honom et *Monument* af brun Marmor, bekostadt af Enkefru Biskopinnan *Wallquist*, född *Schützercrantz*, upsatt, och det var denna Händelse, hvaraf jag var Åskådare.

Närvarande dervid voro, utom Herr *Arke-Biskopen*, Des Fru och Famille, Hr Professoren *Harlingson*, Hr Lectoren *Wallenberg* och Gymnasii-Bibliothecarien *Meurling* samt en mängd andre Åskådare.

Sjelfva Stenen af brun Marmor, som efter ögonmåttet kunde hålla 3 och en half aln ofvan jord, var af Pyramidalisk Form, och hade öfverst en gjuten förgyld Lagerkrans, samt på midten en Urna, en Basrelief, hvarpå stod tecknadt:

OL.

OL. WALLQUIST
Ep. Wexion

Längre ned på et uphöjdt fält stod:
Cetera Famæ.

Nederst på Piedestalen:
Natus in Edsberg Neric.
D. VI Junii MDCCLV.
Denat. Norcopiæ
D. XXX Apr. MDCCC.

På frånsidan ✝ öfverst:

Derunder:
Regiis Sumtibus
Sub ipsis Comitiis
Inhumatus Norcopiæ
D. XV Maji MDCCC.
Lapidem posuit
Lugens Vidua
Adolph. Ludov.
SCHÜTZERCRANTZ.
MDCCCV.

Under och efter denna, Tiden, Smaken och en Wallquist så värdiga Förrätning fästade jag min Upmärksamhet på tvänne andra Monumenter, stälde på något afstånd och på hvardera sidan om Biskop Wallquists, men i samma linea.

Det ena af ljusgrön Marmor var öfver Professorerne P. Lehnberg och N. Lindblom, och hade följande Inskrift:

PETR. LEHNBERG
Nat. MDCCXVII.
Denat. MDCCXCI.

NIC. LINDBLOM
Nat. MDCCXXV.
Denat. MDCCXCIII.
Math. Prof.

In Vita et Morte conjunctissimi,
Heic Cineres et Ossa conjungunt,
Cura
J. A. Lindblom
Ep. Lincop.

Jag erhöll den interessanta underrättelsen af Klockaren, som var min Ledsagare, at ofvannämnde Män voro Farbröder, den ene åt förre och den andre åt nuvarande Biskopen i Linköpings Stift.

Det andra Monumentet, af brun Marmor, öfver Assessoren Söderberg, hade öfverst en Ekelöfs-krans, med Underskrift:

ABRAHAM SÖDERBERG,
Assessor.
Stenen restes
af
Des Saknande
Måg och Doter
J. A. L. S. U. S.
Frånsidan innehöll Födelse-året 1728,
och Döds-året 1803, samt
Matth. V, v. 8.

Brådskan af min Resa satte mig i nödvändighet at lemna et ställe, som är märkvärdigt ej mindre af en snart 700:rig Historisk Ålder, än de Kongl. Personer, som där hvila och flere Adeliga Grifter, bland hvilka det Grefliga Douglasiska Graf-Choret bör

väcka

väcka Vandrarens upmärksamhet. Jag hade gärna önskat at bese och omtala sjelfva Kyrkan m. m.; men Prosten Tiburtii Beskrifning i Kgl. Vetenskaps-Academiens Handlingar för år 1755 gör upfyllandet af min önskan ombärlig, och kanske det är förtidigt, at nu förmäla om de förbättringar och den nästan omskapelse, som den siste Innehafvaren af denna Biskops-Præbenda, gifvit åt Kyrkan, Kyrkogården och Pastors-Bostället. Jag bör dock tillägga, at alt detta sammanlagt, men i synnerhet ofvannämnde Grafvårdar, ge åt detta Boställe en ny Märkvärdighet, som Ni, min Vän, med et halft Seculi Förtjenst af Historien, må förvara åt Efterverlden, hvilken säkert skal på sit ställe nyttja dessa Anteckningar.

Med lika så varm Vänskap, som gammal Högaktning - - -

79.

Ifrån Hr D. *Sv.* Bälter, Dom Prost i Wexiö; dat. *Wexiö* d. 26 Dec. 1757 *).

Innehåll:

Afhandling om Förlagsrätten til vår Frälsares Jesu Christi Historia.

- - Min Herres Bemedlande emellan Hr Secreteraren Wilde och mig sätter mig uti en

*) Af detta Bref införes blott et Utdrag.

en förbindelse, den jag icke lätt kan mig afbörda. Hvad de 3:ne Förfrågningar beträffar, vil jag svara på hvar och en.

1) Enligt Accordet förleden vår *), begär jag icke mer för hvart tryckt Ark, än 18 Daler K:mt, och i fall Hr Secreteraren Wilde skulle tycka det falla för drygt, i anseende därtil, at den Del, som nu kommer at tryckas, torde stiga öfver 60 ark, så är jag väl nöjd med mindre: ty mit Åndamål är icke egen vinning med detta Arbete, som jag endast ämnadt til Frälsarens Åra **).

2) Uti Merckells Prétension om Ersätning för sin Omkostnad vid Privilegii anskaffande, bör Secreteraren Wilde icke taga någon del; ty det är en Sak, som jag åtagit mig, at Merckell godtgöra, efter min til honom gifna Förskrifning.

3) Af hvar och en af de redan utkomna Delarne af Frälsarens Historia har Merckell uplagt Tretusen Exemplar. - -

Tillägning.

Til Uplysning af denna Transaction får jag meddela följande.

Bok-

*) Eller uti Brefvet til mig af den 6 Mart. 1757.

**) Välsignelse hvilar altid öfver D. Bälters Namn och Minne få för detta Tänkesätt, som för denna hos oss lika både classiska och upbyggeliga Bok.

Boktryckaren *Merckell* i Wexiö började trycka och förlägga Jesu Christi Historia, författad af Sal. Hr Dom-Prosten D. Bälter, men både Tryck och Paper voro så illa beskaffade, at Amänhetens Röst blef emot Förläggaren, hälst något hvar ville äga en så förträffelig Bok. Jag utgaf då Svenske Mercurius, kom snart uti äfven förtrolig Brefväxling med den vördnadsvärde Författaren, och anmälde likaledes min Klagan, den han sjelf utomdess var den förste at bifalla, updrog mig fördenskull omsorgen, at skaffa honom en ny Förläggare här i Stockholm. Det stod aldeles hos mig, at begagna mig af detta så förmånliga Förlag, men, ägande tilräckelig Inkomst af Mercurius, lämnade jag detsamma til Hr And. *Wilde*, då Amanuens vid Riks-Historiographien, sedan Kongl. Bibliothecarie och Cancell. Råd, numera död, efter han då också ägde Dispositionen af sin afl. Faders, Riks-Historiographen Jac. Wildes Boktryckeri. Han emottog med största glädje anbudet, och hela Afhandlingen gick igenom min hand, men han tryckte dock ej en enda bokstaf af detta Arbete, utan sälde Manuscriptet och Förlagsrätten med Boktryckeriet, som dymedelst kom i ägo af nu äfven afl. Boktryckaren *Hesselberg*, som hade en ganska stor Vinst på denna Bok, när man kommer ihog, at af densamma

gjor-

gjordes Tre Uplagor, af hvilka den sista — et mägta starkt Band i 4 - - utkom 1785. Då jag af så mycken, aldeles oegennyttig, Vänskap lämnade Förlaget til Hr Wilde, och han ej fullgjorde Accordet, så hade jag väl billigtvis kunnat af hans Återvänskap begära, at han återlämnat mig Förlagsrätten; men den senare Transactionen skedde mig aldeles ovetande, och jag lät min Talan falla. Händelsen visar emedlertid tydeligen, huru tidigt — eller för Femtio år sedan — jag gjort mig det til en angenäm Skyldighet, at tjena våra Herrar Boktryckare - - desse utomdess så nyttige Medborgare - - så mycket i min förmåga stått. En annan gång torde jag omförmäla den Vänskap och Tjenst jag sedermera visat et *annat* Boktryckeri-Hus här i Stockholm.

LÄNGDER.

Lefvande *Personer*.

MURR (*Christof. Gottlieb von*), Inspector öfver Tullen och Vägen i *Nürnberg*, är en af Tysklands förnämste Literatorer, samt särdeles uti Lärdoms-Historien bevandrad, och äfven Ägare af många Sälsyntheter til densamma hörande. Han har nyl. upvaktat Hans Maj:t Käjsar *Alexander*

uti

uti Ryssland med *Tre Handskrifter* af den så namnkunnige Tyske Mathematicus, Joh. *Regiomontanus*, död i Rom 1476, jämte några af hans mera rara tryckta Böcker, hvilken Gåfva Hans Käjserl. Maj:t icke allenast med mycken Nåd emottagit och låtit ställa både Manuscripterne och Böckerna uti Käjserl. Bibliotheket, utan ock, jämte Nådig Tacksägelse, låtit tilställa Hr *von Murr* en prägtig Brillants-ring *).

FLINTENBERG (Kongl. Expeditions-Secreteraren M. *Joh. Dav.*), Rector vid Stockholms Stads Trivial- eller Stor-Skola, är född i Stockholm d. 3 Maji 1762, blef Studerande i Upsala 1777, Magister 1785, Docens i Lärdoms-Historien 1786, Extraordin. Amanuens vid Bibliotheket 1787, och Ordinarie Amanuens 1790, alt i Upsala; blef Secreterare vid Kongl. Maj:ts Museum 1792, Riks-Antiquarius, Secreterare uti Kongl. Vitterh. Hist. och Antiq. Academien, samt Garde des Medailles i Konungens Museum 1793, erhöll på begäran, och i anseende til des Sjuklighet, Afsked ifrån dessa Syslor 1795, samt Kgl. Maj:ts Resolution om Befordringsrätt vid Skoleverken 1804; och Högvördige Hr Arke-Biskopens Fullmagt på Rectoratet vid förstn. Stor-Skola uti Rikets Hufvud-stad

*) Hallische Alm. Lit. Tidningens Intelligenz-blad, 1806, n. 134.

ftad d. 3 Aug. 1805. Denne om Svenfka Literaturen och Lärdoms Hiftorien färdeles förtjente Man har äfven utgifvit flere Arbeten. Vid *Upfalà Academie* följ. Difputationer, 1784 och 1785 de Territorio Auftrali Helfingiæ P. I & II, 1786 Catalogus Librorum ex Seculo Typogr. in Bibliotheca Acad. Upfalienfis, och 1799 de Methodis pertractandi Logicam. Uti fören. Kgl. *Vitterhets-Academie* 1787 Prisfkrift om Hanfeftädernes Handel, 1799 Anmärkningar om Specerier, nytjade i Sverige uti 16:de Seculo, och 1805 Åminnelfe-Tal öfver Kgl. Öfver-Intendenten Hr Carl Fred. Fredenheim. *Öfverfättningar*: Magazin för Literaturen, Hiftorien och Statskunfkapen, Stockh. 1798, 8. Anmärkningar, rörande almänna Begrepet om Penningar, af D. H. Hegewifch; en Sedelbanks Verkan på Samhällets Väl, af Mart. Ehlers; och Förhållandet emellan Moral och Statskonft af Carl von Dalberg, alla tr. i Stockh. 1800, 8. Om Männifkoflägtets Urfprung, af J. F. Zöllner, Stockh. 1801. 8. *Undervisnings-Skrifter*. Svenfk A B C Bok, 1802, 8. Anvisning at lära Skrifva och Läfa, Stockh. 1803, 12, Latinfk A B C-Bok, Stockh. 1804. 12; Förfta Undervisning i Tyfka Språket, Del. 1, Stockh. 1805, 8.

SJÖBORG (M. *Nils Henr.*), Hiftoriarum Profeffor

fessor i *Lund*, upläste d. 6 Nov. 1806 uti det därvarande *S. Knuts-Gillet* en Berättelse om detta urgamla Sällskaps Uphof och Inrätning uti de äldsta Tider, samt om des båda fordna och nuvarande Ändamål; hvilket skedde vid en sämma Sällskaps högtideliga Sammankomst fören. Dag, til firande af Hans Maj:ts KONUNGENS Höga *Namnsdag*, hvilken Högtidlighet öpnades med et Tal af Gillets Vice-Ålderman Hr Häradshöfdingen *Ad. Fr.* BJUGG, Borgmästare i Lund *).

JÄSCHE (*M. Gottlob Benjamin*), Philos. Professor i *Dorpt*, hade gjort en Resa til England, och tog återvägen ifrån London öfver Götheborg, Stockholm, hvar han var i Sept. 1806, och vidare öfver Åbo. Han är född i Slesien, och var Philos. Docens i Königsberg, då han kallades 1802 til Prof. vid det förnyade Universitetet i Dorpt.

HOLST (*Nils Christof.*), Prost i *Tygelsjö* och *Klagstorp*, Soknar uti Skåne och Oxie-Härad, samt på Slätten och icke långt ifrån Malmö belägne, erhöll den 24 Jul. 1805 uti Lunds Consistorio en ifrån Kgl. Kammar-Collegium i Stockholm nedsänd Guld-Medaille af större Storleken, med Inscriptionen: *Illis quorum meruere labores*, samt til underdånigste följe af Kgl. Maj:ts nådi-

*) Se Lunds Nytt och Gammalt, Fl. 24 n. 31.

nådiga Befalning, och til Betygande af Dess höga Välbehag öfver det utmärkta och berömvärda Sätt, hvarmed fören. Hr Prost befrämjat *Enskifts-verket*, til Åkerbrukets så mycket större Befordran, och medelst hvilket, öfveralt infördt uti det sädesrika Skåne, detta Landskap kan uti stor mån blifva Rikets Spannmålsbod. Fören. Skåde-Penning tildeltes denne Patriot af Hr Biskopen, D. *Nils* Hesslén, under et Tal, uti hvilket han, i anledning af Pred. Bokens 10: 17, afmålade den Lyckan, at under en Konung, som hyser de ädlaste Tänkesätt, göra sig utmärkt och förtjent af Des Nåd, samt tjena andre til Eftersyn äfven uti medborgelig Dygd.

Kungörelse.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, des Bilagor med,inberäknade. Detta Stycke kostar 4 sk. St. 1-11 kosta, särskildt köpte, En R:d. Stockholm, d. 2 Dec. 1806.

Gjörwell.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Joh. A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

Brefsamling, Långder

och

Bilagor.

Fjerde Bandet; Stycket 12.

BREFVÄXLING.

80.

Til Vännen *Utomlands*; dat. *Stockholm*, den 18 Dec. 1806.

Innehåll:

Hr Ärke-Biskopens Doct. Jac. A. Lindbloms Afsked, såsom Biskop i Linköping, ifrån des Stift, och Förvaltning af detsamma.

Det är Dig, både genom Tidningar och Bref, bekant, at Rikets Ärke-Biskops-Stol nu å nyo beklädes af en med Företrädaren lika vördnadsvärd Föreståndare uti vår Kyrka, Herr D. *Jac. A.* Lindblom. Uti Linköpings Stift efterträdde han år 1786 Sal. Hr Doctor *Uno von* Troil, som då flyttades til Upsala; och förl. år efterträdde han åter samme Lärare uti första Rummet inom Svenska Kyrkan *): en Succession uti begge Stiften lika märkvärdig, lika dem Sjelf-

O ve

*) Se Brefväxl. B. 3, s. 126.

ve hedrande, lika för Vetenskaperne gagnande, deras Odlare upmuntrande, samt jämte alt detta högst fägnesam för *Svenska Historien*, af hvilken desse Begge Herrar, altid på utmärkt sätt, varit Kännare, Författare, Beskyddare.

Men hvad Du, min Vän, i anseende til dit afstånd ifrån Hembygden, icke lika väl vet, är den mångfaldiga Förtjenst Herr Ärke-Biskopen Lindblom förvärfvat sig medelst Styrelsen af Linköpings Stift, och det i samma mån ärofulla Sätt, hvarmed han kunde nedlägga sin där förde Staf, för at emottaga en större och vigtigare, honom åter genom Konungens Nåd, genom Ärke-Stiftets Förtroende tildelad.

Han tog Afsked af Linköpings-Stift förl. år; det skedde vid slutet af et talrikt *Prästemöte*, det skedde med en Redogörelse, lika så hedrande för den Afträdande, som til sine många Föremål ovanlig, det skedde med en den lifligaste Känsla af Vänskap och Tacksamhet å ena, af Vördnad och Erkänsla å andra sidan, som samfält gifver hela denna Act en hos oss liksom ny sida, äfven som den gifver den Afgåendes *Nitton-åra* Styrelse af Linköpings-Stift et utmärkt lysande, et efterdömeligt rum uti vår både Kyrko- och Lärdoms-Historia.

Jag har ägt tilfälle, at läsa de härom i Lin-

Linköping utgifna Handlingar *), och vil utur dem meddela Dig — dock endast några af de märkvärdigaste däri förekommande Upgifter, ty nästa år skal jag med öpnad segelfart öfversända dem alla til din egen vidare både Tilfredsställelse och Upbyggelse.

Fören. Prästemöte hölls d. 7, 8 och 9 Octob. 1805, och öpnades af Hr Årke-Biskopen på Gymnasii nya, stora och prydliga Lärosal genom et Tal, medelst hvilket han tillika offenteligen invigde och helgade detta Rum för de där hädanefter blifvande Lärdoms-öfningar - - således också detta *Nya Lärohus* et af de mäst lysande Vedermälen af den Upmärksamhet och Sorgfällighet, hvarmed den vördnadsvärde Förmannen omfattade alla Stiftets och Lärdomens angelägenheter.

Det Religions-Ämne, som vid detta Möte egenteligen sysselsatte det samlade Prästerskapet, var den Artikeln, - som innehåller vår Kyrkas Lära om *Änglarne*, framlagd uti D. Sam. Fr. Nathan. *Mori* Epitome Theologiæ Christianæ **). Detta

O 2 Ca-

*) Berättelse om Prästemötet på 22 sidd. i 4, och des Slut på 68 sidd. i 8, jämte Hr Dom-Prostens D. Dubbs Svar, uti Prästerskapets Namn, på Hr Årke-Biskopens Afskeds-Tal.

**) Vi äge af detta Theologiska System äfven en *inhemsk* Uplaga, trykt — secundum Editionem alteram passim auctam — i Åbo 1798.

Capitel förfvarades af Dom-Proften Hr D. Jon. *Dubb*, fåfom Præfes. Läran beftriddes, underfôktes, bibehôlls och bekräftades. — De vanliga Prädikningar, Orationer *) och Öfverlägningar gås här förbi, för at komma til *Affkedstalet*, fom hôlls fifta Präftemôts-dagen, eller den 9 Oct. — Det torde icke behöfvas för Dig, fåfom gammal Upfalienfis, här något at förorda om den Vältalighet, den Rörelfe, fom uti famma Affked rådde. Den Skyttianfka Cathedrens Snille i förbindelfe med Kyrko-Lärarens Anda, Känfla för Fäderne-Stift, för närmafte Medbröder, tillika för Vänner, dem han nu för fifta gången fåg famlade omkring fig, alla rörde, tackfamme, välfignande -- huru fkulle icke då en Lindbloms Hjerta ligga på hans Läppar med al den Eld, alt det Deltagande, hvartil et fådant Tilfälle utomdefs gaf en fårik, en aldeles ymnig Anledning. Min Vän, när Du får läfa detta Tal uti hela fin vidd, lifvas Du ock fäkert af enahanda Känflor med mig. Se här emedlertid et par ftällen utur detfamma, det heter ftrax efter början: "-- Mig återftår en Plikt at up-

8; äfven fom en Svenfk Öfverfättning — *Chrifteliga Theologien i Sammandrag.* — trykt i Linköping 1799, 8. Författaren var Theol. Prof. i Leipzig. Öfverfättaren är Hr Proften Joh. *Lutteman* i Norrköping.

*) De då hålne *Parentationer* fkola på et annat ftälle omförmälas.

upfylla, den fista, men ock den ömaste-den, at åt min Fosterbygd, åt så många älskade Förbindelser, åt det Rum, där en mötande Välvilja lättat mina bördor, där Tilgifvenheten, Kärleken, Vänskapen gjort mig lycklig och nöjd — åt detta trogna Prästerskap, åt Eder, mine Bröder, som, vid min sida, med Vishetens och Erfarenhetens säkra steg, både ledt och följt mig på Sanningens väg, til befästande af Religionens ära och Församlingens vård — Eder, som mera ägt den vördnadsvärda Ålderns dygder än des brister, som, gamle i Vingården, vårdat Trones frukter, Salighetens hopp, til efterföljd och et välsignande minne hos efterkommande Slägter, — Eder, som under min hand njutit Snillets odling, Hjertats daning, och med Mognad i begge blifvit invigde til Kyrkans Lärare *) — åt Eder alle återstår mig, at säga et tungt, et smärtande *Farväl*. Denna Tanka af et Farväl --- Tankan, at denna Röst är den sista jag får höja ibland Eder, qväfver uttrycket på mina läppar. Minnet af *Nitton glada* år, som jag i Eder omgängelse tilbragt, upfyller mit Hjerta med Känslor, som i denna stund öfverväldiga mig, och jag känner, kanske med en *mildrande*

 Tröst,

*) Hr Ärke-Biskopen hade, såsom Biskop i Linköpings-Stift, vigt 216 Ministerii Candidater til Präster.

Tröst, huru denna Nödvändighet, at skiljas härifrån, *knyter de Band fastare*, som ifrån min Födelsestund förbundit mig med Eder". — Döm, min Vän, til den vördnadsvärde Talarens hela Sinnesförfatning, då han strax efter kallar *dessa Nittio* år för den *ljufvaste* och *sällaste* Delen af sin Lefnad - - - - om den Förste Lärarens i vår Kyrka, då han tilfogar, „huruledes Minnet af alt detta, Minnet af våra ömsesidiga Försök (— den Historiska Pennan tolkar det rätteligen således: ömsesidiga, oaflåteliga Bemödanden och Verkställigheter) at *arbeta på det Goda*, skal lifva mit mod, at möta mina återstående Öden" — Han kallar dem på et annat ställe "*förelagde Öden*, dem han går, at lydigt upfylla, går at bortväxla den Staf — han hittils fört — mot en annan, som, genom förökade Plikter, skal blifva tyngre för min grånande ålder". Sin förra Staf — eller Styrelsen af Linköpings Stift - - emottog han, "genom Konung GUSTAF III:s *fria* Nåd och Edert *osökta* Förtroende, som mötte mig, innan jag ännu var Medlem af Edert Stånd" *). Han döljer här icke heller det Bekymmer, som då billigtvis intog hans Sinne, upfylde hans Hjert-

*) Det heter uti Anmärkningen s. 53: Utnämndes, såsom Professor Skytteanus i Upsala, d. 14 Dec. 1786 til Biskop i Linköping, Prästvigdes i Stockholm d. 19 derpå följ. och tilträdde d. 1 Maji 1787 fören. Stift.

Hjerta, då han betänkte, hvilken han efterträdde på Linköpings Biskops-Stol — en Uno *von Troil* — men se! hvad som höjer en *Lindbloms* ärofulla — til Föresyn åt Efterträdare så märkeliga Minne — han nedlägger nu denna sin så förda Staf, at den Förres Namn väl icke fördunklas, men at en Lindbloms står til fullo, ingalunda förmörkadt, vid hans sida: utan begge lika värdige, lika verksamme; — begge lika lysande utmed en *Tersserus*, en *Spegel*, en *Rudén*, en Eric *Benzelius* Sonen, en *Rhyzelius*, deras Företrädare: hvilke samfälde Namn uti vår Kyrko- och Lärdoms-Historia!

Men vändom nu ögat på den *Afgåendes* särskilda Förvaltning - - dock af de flere — snart sagt många —

Händelser och Förbättringar, tilkomne uti Linköpings Stift under Herr Ärke-Biskopens Styrelse, tillåter mig rummet endast at anföra följande. — Såsom förträffelig, tillika practisk, Handbok til de första Begrepens och Reglornas inhämtande uti Christna Religionen utgofvos 2:ne Uplagor af Öfversättningen af *Koppe's* *) *Lärobok i Christendomen*, af hvilken 6000 Exempl. äro i Stiftet utgångna, äfvensom af det i Linköping 1796 trykta *Nya Testa-*

*) D. *Joh. Benjam.* Koppe hade varit Theol. Professor i Göttingen, och dog, såsom Gen. Superintendent i Hannover, 1791.

mente, enligt Stiftens Requisition, 36,000 Exempl., genast kringsändes. — Sedan 1787 hafva, af flere ädelmodige Medborgare, Capitaler blifvit donerade til en samfäld Summa öfver 60,000 R:d. Banco, af hvilka jag här blott uptager den *Flodinska* Donationen til Fond för 9 vid Upsala Academie och 2 vid Linköpings Gymnasium studerande Östgöthar, hvilken ensam utgjorde en Summa af 55,000 R:d. den *Nyströmska* til Norrköpings Stor-Skola af 6000 R:d.; den *Lindblomska* och *Ålfviska* til Fond för 2:ne i Upsala studerande Östgöthar, af nära 2000 R:d.; och den *Gahmiska* til Gymnasii- och Stifts-Bibliotheket i Linköping, af 200 R:d. — Framl. Öfver-Directeuren Hr Carl Bernh. *Wadström* uplät, tillika med sin Fru Ulrica *Westerberg*, begge från Norrköping, genom Testamente, dat. Paris d. 17 Ventose l'an. 7 (eller d. 7 Mart. 1799) til Norrköpings Stad hela des Bokförråd af 2087 Band, förnämligast i Chemien, Mineralogien, Natural-Historien och Physiken, jemte Handskrifter, Ritningar, Gravurer, Glober m. m., hvilket ansenliga Lärdöms-Förråd kommit uti därvar. Skolas ägo, samt finnes upstäldt uti samma Rum med Donationen af Hr Joh. Nicl. *Lindahl* af 775 Band, dels uti Vetenskaperna, dels uti den moderna Literaturen, innehållande denna Boksamling icke mindre än 152 Band af Gre-

kiske

kiske och Latinske Classiske Auctorer. — Til Linköpings Bibliothek hade framl. Lagmannen Sigfr. *Gahm* gifvit hela sin Juridiska Boksamling, af 600 Band, äfvensom framl. Slottsfogden *Hellwik* en Boksamling, af 777 Band. Detta Stiftn. Bibliothek har, under Hr Ärke-Biskopens Ämbets-Tid vunnit en Tilökning af 3500 Band och 974 Mynt. Uti intet annat Stift äro under samma Tid, hvarken nu eller tilförene så många Kyrkor dels å nyo bygda, nemligen 21, dels utvidgade, samt de ännu flere, 42, nämligen, hvilka blifvit försedde med Altare-Taflor, af vår berömde Konstnär Hr P. *Hörberg* förfärdigade, af hvilka blott 4 äro Imitationer, och alla de öfriga Originaler, föreställande Stycken utur den Bibliska, i synnerhet vår Frälsares Historia. — När man nu härtil lägger alt det öfriga, som sig under dessa Nitton år tildragit, som blifvit inrättadt, och fortsättes, så faller man ock öfver alt detta uti billigaste Beundran; vil blott nämna Inrätningen af *Närings-Skolor* för Handtverks-Ynglingar, af *Söndags-Skolor* för Torftighetens Barn, af en *Gymnastik* til Ynglingars Öfning uti brottande, simmande och andra Kroppen stärkande och hjelpande rörelser, af en *Välskrifnings*-anstalt, af särskild Undervisning, uti *Natural-Historien*, Physiken och Chymien i Söderköpings Skola, af *Vaccinationens* införande

och lyckliga framgång o. s. v. hvilket alt och omständeligen finnes omförmäldt uti de här frammanföre åberopade Handlingar. — At nu alt detta til stor del leder sit ursprung och sin fortgång ifrån Hr Årke-Biskopens egen Omtanka, Drift och Verksamhet, är aldeles ingen tvifvel underkastadt. Men ej nog härmed hvad *inom* Stiftet blifvit tilgjordt, äfven *utom* detsamma tilkommer nu också en Inrätning, som genom Hr Årke-Biskopens Deltagande och Befatning vunnit et närmare Bestånd, eller det i *Stockholm* stiftade *Östgötha-Gille.* Det heter härom uti Präftemöts-Handlingarne s. 12 således: "Sedan de i Hufvudstaden boende Män af *Östgötha Landskap och Linköpings Stift*, ledde af en medfödd Kärlek til en gemensam Fosterbygd länge önskat en sådan Inrättning, hvarigenom de skulle kunna lämna de til Hufvudstaden kommande unge Landsmän den upmärksamhet, råd, anvisning och understöd, som desse kunna i olika behof och afseenden behöfva, men som säkrare kan erhållas af en förenad, än en särskild och delad förmåga, så hade Hr Årke-Biskopen, såsom dåvarande Biskop af detta Stift och bören Östgöthe, både delat dessa Tänkesätt och dem lifvat med den Följd, at desse Hrar Landsmän, kallade til et Sammanträde d. 28 Nov. 1803, under Hr Årke-Biskopens Ordförande, sig förenat och fastställt

stält et Sällskap af ÖSTGÖTHAR, som, med Namn af *Östgötha-Gille*, skulle befrämja fören. på våra unga til Stockholm ankommande Landsmäns Fördelar syftande Ändamål". Sedan omförmäles det öfriga af Inrätningen och Ceremonien. De dåvarande Ledamöter stego til et Antal af 69. Til Ordförande valdes Kgl. Öfver-Hof-Prädikanten m. m. Hr D. *Magnus* LEHNBERG, nu Biskop i Linköping; — äfven som, efter hans afgång til detta Stift, Hr Cancellie-Rådet m. m. *Carl Gust.* LEOPOLD blifvit vald til Ordförande. - - Dock Nog.

På Stiftets vägnar besvarades Hr Ärke-Biskopens här fören. Tal af Hr Dom-Prosten D. *Jonas* DUBB: i sanning, et värdigt, et mot Mannen och Saknaden svarande Återtal. Se här et enda rum. "Men bör jag, kan jag förtiga detta öpna Förtroende, denna tjusande Vänlighet, denna granlaga Skonsamhet, hvarmed Consistorii Ledamöter blifvit mötte? — Hr Doctorn och Ärke-Biskopen har aldrig nytjat en Förmans Myndighet i annat afseende, än at gifva Göromålen en nödig drift; men under Öfverläggningarne hvem har vetat klokare förena Myndigheten med Vänskapen, låta den senare låna den förras värdighet, och den förra den senares behag. - - Sådan har Hr D. och Ärke-Biskopen tilhört oss, och förtjenar, som sådan, af oss mäst följas. Des

Bort-

Bortgång skal ock icke förgäten förſvinna, så länge Erkänslan har ibland oss någon röst, och Tacksamheten någon hand at tekna Minnet". Efter detta Svar afträdde Herr Årke-Biskopen, då Hr Dom-Prosten med Consistorii Ledamöter och det öfriga Prästerskapet enhälligt beslöt; at förevigа Minnet af denna — en sådan — *Nittonåra* Styrelse genom en *Medailles* slående öfver den samma — öfver sådan Styresman.

Se, min Vän! härmedelst slutar jag ock så detta Bref, et Bref af märkeligaste Innehåll; får endast tillägga, at Herr Årke-Biskopen förl. Höst slutеligen lämnade den sig så kära Östgötha-bygden, och är nu för hela sin öfriga framtid fäst i Upsala, Sätet äfven för Svea-Rikes Årke-Stift. Han kunde vid Afresan från Linköping med den Romerske Skalden säga: jag lämnar ogerna

- - - *patriæ fines & dulcia arva.*
Sed hoc erat in fatis.

En enda Önskan återstår — vi önske Gemensamt: Mätte Årke-Stafven föras uti *Nya Nitton* år, och af *samma* Hand, som den *nu* innehafver!

Kom snart hit öfver! Kom för at njuta Lönen, kanske inom Årke-Stiftet! - - -

---

LÄNGDER.

LEFVANDE *Personer.*

HULTÉN (*M. And.*), Mathes. och Astron. Pro-

Professor i *Greifswald*, höll, på KONUNGENS Höga Födelsedag d. 1 Nov. 1806, det årliga Academiska Glädjetalet, samt på bunden Latin. Han hade redan år 1793 hållit et dylikt Tal, samt likaledes på vers: de GUSTAVIS *Sveciæ Regibus*, uti hvilket han afskildrade våre *Trenne* aflidne Gustaver, men uti detta, således at anse, såsom en Fortsätning af det föregående, var Talarens endaste Föremål, at för sine Åhörare afmåla den FJERDE GUSTAFS Person och Regering, och at sluteligen tolka den Pommerska både Högskolans och Statens Välsignelser öfver dem Begge.

STRIDSBERG (Kgl. Bibliothecarien M. *Carl*), Theol. Lector Primarius och Kgl. Gymnasii dåvarande Rector i Hernösand, höll d. 1 Nov. 1806, som var KONUNGENS höga Födelse-dag -- tillika den Dag, då Hans Maj:t Sjelf för Tio år sedan tillträdde Rikets Styrelse -- på Svenska, och inför talrika Åhörare, et *Glädje-Tal*, och hvarefter *Svenska Folksången* affångs *).

GUTJAHR (Justit. Rådet D. *Carl Theodor*), Prof. Juris i *Greifswald*, höll d. 21 Oct. 1806, til firande af därvarande Högskolas *Sjunde* Femtio-åra Jubelfest ifrån des Stiftande 1456, et Glädje-Tal, uti hvilket han föredrog: Kurze *Zusammenstellung* der *charakteristischen* Züge des *jetzigen* Academischen Geistes, gehalten gegen die Zeit un-

*) Inr. Tidn. n. 128.

unser frühern Secularien; äfven som samma dag om eftermid. Hr M. *Fredr. Gottl.* CANTZLER, Prof. uti Stats-Kunskapen och Stats-Hushållningen, höll, i anledning af samma lyckliga Händelse, et Tal: *über zweckmässige* Einrichtung der *Feier* der *Universitäts-Jubiläen*. — Til vidare Upmärksamhet och Upmuntran för därvar. Academiske Medborgare utgaf den både theoret. och practiska Philosophiens Professor, Hr M. *Ehregott Chr. Wilh.* OVERKAMP, på 56 sidd. i 4, en Afhandling, uti hvilken han, öfver: *Spes hodierna praesens Patriae augusta*, samt, i likställighet med fören. Talare, äfven utbredde sig öfver, samt med patriotisk värma tolkade Högskolans Hopp, at, under en GUSTAF IV:s Styrelse, vinna et alt mera ökadt Flor, et sällare, et gagneligare Bestånd.

LEOPOLD (Canc. Rådet *Carl Gust.*), Rid. af Kgl. Nordst. Orden och En af de Aderton i Svenska Academien, nedlade d. 27 Aug. 1806 uti Kgl. *Vetensk. Academien*, efter et hållet Tal: om *Philosophiens fordna och nuvarande* Tilstånd, sit därstädes uti Sex månader förda Praesidium; hvilket genom Val tilföll Hr *Carl* LENNGREN, Commerce-Råd och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, för de följande Sex Månaderne *).

KO-

*) Inrikes-Tidn. 1806, n. 96.

KOSEGARTEN (Consistorial-Råd. D. *Lud. Theobul*), är Pastor i *Altenkirchen* på Rügen, tillika det Nordligaste Pastorat uti Tyskland, och äfven det rikaste af alla Sveriges Krona utomlands tillhöriga, samt för hvilket KONUNGEN är Patronus, eller utnämner och gifver Fullmagten. Detta Pastorat är äfven af en ansenlig vidd, och, såsom vid hafvet beläget, idkas där om Somrarne et betydeligt Fiske, då Prästerne nödgas hålla särskild Gudstjenst uppå öpna Stranden, i synnerhet nära Byen el. Fiskeläget *Vitte*; men såsom sådant ej sällan medför obeqvämligheter, blir nu et Strand-Capel (Uferbethaus) där uppfördt. Til detsamma lades Grundstenen, Söndagen d. 9 Nov. 1806, om eftermid. eller efter slutad Gudstjenst uti sjelfva Sockenkyrkan. Det skedde med mycken Högtidlighet, och Talet hölls öfver *Col.* 3: 17. Ibland flere Psalmer söngs också den dråpeliga af Doct. Luther: *Eine feste Burg ist unser Gott*, samt fäldes tillika de lifligaste Förböner för *Konungen* och *Fäderneslandet*. Den sena Årstiden oagtadt var Vädret särdeles blidt och behagligt, samt hände tilfälligtvis, at, under det fören. Psalm af den församlade talrika Menigheten söngs, en Flotta af några och tjuge Segel framkom omkring Udden af Arkona *), och uti allas åsyn fortsatte sin Fart

*) *Arkona* var fordom en berömd Fästning,

Fart genom den såkallade Tromper-Wiken, hvilken äfvenledes bjuder för ögat et stort och prägtigt Utseende *).

RODBERTUS (D. *Joh. Christof*), Juris Adjunct i *Greifswald*, erhöll 1805 Kallelse til en Juridisk Profession i *Heidelberg*, men afslog densamma, och erhöll samma år af K. M. Justitie-Råds Caractere samt 200 R:d. Tilökning uti sin Lön **). Är utomdess Ledamot af Juridiska Faculteten vid förstn. Universitet.

och hvar äfven Gudinnan *Swantewit* hade et Tempel, men Fästningen intogs 1168 af Danskarne och Pomeranerne, som då tillika förstörde den därvar. Afgudatjensten.

*) *Tromper-Wijk* kallas den stora Hafs-Wik, som är emellan de begge Rügiske Halföarne Jasmund och Wittow, och hvilken öpnar sig med en ansenlig Vidd emot Nordost, samt har de härligaste Omlägen, utgörande alt detta samfäldt en *Majestätisk Natur*, för at tala de målande Resebeskrifvares Språk.

**) Neueste Crit. Nachrichten, 1805, n. 33.

Kungörelse.

Detta Arbete utdelas och finnes til salu hos Fru Drake på Stora Nygatan, Huset N:o 120, mot Prenumeration med En R:d. Riksg. på hela detta Fjerde Band, dess Bilagor med inberäknade. Detta Stycke kostar 4 sk. St. 1-12 kosta, jämte Bilagorna, särskildt köpte, En R:d. 10 sk. Stockholm, d. 24 Dec. 1806.

Gjörwell.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Johan A. Carlbohm,
1806.

BREFVÄXLING;

med tilfogade

BREFSAMLING, LÅNGDER

och

BILAGOR.

FJERDE BANDET; *Stycket* 13.

BREFVÅXLING.

81.

Ifrån Herr Kamereraren *Joh. Fredr.* HEDIN; dat. *Rydboholm* *), d. 18 Dec. 1806.

Innehåll:

Eremit, Ek, Sten och Rum på Rydboholm.

Sedan jag Händelsevis fåt läsa et Bref, infördt uti Brefväxlingens Fjerde Band och des 9:de Stycke, rörande Rydboholms Sätesgård, har jag trott min skyldighet vara, at lämna en närmare Underrättelse, i anseende til den såkallade *Eremiten*, och den där af Konung GUSTAF I planterade *Eken*.

Man har förestält sig, at denne Eremit var en arbetsför Man, och således borde förtjena sig födan med arbete, och ej lefva af almosor; men han äger til sin olycka ej

P mer

*) Sätesgård uti Upland och Öster-Ryds Socken.

mer än en Hand, och är således oförmögen til odling. För at nu fria honom ifrån tiggarestafven, satte Hans Excellence, Högvälborne Herr Grefve BRAHE denne ofärdige Dräng til Vaktare uti Engelska Parken, under namn af Eremit, försedd med Hus och Kläder därefter, samt tilräckelig Stat at lefva af. Hans Syssla är, at uprycka En- och Granbuskar, afsticka Gräset på Gångarne, och efterse, at ej någon åverkan eller ohägn sker i Parken: han är således i sin mån nyttig.

Vid den Ek, som Konung Gustaf I planterade uti Trägården, är en stor Gråsten upreft, på hvars flata sida läses följande Inscription:

GUSTAVUS. PRIMUS.
Hafuer. Här. Planterat.
Tuänne. Ekar.
PETRUS. BRAHE. Comes.
Drotzet *).

Denna vördnadsvärda Ek är Nio alnar omkring på Stammen en aln ifrån jorden, ännu ganska hög och fyllig, oagtadt Stormar beröfvat henne flere Grenar. Hon är nu med Järnankare försedd, til de större Grenarnes bättre Conservation.

Uti

*) Tvänne Grefvar *Pehr* BRAHE hafva varit Riks-Drotzetar, den äldre ifrån 1569 til 1590, och den yngre ifrån 1641 til 1680. *Hvilken* af dem har låtit resa Stenen?

Uti Stenhuset äro ännu *tvänne Rum* med fina Hvalf och gamla Målningar, sådane de af Kon. Gustaf I bebodde, bibehålne, dock torde fönstren vara något större nu.

Förblifver - - -

Tillägning.

Hr *Lars* Tingvall, Vice-Pastor i Öster-Ryd, har likaledes visat mig den Vänskapen, och uti Bref af samma 18 Dec. meddelat följande både Underrättelse och Rättelse - - - *Eremiten vid Rydboholm* är ofärdig i ena handen, och altså oskickelig til flerehanda Arbeten, men han får tilräckeligt underhåll af sin högst ädelmodige Herre och Husbonde, Hans Excellence m. m. Herr Grefve Brahe, så at Underrättelsen, det han lefver af Almosor, är ganska ogrundad, men härleder sig förmodeligen af hvars och ens goda Böjelse, at visa erkänsla för hvarje sanskyldigt nöjes Njutning, således också åt denne, som genom sin Anvisning gifvit härtil anledning. - - -

***

Läsaren behagade påminna sig, at til den här uti sin rätta dag stälda Underrättelsen min Penna icke gifvit någon den minsta Anledning, utan Författaren Hr *S. Sv—n B.* som skrifvit det Bref om Rydboholm, som finnes inrykt uti Brefväxlingens fören. Stycke; — men för den *Historiska Sanningen*, och alla Upgifter, som til densamma leda,

da, betygar jag, såsom Utgifvare, min uppriktigaste Tacksägelse.

82.

Ifrån en VÄN, dat. *Götheborg*, d. 1 Oct. 1806.

Innehåll:

1) Berättelse om den svåra Vådeld, som öfvergick Staden Uddewalla den 29 Jul. 1806.
2) Beskrifning om samma Stad.

Jag var närvarande vid Uddewallas Förstöring. En månad förut hade jag lemnat en min närmaste Vän därstädes och hos sin Far, för at nyttja en Hälsokälla, som finnes vid Gustafsbergs Barnhus, en knapp fjerdedels mil från Staden. Folkets munterhet, Anhöriges ömhet och Ställets utmärkt sköna naturbelägenhet lofvade mig den angenämaste förbättring, och efter några dagars därvaro, just morgonen bestämd til min afresa, begyntes den härjande Eld, som inom nästa midnatt förtärde hela Staden, på 3 små kojor nära, hvilka lågo längst up emot Östra delen vid den så kallade Nya-Gatan, och bärgades af en nybygd Stom, hvars råa virke liksom uttröttade eldens almakt för den gången. Efter gammal vana låg jag sedan kl. 4 på morgonen och läste. Thomson's Seasons följa merendels med mig på mina Resor. Jag hörde Stads-uret slå 5; än-

ännu förtidigt at ftiga up – ännu kan en fida läfas – inpackningen är gjord – åkdonet i ordning – häften beftäld. Jag jämnförde mit Ur – rätt på minuten. Strax därefter hörde jag klockflag – fåg åter på mit Ur, och undrade, at det denna gång bedragit mig på mäft 1-4:dels timma; men de ofta och ftarkt förnyade flagen från Torn-uret öfvertygade mig fnart om den Olycka, jag redan anade. Min gode Värds hus låg ifrån gatan, up under et fkyhögt Berg och vid en liten Trägård, få att jag ej, oaktadt min Sängkammare vette åt gatan, kunde höra början af folkrörelfen, och däraf fäkrare giffa til olyckan. Jag fteg emedlertid up, gick genaft til fönftret, och möttes af eldslågorna.

Förleden Februarii månad hade elden nedbrunnit 4 hus i Nordväftra Quarteret af Staden, norr om Elfven, fom klyfver Staden, och förente den åter med 2:ne Träbroar. Sedan den nedbrunnit alla Bygnaderna utåt gatan, måfte des härjning uphöra, juft då den höll på at antända de midt i quarteret belägna inhufen. Då man gick gatan utföre, fåg de grusfulla tomterne, och den fträcka af fmå utkojor, hvarvid elden måft ftadna, och hvilka nu i all fin fkroflighet gjorde fall åt gatan; då man befinnade, at deffa knut i knut hängt tilhopa med de nedbrända bygnaderna, och at deras undergång tillika med hela återftående

 quar-

quarterets varit afgjord, då måste man tvärstadna, med tårfull blick och tacksamt rördt hjerta säga: "Här har Gud gjort mycket och människorna verkligen mera än hvad man bordt tiltro dem!" Just midt på denna husträcka utåt gatan låg Apothekaren Bergii lada, en låg, mäst nedrutten (åtminstone til utseendet) byggnad, och genom hvars tak man skymtade först den svaga låga, som beredde den almänna undergången. En rymd af minst 150 quadrat alnar at arbeta på gator å ömse sidor! hvilket tilfälle, at dämpa det onda i sjelfva des uphof! Också sparades intet. Man använde större och mindre Sprutor, Brandsegel och alt möjligt Människo-biträde. Förjäfves quarteren på begge sidor antändes, och innan Hr Bergii hus (en stor 2:vånings bygnad) halfbrunnit, sågs Reparebanen, som låg på andra sidan om Elfven, et godt stycke utom Staden, i full låga. Eldens och dagens hetta tilhopa, begge i starkaste mått Folket, ännu fastande och nedslaget, tänkte endast på bärgning. Hvar arbetade för sig, Brandseglen upbrändes, och Sprutorna räddades med möda. I Norra Quarteret, och i hvars mäst nordliga del hela min verksamhet användes, saknades aldeles vatten. Elfbryggorna voro nedbrände, husen å begge sidor i låga, och communication Quarteren emellan omöjlig. Jag hade således hvarken förmå-

måga eller sansning at gifva annat än flyktiga blickar åt almänna förödelsen, och känner ännu icke, huru hastigt elden grep ikring sig på de öfrige quarteren. Jag blott beskrifver des härjande på den fläck där de bodde som närmast angingo mig, och sådant endast af den orsak, at denna Tafla af Uddewallas Olycks-öde må blifva så utförlig, som jag möjligtvis kan göra den.

Sedan jag burit et mig kärt Barn til säkert Folk utom Staden, hastade jag at hjelpa min Värd. Hans ansenliga gårdsrum, och ännu värre, Husets nedra våning (i Stockholm – Botten), som var af sten, fann jag proppad af Saker, som grannarne ditflyttat, säkre at elden ej skulle nå dit. Min Värds hus låg ungefär par hundrade famnar på andra sidan gatan norrom eldens utbrottsställe – och genom nedrifning af et par små kojor nedanföre det, trodde man at bärga det. Men Folk saknades – projectet blef om intet – egen bärgning blott företogs, och dertil hade man endast sig sjelf och Husfolket. Dermed kunde ej stort företagas, förrän grannarne först fingo sit ditburna gods undanflyttadt – imedlertid var elden snart i knutarne – Transporten, af hvad man fåt lyckligt nedför långa och trånga trappor, långväga och besvärlig, förmågan ej svarande emot viljan, och i förvirringen det mindre angelägna bortsläpadt

 för

för det oumbärligaste. — Med öfverlefvan af mina svaga krafter minnes jag ännu, då jag sista gången genomlopp rummen, huru vilrådigt jag kastade mina ögon omkring, för at, omgifven af eld på 3 sidor, rädda något betydligt — och detta betydliga — så par préférence tilgripna, befanns, då jag nedsatte det på Bärgningsplatsen — vara en sönderslagen Fransk Barometer. Jag måste sjelf midt i ångesten skratta åt min beställsamhet.

Klockan 10 på dagen var min Värd med hela sin Famille på samma ställe, hos samma Folk, som jag anförtrodt en och en half timma förut det oss alla så kära Barnet. Han, en Medelålders-Man, hade förlorat — icke sin rikedom, ty sådan ägde han med flere goda människor icke; men — et, hvad man kallar, godt Bo, som genom tvänne hushållssamma Hustrur och egen flit tilkommit. Den sednare af dessa hängde gråtande kring hans hals, deras sista, än ej årsgamla Doter smekte på Modrens armar; de öfrige hemmavarande Barnen stodo i ring kring dem. Jag satt midtemot på en Sprötkärre-arm, min Hustru på mit knä och Flickan åter på hennes. Gruppen fullbordades af vår nya Värdinna, som med all matronlig värdighet och romanlik gästfrihet tilböd sina gäster tröst — mat — och herberge. Tårar! — icke förtrytsamhetens öf-

vår vår olycka, nej! tacksamhetens och beundrans öfver det besynnerliga i hvälfningen af människornas öden – fylde våra ögon. Då jag såg den 56-årige Mannen, lik en klippa bland störtsjöar, oförskräckt, med sammanknäpta händer, emot Himlen riktade tårfulla blickar, välsignande stå där midt ibland de sina, glömde jag at han var dubbelt olycklig – olycklig som Far, olycklig som fattig och Tjensteman i en nedbrunnen Stad: jag blott mindes Schillers sköna vers i hans Lied von der Glocke.

Was Feuers Wuth ihm auch geraubt,
Ein süsser Trost ist ihm geblieben:
Er zählt die Häupter seiner Lieben,
Und sieh! ihm fehlt kein theures Haupt –

och fattade deraf Tröst för obekanta öden, som ännu i en framtid kunde förestå mig sjelf.

Men jag får ej längre tala om mig sjelf och mina närmaste. Jag tillägger blott, at vi alle dagen derpå, genom lång omväg, tågade til det dyra Götheborg, där vi alla ännu befinna oss i god helsa.

Första natten efter olyckan hvilade de flesta af de husville (inalles skattskrifne 3971 personer,) under öppen himmel – några få i tält, och ganska få under tak i bygnader utom Staden. Nöden är Slögdernas sporre, säger Theokrit. Det röjdes här. Man upstaplade sina största meubler och formerade deraf liksom hus. Jag såg et sådant

Kaſtell af idel toma Tranfat. At ſe alla de vackra bördiga fälten kring Uddewalla näſta morgon ſå brokigt bebodda, ſå decorerade, ſå hvimlande af männiſkor och djur om hvarannan, var en anblick lärorik ſå för den mäktige, ſom för den fattige och känſlofulle. Det var denna morgonſtund, då jämmern mäſt kändes, mäſt hördes. Hvar och en hade nu öfverlefvorna af ſin egendom på en ganſka inſkränkt fläck ikring ſig – intet tak öfver hufvudet – många ingen brödbit. – Hvilken förödmjukande ſyn för den ſtolte, den rike! hvilken bitter känſla för den torftige! –

Välgörande Männiſkor viſade, ſå fort möjligt, ſina hjertans gifmilda böjelſer. Af almänna Paperen har M. H. ſett det. De husville äro mäſt herbergerade, och öfver 200 kojor eller hvad man behagar kalla dem, äro proviſionelt för vintern upförda. Husnumren i Uddewalla voro 362; dock voro flera hus ofta under en numer.

Uddewalla var en af Rikets ſtörre Småſtäder, belägen i en Dal, omgifven af Berg och en vacker Natur, 1-8:dels mil ifrån Tullarne. Huſen voro alla af trä, ſnygt upförda. Kyrkan var liten, men vacker. Des Tak var af träd, och märvärdigt deraf, at de Målare, ſom Czar Peter förſkrifvit ifrån Italien, at måla Slottet i Petersburg, och ſom af de Svenſke upbragtes, under deras

ſån-

fångenskap på Carlstens (Marstrands) fästning, målat det. Också funnos bland Figurerna många mästerligt gjorda. – Kyrktornet stod på afstånd på et Berg, och blef äfven et rof för lågorna. Klockorna smälte up. Detsamma skedde med flere 1000 Spik i kistor på Jernvågen. De artiklar, som i största mängd upbrunno, voro flere tusen tunnor Alun, dito Spanmål, någon Tjära och Beck, och öfver 15,000 tolfter Plankor och Bräder. — Sedan Sillfisket vid norra Kusterna olyckligtvis uphörde, och Krigs-oroligheter afbrutit Uddewallas säkraste Handels-speculationer på Frankrike, var Staden i mycket aftagande; dock var välmågan ännu någorlunda jämn, och medellösheten knapt känd. – Stadens förnämsta Exporter voro Sill, Tran, Bräder, Spiror, Master, Jern, Stål, Spik m. m. Den äger många sköna Fartyg, bygde vid egna Varf. Hamnen är omkring 1-8:dels mil från Staden, och sker all inlastning och lossning medelst Pråmar. — Man förmenar, at Staden numera får en förnuftig Indelning, så at Kajgator utstakas. Hade sådane funnits, så hade säkert elden ej fått så öfverbanden. — Publika Bygnader voro Jernvåg, Packhus, Rådhus, en prägtig Reparebana, Sockerbruk, Kronomagasin, Kyrka, Torn och en Trivialskola, som just nu, genom en skickelig Rector, började vinna et nytt anseende. Assurerade Hus

(de

(de flefte om ej alla i Stockholms-Contoiret) voro 130. — Viffa Varulager voro förfäkrade i London, til et värde af 6000 P. Sterl.

Nu borde jag ock fäga något om Eldens förfta Orfak vid defta Olycks-tilfälle; men - - - En lång Underfökning vid Kämnärs-Rätten har ännu ingen ting uptäkt. En gammal utlefvad Sjö-Capitaine blef qväfd af lågorna, och var den endafte, fom vid denna få almänna Olycka omkom.

Emottag mina lifligafte Välönfkningar!

83.

Til VÄNNEN uti *Landsorten; dat. Stockholm*, d. 31 Decemb. 1806.

Innehåll:

Underftöd för och Fortfätning af denna Brefväxling.

Jag kan icke fluta detta år, utan at ännu hälfa på Dig med et Bref *): - - och får med detfamma berätta, at jag äfven i deffa dagar flutar *Fjerde* Bandet af Brefväxlingen, famt fnart fedan öpnar det *Femte*. Du fer fåledes, min Vän, at jag icke uptrötnar vid utgifvandet af denfamma — och huru fkulle jag väl kunna göra det, då å ena fidan

*) Det är ockfå det *fifta* af denna Bref-följd uti *Fjerde* Bandet af Brefväxlingen.

dan Gud är så Nådig och förlänar mig en ännu någorlunda kraftfull Ålderdom, och då å den andra detta Arbete har *Svenska* Historien til sit *förnämsta* Föremål, samt jag, gamle Annalist, nu också är den endaste, som, medelst successiva Fortsättningar af et motsvarande Arbete, söker förvara Handlingar, Minnen och Anteckningar til tjenst för samma Vetenskap, en Vetenskap, som af oss *icke* bör lämnas *utan* Vård och Vidgning.

Rikets Förste Historiograph, Hr Cancel-Rådet och Rid. *And.* Schönberg, har uti sit Åminnelse-Tal öfver Banco-Commissarien Bengt *Bergius* (död 1784) - - en af våre mäst granskande Utgifvare af Handlingar uti Svenska Historien - - omständeligen och öfvertygeligen framlagt Nyttan, ja *O-mistligheten*, af Handlingars utgifvande för densamma — såsom utom hvilka ingen Häfdeteknare kan komma långt med sin Penna — denne vördade Kännare har uti samma Tal tillika upräknat dem, som hos oss utgifvit dylika Samlingar, och ibland dem äfven behagat ihugkomma mig, samt tillägga sluteligen de Orden: "hvarvid han, til Eftertidens erkänsla, *längst af alla uthärdat* emot dessa slags Skrifters *mindre lönande* affättning". Se sidorne 17 och 18. Detta skrefs år 1785, och nu skrifve vi 1806 — och *ännu*, samt uti mycket oginare Tider, ut-

härs

härdar jag ändå med sådane Skrifters utgifvande.

Huru kan jag det göra? frågar Du billigt och vänskapsfullt. Denna Fråga vil jag besvara.

Jag har *först* uti mine KONUNGARS Nåd ägt en den kraftigaste Upmuntran. GUSTAF III, - - denne Kännare, Älskare och Beskyddare af al Historia, den Svenska i synnerhet, har uti §. 11 af sin Skrif- och Tryckfrihets-Lag af år 1774, tildelat des Arbetare och Författare et Utrymme för samma Vetenskap, som är grundadt på Principer, på Uplysning, på den Historiska Sanningens ovedersägeliga Nytta för Moraliteten uti hela des Vidd, för Statsklokheten i synnerhet. Man läse denne Paragraph hel och hållen igenom. Historien underlåter också aldrig, at med en gyllene Runa tekna denne Konungs Namn uti sina Tideböcker. Mig denna Vetenskaps gamle Trotjenare har åter Hans nu regerande Kongl. Maj:t, GUSTAF IV, — hvilken Gud välsigne! icke allenast, såsom sådan, beskyddat, utan ock med des Nådeshand ökat den årliga Pension, jag njuter. Denna Tilökning har jag, drifven af underdåtelig plikt och erkänsla, - - samt för at icke orkeslös och onyttig tilbringa min ålderdom — sedan Tvänne år, samt hel och hållen, nedlagt uti Förlaget af denna Brefväxling.

Men

Men jag får — ibland Välgörare för en af mig älskad Vetenskap, äfvenledes räkna flere ädelmodige Medborgare, hvilka endast i affeende på den Tjenst, jag ännu kunde göra *Svenska* Historien, uti redbar mån understött Förlaget af detta Verk. Den *Hög-ädle Magistraten* i Stockholm har altifrån början af denna Brefväxling, medelst Prenumeration, tilhandlat sig *Tjugu och Fem* Exemplar: i al sanning en lof- och minnesvärd Antekning. — *Trenne* Herrar hafva, föranledde af enahanda skäl, likaledes, samt sjelfkrafde, i märkelig mån, lättat detta Förlag. Ibland dem är jag nog lyckelig — tillika högeligen hedrad och upmuntrad - - at kunna få räkna Svenska Literaturens främste Förman — således Arbetets säkraste Domare. — Uti en sådan Herres Beskydd anhåller jag ockfå få för altid innesluta detta Arbete. — Den Andre, bofast Herreman uti Westergöthland, är tillika känd för både Samlingar och utgifne Arbeten uti Svenska Historien, samt för ovanlig Frikostighet, när fråga är at befordra och lätta andres Arbeten uti denna väg. Således äge vi Honom til en stor del at tacka för Fortsätningen af första, eller sjelfva Inlednings-verket uti vår Historia, jag menar Hr *Warmholtz's* Bibliotheca Historica Sveogothica. — Den Tredje är åter boende uti Östergöthland, samt Ägare af et ypperligt Bibliothek, med til-

tillhöriga handskrifna Samlingar uti Svenska Historien. Denne uplyste och patriotiske Medborgare, tillika Författare, har härvid i synnerhet yrkat på förvarandet uti detta mit Arbete af Bref, skrifne af Riks-Cancelleren Grefve Axel *Oxenstierna*. Flere äro ocksa redan införde, flere skola införas.

Men härtil kommer ännu et Understöd. En annan vitter Medborgare, likaledes Ägare af Bibliothek och Samlingar uti vår Historia, samt utomdess känd för de ädelmödigaste Donationer af Böcker så väl til Svenska Academien, som til Bibliothekerna i Linköping och Norrköping, har äfven årligen understött detta Förlag med en Summa af Femtio Riksdal. Riksgäldsmynt.

Se således, min Vän, har jag kunnat *uthärda* — som det här frammanföre heter — med Förlaget af Brefväxlingen; samt hoppas kunna ännu vidare med denna Brefväxlings utgifvande fortfara.

Förtekningen på samtelige de Respect. *Premumeranterne* blir trykt til slutet af detta Band.

Jag har författat et omständeligt *Innehåll* på Brefväxlingens alla *Fyra* Band, som redan får circulera, til förmodelig vidare Skörds inbergande för vår Historia.

Såsom jag dels erhållit ifrån flere vördade händer Handlingar och Skrifter uti

vår

vår Historia, dels äger sjelf sådane, samt äfven uti den öfriga Historien, så får jag om deras Bruk och Utgifvande en annan gång nämna det hithörande.

Må Du emedlertid väl!

LÄNGDER.

Historiska *Anteckningar.*

10. CHYDENIUS (D. *And.*), Härads-Prost och Kyrkoherde i Gamla-Carleby, samt Ledamot af Kgl. Nordst. Orden. Denne både uti Stat och Kyrka märkvärdige Man var född 1729 i Sotkamo, Socken 2:ne mil ifrån Cajaneborg, och dog i Staden Gamla-Carleby d. 1 Febr. 1803. Hans Lefverne finnes infördt uti den med stor Förlust för vår Literatur, blott et enda År, eller det för 1803, utgående Almänna Literatur-Tidningen i Åbo, N:o 58. Här vil man endast tilfoga och anmärka, at han, såsom Fullmägtig för Capellanerne uti Österbotn vid Riksdagen 1766, medverkade ganska mycket til den då af Ständerne beviljade *Skrif-* och *Tryckfriheten;* äfvensom han, såsom Fullmägtig för Pastorerne uti Österbotn vid Riksdagen 1778, gaf, genom sit Memorial om *Religions-Friheten* och sin vida-

re Verksamhet, anledning til den fria Religions-öfning, som främmande Trosförvanter då vunno och ännu njuta här uti Sverige. Detta den upplyste och tålsamme Präst-mannens Förhållande behagade ock ganska mycket Konung GUSTAF III, samt vann Des Höga Bifall. — Efter Doct. Chydenii Död blef hans *Portrait* graveradt år 1805, samt uti Folio-format, af Kgl. Hof-Graveuren, Hr Joh. Fr. *Martin*, och läses under detsamma följ. af Kgl. Bibliothecarien Hr Pehr *Malmström* författade, lika vackra som sanna Loford: Præclaram Ingenii, Virtutis, Eloqventiæ vim, Patriæ & Ecclesiæ consecratam, Comitia, Templa, Fama loqvuntur; Animum lenem ac benignum, Amicis, Propinqvis, Miseris devotum, piæ eorum Lacrimæ testantur. Den på Portraitet tilfogade och emot denne Lärares Tänkesätt svarande Sinnebild af *Fides & Caritas*, är tagen af Frånsidan på den Medaille, som Konung Gustaf III lät slå det följande året, eller 1779, öfver den då införda *Religions-Friheten*.

Af detta Porträt blef ifrån vördnadsvärd Hand mig tillstälde flere Exemplar, för at til *utländske* Lärare och Lärde, såsom Gåfva för deras Samlingar, öfversända, hvilket ock redan skett til följande: Hr Biskopen *Balle* i Köpenhamn, Hr Rid. *Bancks* i London, Hr Consistorial-Rådet *Bruggeman* i Stet-

Stettin, Hr *Brunnmark*, Svensk Pastor i London, Hr Bisk. *Bruun* i Tronhem, Hr Hof-Råd. *Böttiger* i Dresden, Hr Bibliothecar. *Dryander* i London, Hr Prof. *Eck* Sonen i Leipzig, Hr Theol. Prof. *Evers* i Dorpt, Hr Superintend. *Fabricius* i Stralsund, Hr Theol. Prof *Griesbach* i Jena, Hr Prof. *Hegewisch* i Kiel, Hr Prof. *Heinrich* i Jena, Hr Abbot *Henke* i Helmstad, Hr Assessoren *Höst* i Köpenhamn, Hr Theol. Prof. *Knapp* i Halle, Hr Consistor.-Råd. *Kosegarten* i Altenkirchen, Hr Profess. *Meusel* i Erlangen, *Missions-Sälskapet* i London, jemte til Herr Årke-Biskopen i Canterbury, samt Hrar Biskoparne i London och Oxford, Hr Theol. Prof. *Moldenhauer* i Köpenhamn, Hr Theol Prof. *Müller* i Köpenhamn, Hr Theol Prof. *Münter* i Köpenhamn, Hr *von Murr* i Nürnberg, Hr Kammarjunk. *Neergaard* i Köpenhamn, Hr Theol. Prof. *Niemeyer* i Halle, Hr Prof. *Nyerup* i Köpenhamn. Hr Prof. *Overkamp* i Greifswald, Hr Prof. *Rahbek* i Köpenh., Hr Öfver-Hof-Prädikanten *Reinhard* i Dresden, Hr Superintend. *Rosenmüller* i Leipzig, *Scandinaviska Sälskapet* i London, Hr Gen. Superintend. *Schlegel* i Greifswald, Hr Prof. *Schroeckh* i Wittenberg, och Hr Prof. *Wallenius* i Greifswald — Återstår för mig, at nästa Vår sända til Hrar Professorerne i Göttingen *Heeren*, *Heyne*, *Meiners*,

ners, *Planck*, von *Schlözer* och *Stäudlin*. — Här i Stockholm äro af detta Portrait Exemplar utdelade til Hr Joh. Pet *Catteau*, Pastor vid Fransf. Reformerta Kyrkan, Hr Joh. Bapt. *Gridaine*, Pastor vid Catholska Kyrkan, Hr Phil. Wilh. Lud. *Grohe*, Pastor vid Tyska Reformerta Kyrkan, och Hr Basil. *Popow*, Pastor vid Ryska Kyrkan.

11. RÅDLER (D. *Joh. Christof.*), Öfver-Consistorial-Råd i *Dresden*, dog d. 19 Aug. 1801, af et honom uti sjelfva Consistorii-rummet, och under Sessionen, öfverkommet Slag, hvaraf han strax efter dog. Han hade altid önskat sig en honom öfverraskande Död, för at ungå de fista Uplösningen gemenligen föregående långsamma både Kropps- och Sinnesplågor; denna hans Önskan upfyldes. Han var verldslig Ledamot af fören. Domstol, en utmärkt verksam Patriot uti Kurförstendömet Saxen, uplyst Vän och ifrig Befordrare af Skolundervisningen: Grunden til Staters välfärd; hade ockſå til den ändan stiftat i Dresden et *Seminarium för Skol-Lärare* i förbindelse med den där förut varande *Real-Skolan*. Begge understödde han, förmögen och barnlös, rikeligen, samt var i alt en exemplarisk Medborgare. En den högtideligaste Sorgefest, i anledning af denna så svåra Förlust, anstäldes ockſå d. 27 Aug. följ. uti fören. Lärohus, hvar, efter hållen Parentation

tation af Director Dinter, Seminaristerne ftego fram, och vid hans Urna, sedan de den med Kransar omflätat, aflade de känslofullaste Förbindelser, at för Lifstiden blifva hans Minne värdige dymedelst, at de helgade samma Lifstid åt *Gud*, *Dygden* och *Fäderneslandet*, och denna sin Försäkran flöto de med rörda både Hjertan och Röster, under det de söngo följande Vers:

Die Hand empor zum heil'gen Schwure!
Verachtung jedem, der ihn bricht:
Der *Wahrheit* und der *Tugend* Treue
bis in den Tod — bis in den Tod
wir schwören.

Häruppå framträdde en ung Scholar, höll et kort Tal, och flöt således: "Den Krans, som vi fläte om hans Urna, förvisnar snart, men aldrig skal Erkänslan mot denne vår Välgörare förgå uti våra Hjertan, aldrig skal Minnet af hans Förtjenster mot Oss, denna vår Stad, detta vårt Fädernesland uphöra. Gud! gif oss kraft at blifva som han var, at så verka til almänt Gagn, som han verkade! Gif vårt Land månge Män, som likna honom! — och denna af honom dels grundlagda, dels vidmagthållna Skola förblifve den beständigt et Minnesdöme af hans Människokärlek, af hans Kärlek til Fäderneslandet"! Hela deras Chor instämde sedan uti en Sång, af hvilken blott dessa Stropher här anföras:

Ja sein Nahme sey uns heilig;
unvergesslich was er that!
Heil dem, der so treu und redlich
seine Pflicht erfüllet hat.
Seine schöne Tugendthaten
bleiben segnend uns zurück,
tragen, gleich den reichen Saaten
für die Nachwelt Heil und Glück!!

12. FLEMMING (*Sam. Aug.*), Medic. Licentiat och Stadsdomare i *Lukka* uti Förstendömet Altenburg af Öfver-Saxen, dog d 20 Nov. 1801, och uti des 96 år; och dagen förut hans Hustru uti des 86 år. De hade varit gifta uti 63 år, samt hade tilbragt en sund, samhällig och lycksalig Lefnad; Mannen läste sin Styl alt til slut utan glasögon, och skref en ännu flytande Vers. Kort före deras Död påhälsades detta Par af des endaste Son, D. Joh. Gottfr. *Flemming*, Läkare uti Grefskapet Mansfeld; hvarefter de, utan Sjukdom eller Plågor afledo, blott utslocknade; och, hvad vidare märkeligt är, så hördes också deras dageliga Bön: at så dö och begrafvas på en gång; hvilket alt skedde, — samt aldeles i Likställighet med den Bön, Skalden *Vo's* uti Idyllen: Philemon och Baucis, lägger detta Par i munnen.:

Ihr allgütigen Götter! und weil wir in fridlicher Eintracht
Stets mit einander gelebt, so flehen wir: nehmt uns in Einer
Stund hinweg, und keiner begrab' einst weinend den andern.

Som

Som önskadt, så skedde. De dogo inom samma Dygn, och begrofwos på en och samma Dag, samt jordfästes bredevid hvarandra uti en och samma Graf.

LEFVANDE *Personer.*

WALLIN (*And.*), Justitie-Borgmästare i *Stockholm* och Riddare af Kgl. Nordst. Orden, har förärat år 1806 en *Boksamling* af 71 Band, dels til Gymnasii-Bibliotheket i *Strengnäs*, dels til utdelande af de för Ungdomen brukbaraste åt medellöse Studerande *).

HASELBERG (D. *Lars Wilh.*), Kgl. Archiater och Medic. Prof. i Greifswald, utnämndes af Kgl. Maj:t uti det den 19 Nov. 1806 och i Malmö hålne Ordens-Capitel til Riddare af Kgl. Wasa Orden, samt dubbades d. 5 Dec. följ. i Stralsund af Hans Excell. Hr Frih. *Hans Henr.* VON ESSEN, En af Rikets Herrar, Gen. Gouverneur uti Kgl. Maj:ts Tyska Stater, Academiens i Greifswald Canceller, samt Rid. och Com. af Kgl. Maj:ts Orden **). Under Hans Maj:ts KONUNGENS Vistande förl. Sommar i *Greifswald*, samt under den där hålne *Landtdagen*, bodde H. M.

*) Strengnäs Stifts-Tidningar, 1806, n. 4.
**) Inrik. Tidn. n. 128, och Neueste Crit.-Nachr. n. 51.

H. M. uti Hr Archiater Haselbergs ansenliga och vid Stortorget belägna Hus, hvadan det ock under samma tid kallades och skrefs för *Slottet*. Hr Arch. Haselberg blef Med. Professor 1788.

KOLMODIN (M. *Olof*), Professor Skyttianus i Upsala. — Uti detta Band af Brefväxlingen s. 48 omnämndes blott den lärda Resa, som Hr Prof. Kolmodin gjorde åren 1805 och 6 uti Tyskland; här vil man fördenskull något närmare upgifva de förnämsta Orter, som under denna Resa besöktes. Efter et kort vistande i Stralsund och Greifswald, ankom han i början af Aug. 1805 til Berlin, hvar han före sig fann Hr M. El. Christof. *Grenander*, Pædagogices Docens i Upsala, med hvilken han reste vidare öfver Potsdam, Dessau och Halle til Leipzig, hvarifrån Hr G. tog Hemvägen öfver Göttingen. Hr K. uppehöll sig häruppå flere veckor i Dresden, samt besökte åtskilliga märkvärdiga Orter uti Saxen, hade också ärnat sträcka sin Resa alt til Wien, men hindrades af det då utbrustna kriget uti Södra Tyskland; han återvände således til Leipzig, fördröjde tre Veckor uti Weimar, Tysklands Athen, besökte Jena och Gotha, fortsatte resan til Frankfurt vid Main, samt öfver Wetzlar, Giessen, Marburg och Cassel til Göttingen, dit han ankom i bör-

i början af December, och uppehöll sig uti detta et af Lärdomens förnämsta Hufvudsäten öfver vintern, samt råkade där en annan vitter Landsman, Hr M. Gust. *Knös*, L. L. O. O. & Gr. Adjunct i Upsala, besökte de i granskapet varande Städerne Brunswik, Wolfenbüttel och Helmstad, gick sedan öfver Magdeburg åter til Berlin, tilbragte där å nyo tre veckor, besökte Frankfurt vid Oder, och begaf sig sedan öfver Stettin til Greifswald, hvar han tilbragte Påskhelgen 1806, samt hade den Nåden, at se Hans Majestät Konungen. Han tog sluteligen Hemvägen öfver Rostock, Schwerin, Hamburg, Kiel, Lübeck och Köpenhamn, där han vistades 14 dagar, och återkom midt om sommaren til Sverige tilbaka. Man ser härutaf, hvilka Hufvudstäder och Universiteter blifvit besökte, hvar ock allestädes Bekantskap gjordes med de förnämste Lärare, Bibliothekerne togos i et närmare ögonsigte, Konstsamlingarne äfven noga beskådades, kort sagt: *Tyska Literaturen* på stället och hos des förnämste Män af Snille och Lärdom inhämtades.

WALLENIUS (D. *Jac.*), Vitterhets-Professor i *Greifswald*. Om denne Lärares utnämnande d. 5 Jan. 1806 til Theol. Doctor af Faculteten i Rostock, kan ses

här i Brefv. B. 3, f. 247 f. Hans *Präst-vigning* förrättades, på Hr Årke-Biskopens D. Jac. A *Lindbloms*, Anmodan af Gener. Superintendenten uti Sveriges Tyska Stater, Hr D. Gottlieb *Schlegel*, som skedde d. 20 Aug. 1806 uti Stadens Stora eller S. Nicolai Kyrka, och hvarvid Hr Gen. Superintendenten biträddes af Theol. Professorerne och hela öfriga Ministerium därstädes. Vigningen skedde efter Pommerska Liturgien, och Prädikan hölls af Theol. Candidaten Hr *Wachenhusen*. Eden bekräftades med den Hel. Nattvardens anammande. Den följ. Dagen blef Hr Doctor Wallenius, såsom Prästvigd, i underdånighet Hans Maj:t Konungen förestäld, som hade den Nåden, at häröfver betyga sit Höga Välbehag.

SOHM (*Peter*), Kgl. Fält-Boktryckare, erhöll af Kgl. Maj:t d. 24 Sept. 1806 Directeurs namn, heder och värdighet *). Han är född i Stockholm d. 19 Aug. 1751, lärde sig, dock efter först inhämtade nödiga Studier, Boktryckeri-Konsten hos Hr Directeuren Joh. A. Carlbohm, begaf sig 1782 til Petersburg, och uppehöll sig uti Ryssland alt til 1804, då han återkom til Stockholm, och inrättade där eget Boktryckeri; men begaf sig, på

*) Post-Tidningen n. 137.

på Kgl. Maj:ts Befalning, i Nov. 1805 til Des Läger uti Kurförstendömet Hannover, och blef antagen til Kgl. Fält-Boktryckare. Ifrån detta Fält-Boktryckeri utkommo sedermera alla de anbefalde Acta publica och Bulletins; äfven flere af de Handlingar, som angingo Landtdagen i Greifswald, hvilken hölls i Aug. månad 1806. Hans Kongl. Maj:t hade också den Nåden, at den 26 Mart. 1806 och i Ratzeburg besöka detta Boktryckeri, då Innehafvaren uti underdånighet upvaktade med en tryckt Tacksägelse, hvars första Strophe lydde således:

Tillåt, at et troget Nit,
Som för DIG och Sverge brinner,
Til det Milda Öga hinner,
Af hvars Blickar, fälda hit,
Det sig högst belönadt finner.

WALLIN (M. *Joh. Olof*). Til hans Artikel s. 15 får foga följande. Han är född d. 15 Oct. 1779 i Stora-Tuna uti Dalarne, studerade sedan 1799 i Upsala, försvarade 1800 en Del af de under Hist. Prof. Hr D. Eric Mich. Fant utgående Monumenta Historiam Svecanam illustrantia, disputerade 1803 pro Gradu: de Nexu Juris Naturæ & Ethices, blef samma år Magister, och utgaf, såsom Præses, 1804 en Disput. de Qv. Horatio Flacco Lyrico. Han blef

Präst-

Präſtvigd i Weſterås d. 18 Junii 1806 *). — Han har utgifvit: *Öfverſättningar* från *Latinſke* Skalder. Flocken 1. Stockh. 1806, 118 ſidd. i 8. Näſtan alla ifrån Horatius, en enda från Virgilius **). — År 1806 blef han utnämnd til Theol. Adjunct vid Kgl. Krigs-Academien på Carlberg, ſamt uti Ledigheten efter en annan vitter Man, Hr M. *Mich.* CHORÆUS, tillika Kgl. Hof-Prädikant och Paſtor vid Södermanlands Regemente, ſom dog den 3 Jun. 1806, på Carlberg, och uti des 32 år, ſamt blef begrafven på Solnas Kyrkogård, hvar Vänner låtit lägga en hög Sten öfver hans Graf, blott med inhugna Namnet: CHORÆUS.

GUTHSMUTHS (*Joh. Chr. Fred.*), Lärare i *Schnepfenthal*. Han är född i Quedlinburg 1760, och en af de nye Pædagogerne, hvilkas Styresman är Hr Chriſtian Gotth. *Salzman*, ſom inrättat 1784 et nytt Läro och Skolehus på Herregården Schnepfenthal vid Gotha, hvar ock Hr G. länge varit en berömd Lärare, och utgifvit flera nyttiga hithörande Böcker, ſåſom ibland andra: *Spiele* zur Uebung und Erholung des Körpers und Geiſtes, für die Jugend, ihre Erzieher und alle Freun-

*) Weſterås-Stifts-Tidningar för Jun. 1806.
**) Recenſionen af detta Vitterhets-Arbete läſes uti Stockholms-Poſten, 1806, n. 103.

Freunde unschuldiger Jugendfreuden, gesammelt und praktisch bearbeitet; 1796, 8. Detta Arbete har nu också för des Brukbarhet vid den första både Undervisningen och Upfostran, blifvit öfversatt på Svenska, samt under Titel af: *Nyttiga och nöjsamma Lekar* för Ungdom. Öfversättn. från Tyskan af E. L. *Schoug*. Saml. 1 och 2. Stockh. 1804, 5, i 12.

GRANSKNINGAR och RÄTTELSER
Uti Brefväxlingen.

BANDET 2, s. 14, r. 4; läs: BUNGE (Riks-Rådet Grefve *Sven*), Commend. af - - -

- - - s. 208, *näst efter* Ueberacker, fogas HEBERDEN (D. *Wilh.*), Senior uti Kgl. Collegium Medicum och Vice-President uti Human-Society (af hvilket Sällskap han var Medstiftare) i *London*, dog d. 17, och uti des 90 år,

BANDET 4, s. 35, bör tilläggas, angående Prins LUDVIC's af *Hessen-Philipsthal* Gemål, at hon äfven varit Öfver-Hofmästarinna hos Drotningen af Neapel, men hade under de oroliga Tiderna begifvit sig för et par år sedan til *München*, och dog därstädes 1805.

- - - s. 100, r. 32, står — af en annan Skald, — läs: af samma Skald, eller den ofvanföre nämnde Hr *P. A.* WALLMARK.

- - - s. 109,

— — — s. 109, r. 31. Man vil tillägga följ. vidare meddelade Underrättelse. — Denne General-Lieutenant Grefve *Taube* var Son af Hofmarskalken Grefve Hans Henr. Taube och Friherrinnan Barbara Frederica von Albedyll, Doter af den här fören. Gen. Lieutenanten Baron Otto Henr. (icke Henr. Otto) von Albedyll, Farfar til de tvänne ännu uti Neder-Saxiska Kretsen lefvande Bröder, af hvilka den äldre Frih. C. F. Ludvic, Käjs. Kammarherre, är gift med Grefvinnan Amalia Taube, Doter af fören. Gen. Lieutenanten Grefve Taube.

— — — s. 143, hvar til Artik. om Hr JÄSCHE, bör läggas: Han har äfven utgifvit: Géschichte und Beschreibung der Feyerlichkeiten bey der *Eröfnung* der Univers. zu *Dorpat* d. 21 u. 22 Apr. 1802, Dorpt; i 4.

FÖRTEKNING

på

Respect. PRENUMERANTER på Brefväxlingens *Tredje* och *Fjerde* Band.

Albedyhll (Frih. Gust. d'), Kammarherre.

Almgren (Joh. Wilh.), Lagman.

Almquist (D. Eric J.), Theol. Prof. i Upsala, o. Led. af Kgl. Nordst. Orden, på 3 Ex.

Aurivillius (M. Pehr Fabian), Vitterh. Prof. och Bibliothecarie i Upsala.

Badin (Adolf Ludvic).

Biblio-

Bibliotheket, Kgl. Gymnasii i Westerås.
Borg (M. Eric Gust.), Histor. o. Moral. Lect. i Westerås.
Burén (Carl Dan.), Bruks-Patron på Boxholm.
Burman (Olof), Grosshandlare.
Calonius (M. Matth.), Juris Prof. i Åbo o. Riddare af Kgl. Nordst. Orden.
Dahl (D. Christof.) Gr. L. Prof. i Upsala.
Dahlcrona (Ge. Gabr.), Secreterare.
Eck (M. Joh. Ge.), Philos. Prof. i Leipzig.
Ehrenheim (Frih. Fred. Wilh. von), President uti Kgl. Maj:ts Cancellie o. Com. af Kgl. Nordst. Orden.
Ehrling (Jonas), Prost i Husby.
Essen (Frih. Hans Henr. von), En af Rikets Herrar, Gen. Gouverneur uti Sveriges Tyska Stater, samt Rid. o. Com. af K. M. O.
Fant (D. Er. Mich.) Histor. Prof. i Upsala.
Fellenius (M. Jon. Reinh.), Lector och Bibliothecarie i Westerås.
Fleming (Frih. Clas), Kgl. Maj:ts Öfverste-Kammarjunkare o. Rid. af K. Nordst. Ord.
Flodin (D. Joh. Gust.), Biskop i Westerås och Com. af Kgl. Nordst. Orden.
Floor (J. And.), Banco-Kamererare.
Franc (Ulric Gust.), Stats-Secreterare, Öfver-Post-Directeur o. Com. af K. Nordst. O.
Gestrin (M. Sam.), Apologist vid Triv. Skolan i Gefle.
Geyer (Carl Fr.), Bruks-Patron på Uddeholm.
Hall (John), Bruks-Patron i Götheborg.

Ham-

Hambræus (Joh.), Grofshandlare.
Hansfen (Ad. Fr.), Grofshandlare och Ledamot af Kgl. Confeillen i Guftavia på S. Barthelemy.
Hultenheim (Fru Chriftina Margareta), född Ehrenfparre.
Hummel (Arv. Dav.), Kongl Secreterare.
Hülphers (Lars Peter), Rådman i Wefterås.
Jedeur (D. Thom.), Theol. Lect. i Wefterås.
Kofcgarten (D. Lud. Theobul), Confiftorial-Räd och Paftor i Altenkirchen.
Lagerbielke (Frih. Joh. Guft.), Amiral och Com. af K. Sv. Ord. med St. Korfet.
Liewen (Frih. Carl Guft.), Gen. Lieutenant och Com. af Kgl. Sv. Orden.
Lindahl (Joh. Niclas) i Norrköping.
Lindblom (D. Jac. A.), Svea-Rikes Årke-Bifkop och Com. af Kgl. Nordft. Orden.
Lindmark (And.), Handlande.
Linnerhielm (Jon. Carl), Kongl. Secreterare.
Magiftraten, den Högädle, i Stockholm, på Tjuge och fem Exemplar.
Molin (Fredr.), Handels-Bokhållare.
Mozelli (Lars), Revifor vid Slotts-Staten i Åbo.
Nefcher (Dan. Ge.), Öfver-Infpector.
Norlin (Joh. Guft.), Lagman.
Nyerup (M. Erasm.), Hift. Lit. Prof. o. Univerfit. Bibliothecarie i Köpenhamn.
Pauli (Chriftof.), Fabrikör.
Pfeiffer (D. Joh.) Affeffor.

Rehbin-

Rehbinder (Frih. Joh. Adam), Lagman.
Reiher (Carl), Chargé d'Affaires ifrån Hofvet i Dresden.
Rüks (M. Fred.), Bibliothecarie i Greifswald.
Schönbom (Harald), Affeff. o. Rid. af K. W. O.
Schönberg (And.), Canc. Råd o. Rid. af K. Nordft. Orden.
Sefftröm (Eric), Borgm. i Halmftad.
Stedt (Fru Friherrinnan von).
Strang (D. Pehr Elof), Prof. och Theol. Lect. i Wefterås.
Tengftröm (D. Jac.), Bifkop i Åbo o. Ledam. af K. Nordft. Orden.
Tham (Pehr), Hof-Intendent.
Tholander (J. V.)
Törnbom (J. F.), Affeffor.
Wallenius (D. Jac.), Vitterhets-Prof. i Greifswald.
Wallenftråle (D. Mart. Ge.) Bifkop i Calmar och Led. af K. Nordft. Orden.
Wennerftierna (Pehr Ge.), Banco-Commiffarie.

Brefvens
Antal och *Innehåll*
uti Brefväxlingens *Tredje* Band *).

Brefvåxling.

*) Såsom denna Förteknings fogande til Bandet 3 blifvit uturagtlåten, så fogas densamma härmedelst til detta Fjerde Band.

XI och XII Sinnelag emot fören. Konung. 5) Välönskan. S. 97.

Brefvet 65. Til Biskopen Frih. Carl Evert *Taube*; dat. Stockholm, d. 25 Dec. 1784, 1) Hrarne Hachenburg, Möller, Wolff och Feddersen. 2) Sammanbunden Nitälskan för Uplysningen, Sedoläran och Konungen. S. 103.

Brefvet 66. Til *Vännen* uti Landsorten; dat. Stockholm, d. 8 Aug. 1805: 1) Konungens Nåd. 2) Herrars Beskydd. 3) Historiens Vinst. 4) Stats-Historien om Frankrike. 5) Vår Tids äldste både Bibliothecarier och Histor. Professorer. 6) Hr Bredow. S. 113.

Brefvet 67. Til *Densamme*; dat. Därst. d. 20 Sept. 1805: 1) Ej andras, minst eget Ros behöfves, til at vara lyckelig. S. 129.

Brefvet 68. Til *Densamme*; dat. Därst. d. 26 Oct. 1805: Stats- och Regente-Längd. S. 145.

Brefvet 69. Til *Densamme*; dat. Därst. den 14 Dec. 1805: Samlare och Utgifvare af Handlingar uti Svenska Historien. S. 177.

Brefvet 70. Til *Densamme*; dat. Därstädes den 24 Jan. 1806: Hr Herder's, den Mångkunniges, Minne, med åtskilliga tilfogade Längder. S. 193.

Brefvet 71. Til *Densamme*; dat. Därst. d. 10 Mart. 1806: Lefvernesbeskrifning om

Generalen Friherr Berndt Reinh. von Liewen. S. 209.

Brefvet 72. Til *Densamme;* dat. Därst. den 31 Mart. 1806: 1) Slutet af detta Band. 2) Fortsätning. 3) Förtekning på mina Arbeten, och Anteckningar om mig Sjelf. S. 223.

BREFSAMLING.

Brefvet 1. Ifrån Kon. GUSTAF III uti Sverige til en *Onåmnd:* Vedermäle af Kgl. Ädelmod. S. 18.

Brefvet 2. Ifrån Konung GUSTAF. IV ADOLPH uti Sverige til Landt-Rådet E. C. *von Buggenhagen;* dat. Stockh. den 24 Maji 1803: Konungens Bifall öfver hans Patriotisme o. Hushålsbok. S. 20.

Brefvet 3. Ifrån Kon. FRED. WILHELM III uti Preussen til Öfver-Bergsrådet F. H. A. *von Humboldt;* dat. Potsdam, d. 24 Sept. 1804. 1) Fägnad öfver Återkomsten til Europa. 2) Får resa til Rom. 3) Får Underстöd vid Hemkomsten til Berlin. S. 22.

Brefvet 4. Ifrån Gr. Axel *Oxenstierna*, Riks-Canc. til Riksr. Gr. Joh. *Oxenstierna;* dat. Stockh. d. 21 Nov. 1644: 1) Postgångens Ovisshet för det nya Kriget med Dannemark. 2) För många Affairer på den gamle Herrens Skuldror. 3) Riksdag o. Drotning Christinas Anträde af Regeringen. 4) Her-

Herrens Tänkesätt och Ståndagtighet uti svåra Tider. 5) Enighet hos Ständerne, som bevilja dubbla Contributioner. 6) Utrikes Ärender. 7) Drotn. bekräftar Adelns Privilegier. 8) Ensk. Ärender. 9) Otrogen Betjening hos Fader och Son. S. 26.

Brefvet 5. Ifrån *Densamme* til *Densamme;* dat. Därst. den 28 Nov. 1644: Frigifvandet af Bergenfält. S. 34.

Brefvet 6. Ifrån *Densamme* til *Densamme;* dat. Därst. d. 17 Jan. 1645: 1) Nyärsönskan. 2) Joh. Cruuses Död. 3) Tysk Riksdag bör påyrkas. 4) Freds-Tractat med Dannemark i Brömsebro. 5) Drotningen tager Sjelf emot Regeringen. 6) God Riksdag och lycklig Stälning här hemma, äfvensom med Polen och Rysland. 7) Gr. Eric Oxenstiernas Resor. S. 60.

Brefvet 7. Ifrån Drotn. Christina til Gen. Gouvern. Joh. Paulin *Olivecrantz;* dat. Rom, d. 4 Jan. 1681: Försäkran om Välbehag och Belöning. S. 120.

Brefvet 8. Ifrån Presid. Frih. Casten *Feif* til Riks-Råd. Grefve Nicod. *Tessin;* dat. Würgen, 1 Dec. 1701: Den senare Herren får Hofmarskalks Fullmagt. S. 134.

Brefvet 9. Ifrån *Densamme* til *Densamme;* dat. Bender d. 27 Apr. 1711: 1) Tjenstfärdighet. 2) Utsikt til Befordran. 3) Bygningsvurm och Projecter för Stockh. 4) Konungens Hug för Bygnader. S. 136.

Brefvet 10. Ifrån Hertigen af *Aiguillon*, Kongl. Fransl. Stats-Minister, til Lieutenanten Frih. Carl Gust. *Liewen;* dat. *Fontainebleau*, den 15 Nov. 1772: Konungens af Frankrike Välbehag, Befordran och Tänkesätt. S. 148.

Brefvet 11. Ifrån Hr Kgl. Lif-Medicus D. Joh. Pet. *Westring* til Fru Gustava Eleonora *Lindahl;* dat Norrköping, d. 25 Sept. 1804: 1) Egna Samlingar och Underfökningar. 2) D. Galls nya Lära om Människo-Hufvudskålen och de därå gjorde Uptäkter, föranledande til en närmare Kännedom af Människans Snille, Egenskaper och Böjelser, jämte flere Slutföljder och Betraktelser, i anledning härutaf. 3) Ståndaktighets- och Frikostighets-Organ. S. 152.

BREFVENS

Antal och *Innehåll*

uti Brefvåxlingens *Fjerde* Band.

BREFVÅXLING.

Brefvet 73. Ifrån Hr Kgl. Secreteraren Jon. Carl *Linnerhielm;* dat Stockholm, d. 1 Aug. 1784: Resa til Lindholm, och Beskrifning på Ruinerna efter det fordna därvarande Stenhuset, uti hvilket Kon. Gustaf I föddes d. 12 Maji 1490. Sid 6.

Bref-

Brefvet 74. Til *Vännen* uti Landsorten, dat. Stockholm, den 25 Jun. 1806: 1) Konungens Besök uti Frimurare-Logen i Greifswald. 2) Hr Prof. Wallenii Tal til Hans Maj:t vid samma Tilfälle. S. 41.

Brefvet 75. Ifrån Hr Hof-Rådet C. G. *Warmholtz;* dat. Christineholm, d. 4 Aug. 1757: 1) Stridskrift, rörande General. Baron Cronströms Lefvernes - Beskrifning. 2) Hans Misshällighet med Prins Wilhelm af Hessen-Philipsthal. 3) Hans Försvar. S. 59.

Brefvet 76. Til *Vännen* uti Landsorten; dat. Stockholm, den 30 Jul, 1806: 1) Konungens Beskydd för Brefväxlingen. 2) Bilagor til densamma. 3) Berättelse om S. Birgittas och S. Catharinas Lefverne, Canonisation och Skrinlägning. S. 81.

Brefvet 77. Til *Vännen* uti Landsorten; dat. Stockholm, den 17 Nov. 1806: 1) Minnes-Stenar ifrån Lindholm. 2) Minnesskrifter öfver Biskoparne Rydelius och Terserus. 3) Flere dylika Minnesskrifter, dels trykte, dels ännu i Handskrift. S. 129.

Brefvet 78. Ifrån en *Resande;* dat. Linköping, d. 7 Aug. 1806: Minnesvårdar på Wreta-Klosters Kyrkogård öfver Bisk. D. Wallqvist, Professorerne Lehnberg och Lindblom, samt Assessor Söderberg. S. 133.

Brefvet 79. Ifrån Dom-Prosten Doct. Sven *Bälter;* dat. Wexiö, den 26 Dec. 1757:

1757: Afhandling om Förlagsrätten til vår Frälsares J. C. Historia. S. 137.

Brefvet 80. Til *Vännen* Utomlands; dat. Stockholm, den 18 Dec. 1806: Hr. Årke-Biskopens D. Jac. A. Lindbloms Afsked, såsom Biskop i Linköping, ifrån des Stift, och Förvaltning af detsamma. S. 145.

Brefvet 81. Ifrån Hr Kamereraren Joh. Fr. *Hedin;* dat. Rydboholm, den 18 Dec. 1806: Eremit, Ek, Sten och Rum på Rydboholm. S. 161.

Brefvet 82. Ifrån en *Vän;* dat. Götheborg, den 1 Oct. 1806: 1) Berättelse om den svåra Vådeld, som öfvergick Staden Uddewalla den 29 Jul. 1806. 2) Beskrifning om samma Stad. S. 164.

Brefvet 83. Til *Vännen* uti Landsorten; dat. Stockholm, den 31 Dec. 1806: Understöd och Fortsättning af denna Brefväxling. Sid. 172.

Brefsamling.

Brefvet 12. Ifrån Drotning Christina til Gen. Gouverneuren J. P. *Olivecrantz;* dat. Rom, d. 29 Mart. 1681: 1) Instruction lämnas, Välförhållande förmodas, Belöning lofvas. S. 49.

Brefvet 13. Ifrån Riks-Canc. Gr. Axel *Oxenstierna* til sin Son, Riks-Rådet Grefve

Joh.

Joh. *Oxenstierna;* dat. Söderåker den 18 Febr. 1645: Fredshandeln med Dannemark börjad. 2) Infall ifrån Norrige. 3) Enskylda Angelägenheter. 4) Råd gifne i afseende på Fredsunderhandlingen i Osnabrügg. 5) Gr. Eric Oxenstiernas Hemkomst ifrån Italien. S. 51.

Brefvet 14. Ifrån Hr S. S. *B.* til en *Vän* uti Landsorten; dat. Stockholm i Jun. 1806: 1) Tänke- och Lefnadssätt. 2) Resa til Rydboholm. 3) Kon. Gustaf I där upfostrad. 4) Ekar af honom där planterade. 5) Qväde öfver denne Store Man. 6) Engelsk Park och Eremitage. 7) Qväde öfver Eremiten. 8) Tjusning, njuten genom Minne och Inbilning. S. 89.

Register,

hörande til Brefväxlingens *Fjerde* Band *).

Gut-

*) Bil. hänvisar til de til detta Band fogade Bilagor.

KUN-

KUNGÖRELSE.

Denna Brefväxlings *Fjerde* Band slutas medelst detta *Tretonde* Stycke; och när härtil fogas de detta Band tilhörige *Fem* Bilagor, bestående uti: 1) Berättelse om S. Birgitta och S. Catharina, samt deras Bens Skrinlägning i Wadstena; 2) Längd på Biskoparne och Dom-Prostarne i Westerås efter Reformationen; 3) Längd på Borgmästare i Halmstad; 4) Lefvernesbeskrifning om Riks-Antiqvarien J. Loccenius och Prosten J. T. Helstadius; och 5) Längd på Döde under senare Halfåret 1801; så kostar samma Band särskildt köpt En Riksdal. 42 skill. Riksgäldsm. således har Prenumeranten på samma Band gjort en ganska stor Vinst. Alla *Fyra* Banden kosta *Fem* Riksd. 38 sk.; men til at lätta Förlags - Bördan och tillika tjena det Allmänna, samt sprida et Verk, som nu mera är det Enda, hvilket Fortsätningsvis utgår på Svenska til Tjenst för vår Historia, så har jag låtit trycka, på et särskilt halft Ark, hela Verkets *Innehåll*, som dymedelst kan öfverses på en gång, och tillika uplåtit det til Affalu mot *Fyra* R:d. åt hugade Köpare i *Stockholm*, under loppet af En Månad, och åt dem uti *Landsorten* under loppet af Tvänne Månader, begge Terminerne beräknade efter des nedanstående Datum. Detta Innehåll utdelas härstädes,

och

och utan Betalning, hos Fru Drake, boende på Stora Nygatan och Huset N:o 120; — hvar också sjelfva Verket eller hvarje des Band finnes til salu. — På samma Ställe emottages också *Prenumeration* på *Femte* Bandet med det vanliga Förskottet af En Riksdal. Riksg.; men hädanefter säljes icke mera något Stycke särskildt, för at icke dymedelst defectera et Arbete, hvars Uplaga utomdes blifvit inrättad blott efter den förmodeliga Afsätningen åt Respect. Prenumeranter och Köpare. Stockholm, den 10 Febr. 1807.

CARL C. GJÖRWELL.

Underrättelse för Bokbindaren.

Framföre Titulbladet af *detta* Fjerde Band sättes Kopparsticket, som föreställer Herregården Lindholm uti Upland, hvar Kon. Gustaf I föddes år 1490. Sjelfva Brefväxlingen går med sit oafbrutna sidotal til och med s. 207. Sedan tilfogas uti Bindningen de til detta Band hörande Bilagor, som äro Fyra, alla med sina egna Sidotal, och följa vid Bindningen uti den Ordning efter hvarandra, som de finnas bakefter deras almänna Titulblad anteknade; härvid bör dock anmärkas, at Registret til Biskops- och Dom-Proste-Längden frånklippes och fogas til samma Längd. Uti Underrättelsen för Bokbindaren, hörande til *Tredje* Bandet, finnes åter alt det Nödiga upgifvet, som bör iagttagas vid Bindningen af Första, Andra och Tredje Bandet.

G.

Slut-Anmårkning.

Den Långd på *Borgmåſtare* i *Halmſtad*, ſom jag, enligt *Innehållet* af Brefväxlingens alla Fyra Band, var ſinnad, at foga ibland *Bilagorna* til detta *Fjerde* Band, kommer at åtfölja det *Femte*, hvilken Längd af Herr Fórfattaren til den ändan omarbetas och fogas til en Berättelſe om ſjelfva Staden Halmſtad.

G.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren Johan A. Carlbohm,
1807.

BILAGOR

hörande til

BREFVÅXLINGENS

Fjerde Band.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren och Kgl. Fält-Boktryckaren,
PETER SÖHM, 1807.

Dessa Bilagor, som äro egna Afhandlingar och särskilda Skrifter, äro också för sig särskildt tryckte, samt följa efter hvarandra uti denna Ordning:

1. BERÄTTELSE om *S. Birgitta* och *S. Catharina*, samt deras under och efter Påfvedömet i Wadstena förvarade Ben, af M. *Pehr* KYLANDER, Kyrkoherde i Örberga.

2. LÅNGD på *Biskopar* och *Domprostar* i *Westerås* efter Reformationen, af M. *Jon. Reinh.* FELLENIUS, Lector och Bibliothecarie i Westerås.

3. LEFVERNESBESKRIFNING om D. Joh. *Loccenius*, Præses uti Kgl. Antiquit. Collegium, och D. Joh. Thore *Helstadius*, Häradsprost och Kyrkoherde i Lyrestad, af M. *Olof A.* KNÖS, Gr. L. Lector i Skara.

4. LÅNGD på *Döde*, under *Senare* Halfåret 1801, författad af Utgifvaren

CARL C. GJÖRWELL,
Kgl. Bibliothecarie.

Stockholm, d. 10 Jan.
1807.

BERÄTTELSE

om

S. BIRGITTA OCH S. CATHARINA,

samt

Deras, under och efter Påfvedömet, i Wadstena förvarade Ben;

författad

af

M. PEHR KYLANDER,
Kyrkoherde i Örberga uti Östergöthland.

STOCKHOLM,
Tryckt hos PETER SOHM, 1806.

TIL LÄSAREN.

Denna Berättelse har blifvit, uti *Handskrift*, mig förärad år 1788, af nu framl. Hr Domprosten i Linköping, D. *Sam.* ALF, denne i alla affeenden så vördnadsvärde, tillika så vittre Man, den såsom utmärkt både Kännare och Älskare af Svenska Historien, samt Befordrare af alt, som til des Uplysning tjena kunde. Han dog d. 19 Jun. 1799. Författad är den af Hr Kyrkoherden M. *Pehr* KYLANDER, en af våre flitigaste och kunnigaste Samlare uti sit Fäderneslands Häfder, af hvars Hand vi, utom annat, hade at vänta en fullständig Beskrifning och Historia om Staden *Wadstena*; men til stor afsaknad för Kännedomen af vårt Land och des Öden, dog han altför tidigt eller 1793. Den, som vil närmare öfvertygas om Mannens Skickelighet, äfven uti denna Literaturs-gren, behagade endast rådföra de Artiklar, som flutit utur hans Penna, och finnas införda uti: *Linköpings Bibliotheks Handlingar*, Del. 1 och 2; — detta ockfå et Verk, som måst, ty värr! för Tidens Ogenhet emot vår egen Historia, afstadna.

Underteknad, som gerna upoffrar äfven sina sista dagar uti Svenska Historiens Tjenst, utgifver härmedelst denna Berättelse, såsom *Bilaga*, til sin Brefvåxlings *Fjerde* Band. — Blir det mig, ifrån det *Almännas* sida, möjeligt, skola flere sådane Afhandlingar, medelst denna åtgärd, frias ifrån Undergång. Hvilken Tröst under tilskyndade Lidanden, hvilken Belöning för nedlagd Möda!! om jag ännu kan gagna en nyttig — och derföre altid älskad — Vetenskap. Stockholm d. 18 Julii 1806.

CARL C. GJÖRWELL.

BERÄTTELSE
om
S. BIRGITTA och S. CATHARINA,
famt
Deras, under och efter Påfvedömet i Wadftena förvarade Ben.

S. *Birgitta*, fom varit få namnkunnig icke allenaft i Sverige, utan ock näftan öfver hela Europa, härftammade af Brahe-Familien, och blef född 1304, på Finftad, Gård i Upland. Hennes Fader var Riks-Rådet och Lagmannen i Upland, Birger Pehrsfon til Finftad, Son af Riks-Rådet och Lagmannen Pehr Andersfon til Mohammar, Stamfader för Svenfka Brahe-Slägten, och Modren Ingeborg Folkunge, Doter af Birger Jarls Broder Benct Magnusfon Minnifkjöld til Ulfåfa och Sigrid den Fagra *).

 Så

*) A. Botins Sv. Folkets Hiftoria, f. 409 o. 410. Von Stiernmans Sv. och Götha-Höfdinga Minne, f. 74 o. 75.

Så nära skal Birgitta aldrig fått skåda denna verldens ljus; ty just under det hennes Moder med henne gick hafvande, skall hon hafva varit i fara, at vid Öland förgås genom skepsbrott; men blifvit i det samma räddad af Hertigarne Eric och Waldemar, som, af sin Broder Konung Birger ländsförviste, då voro på vägen til Dannemark *).

Redan i barnaåren begynte Birgitta komma i röp för flere besynnerliga händelser och föregifna syner, hvilka af en lättrogen och vidskepelig Menighet ansågos för underverk, och utan tvifvel ännu mera styrkte henne i sin föresats, at, genom utvärtes efterträfvad helighet, förvärfva sig samtidas vördnad och efterverldens förundran **).

Ehuru nu således Birgitta, nästan ifrån vaggan, tycktes endast tänka på Kloster och Nunnedrägt, ingick hon dock nog tidigt, nemligen vid sit trettonde år, i ägtenskap med Riks-Rådet och Lagmannen i Nerike, Ulf Gudmarsson til Ulfåsa, Son af Riddaren och Riks-Rådet samt West-

gö-

*) Evald Ziervogels Föreläsningar öfver Upsala Academies Mynt-Samling, s. 128. Margar. Fil. Abb. Vadsten. Chron. S. Birgittæ, Edit. Benzel. p. 6.

**) Vastovii Vit. Aquil. Edit. Benzel. p. 92.

götha Lagmannen, Gudmar Månsson (Hjorthufvud) til Loo och N. N. Folkunge, Elof Ulfson Jarls Doter, och hade med honom otta barn, fyra Söner och fyra Döttrar, af hvilka i synnerhet märkes *Catharina*, som blef första Abbedissa i Wadstena Kloster *).

Ulf Gudmarsson, smittad af sin Frus vidskepeliga dårskaper, beslöt, at med henne företaga en Pelegrimsfärd til någon helig ort; hvarföre han ock, år 1340, nedlade alla sina Åmbeten, svepte sig i en säck, och med rep om halsen samt en staf i handen, jämte sin kära Birgitta, gjorde en Resa til S. Jacobs graf i Compostella; hvarefter han, vid återkomsten til Fädernesländet, ingick med henne i Alwastra, och blef derstädes död d. 12 Febr. 1344 **).

Efter hans död begyntes Birgittas föregifne Syner och Uppenbarelser. I anledning af desse begaf hon sig år 1346 til

*) Vita abbreviata S. Birgit. ad calcem. Revelat. S. Birgit. impress. Lübecæ 1492. Pet. Dikmans Kyrko-Handlingar. s. 132. Stiernmans Sv. och G. Höfd. Minne s. 160. Gr. Carl Gust. Frölichs Dissert. de Legiferis Westrog. antiqu. Ups. 1769. p. 88. Vastov. p. 129.

**) Botins Sv. Folkets Hist. s. 382. Pet. Ekermans Dissert. de Monast. Messenii Tumb. p. 33. Diar. Vazsten. p. 1.

til Rom, derifrån til Neapel, Sicilien, Cypern och Jerusalem, samt ändteligen tilbaka til Rom, hvarest hon blef död d. 23 Julii 1373. Hennes Kropp blef derstädes d. 27 nästföljande begrafven uti S. Laurentii Panispernæ Kloster, i en förseglad Trädkista, som nedsattes i en Marmor-Graf; och föregifves, at alt Köttet på hennes Kropp, inom fem och en half vecka, så aldeles undergåt förgängelsen, at, vid Kistans öpnande, nakna Benen funnos, hvilka följande året, af hennes Doter Catharina, öfverfördes til Wadstena, och nedsattes i den, för henne, derstädes tilredda Grafven *).

S. Birgittæ Uppenbarelser och så kallade Underverk, jämte hennes stränga och regelbundna Lefnad, som redan ådragit henne nästan hela den Christna verldens upmärksamhet och vördnad, tycktes i de tider göra henne berättigad til ett rum ibland Helgonen; hvarföre ock, icke allenast hennes efterlefvande Doter Catharina gjorde en resa til Rom, utan äfven flere, så Kongl. Personer som andre, använde alt möda, fast i flere år förgäfves, at, af den Helige Fadren, få henne inskrifven bland

*) Vita S. Birgittæ ad calcem Revel. S. Birgit. Lübecæ 1492.

bland de Heligas antal. Ändteligen, sedan hennes Uppenbarelser blifvit granskade och gillade af Mötet i Basel, samtycktes af Påfven, at Birgitta skulle förklaras för Helig, och en Högtidsdag til hennes ära årligen firas. S. Birgittæ Canonisering förrättades derpå med mycken ståt, af Bonifacio den IX:de, år 1391, och beskrifves i Petri Andr. Upsal. Relation derom, samt i Sturmii Calendarium Sanctor., så väl som uti von Dalins Sv. Rikes Hist. Del. 2, sid. 501. Skrinläggningen i Wadstena gick icke för sig förr än år 1393, Domin. Trinit. och förrättades af fyra Rikets Biskopar, med mycken högtidelig fåfänga, som ses af Diar. Vazsten. pag 12 *).

S. Catharina, S. Birgittas Doter, skal, efter berättelse, hafva varit ganska skön, och blef nog ung gift med Riks-Rådet och Riddaren Eckard von Kirnen, som var en ibland de, af Hertigarne Eric och Waldemar, indragne Utländningar. Med hans tillåtelse reste hon år 1355 til sin Moder i Rom, hvarest hon ock qvarblef til Modrens död, och anstaltade om hennes Begrafning, samt Benens öfverförande

 de

*) Evald Ziervogels Föreläsningar öfver Ups. Academies Mynt-Samling p. 129. Bulla Canonizat. S. Birgittæ.

de. til Sverige. Efter återkomsten från en å nyo, eller år 1375, til Rom företagen resa, i affigt at befordra sin Moders Canonisation, blef hon död i Wadstena 1381, och af Påfven Innocentio den VIII:de, år 1488 förklarad för Helgon, hvilket äfven federmera confirmerades af Julio den II:de år 1506. I Wadstena skrinlades hennes Ben år 1489, af fem Biskopar, med mycken ståt och högtidelighet, som fes af Diar. Vazsten. pag. 147, 148, 149 *).

Efter S. Birgittas Skrinlägning var Conventet omtänkt, at förskaffa ett *Silfverskrin* til hennes vördade Reliquiers förvarande. Så snart derföre erforderlige Medel voro dertil samlade, betingades et sådant i Stockholm af Sven Benctsson (Bielke) Riddare, och fullbordades, efter dennes död, af Brodren Thure Benctsson, samt aflämnades til Wadstena Kloster år 1412, då det vog 429 lödige marker **).

S. Catharinæ Ben lades, vid deras Skrinlägning, i en rödmålad Trälåda, som fe-

*) Vastov. pag. 115, 116. Stieramans Höfd. Minne, f. 125. Spegels Kyrko - Historia, f. 227. Skrifteliga Bevis til Sv. Kyrko-Historien, f. 56.

**) Diar. Vazst. p. 47. Et. Benzel. Not. ad Diar. Vazst. p. 230.

sedan nedsattes i et större och prydligare Skrin, *serico, argento et auro, gemmisque fabrefactum*, som det heter i Diario, pag. 149. Troligit är, at detta större Skrin endast varit af Träd, men öfverdragit med Siden och utziradt med Guld- och Silfverbeslag samt infattade ådla Stenar; och at Conventet derföre sedermera varit sinnadt, antingen låta förbättra detta, eller ock göra et nytt; ty för år 1513 finnes i Diario, at en Magister Johannes Mens begynt *opus quoddam subtile argenteum pro Scrinio Matris nostræ S. Catharinæ, qui parum laboravit clamque recessit et neminem salutavit*; och för år 1524 berättades at Konung Gustaf I *extorsit a Monasterio quinque latera argenti, quæ facta sunt ad Scrinium S. Katharinæ citra III lödoga mark, oc centum lödoga mark et decem lood*. Utom detta finnes icke, at Konung Gustaf I hafver gjordt hvarken Skrinen eller de deruti förvarade Benen något förnär, utan hafva de orubbade qvarblifvit vid Klostret til år 1573, då Konung Johan III använde S. Birgittas Skrin til Rikets gagn, men lämnade Klostret år 1582 et lika godt igen *).

*) Diar. Vazsten. p. 169, 178. Spegels Kyrko-Historia. s. 229.

Men tiden tilſtundade nu, då desſe, under Påfviſka mörkret, ſå högt vördade Reliquier ſkulle; ſedan et klarare ljus var upgångit, *antingen* undangömmas *eller ock* aldeles förſtöras. Icke allenaſt vid *Upſala Möte år 1593*, utan ock vid Riksdagen i *Söderköping*, år 1595. blef beſlutit, at alla Påfviſka Religionsöfningar ſkulle i *Wadſtena* afſkaffas, Nunnorna utdrifvas och Kloſtret förvandlas till en Hög-Schola eller Hoſpital. I anledning håraf begaf ſig *Hertig Carl*, ſtraxt efter Riksdagens ſlut, til Wadſtena, ſå väl at anſtalta om ſin Broders Hertig Magni Begrafning, ſåſom ock at verkſtålla Riksdags-Beſlutet rörande Wadſtena Kloſter *). *Nunnorna*, ſom förut af ſina vänner blifvit underrättade om ſit föreſtående öde, hade, vid Hertigens ankomſt, icke allenaſt låtit bortföra Kloſtrets Redbarheter til Wiſingsborg, utan *ock undangömt S. Birgittas, S. Karins och S. Ingrids*, tillika med åtſkilliga fleras *Ben*, i ſina Hus; men på Hertigens ſtrånga tiltal måſte *Abbediſſan* bekänna, hvareſt ſå väl Kloſtrets Skatter, ſom deras Helgons Skrin och Reliquier voro förvarade. S. Birgittas, S. Catharinas och S. Ingrids Skrin

*) Werwings Hiſt. om K. Sigismund och Carl IX, Del. 1, ſ. 288.

Skrin qvarlämnades dock vid detta tilfälle orörde, men de andre afledne Nunnors qvarlefvor blefvo hemligen i jorden nedergrafne. Desse Skrin, med innelliggande Ben, lära väl ock af *Ärke-Biskopen Abrahamo Angermanno* blifvit skonte, då han vid sin Visitation i Wadstena 1596 lät förstöra S. Birgittas, S. Karins och S. Ingrids derstädes uprättade Monumenter och Grafvar; ty år 1598 finnas ännu både Skrin och Ben hafva varit i behåll, hvilket kan slutas deraf, at *Konung Sigismundus*, nämnde år, lät i Wadstena efterföka dessa Reliquier, men erhöllt icke mer än Skrinen, emedan Benen voro förut af Invånarena undangömde *). *Bazius* i sit Inventar. Eccles. Sveogoth. säger väl p. 662, att äfven Benen denna gång blifvit bortförda; men *Dalin* i Sv. Rik. Hist. Del. 3. B. 2, s. 442, samt *Werwing* i Kon. Sigismunds och Carl IX:s Hist. Del. 1, s. 431 bestrida detta, och *berätta* i stället, *at Benen först, år 1599, blifvit af Hertig Carl på et hemligt ställe förvarade eller begrafne*. Med sistnämnde berättelse öfverensstämmer äfven nu mera afledne Comministern i Wadstena *Jonas Wadsberg*, så väl i sit Bref til Hr Biskopen Petrus Filenius, af

*) Werwing, s. 290, 291, 292, 294, 431.

af d. 7 Jun. 1768, såsom ock i sine handskrifne Samlingar til Wadstena Stads Historia, hvaraf Utdrager vid slutet af denna Berättelse skola *bifogas*.

Det synes *således otvifvelaktigt, at desse Påfvedömets Reliquier vid detta år, eller 1595, aldeles försvunnit; och at de nu i Wadstena varande, så kallade S. Birgittæ och S. Catharinæ Ben* til åfventyrs vid slutet af sistförflutne Seculo, blifvit sammansökte, antingen i Benhuset eller annorstädes, på det man, i den, under Catholiska tiden, så ryktbara Staden Wadstena, måtte kunna framvisa för Resande några qvarlämningar af Påfvedömet. Åtminstone är *troligit, at inga Ben funnits derstädes*, då Bazius 1643 utgaf sit Invent. Eccl. Sveog. och Werwing, vid slutet af 1680, eller början af 1690:talet, sammanskref K. Sigismunds och K. Carl IX:s Hist. ty då hade de förmodeligen icke varit okunnige derom. *I Wadstena Kyrko-Böcker*, för det nästförflutne Seculum, nämnes icke heller, hvarken i Inventariis Eccles. eller annorstädes, et enda ord om dessa Ben, förr än år 1695, då i Invent. Eccles. finnes anfördt: *En stor Skottlåda*, och hvarvid i brädden är anmärckt: *gjordes Benlådan af*. Äfven i 1711 års Invent. nämnes: *En stör Skåttlåda til Benen.*

I denna Låda finnas nu, 1:o, Tvänne Hufvudskålar, af hvilka främsta delen är borttagen på den ena, som föregifves hafva varit S. Birgittas, hvilket skal härröra deraf, at resande Catholiker brutit och förvarat bitar af den samma; 2:o Sexton stycken större och mindre Ben, af Armar, Lår- och Benpipor; 3:o Två stycken Skulderblad; och 4:o några Refben samt Ryggknotor och andra små Ben.

Vid Biskops-Visitationen i Wadstena d. 13. Junii 1764, fann Högv. Hr Doct. och Biskopen *Petrus Filenius* nödigt, at låta insätta dessa Ben, som stodo i en öpen aflång Trälåda, uti Stads-Kyrkans Sacristia, uti en aflång murad öpning i Altaret af samma Sacristia, uti Visitatorum Prostarnes Hr Lectoren Doct. Schenbergs och Hr Magni Palmæri, Consist. Notariens Mag. Olof Lindbloms, Kyrkoherdens i Staden Doct. Olof Öbilins samt Borgmästaren Herr Isaac Sundwalls närvaro, med befallning, at et starkt järn, med starka märlor, samt järndörr och tvenne starkt gjorda Hängelås dertil skulle föresättas, jämte tvenne Nycklar, af hvilka Pastor och Borgmästaren skulle hafva hvar sin i förvar, på det ingen Vidskepelse dervid måtte utöfvas, med svårt Ansvar för Klockaren Lithelius, om han ej flitigt efter-

sk-

varas, då det oss blifvit anbefalt at inlägga samma *Exemplar* uti förbemälte rara Skrin, då det, jämte *Skrinet* och denna *Berättelsen* om desse Ben, för dem som det åstundade, kunde af Herr Pastor och Borgmästaren upvisas: hvilket alt, efter Högvördigste Herr Doctorns och Biskopens ytterligare underrättelse, Herr Borgmästaren och Herr Pastor, äfven nyligen hafva behagat utlofva *). Brustorps Prästegård i Hageby - Höga Församling, d. 25 Februarii 1773.

AND. ASKEGREN, Prost öfver Aska Härad vid Wadstena.

PEHR KYLANDER, Comminister i Wadstena.

(L. S.) (L. S.)

A-

*) På mit Tillstyrkande 1774, och i samtal med då i orten å Ämbetsvägnar varande Hr Just. Cancelleren *Liljestråle*, blef detta ändradt; och förvaras nu den rara Uppenbarelse-Boken i Gymnasii Bibliothek, där hon åtminstone ej så snart multnar bort. — *Sam.* ÅLF.

Afskrifter

af

De förnämste i Berättelsen åberopade, så tryckta som skrifteliga Vittnesbörder, rörande S. Birgittæ och S. Catharinæ Ben.

---

1) Utur Joan. *Bazii* Invent. Eccles. Sveogoth. pag. 662.

Missus est etiam - - - Laur. Andr. *Rålamb*, ut auferret de Monasterio Wastenensi *Ossa S. Birgittæ*, *ejusque filiæ Catharinæ*, in Scriniis magno pretio æstimatis servata, quod perfecit, privando patriam et Monumento memorabili et Gaza prætiosissima.

2) Utur K. *Sigismunds* och *Carl IX:s* Hist. af *J. Werwing*, Del. 1. s. 290, 291, 292.

Straxt efter Riksdagens ända, begaf sig *Hertigen och de förnämsta af Riksens Ständer* — med Hertig Magni Lik, *ifrån Söderköping til Wadstena* *). Och emedan

B Klo-

*) Äger ingen grund. Hertigen blef död på Kongsbro i Östergöthland och Wreta Socken. Se Sylv. J. Phrygii Berättelse, tryckt in 4:o i Stockholm 1620. I en gl. Orig. Skrift in Arch. Consist. Lincop. finnes af Dom-Prosten

Kloster Jungfruerna voro tilförene igenom deras vänner underrättade och påminte om det; som nu på Riksdagen var slutit och afhandlat: ty hade de hemligen låtit uti Kistor inpacka och sätta på en Farkost, samt sedan til Wisingsborg öfverföra de mästa Klostrets Saker och Mobilier, at der förvaras utaf Grefve Eric Brahe. *Emedlertid undangömde ock Nunnorna S. Brita, S. Karins och S. Ingridt tillika med åtskillige fleres Ben benämnda uti deras Hus*, sedan de hade dem framtagit utur de kostbare Silfverskrin och lådor, hvaruti de hade varit förvarade, m. m.

Och när de blefvo utaf Hertigen med hot och undsägelser tiltalte, at de skulle gifva fram Klostrets undangömde Mobilier; stodo de länge deremot, til dess Abbedissan omsider oförskräckt uptäckte alt hvad som de både hemma och borta hade

de

Olaus Petri en Relation om Likbegångelsen från ofvannämde ställe til Wadstena och upråknas, äfven vid detta tilfälle närvarande Prästerskap från Linköpings, Scara och Wexiö Stift, äfven alla Djäknar i Linköping och Wadstena, som medföljde. — *Sam.* Alf. — Hertig Magnus dog d. 31 Junii 1595 på Kongsbro, och blef begrafven i Wadstena Klosterkyrka den 22 Nov. samma år. Se Frih. Rosenhanes Svea-Rikes Konungalängd. f. 48. — *Utgifvaren*.

de fördolt. Blef fördenskull icke allenast det, som var fördt til Wisingsborg igenhämtat, utan ock upletat, hvad som de hade hemma undanstuckit, hvilket alt berättas til en och annan sedan varit förskingrat; *dock blefvo S. Britas, S. Catharinas och S. Ingrids Skrin orörde qvarstående*, men de andre framlidne Nunnornas Aflefvor, som voro uti deras Grafvar inslutna, blefvo hemligen i Jorden nedergrafna, på det de icke vidare måtte komma i Catholskas händer.

3) Utur Densamma, s. 394.

Så lät han (*Abrahamus Angermannus*) ock förstöra samt aldeles afskaffa åtskillige Påfviske Helgons Monumenter och Grafvar, som i lika måtto, icke utan afgudadyrkan och vidskepelse, höllos i helighet och vyrdning utaf den enfaldige och oförståndige hopen, hvaribland voro S. Britas, S. Karins och S. Ingrids i Wadstena, m. m.

4) Äfven utur Densamma, s. 431.

Och emedan han (*Konung Sigismundus*) icke mindre var sorgfällig at låta eftersöka S. Britas, S. Karins och S. Ingrids

Qvarlefvor i Wadstena, som de Evangeliske utur deras Skrin och Skattoller borttagit och undangömt, ty skickades Herr *Secreteraren Johan Tidekind*, hvilken, såsom varande af den Påfviska Religionen, skulle med all som största flit och alfvar samt löften och hotelser söka at öfvertala *Wadstena Stads Inbyggare*, och dem ändteligen dertil bringa, det de måtte framte och sig tilställa samma Nunnors, som då af de Catholiske kallades Helige Qvinnors Ben. Så ehuruvål han gjorde sin flit, at denna Konungens befallning efterkomma, uträttade han likvål intet mer dermed, än *at han fick om händer några deras Silfverskrin, med hvilka Lars Rålamb blef utaf Konungen sedan förskickad til Calmar.*

5) Likaledes utur Densamma, s. 444.

Och när han (*Hertig Carl*) kom til Wadstena (år 1599) fick han förnimma, med hvad flit och omsorg Konungen hade der låtit upsöka S. Britas och S. Karins Ben, förmärkandes tillika dem icke vara så hederligen, som sig höfdes, begrafne, *och befalte derföre Stadsens Kyrkoherde Herr Jöran at låta til sig bära sådane sine Fränckors Qvarlefver; hvilka fördenskull blefvo til honom på Slottet upburne, och sedan,*

dan, som förmenes, på et hederligare men lönligit ställe nedergrafne.

6) Utur *von Dalins* Sv. Rik. Hist. 3:dje Del. 2:dra Bandet, s. 442.

På resan til Jönköping (1599) *hörde Hertigen i Wadstena*, huru Konungen med mycken flit genom sin Secreterare Johan Tidekind der låtit eftersöka S. Birgittas, S. Catharinas och S. Ingrids Qvarlefvor; *Invånarena hade väl undangömt deras Ben; men desse Helgons Silfverskrin blefvo dock af Lars Rålamb förde til Kalmar: Hertigen låt nu förvara Benen, at de icke måtte brukas til vidskepelse.*

7) Utur Densamma, 3:dje Delen 2:dra Bandet, s. 449.

Lars Rålamb med flere blefvo på fjerde dagen efter Calmare Slotts öfvergång halshuggne &c. *Bland Rålambs brott var äfven det, at han ifrån Wadstena bortfördt S. Birgittas och S. Catharinas Skrin, hvilka värkeligen til Pohlen öfversändes.*

8) Utdrag af nu mera afledne Comministerns i Wadstena Jonas *Wadsbergs* Bref til Högvördigste Doct. och Biskopen Herr Petrus *Filenius*, dat. Wadstena d. 7 Jun. 1768.

I flere år har det varit mit oskyldiga nöje, at samla alt hvad jag kunnat,

 som

som hörer til en Beskrifning öfver Wadstena. Hade ock tänkt utgifva det såsom et Specimen Academicum, men res angustá domi förböd mit upsåt. Jag ökade så mycket jag kunde min lilla Samling, under det jag hade fritt tilträde, til den i stoftet vördade Mag. P. & P. Hörbergs, som den för lärdom nog kända Mag. A. Tollboms Bibliotheker. Under någon ledighet vid nog dryga Ämbets-Sysslor, har det varit mit menlösa nöje, at ställa detta i någorlunda passad ordning. Mag. Tollboms Manuscripter äro nu borta: men deraf hade jag *denna underrättelsen, som ock står i Kyrkoboken i Past. Georgius Laurentii Finlandus, var här Rector-Scholæ, sedan Pastor d. 3 Maji 1598. Han har 1599 S. Britæ och S. Catharinæ Ben til Hertig Carl på Wadstena Slott, hvilken lät dem på et hederligare men lönligit ställe begrafva. Han var samma år Hertig Carls Ambassad. til Finland, dödde 1603.* Detta är den grund hvarpå jag stödt mig m. m.

9) Utdrag af Commin. *Wadsbergs* Handskrifne Samlingar til Wadstena Stads Beskrifning 1 Cap. 5 §.

At de *Benen*, som ännu i Stads-Kyrkan upvisas äro S. Britæ Aflefvor, tviflas med skäl, ty då Hertig Carl, sedermera

Ko-

Konung Carl IX, var 1599 på Wadstena Slott, tog Pastor Georgius Laurentii samma Ben och bar dem til Hertigen; hvilken låt dem på et hederligit, men lönligit ställe begrafva, at vidskepelse måtte med dem icke vidare föröfvas.

10) Utdrag af Pastor *Kihlströms* Handskrifna Historiska Berättelse om Linköpings Biskopar och Presterskap; som är köpt til Domkyrkans Bibliotheque, hvaraf, uti den större Tomen p. 524, kan inhämtas, at *Georgius Laurentii* värkeligen varit Pastor i Wadstena 1599.

Dom. *Georgius Laurentii Finlandus*, Rector Scholæ Wadstenensis 1596, *Pastor här 1598*, skickades af Öfverheten til Åbo 1599, ovist om han kommit igen.

At ofvanstående Afskrifter äro, så väl som sjelfva denna på Befallning af oss författade fullständiga Berättelse, med de uti Max. Ven. Consistorio, den 16 och 17 nästledne af oss upviste och der jämnförde Wadstena Stads äldre och senare Kyrko-Böcker samt Consistorii Handlingar, såsom ock med Utdragen af de här åberopade tryckte Auctorer, aldeles lika lydande, det varder härmedelst intygat: samt, at et Exemplar häraf skall med görligaste förstа uti förberörde präcktiga och väl förva-

varäde Skrin blifva inlagt, tillika med det af ofs i Confiftorio emottagne Exemplaret af Revelationes Birgittæ: hvarjämte vi ock nu, på befallning, hafva den äran at infända til Högvördigfte Herr Doctorn och Bifkopen famt Ven. Confiftorium et Exemplar af denna vår granfkade och fullftändiga Berättelfe, til at, efter åftundan, upfändas til Högloft. Kgl. Cancellie Collegium, fom för efterverlden må intyga om den befynnerliga mödå, koftnad och ömma forgfällighet, fom Högvördigfte Herr Doctorn och Bifkopen famt Ven. Confiftorium gjordt fig, at uti förenämnde mål på hederligafte, fäkra och görligafte fätt verkftälla Högloft. Kongl. Cancellie-Collegii Höggunftiga Befallning. Bruftorps Präftegård i Hageby-Höga Förfamling, d. 25 Februarii 1773.

Ånd. Askegren,	Pehr Kylander,
Proft öfver Afka Härad vid Wadftena.	Comminifter i Wadftena.
(L. S.)	(L. S.)

Likheten med Originalet intygas af des nu nuvarande Ägare. Linköping d. 12 December 1788.

Sam. Ålf,
Archipp. Lincop.

LÅNGD

på

BISKOPAR OCH DOMPROSTAR

uti WESTERÅS

efter Reformationen;

författad

af

M. JONAS REINH. FELLENIUS,
Lector och Bibliothecarie i Westerås.

STOCKHOLM,
Tryckt hos PETER SOHM, 1806.

Enligt den uti Brefväxlingen upgifna Begäran, rörande *Svenska Åmbetsmanna-Längder*, har Hr. Lector FELLENIUS benåget meddelat denna Längd, upsatt år 1803; sedan hvilken Tid ingen Förändring timat, hvarken på Biskops- eller Domproste-Stolen. Herr Författaren är fördelagtigt kånd för sin Latinska Parentation öfver Landshöfdingen Sam. *Sernsköld*, hållen uti Westerås Gymnasii Stora Lärosal d. 22 Oct. 1798; samt trykt 1802 i Westerås på 36 sidd. i 4.

Jag anhåller om dylika Längder, som denna, ifrån de *öfriga* Stiften, *utom* Årke-Stiftet, hvars Längd finnes redan införd uti Brefväxlingens *Andra* Band, s. 220 f. — Dubbel Heder och Tack tillfaller *nu för tiden* Dem, som hos oss samla och författa något uti vår Svenska Historia. At jag gerna åtager mig Utgifnings-mödan ligger uti öpen dag; at den är fast lönlös, drages icke heller uti tvifvelsmål: jag söker emedlertid upfylla *mit Kall*. —, Stockholm, d. 15 Aug. 1806.

CARL C. GJÖRWELL.

BISKOPAR

uti

Westerås,

efter Reformationen *).

1. HENRICUS *Johannis*, född i Norrige af den gamla Adliga Ätten *Kanna*, var Prior i et Dominicaner-Klofter i Westerås, men bibehölls at Kon. Gustaf I, för antagen Renlärighet, vid Domkyrkan, blef Biskop 1535 **), dog 1556.

A 2 2. SWART

*) De härvid nyttjade förnämsta Hjelpredor hafva varit *Rhyzelii* Episcoposcopia, Hof-Clericiets Historia af D. *Westén*, och *Abr. Abrahamss. Hülphers's* handskr. Samlingar om Westerås Stad, som på Westerås Bibliotheque förvaras.

**) Efterträdde den sista Catholska Biskopen, D. *Petrus Magni*, som var Son af Höfvidsmannen på Westerås Slott, *Måns Jönsson*, hvilken på K. Christian II:s befallning blef korsfäst. Denne Doct. Petrus blef Biskop 1523, underskref Westerås Recess 1527, dog 1534.

2. SWART (M. *Petrus* Andreæ) äfven *Niger* kallad, var K. Gustaf I:s Hof-Predikant och Bigtfader, och troligt förut eller tillika Domprost i Westerås *), Biskop 1556, utgaf af trycket *K. Gustaf I:s Historia på Svenska Rim*, författade en *Historia om Westerås Stifts Biskopar*, utgifven och förökad af Cancellie-Rådet A. Ant. von Stiernman. Höll *Likpredikan öfver K. Gustaf I*, som efter des död likaledes trycktes, dog d. 5 Oct. 1562, begrofs i Westerås Domkyrka.

3. OFEG (M. *Johannes* Nicolai), född i Glanshammar i Nerike, af en Utländsk Slägt, Biskop 1563. Des Embete förut okendt. Skref *et Bref til Presterskapet i Stiftet om Tilldtelse, at bruka Vatten för Vin* i Nattvarden, hvarpå under Kriget med Danmark då var brist, hvarföre han i Kyrkohistorien fått rum bland Liqvorister: dog 1574, och är begrafven i Westerås Domkyrka.

4. M. ERASMUS *Nicolai*, född i Arboga af Danska Föräldrar, Magister i Wittenberg den 5 Mart. 1560, hade förut varit Rector Scholæ i Arboga, blef efter sin hemkomst i Aug. 1562 Rector Scho-

*) *Herweghrs* Samlingar, citerade af *Westén* i Hof-Clericiets Hist. Första Delen s. 37.

Scholæ i Westerås, 1565 d. 15 Oct. Kyrkoherde derstädes, 1567 d. 16 Mart. Pastor i Tuna i Dalarne, 1569 K. Johan III:s Hofpredikant, 1571 Domprost i Westerås, 1574 Biskop derstädes och dertill invigd med Påfviska Ceremonier af Arche-Bisk. Laur. Petri Gothus, befordrade Liturgiens införande efter skriftlig Obligation til K. Johan III, som han måst aflämna, underskref Beslutet om K. Eric XIV:s Mördande, i händelse af upror. Des tryckta Skrifter äro: παιδειον μάθημα seu brevis Ratio et Methodus discendi Theologiam, Wittebergæ 1561, 8. — *Oratio de Eucharistia* s. Altaris Sacram. contra Herbestum Hæreticum, tryckt 1588. — Han dog d. 10 Maji 1580, och är i Westerås begrafven.

5. M. PETRUS *Benedicti* Ölandus, så kallad af sin Födelseort Öland, Rector Scholæ och Professor i Upsala, sedermera Kyrkoh. i Söderköping, Biskop i Westerås 1581, Bisk. i Linköping 1589, dog 1606.

6. BELLINUS (M. *Olaus* Stephani), född 1515 *) uti eller omkring Upsala

*) På des Contrefait hos Dir. Hülphers's Enkefru i Westerås står: *Depictus est M. Olaus Stephani. E. A. Ætatis suæ 73, A:o 1588. Declaratus Ep. 1589. Obiit 1619 Ætatis 104.*

la *), Hofpredikant hos K. Johan III, 1570 Pastor i Ugglebo i Gestrikland, 1581 Prost och Pastor i Gefle, 1589 Biskop i Westerås. anklagad 1606, af Past. Ericus Thomæ i Badlund, för årerörige Bref til K. Sigismund angående Hert. Carl, och delagtighet i förrädiska stemplingar, värjade sig likväl med ed, men blef dock d. 16 April s. år dömd från sit Embete. Mag. *Nicolaus Petri* Stregnesensis, som, från Medellösa Pastorat i Nerike, 1692 blifvit Superintendent i Calmar, förordnades i hans ställe. Men som denne kort derefter dog och

På et dylikt på Westerås Consistorii Rum, står: *O. Steph, E. A. N. A. D.* 1515, *Ætat. suæ* 73.

*) Födelseorten är ovifs: Herweghr, som Westén citerar i Hof-Clerieiets Historia 1 Delen, p. 137 och 147, härleder Namnet Bellinus af Krista eller Kriglá, en By i Lundby Sockn vid Westerås, och anförer utur en gammal Kyrkobok i Lundby, at en hans Brorson, Christoph. Magni, Kyrkoherde i Wika, stundom kallat sig Bellinus, stundom Kristadius; men Com. J. Fr. Munktell i Kerrbo kan upvisa Bref af Bisk. Bellinus, hvari han kallar sig *Upsaliensis*. — Rhyzelii och fleres mening, at han var född i Bålinge i Upland, hvarest hans Far Stephanus Andreæ varit Kyrkoherde, har den svårigheten, at Prästerne 1515 icke voro gifte.

och Bellinus emedlertid fått tilfälle at blidka Konung Carl, återfeck han, på förbön af sit Consistorium och några höge Herrar, sit Biskops-Embete. Han upnådde en hög ålder med ovanliga kroppskrafter, så at 1618 han, vid 103 års ålder, kunde förrätta Visitationer i Dalarne. Han dog samma eller följande året 1619 *), och ligger i Westerås Domkyrka begrafven.

7. RUD-

*) Bellini dödsår är lika ovisst, antingen at hafva varit 1618 eller 1619. Stiernman, i sina Anmerkningar vid Petr. Andreæ Swarts Biskops-Chrönika, anförer at han blifvit död 1618 d. 1 Maji. Han lefde åtminstone i April detta år, emedan han då förrättade Visitation i Dalarne. Hans Contrefait i Hülpherska Huset har dock dessa orden: *Obiit 1619*. Hülphers menar äfven i sina Genealogiska Anmerkningar öfver Bellini Efterkommande at hans dödsdag varit d. 1 Maji 1619; Men dervid åter förekommer den besynnerligheten, at Westén i Hof-Cleriiciets Historia, 1 Delen p. 442 (likvål utan at citera sin Auctor) säger, at Rudbeck, Bellini Efterträdare, vigdes til Biskop d. 28 Jan. 1619, då således skulle hafva händt, at innom 28 dygn Bellinus har dödt och Rudbeck blifvit både utnämnd och invigd til Biskop. — Så mycket synes åtminstone visst om denne Biskops ålder, at han varit född 1515 och dödt i sit 103, om icke 104 år. Det förra bestyrkes af Portraiterne och antages af Hülphers Samlingar och Slägt-Tafla öfver Bisk. Bellini Ef-

7. RUDBECKIUS (D. *Johan*), född d. 3 Apr. 1581 i Almby Sockn, Ormsta By och Nerike, Fadren Härads- och sedan Stadsskrifvare i Örebro; Magister i Wittenberg 1603 Följande år Matheseos Professor i Upsala. Gjorde åter en Utrikes Resa, 1610 Lingv. Hebr. och 1611 Theol. Profess. i Upsala; 1613 Hofpredikant och K. Gust. Adolphs Bigtfader, 1617 d. 24 Oct. Theol. Doctor, 1619 d. 28 Jan. invigd til Biskop i Westerås. Kan räknas för en Restaurator i alt. 1620 började han upbygga och utvidga Scholehuset, 1622 utverkade han Privilegier för et Boktryckeri, och 1623 för et Gymnasium. Detta sednare förseddes med et Bibliothek, hvartil Domkyrkans eller Capitlets Boksamling anslögs och insamlingar af Stiftet upmuntrades, utom de föräringar, i synnerhet hvart Nyår, som han sjelf gjorde. Bland de 7 Lectorer, som vid Gymnasium tilförordnades, förestod han sjelf Græcæ Lingv. Lectionen til 1628. Et Collegium Pietatis, nu mera Consistorii huset, anlades 1630, åfvenså et Orpha-

terkommande. Är detta sant, blir han med säkerhet 103 år, så vida han lefde i April 1618.

phanotrophium til fattiga Barns undervisning, et Domkyrko-Hospital, och et Viridarium Scholæ. Domkyrkan, i et uselt tilstånd, til en del betäckt med Halm, reparerades öfver alt, åfvensom Biskopens och Lectorernes Gårdar. Sit Stift visiterade han i sin tid 2:ne gånger i hvar Församling. 1627 förrättade han åfven, på K. Gustaf Adolphs befallning, tillika med några tilförordnade Herrar, en General-Visitation i Lifland, Estland, m. fl. Såsom bevis på hans nit och oegennytta, kan anföras, at de Gåfvor, som han emottog på Visitationerne, antecknades för den Kyrkans eller Scholans rekning, eller fördes til Hospitalet; men såsom Bevis åter på et öfverdrifvet nit för sit Stånd, at han af trycket 1636 utgaf i Westerås en Bok: *De Privilegiis Doctorum, Magistrorum, Studiosorum*, &c. in 4:o; men hvilken Bok af Rådet ansågs stridande emot några Balkar i Lagen och Westerås Recess. — Utom nysnämnde Bok och många Orationer, Theser och Disputationer i Upsala, Synodal-Disputationer och Orationer i Westerås, flere Predikningar och Liktal, har af honom från trycket utkommit: En *Bordläg eller Husrätt* &c. Stockh. 1613. — *Biblia, thet är then*

 He-

Heliga Skrift på Svenska, på Kon. Gustaf Adolphs befallning, Stockh. 1618, folio. — *Institutiones Epistolicæ in usum Scholarum in Dioecesi Arosiensi*, Westerås 1624, 4:o. — *Logica ex optimis et præstantissimis Auctoribus collecta*, Westerås 1625, 8:o. — *Confessio Fidei exhibita Carolo V Cæsari in Comitiis August. 1530*, Westerås 1625, 8:o. — *Controversiæ Logicæ*, Westerås 1629, 8:o. — *Psalterium Davidis, cum præfatione*, Riga 1631, 8:o. — *Brevis Informatio de fide seu religione Muscovitarum*, på Svenska, Westerås 1640, 4:o. — Denne förtjente Biskop dog d. 8 Aug. 1646, och begrofs i Westerås Domkyrka.

8. LAURELIUS (D. *Olof*), född 1585 i Lyrestad och Westergöthland. Magister i Greifswald 1617. Theol. Doct. 1640 d. 22 Jun. Var Kyrkoherde i Stockholm och Præses i Stads-Consistorium, då han d. 13 Martii 1647 förordnades til Biskop Rudbecks efterträdare i Westerås. Utom Disputationer, Orationer och Likpredikningar, äro des tryckta Skrifter följande *): *Fidei Orthodoxæ Norma*, Ups. 1624, in 4:o. — *Vindiciæ pro*

*) Schefferi Svecia Litterata, Holm. 1680, p. 118—122.

pro genere mortis Gustavi Adolphi Regis, Upf. 1634, 4:o. — *Compendium Theologicum illustriorum quæstionum*, Linköping 1640, 4:o och Westerås 1669, in 8:o. — *Syntagma Theologicum in thesi et antithesi*, Upf. 1661, 4:o. — *Quæstiones et Responsiones in Catechismum Lutheri linguæ populari*, Westerås 1647, 8:o. — *En Catechos på Svenska*, Westerås, 1648, 8:o. — *Articuli Fidei Disputationibus comprehensi, quoad thesin et antithesin*, Westerås 1655. — *Speculum Religionis*, Westerås 1655, 8:o. — *Francisci Albani Vangionis Anatomia Papæ*, på Svenska, Westerås 1663, 8:o. — *Opuscula Religiosa*, Westerås 1665, 8:o. — *Synopsis Articulorum Fidei*, på Latin 1652 och på Svenska, West. 1665, 8:o. — *Criteria boni Doctoris & Auditoris, in Ecclesia Christi*. West. 1669, 8:o. Bisk. Laurelius dog 1670 d. 6 Apr. o. blef i Domk. begrafven.

9. RUDBECKIUS (D. *Nils*), född i Westerås d. 5 Jan. 1622. Son af Biskop Joh. Rudbeckius. Theol. Doct. 1667 d. 29 Oct. Ifrån at vara Pastor. Prim. i Stockholm och Præses i Stads-Consistorium, förordnades han til Biskop i Westerås 1670 d. 3 Aug. Af tryckte Skrifter har han efterlemnat flere hållne Orationer, Disputationer, Likpredikningar

ningar och andre Predikningar, och desutom et *Memoriale Locorum Theologicorum*. Westerås 1673. Han affomnade i Westerås 1676 d. 2 Sept. och är där i Domkyrkan begrafven.

10. BRODINUS (D. *Joh.* Petri), född 1619 d. 18 Junii. Fadren Kyrkoherde i Bro och Upland, kend under namn af *Herr Peder*. Magist. i Upsala 1647 d. 6 Maji och Präst samma år. Theol. Doctor d. 1 Oct. 1675. Var Superintendent på Gothland, men benådades 1677 d. 8 Nov. med Fullmagt på Westerås Biskopsstift, sedan han af Danskarne under Kriget med Sverige hade, då Wisby d. 1 Maji 1676 stormades och intogs, blifvit bortförd med Hustru och Barn til Köpenhamn, och uthårdat et års Fångenskap. Konung Carl XI skaffade honom ock säkerhet at komma från Skåne, så at han ankom och emottog sit Stift 1678; men han förestod detta Biskops Embete ej fullt et år: en långvarig sjukdom slöt hans lefnad d. 8 Nov. 1680. Af trycket har han lemnat en Oration *de honoribus modeste adpetendis*, Ups. 1650, 4:o. En *Riksdags-Predikan*, hållen 1668, Stockh. e. a. och fyra *Likpredikningar*.

11. CARLS-

11. CARLSSON (D. *Carl*), född 1642 d. 24 Nov. Fadren Carl Jonsson, Råd- och Handelsman i Calmar. Magister i Upsala 1664. Theol. Licentiat i Jena 1667. Befordrad, efter en långvarig och vidlöftig utländsk Resa 1672 til K. Hofpredikant och 1678 d. 22 Aug. til Pastor Primar. och Præses i Stockholms Stads Consist., utnämndes han d. 9 Dec. 1680 til Biskop i Westerås. Han var, på K. Carl XI:s befallning, behjelpelig vid *den Kyrko-Ordning*, som 1686 utkom. I Westerås Stift följes ock ännu den *Convention*, som genom hans bearbetande 1680 flöts emellan Presterskapet och Församlingarne om Löningssättet. Han blef Theol. Doctor 1693 vid Jubelfesten. Efter et 28 årigt, med allmänt Loford, fördt Biskops-Embete, afsomnade han i Westerås d. 24 Apr. 1707 och blef i Domk. begrafven. Han har utgifvit 7 Likpredikningar.

12. MALMBERG (D. *Petrus*), född 1653 d. 7 Febr. uti Södermanland och Stora Malms Sockn, hvarest des Fader skall hafva varit Fogde på et af de större Godsen, utnämndes han i Maji 1708 til Biskop i Westerås. Han vistades då, såsom K. Carl XII:s Bigtfader, Öfver-Hofpredikant och Fält-Superintendent vid Sven-

Svenska Arméen på Konungens Tog til Ukraine. Aflägsenheten och Resans osäkerhet gjorde, at han icke kunde begifva sig til Sverige och til sit Stift. Han måste äfven åtfölja sin Konung, räddade sig väl vid det olyckliga Slaget vid Pultava från Rysk fångenskap, men dog derefter i Bender d. 13 Febr. 1710 och begrofs, jemte den Cosackiska Fältherren Mazeppa, på en Grekisk Kyrkogård. I Upsala hade han d. 7 Dec. 1679 blifvit Magister och 1681 Theol. Candidat. Då han med Konung Carl var i Sachsen, utnämndes han 1706 i Oct. til Theol. Doctor af Theol. Faculteten i Wittenberg, efter en af honom där författad Theologisk Disputation: *de Veritate Christianismi, a Sectis et Sectariis pressa strictimque vindicata*, Witteb. 1706; 4:o. Des öfrige tryckte Skrifter äro en *Oratio in honorem Caroli Lithman, Episc. Stregn., habita Upsaliæ*, Strengn. 1675, 4:o, och 2:ne Likpredikningar.

13. ISER (D. *Matthias*), född i Wermland och Alsters Sockn d. 7 Oct. 1645, hvarest Fadren Johannes Iser var Capellan, utnämndes af K. Carl XII i Biskop Malmbergs ställe, til Biskop i Westerås, uti Bender d. 21 Apr. 1711. Han hade förut hela 30 åren varit Pastor Prim.

Prim. i Stockholm och Præses i Stads-Consist. under hvilken tid hans Barn blifvit uphöjde, 1689 d. 8 Febr., i Adligt Stånd samt på Riddarhuset introducerade under Namn af Iserhjelm. Philos. Magister hade han blifvit i Upsala d. 12 Dec. 1672 och Theol. Doctor vid Jubelfesten 1693. I Westerås inrättade han vid Gymnasium et Stipendium för en Studerande af et 4000 Dal. Km:ts Capital. Öfver honom slogs en Skådepenning 1694, som på den ena sidan förestäler hans *Bild*, med Omskrift: *Matthias Iser, Theologiæ Doctor, Pastor Holmensis Primarius et Consistorii Præses.* På den andra; *en Fyrbåk*, med Omskrift: *Monstrat Iter.* Biskop Iser dog i Westerås d. 19 Febr. 1725. Af trycket utgifne äro: *Oratio Funebr. Saræ Erlandi Dom. Superintend. Sven. Camenii Conjugis,* Ups. 1651, 4:o, och Program vid Rect. Scholæ Holmens. Illustr. *Jacobi Waldii* Afskedstagande, 1695, patent. Begr. i Domkyrkan.

14. CAMÉN (D. *Sven* Bengtsson), var född 1667 d. 11 Jul. i Kölens Prästgård vid Carlstad. Des Fader var Superintendenten öfver Carlstads Stift, Mag. Benedict. Sven. Caménius. Magister i Upsala 1691 d. 10 Dec. Theol. Doctor i Upsa-

sala d. 20 Mart. 1719. Hade varit Pastor Primarius och Præs. Consist. Urbici i Stockholm sedan 1718 d. 30 Apr. då han i Doct. Isers ställe, d. 13 Apr. 1725, förordnades til Biskop i Westerås. År 1726 d. 26 Sept. upphöjdes hans Son och Dotter til Adeligt Stånd, under namn af Caménskjöld. Han afsomnade i Westerås 1729 den 6 Julii. Utom 2:ne Disputationer: *De Charybdi Septentrionali*, Præs. Petr. Lagerlöf, Ups. 1689. 8:o, och *de comparatione Macedonicæ et Romanæ Potentiæ*, Præs. El. Obrecht, Ups. 1691, 8:o, skulle han försvara en Disputation, *de Theologia Christiana*, Auctore et Præside Joh. Bilberg, tryckt i Upsala 1691, 8:o, men som, vid förnyadt påseende af Theol. Faculteten, beifrades af Theol. Professoren Schütz, såsom kättersk, och blef på Konungens befalning förbjuden at ventileras. Begrafven på vanligt ställe.

15. BARCHIUS (D. *Nicol.*), föddes i Westerås d. 25 Nov. 1676, Son af dåvarande Histor. Lectoren, sedermera Prosten i Söderbärke, Laurentius Laur. Barchius. Promoverad, såsom frånvarande, under en företagen Resa til Utrikes Academier, til Philos. Magister i Upsala 1700 d. 12 Dec. Theol. Doct. 1719.

Var

Var Öfver-Hofpredikant, Pastor-Primarius och Præses Consistor. i Stockholm, då han, d. 24 Nov. 1729, förordnades til Biskop i Westerås. Han ditflyttade i Maji 1731, men afgeck redan genom döden d. 16 Febr. 1733. Af tryckta Skrifter utgifne har han efterlemnat 4 hållne Likpredikningar. en Tacksägelse-dags-predikan, för det Kongl. Hofvet, öfver Freden 1720, och en på 14 Sönd. efter H. Trefald. 1725 i Stockholms Stor-kyrka, om *Rätta Christnas Andeliga Presterskap i Christo*, Stockh. 1725, 4:o, som, i anledning af de Pietistiska bullren, blef af någon af Rikets Råd i Kongl. Senaten företedd och på Hög befallning, efter undergången Censure, tryckt.

16. KALSENIUS (D. *And.*), Biskop Barchii, sin Företrådares, Halfbroder, född i Söderbärke i Dalarne d. 1 Nov. 1688. Fadren, Prost derstädes, Mag. Olof Kalsenius. Magister i Upsala 1713 d. 21 Maji. Theol. Doctor i Greifswald d. 14 Dec. 1730. Öfver-Hofpredikant sedan d. 13 Mart. 1728 och Kyrkoherde vid Storkyrkan i Stockholm samt Præses i Stads-Consistorium, sedan d. 15 Sept. 1730. förordnades han derifrån til Biskop i Westerås d. 8 Nov. 1733. Han slutade sit med värdighet förda Biskops-

embete genom döden d. 21 Dec. 1750. Hans Minne förvaras desutom, icke allenast genom några af trycket utkomne Predikningar, utan ock igenom en Testamentarisk Disposition, hvarigenom en Profession i Theol. Naturalis i Upsala är inrättad, förmoner för Nosocomium Academicum äro anslagne, et Stipendium stiftadt, en förbättrad Lön för en Medicinæ Adjunct, såsom Intendent, vid den til Upsala Acad. donerade Såtra Hälsobrunn, är vunnen, och fattiga Sjuklingars uppehälle vid samma Brunn kan besörjas.

17. TROILIUS (D. *Sam.*), född d. 11 Maji 1706 uti Stora Schedvie i Dalarne. Fadren, Magist. Olof Troilius, Prost derstädes. Var den förste Kongl. Ordens-Capellan och blef, ifrån Öfver-Hofpredikant och Pastor vid St Claræ och Olofs Församlingar i Stockholm, förordnad til Biskop i Westerås d. 23 Apr. 1751. 1752 d. 26 Nov. Theol. Doct. 1758 utnämnd til Arke-Biskop. Utom tryckte Predikningar förvarar Westerås Stift Minnet af denne Biskop uti et *Herda-Bref*, som han, efter sit utnämnande til Arke-Biskop, utgaf på sin Födelsedag 1759, tryckt i Westerås s. år, 4:o.

18. BENZELSTIERNA (D. Lars), född d. 19 Apr. 1719. Des Fader Bergmästare öfver Öster och Wester Bergslagerna, sedermera Bergs-Råd med Landshöfdinge Namn och Värdighet samt Riddare af K. Nordstjerne Orden och Skattmästare af alla Kgl. Maj:ts Orden, Lars Benzelstierna. Magister i Upsf. 1738. Th. Doct. 1752. Var Theol. Professor, Pastor i Danmarks Præbende-Församling och Prost öfver Hagunda Contract, då han, genom Bisk. Troilii befordran til Arke-Biskop, förordnades til Biskop i Westerås, hvartil Fullmagt utföll d. 19 Jul. 1759. 1786 förordnades han at tillika vara Ordens-Biskop, hvarvid han dock för sin höga ålder skull, genom Konungens Nåd, 1796 feck en Coadjutor uti då varande Öfver-Hofpredikanten, Ordens-Capellanen, Pastor Primar. sedermera des Efterträdare i Westerås, Doct. J. G. Flodin. 1776 kallades han til Medlem af Samfundet *pro Fide et Christianismo*, och 1782 af *Kgl. Patriotiska Sällskapet*. Han dog 1800 d. 18 Febr.

19. FLODIN (D. *Joh. Gust.*), Biskop L. Benzelstiernas Efterträdare och nu varande Biskop öfver Westerås Stift, genom Fullmagt af d. 2 Sept. 1800. Han är född d. 18 Jan. 1741. Fadren, Peter

tor Flodin, Borgare och Handlande i Thorshälla. Blef Magist. i Upsala d. 18 Jan. 1769. Var förut Öfver-Hofpredikant, Pastor Primarius och Præses i Stockholms Consistorier, äfvensom Ordens Capellan sedan 1784 och Ordens-Biskop sedan 1796. Utom Disputationer pro Exerc. och pro Gradu har af trycket utgifvit et Specimen Disputatorium för Docenture i Upsala, *de Pandora Hesiodea*, Ups. 1767, 4:o. *En Predikan vid K. Adolph Fredrics Död* 1771. En *vid Revolutionen* 1772. *Protocoller* och *Tal* vid vår nu regerande Allernådigste Konungs första Nattvardsgång, samt et *Tal* från Consistorium Urbicum til CleriCiet i Stockholm.

DOM-

DOMPROSTAR
uti
Westerås,
efter Reformationen *).

1. HENRICUS *Johannis*, bördig från Norrige af Slägten Kanna, var Dominicaner-Prior i Westerås, men bibehölls af Kon. Gustaf I, vid Domkyrkan, för sin Renlärighet, och blef 1535, vid sista Biskopens af Catholska Läran Doct. Petri Magni död, Biskop öfver Westerås Stift.

2. SWART (M. *Petrus* Andreæ) eller Niger, nämnes åren 1542—43 och 50, var K. Gustaf I:s Hofpredikant och troligt tillika Domprost, eller blef ifrån Kyrkoherde el. Domprost i Westerås K. Gustaf I:s Hofpredikant. Biskop derstädes 1556.

3. BOLNÆSIUS (*Olaus* Canuti) **) el. Helsingus, tros varit född i Bolnäs och Helsing-

*) Anförde utur Westerås Stifts-Tidningar för Aug. och Sept. 1781, samt Abr. Abrahamss. Hülphers's handskr. Samlingar om Westerås Stad, stundom jemnförde med Hof-Clericiets Historia af D. Westén.

**) Så kallas han på sin Liksten i St. Tuna Kyrka.

fingland. Omkring åren 1542 och 43 skall han som Hofpredikant gjort tjenst hos Hertig, sedermera K. Eric XIV och underviſt honom i Christendomen, blef Domprost vid slutet af 1550-talet *) och flyttade 1571, såsom Prost och Pastor, til Stora-Tuna i Dalarne.

4. M. ERASMUS *Nicolai*, född i Arboga, af Dansk härkomst, Magist. i Wittenberg

*) Chronologien är här nog osäker. Sahlstedt i Tuna Minne utsätter åren 1542 och 43. Hülphers ofvan anförde tid. I förra händelsen blir svårt at förklara, huru Petr. A. Swart 1542 kan ockſå anföras. Men denna oreda torde båst kunna utvecklas, om man antager, som kan af Consistorii och andra Handlingar bestyrkas, at uti Westerås vid denna tiden voro både en *Prost* och en *Pastor*. Åtminstone underskrefs Upsala Mötes Beslut 1593 af Jon. Andreæ Jemtius, Præposito, och Andreas Petri, Pastore. Samma Personer nämnas ock med lika Titlar i et Consistorii Protocoll af år 1598. Möjligen torde Olaus Canuti 1542 varit Pastor, Petrus Andreæ 1550 flyttat från Westerås til K. Gustafs Hof och Past. Olaus Canuti då efter honom blifvit Prost. På detta sätt torde ock de, som Hülphers i sina Samlingar införer, neml. *Laurentius* 1562 och *Henricus Andreæ* i K. Eric XIV:s tid, under denne Ol. Canuti tid varit Pastorer vid Domkyrkan, likasom sedermera en *Gottſkalkus* 1583 under Salomon Birgeri tid, och *Andreas Petri* Pastor 1593 och 1598, under Præpos. Jonæ Andreæ Jemtii tid, anföras.

berg d. 5 Mart. 1560. Hade förut varit Rector Scholæ i Arboga, men blef, efter hemkomsten, Rect. Sch. i Westerås, och 1565 d. 15 Oct. Pastor därstädes. Genom byte med förutnämde Ol. Canuti lärer han, ifrån Tuna Pastorat, som han 1567 hade tilträdt, och hvarunder han 1569 blef K. Johan IIIs Hofpredikant, hafva 1571 vid den förres afträde til Tuna, blifvit Præpositus i Westerås. I denna tjenst underskref han åtminstone, och tillika såsom Predikant hos Konungen, 1572 års Mötes Beslut i Upsala. Han blef derefter 1574 Biskop i Westerås. Des utgifna Skrifter ses under Titeln: Biskop i Westerås.

5. M. SALOMON *Birgeri*, kallad i Consistorii Protocoller Wallensis, äfven Moræus, såsom född i Mora i Dalarne, Fadren Kyrkoherde derstädes, Birger Johannis. Magister utrikes. Blef vid hemkomsten den förste Rector Scholæ i Westerås. Men kallad 1574 för sin Lärdom och goda Predikogåfvor til Hofvet, sökte han sig dock straxt derifrån, förskräckt af en Syn vid Altaret, då han efter Liturgiens föreskrift hade beqvämat sig at administrera Sacramentet, och befordrades samma år til Prost i Westerås efter Erasmus Nicolai, som där blifvit

vit Biskop. Härifrån skall han 1576 blifvit Pastor Prim. i Stockholm, men sedermera 1577 där afsatt, efter som han ogillat Liturgien, och derefter tilbragt sin öfriga tid i Westerås *). Han dog där d. 10 Jun. 1585 och blef i Domkyrkan begrafven.

6. JONAS *Andreæ* Jemtius, anföres för år 1585 och förmodl. då, vid Salom. Birgeri död, utnämnd til Prost i Westerås. I denna egenskap underskref han Upsala Möte 1593, och anföres hafva tagit afsked 1604.

7. M. ELIAS *Olai* Helsingus, född 1574, hade in- och utrikes studerat samt blef, ifrån Hofpredikant hos Enke-Drottning Catharina Stenbock, 1604 Pastor i Westerås, och åtog sig 1623, då Gymnasium inrättades, en *Läsmästare-syssla*, el. Lection tillika, emot en derföre stipulerad Lön **). Han dog i Westerås d. 23 Apr. 1637. Af trycket utgifvit: *Epistolæ Pauli, Græce et Latine*, in usum Auditorii, 1626—28. — *Poenitentia Davidica, cum non nullis aliis selectioribus*, Latine et Svethice, in usum Scholæ Trivialis, Arosiæ 1626 och 1628.

8.

*) Hof-Cleriziets Historia 1 Delen, p. 151.
**) Hof-Cl. Hist. 1 D. p. 37.

8. HOLSTENIUS (*M. Gabr.*), var född 1598 d. 21 Mart. i Kallmora och Norbergs Socken i Westmanland, Fadren, Holsten Andersson, en rik Bergsman. Magister under en resa utrikes. Blef, ifrån Theol. Lector och Pastor i Skerikes Præbende-Församling, 1537 Eliæ Olai efterträdare vid Westerås Domkyrka. Död 1649 d. 5 Julii. Des många utgifna Skrifter läsas i Hof-Clericiets Hist. 1 Delen p. 585—587.

9. M. PETRUS *Olai* Dalekarlius, född i Rettvik i Dalarne 1601 d. 28 Febr. Fadren derstädes då Capellan, sedan Pastor i Bro, Olaus Petri. Flyttade efter Holstenii död 1650. ifrån St. Schedvie i Dalarne, til Domprost-Sysslan i Westerås, och dog 1680 d. 27 Apr. Des Söner kallade sig *Aresilius*.

10. MORÆUS (*M. Henricus Petri*), flyttade efter Dalekarli död, ifrån Munktorps Pastorat i Westmanland, 1681 til Westerås. Magist. i Upsala 1676 d. 13 Jun., då han var Pastor i Munktorp, dog 1691 och begrofs i Westerås Domkyrka 1692 d. 22 Febr.

11. BARCHIUS (*M. Joh.*), som efterträdde Moræus, var Son af Pastorn i Söderberke och Dalarne, Laur. Petr. Fernbornsis, född d. 8 Jul. 1651. Hade för-

 ut

ut varit, sedan han 1682 blifvit Präst, Fält-Pastor, äfven Capellan vid Storkyrkan i Stockholm, hvarifrån han blef Domprost 1692, dog 1701 d. 3 Febr.

12. DWAN (M. *Nicol.*), född d. 25 Oct. 1645. Fadren Pastor i Munktorp, Mag. Georg. Gudmundi Dwan. Magister i Upsala 1676 d. 13 Jun. Var Pastor i Köping, då han 1702 blef Dompr. Barchii efterträdare, Dog 1709 d. 11 Mart.

13. BARCHIUS (D. *Nicol.*), född i Westerås, d. 21 Nov. 1676. Fadren då Hist. Lector, sedan Prost i Söderbärke, Laur. Barchius. Magist. i Upsala 1700 d. 12 Dec. Theol. Doct. 1719 Var Ordin. Hofpredikant hos Enke-Drottn. Hedvig Eleonora, då han 1709 utnämndes til Domprost i Westerås; men var Hofvet följagtig til Sala under Pesten, och tilträdde icke i Westerås, förr än 1711. 1719 kallad til Öfver-Hofpredikant och Præses i Hof-Consistor., flyttade han från Westerås 1720 samt blef derefter 1725 Past. Primarius i Stockholm och Biskop i Westerås 1729.

14. TILLÆUS (D. *Petr.*), född 1665 d. 20 Jan. i Tylla By uti Thorsång; Fadren var Capellan därst. sedermera Pastor i Grangerdet i Dalarne. Th. Doct. 1738. Efterträdde Dompr. Barchius 1720

ifrån

ifrån Rettviks Pastorat i Dalarne; som han tilträdt 1716. Han dog i Westerås 1744 d. 12 Julii.

15. SVEDELIUS (D. *Jac.*), född 1693 d. 20 Jan. i Rettvik. Fadren, Kyrkoherden derstädes Daniel Andreæ, som af Sveden i Rettvik kallade sig Svedelius. Magist. 1719. Theol. Doct. 1752. Blef från Pastor i Köping Domprost i Westerås efter Tillæus, 1744. Dog d. 18 Jul. 1763.

16 HERWEGHR (D. *Dan.*) efterträdde Dompr. Svedelius; född 1720 d. 28 Apr. Fadren Gustaf Herweghr, Lector i Carlstad, hvilken hänleder sin härkomst från en gammal Skottsk Adel, Harwich, som i början af 1600-talet inkom til Sverige och Götheborg. Theol. Doctor i Lund. 1768. Var Græc. Lingv. Lector vid Westerås Gymnasium, då han, efter D. Svedelius blef Domprost; utn. 1771 til Pastor. Prim. i Stockholm, och 1774 til Biskop i Carlstad, samt dog 1787 *).

17.

*) Utgifne Skrifter, utom 3:ne Disputationer, samt Tal och Predikningar: *Natura et indoles Syllabæ Hebrææ*, Westerås . . . *Utläggningar öfver Bönedags-Texterne, åren* 1752—55, til en del i sällskap med Lectorn, sedermera Prosten, Doct. Joh. Schedvin, tryckte i Westerås, samt *Luciani prof af Grekers Vitterhet*, Westerås 1761. För öfrigt deltog han i arbetet vid *Prof - Öfverſättningen* af Bibeln,

LEFVERNES - BESKRIFNING

om

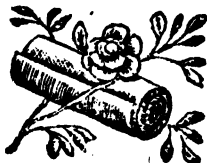
D. Joh. Loccenius,
Præses uti Kgl. Antiquitets - Collegium,
död år 1677;

och

D. Joh. Thore Helstadius,
Hårads-Prost och Kyrkoherde i Lyrestad,
död år 1774;

af

M. Olof A. Knös,
Gr. L. Lector i Skara.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren och Kgl. Fält Boktryckaren
Peter Sohm, 1807.

Til Låsaren.

Med både Nöje och Oro får jag härmedelst lämna åt det Almånna, i synnerhet åt Kännare af Lårdoms-Historien, tvånne Lefvernes-beskrifningar, — i förra affeendet, efter de årö författade af en rättskaffens Samlare och Granskare af Minnen öfver Lärde Mån, — i det senare, efter denne Författare icke mera finnes ibland oss, ty han dog, visserligen alt för tidigt, d. 15 Jan. 1804, och uti des 48 år.

Jag har kånt icke många hans Likar hos oss uti *Lärdoms-Historien*, minnes honom altid med ömaste Saknad för en gemensam Vetenskap, och såtter honom, ibland våre *aflidne* Författare uti denna våg, eller ihop med följande: M. Sam. Joh. *Alnander*, Theol. Lector i Carlscrona, död 1772; D. Eric *Benzelius* Sonen, Årke-Biskop i Upsala, död 1743; M. Joh. *Bilmark*, Histor. Professor i Åbo, död 1801; Cancellie-Rådet

det Magn. *von Celse*; Riks-Historiograph, död 1784; D. Olof *Celsius* Sonen, Biskop i Lund, död 1794; Canc. Rådet Sven *Lagerbring*, Histor. Prof. i Lund, död 1787; Professoren M. Joh. Henr. *Lidén*, död 1793; Canc. Rådet Henr. Gabr. *Porthan*, Eloq. Prof. i Åbo, död 1804; M. Gust. *Sommelius*, Prof. och Bibliothecarie i Lund, död 1800; Cancellie Rådet And. Ant. *von Stiernman*, Riks-Archivarie, död 1765; och Hofrådet Carl Gust. *Warmholtz*, död 1785: — som med fören. Hr Knös göra TOLF Personer, och som alle varit *samtida*. LÅRDOMS-HISTORIEN har således *också* haft sit lysande Tidehvarf uti Sverige. Väl dem! Vördomprisom emedlertid deras Minnen! Förvarom efter dem, hvad de för denna sin Vetenskap samlat, anteknat, författat. Stockholm, d. 24 Dec. 1806.

CARL C. GJÖRWELL,
Kgl. Bibliothecarie.

LOCCENIUS (*Johan*).

Han var Juris Doctor och Professor samt Bibliothecarius vid Upsala Academie, Riks-Historiographus och sidst Præses i Antiquitets Collegio. Han föddes i Itzehoe Stad i Holsten d. 13 Martii 1598 1). Fadren Albrecht Locken var förnäm Borgare och Handlande derstädes, Modren Anna Sommer. Efter Föräldrarnes tidiga frånfälle årnades han til något Handtverk, men de Præceptorer, som han dittils haft vid de Hemskolor han frequenterat, afstyrde detta och öfvertalte hans Förmyndare at skicka honom til Hamburgs Gymnasium. Derifrån kom han 1618 til Helmstad, sedan til Rostock och ändteligen til Leiden, der han 1625 blef Juris Doctor. Samma år kallade Konung Gustaf Adolph, igenom R.R. Joh. Skytte, honom til en Extraordinarie Historiarum Profession i Upsala, hvilken han d. 25 Octob. samma år tillträdde, med

en

1) Icke d. 23 Martii, såsom det står i von Stiernmans Matrikel s. 636. Moller i sin Cimbria Litterata T. I, p. 356 har orätt årtalet 1597.

en Oration de Imperiorum, in primis quatuor Monarchiarum periodo ac conversione 2). År 1627 blef han förordnad til Historiarum Professor Ordinarius, hvilket Åmbete han samma år tiltrådde, efter hållet Inträdes-Tal de Historiarum præstantia et usu, tryckt i 4:o. År 1628 blef honom updragit at tillika i den aflidne Professor Joh. Simonii ställe såsom Extraordinarius förestå Skyttianska Professionen, hvilken han med särskild och jämvål tryckt Inaugural-Oration tillträdde och beklädde til år 1642. Riks-Rådet Joh. Skytte, som honom dertil kallade, var då Academiens Canceller. År 1634 d. 7 Nov. blef han af Drotning Christina kallad ifrån Historiarum til Ordinarie Juris Profession, hvilken han d. 14 Dec. anträdde. Såsom Professor Skyttia-

2) Tryckt i Upsala, s. år, 4:o. Dedicerad til R. R. Joh. Skytte. Denna blef sedan, omarbetad och vida förökt, utgifven som en särskild Bok, under titel: Periodus Imperiorum, seu Dissertationes Historico Politicæ de causis ortus, incrementi et decrementi quatuor illustrium Rerumpublicarum et Monarchiarum, Assyriæ, Persicæ, Macedonicæ, Romanæ, IV Libris inclusæ, ad Gustavum Adolphum, Regem Sveciæ, Wittenb. 1633, 12, men mindre correct tryckt. Förbättrade Uplagor utkommo sedan i Leiden 1637 och Amsterdam 1644, 12. Vi hafva äfven deraf en Svensk Öfversättning, tryckt i Stockholm 1758, 8. Jämf. Lärda Tidn. 1759 s. 38.

tianus höll han flera offenteliga Orationer 3), samt äfven årligen Collegia Oratoria för de förnämsta af Noblessen och andra Studerande, hvaruti jämväl Pfaltz-Grefven, sedermera Konung Carl Gustaf, år 1638 deltog 4). Ändteligen at ifrån

3) Utom de 3 redan anförda, äro följande hans Orationer af trycket utgifna: Oratio funebris in obitum Joh. Simonii, Ups. 1627, 4. Oratio de natali Professionis Skyttianæ, et beneficiis a J. Skytte in Eloquentiæ studia collatis, tillika med en Oration de recta ad Eloquentiam via och en Dissertatiuncula de Decoro Oratorio, Ups. 1629, 4. Oratio de Gustavi Adolphi Regis virtutibus togatis et militaribus vere heroicis, Ups. 1631, 4, med et Epinicion in victorias Gustavianas. Oratio memoriæ Gustavi Adolphi Magni, ib. 1634. Oratio in obitum P. Kirstenii, Med. Prof. ib. 1640, omtryckt i H. Wittes Memoria Medicorum Dec. I. p. 112. Elogium Axelli Oxenstierna, ib. 1655, fol.

4) Uti Loccenii handskrifna Chronicon rerum Academiæ Upsaliensis memorabilium a tempore Skyttianæ Professionis fundatæ, nämnes härom på 2 ställen: Anno 1637, 4 Martii Collegium Oratorium, cui præcipui ex Nobilitate aliisque Studiosis nomina sua dederunt, iterum orsus sum. Anno 1638 d. 7 Martii iterum auspicatus sum Collegium Oratorium, cui Illustrissimus Princeps Carolus Gustavus, Comes Palatinus &c. præter præcipuum Nobilitatis florem Academicum, nomen suum etiam adscripsit. In isto autem Collegio primum modum Epistolas, deinde

träget arbete komma til mera stillhet och vinna ledighet til sina Skrifters utarbetande, vardt han 1648 d. 15 Julii Academiens Bibliothecarius. Han visade äfven vid detta Ämbete mycken flit, och var den förste som uprättade Cataloger öfver Bibliotheket, dem Consistorium Acad. ämnade låta trycka 5). År 1651 d. 29 Martii blef han förordnad til Riks-Historiographus med Lön på Stat. 1661 erhölt han Kongl. Regeringens befallning at utgifva en Topographisk Beskrifning öfver Sverige til det då redan tilämnade Gref Dahlbergs Verk. Då författade han den Descriptio Sveciæ, hvilken ännu efter honom i Handskrift förvaras. Men, emedan man vid Academien saknade hans flit i Studio Juridico, updrogs honom år 1666 d. 4 Julii Juris Professio Honoraria, at dervid göra efter behag hvad krafterna förmådde. Samma år blef han Assessor i det då i Upsala inrättade Collegio Antiquitatum, och, efter Stiernhielms död, år 1672 Præses i samma Collegio. Han gifte sig första gången 1622 d. 21 Febr. med *Ursula Tamm*, Enka efter Johan

Progymnasmata, tandem integras Declamationes, ut ante, scribendi tractavi, Exercitiis et praxi in singulis subjecta. Jämf. Nytt Förråd, 1 St. s. 39.

5) O. Celsii Hist. Biblioth. Upsal. p. 144. Consist. Acad. Protoc. 1663 d. 14 Jan. och 4 Febr.

han Gotthard Walrav, född i Hamburg 1594 och Doter af Patricien derstädes Henric Tamm. Hon dödde i Upsala 1652 d. 1 Julii 6). Andra gången gifte han sig 1654 d. 19 October med *Margareta Kietz*, som öfverlefde honom. Med förra Giftet hade han 2 Söner och 6 Döttrar, samt med det sednare 3 Söner och 4 Döttrar, af hvilka 1 Son af hvardera Giftet samt 4 Döttrar af det förra och 3 af det sednare lefde, då Fadren d. 27 Julii 1677 i Upsala med döden afgick i sitt 80 ålders år. Han begrofs i Upsala Domkyrka d. 9 Junii 1678 med Likpredikan af Domprosten och Prim. Theol. Professoren Doct. Petr. Rudbeckius. Hans Minne hedrades äfven med Biographiskt Programm af Professor Matthias Steuchius, Latinsk Parentation af Professor Andr. Norcopensis, och Grafskrifter af Professorerne Mart. Brunnerus, Olof Rudbeck och Joh. Columbus, samt et utförligt Eidyllion Græcum af Ol. Svanberg 7). Hans Portrait

A 5 blef

6) Jfr Bringii Programme, Ups. 1652, pat.

7) Likpredikan, jämte Personalierne och Grafskrifterne, är tryckt i Stockholm hos N. Wankif, 1678, 4: Steuchii Indictio Funebris, dat. d. 9 Junii s. år, är tryckt i Upsala 4:to, men Norcopensis Oratio Funebris utgafs i Stockholm s. år in folio. Personalierne och Programmet har man vid denna Biographies uppsättande förnämligast följt, hvarförutan man ock nyttjat och jämfört flera både tryckta och handskrifna källor.

blef 1675 i koppar ſtucket in 8:0, hvarpå han föreſtälles med ſtort hufvud, callotte, eget hår, pipſkägg och mouſtacher. Af hans Barn märkas: Sonen med förra Giftet, *Albrecht*, adlad, i ſynnerhet för ſin Faders Förtjenſter, 1683 d. 28 Apr. och kallad *Tigerclou*, blef ſidſt Secreterare i Krigs-Collegio, död 1707 d. 28 Oct. 8); och Döttrarne: *Regina*, gift d. 12 Nov. 1648 med den vidtberömde Profeſſor Johannes Schefferus, och ſåledes Stammoder för den lyſande Schefferſka Ätten i Sverige; *Urſula*, gift 1660 d. 31 Maji med Torbern Fegræus, Græcæ Linguæ Lector vid Skara Gymnaſium, ſidſt Proſt i Marieſtad; och *Anna*, gift 1681 d. 11 Jan. med Juris Profeſſoren i Upſala Eric Aurivillius. En Dotter var gift med Gr. L. Lectoren i Hernöſand, ſidſt Proſten i Skellefteå, Mag Ol. Svanberg.

Om Loccenii Caractere lämnar Profeſſor Ol. Verelius et hedrande vittnesbörd, då han i ſina Notæ ad Epiſtolam defenſoriam, ſtälde emot Loccenii egen Måg, Prof. Schefferus, kallar honom: *candidam illam animam*. Han hade ock ofta rådt ſin Måg, at ej inlåta ſig ſå långt i denna tviſten. Hans Valſpråk var: *Sufficit mihi gratia Dei.*

8) Se vidare v. Stiernmans Matrikel ſ. 636, jämförd med Rättelſerne ſ. XXIII.

Dei. At han varit ibland Sveriges arbetsammaste Lärde, vittna nogsamt hans mångfaldiga utgifna Skrifter, af hvilka man, utom de förut anförda, här vil upräkna de förnämsta, och först des *egna* Arbeten, såsom: Historia rerum Svecicarum 9), Antiquitates Sveo-Gothicæ 10), Synopsis Juris Sveo-Gothici 11), Lexicon Juris Sveo-Gothici 12), Syntagma Politicum de ordinanda Republica 13), Exercitationes Ju-

9) Stockh. 1654, 8. sällsynt Uplaga. Går blott til Kon. Eric XIV, men har Bilagor som icke finnas i de andra. 2:dra Uplagan, Upf. 1662, 8., går til år 1660. 3:dje Uplagan, Frankf. 1676, 4. säges vara tilökt, men skal icke vara lika pålitelig, emedan ändringar skedt utan Auctorens vettskap.

10) Stockh. 1647, 12. Upf. 1670, 8. samt med Hist. rer. Svecic. Stockh. 1654, 8. och Frankf. 1676, 4. öfversatte på Svenska af N. H. Dal under titel: Svenske och Göthiske Gamle Handlingar, Stockh. 1728, 12.

11) Stockh. 1648, 12. Dersammast. 1653, 12. Omarbetad under titel: Synopsis Juris Publici et Privati, Götheb. 1673, 8. B. G. Struvius kallar den: Optimum juris Svecici compendium, neml. för sin tid.

12) Stockh. 1651, 12. Upf. 1665, 8. Stockh. 1674, 8. En nyttig och ännu brukbar Bok.

13) Innehåller Sallustii et Ciceronis Epistolæ Politicæ med Loccenii Commentarier och des Respublica Apum, tr. i Leiden 1637, 12, Amsterdam 1644, 12, och sidst i Frankf. och

Juris 14), de Jure Maritimo Libri III 15), utom Academiska Disputationer 16), Latinska Skaldestycken 17) och andra smärre Skrifter 18). II. *Uplagor* af gamla Auctorer, med An-

Leipzig 1673. 8. med Loccenii Anmärkningar öfver Lipsii Politica.

14) Upf. 1639, 4. äro 11 til antalet och jämföra förnämligast Sveuska och Romerska Lagfarenheten.

15) Stockh. 1651, 12, och med Jus Maritimum Sveci derst. 1674, 8.

16) Deraf äro 23 upräknade i Professor Lidéns Catalog, Sect. I. p. 328, hvartil kunna läggas: de Justitia et Jure, Simon Döpke, 1635, och de Jure Personarum, Joh. Delwich, Liv. 1641, begge i 4, samt Disp. Jurid. I. de Jurisprudentiæ constitutione, Matth. Mylonius, 1632, 8. Hit kunna ock föras: Dissertatiuncula de Migrationibus populorum, et in specie Gothorum Sveonumque, Upf. 1628, 8, Dissertationes duæ, de Scythis veteribus et de Svecis ac Gothis separatim, derst. s. år, 8, samt Diss. Epistolica de Studio Juris, ibland Dissertationes de Studiis, Amsterd. 1645, 12.

17) Såsom: Epigrammata Sacra ac Moralia. Upf. 1627, 4. at förtiga åtskilliga särskildt tryckta Carmina, til ex. in interitum navis abiturientis in Hispaniam, Hamburgi 1623, tr. i Rostock s. år, 4. in Professionis Skyttianæ inaugurationem, Upf. 1625, m. fl. Wählberg de Poëtis in Sviog. Lat. p. 53, kallar dem: Diis faventibus prognata.

18) Til exempel: Inauguratio Reginæ Christinæ, Stockh. 1651, fol. Gratulatio ad Re-

Anmärkningar, såsom: Curtius 19), Cornelius Nepos 20) och Ericus Olai 21). III. *Öfversättningar*: Sveciæ Regni Leges Provinciales et Civiles 22), Jus Maritimum 23), Jus Vetus Uplandicum och Legum Westrogothicarum in Svionia Liber 24), at förtiga flera i Handskrift efterlämnade Arbe-

gem Carolum Gustavum, de pace Sveo-Danica Roskildensi, Ups. 1658. Deliciæ vallis Jacobææ, Ups. 1666, m. fl.

19) Stockh. 1637, 12. med hans Notæ Politicæ, särskildt tryckta i Leiden 1625, 12. Loccenii edition af denne Auctor med dess Noter och Index Philologicus, är sedermera ganska ofta omtryckt, och uppräknar Moller i Cimbr. Litt. T. I. p. 358 några och 20 Uplagor deraf.

20) Med Index Philologicus och notæ Politicæ, Stockh. 1638 och 1654, 12, sedan flera gånger omtryckt. Loccenius har äfven besörjt Elmenhorstii edition af Apulejus, Frankf. 1621, 8, med Register och Företal.

21) Ups. 1654, 8, med Loccenii noter.

22) Stockh. 1672, fol. Lund 1675, 8. är en Latinsk Öfversättning af Lands- och Stads-Lagen.

23) Stockh. 1674, 8. En dylik Version af Sveriges Sjö-Lag.

24) Begge öfversatte af Loccenius och med C. Lundii Anmärkningar uplagde af Ol. Rudbeck, Ups. fol. Nu mera ganska sällsynte, sedan de fleste Exemplaren brunno up i Upsala Brand 1702.

beten 25). Ganska många hedrande Elogier af Lärde Män öfver Loccenius och des Skrifter äro anförda i Mölleri Cimbria Litterata 26).

25) Såsom: dylika Latinska Versioner af Östgötha, Södermanlands, Westmanlands, Hellinge- och Dale-Lagarne, Notæ in Institutiones Juris ab Arn. Vinnio publicatas, Latinska Orationer och Carmina &c.

26) T. I. p. 356—359, der ock den fullständigaste Förtekning på hans Skrifter förekommer. Jämf. Schefferi Svec. Litt. p. 275—280, och Wittes Diar. Biogr. T. I. vid år 1677.

HEL.

HELSTADIUS (*Joh. Thore*).

Han var Theologiæ Doctor, Kyrkoherde i Lyrestad och Prost öfver Norra-Wadsbo Contract 1). Han föddes d. 27 Octobr. 1694 på Säteriet Rosendal i Elfsborgs Län och Helstads Församling, och var den 6:te ibland 13 Syskon. Fadren *Bengt Helstadius* var då Comminister, sedan Kyrkoherde i Helstad efter både Far och Farfar, härstammad ifrån Biskopen i Skara M. *Paulus Pauli*; Modren *Annika Bonæa*, Dotter af Kyrkoherden i Böne *Thorerus Christ. Bonæus*, som var en Soneson af Prosten i Rångedala *Thore Larsson*, ifrån hvilken, genom 2:ne Söner och 2:ne Döt-

1) Denna Biographie är til större delen sammandragen ur det Tal som blef hållet *Vid Kyrkoherdens i Lyrstad samt Prostens öfver Norra Wadsbo i Skara Stift, S. Theologiæ Doctorens - - Herr Johan Thore Helstadii Begrafning i Lyrstads Kyrka d. 27 Septembr. 1774 af Sven Wilskman, Th. D. P. et P. i Fredsberg.* Örebro, tryckt hos Joh. Lindh år 1775, hvartil äro bifogade 5 Genealogiska Tabeller, tilf. 18 sidd. 4:o.

Döttrar, härstamma flera Adeliga Familier och hederliga Präste-ätter 2). År 1703 blef han intagen i Skara Skola af då varan;

2) *Thore Larsson*, Pastor i Rångedala och Prost öfver Elfsborgs Län 1579 -- 1608, hade med sin Hustru *Ingrid Eriksdotter*, Borgmäst. i Elfsborg Eric Bengtssons dotter, Sönerna *Olof* och *Christopher*, samt Döttrarne *Tullia* och *Brigitta*. Dottren *Tullia* blef gift 1:o med Prosten i Dala *Ericus Magni*, och genom honom Stammöder för hela den nuvarande *Odhelianska* Familien. 2:o med Prosten i Od *Haquinus Laurentii*, ifrån hvilka, genom Sonen, Pastorn vid Storkyrkan i Stockholm, Doct. *Ericus Haqv. Odhelius*, härstamma Adeliga Familierna *Odelstiernor*, *Odelströmmar* och *Benzelstiernor*; samt genom Dottren *Catharina Odhelia*, Adeliga Ätterna *Odencrantz* och *af Darelli*. Andra Dottren *Brigitta Thoresdotter* blef gift med Presidenten i Götheborg *Nils Börgesson*, hvilkas Söner Öfversten och Commendanten på Bohus *Börge Nilsson* samt Öfverste-Lieutenanten *Eric Nilsson* blefvo adlade och kallade *Drakenberg*. Ena Sonen *Olof Thoresson*, Köpman i Götheborg, blef genom sin Son, Hauptmannen öfver Leckö-Grefskap *Thore Olofsson*, som adlades 1648, Stamfader för Friherrel. och Adel. *Olloriberg*ska Familierne. Andra Sonen *Christophorus Thoreri*, Doct. Helstadii Morfarsfar, Compastor i Böne, Stamfader för Herrar *Arvidssöner* och flera hederliga Präste-ätter: hvilket alt i de til denna Parentation bifogade Genealogiska Tabeller är utfördt. Prosten Thore Larssons Farfar var Herr *Thore Pedersson* af Vapn; Riksföreståndaren Sten Sture den Yngres tid

rande Gymnasii et Scholæ Rector, sedermera Domprosten Magnus Bredberg. 1705 dödde hans Far, hvarefter Modren trädde i annat gifte med Kyrkoherden i Såvared Nils Eldsberg. Sedan han tilbragt 9 år vid Skolan och Gymnasium i Skara, reste han år 1712 til Kongl. Academien i Upsala, där han, efter föregången Examen af Decanus Fac. Phil. Prof. P. Schyllberg, blef ibland de Studerandes antal inskrifven af Rector Magnificus Profess. Fabian Törner. Hans svaga vilkor nödgade honom at antaga Condition, först i Commendeuren von Braunjeans Hus, och sedan hos Öfversten Baron Lillie på Hjertared, til dess han år 1722 besökte Carolinska Academien i Lund, hvarest han samma år disputerade första gången de *Principio Moralitatis Pars Prior* under Prof. *Arvid Mollers* Præsidio, och blef Philosophiæ Candidat. Följande året 1723 disputerade han pro Gradu likaledes under Prof. Mollers inseende de *Principio Moralitatis Pars Posterior*, och blef samma år d. 24 Maji af Professor Carl Schultén promoverad til Philosophiæ Magister, samt hade den hedern at vara Gratist vid denna Promotion. Därefter sysslosatte han sig i 4 år med en Lillies samt Reenstiernors handledande, til dess han år 1728 blef förordnad til Adjunctus Gymnasii i Skara. 1729 d. 16 April blef han Notarius Consistorii, och

1730 d. 6 Decembr. ordinerad til Pråst af Biſkopen Doctor Jeſper Swedberg. 1731 trädde han i ågtenſkap med *Gunborg Fægerſten*, Doter af framl. Proſten i Marieſtad Magiſter Anders Fægerſten, med hvilken han ſammanlefde i 43 år, och hvilken honom öfverlefde. Af 4 Barn lefva 2:ne Söner, Collega Sch. Triv. i Skara Mag. *Anders Helſtadius* och Frålſe-Camereraren *Bengt Helſtadius*; men 2:ne Döttrar dödde i ſpåda åren. 1733 d. 9 Maji fick han af Conſiſtorio Collations-Bref på Lyreſtads Förſamling, hvilket, efter någon yppad Stridighet, blef af Hans Kgl. Majeſtåt ſtadfåſtadt år 1735. Följande året tilträdde han denna Förſamling, och blef i Embetet inſtallerad af Biſkopen Doct. Schyllberg. År 1751 d. 15 Maji hölt han vid Pråſtemötet Prädikan öfver Rom. 6: 22, om *Guds Barnas Frihet*, hvilken på Präſterſkapets enhålliga begåran blef tryckt, och ſ. år d. 15 Aug. blef han af Biſkopen D. Juſlenius förordnad til Proſt öfver Norra-Wadsbo Contract. — Han hade den hedern at med et ſällſynt förtroende vara Riksdags-Fullmågtig för Skara Stifts Pråſterſkap vid 6 Riksdagar, åren 1734, 1740, 1743, 1746, 1756 och 1760, och var flera gånger Ledamot i Secreta Utſkottet. — Vid Höga Kgl. Kröningen behagade Hans Kgl. Maj:t Kon. GUSTAF III til be-

lö-

lõning för hans Lärdom och öfriga Förtjenster utnämna honom til Theologiæ Doctor d. 8 Sept. 1772, hvartil han, d. 14 October s. år, i Upsala blef högtideligen promoverad af Ärke-Biskopen och Pro-Cancelleren Doct. Magnus Beronius. Han var en stor Präst, stor Ordningsman, god Hushållare, redelig Medborgare och ägde i alt lika Drift. Kropsställningen var ojförliknelig, så at äfven utvärtes anseendet fordrade vördnad. Om Lyrestads Kyrka och Församling, des Oeconomie med mera, var han ganska mycket förtjent; han skänkte äfven af egna Medel 500 Daler Silfvermynt til et nytt Orgelverk i Lyrestads Kyrka, som förfärdigades 1770 af Directeuren Joh. Everhardt 3). Var begåfvad med en stark Kropps- och Sinnes constitution, merendels vid en god och jämn Hälsa, til dess krafterna genom ålderdoms-krämpor, besynnerligen det sista halfva året, började mer och mer aftaga. Dödde d. 25 Aug. 1774, 79 år och 10 månader gammal, sedan han varit Präst i 44 år, i 38 år förestådt Lyrestads Församling, och i 23 år Norra-Wadsbo Contract; och begrofs d. 27 Septembr. s. år af Prosten i Fredsberg Hr D. Sven Wilskman. Utom de nämnde 2:ne Disputa-

ta-

3) Se Hülphers Afhandling om Musik och Instrumenter samt Beskrifning öfver Orgverken i Sverige, p. 273.

tationer de Principio Moralitatis tryckte i Lund 1720 och 1723 8vo, har han endast af trycket utgifvit:

Guds Barnas Frihet til thes Frucht, och til thes Åndalycht; såsom then, uti en kort och enfaldig Predikan, i anledning af Rom. 6 Cap. 22 v. vid et allmänt Prästemöte, den 15 Maji år 1751 uti Skara Domkyrko blifvit föreställd, och, efter befallning, utgifven af Joh. Th. Helstadius, Prost och Kyrkoherde i Lyrestad. Skara hos Direct. Herm. Arn. Möller, 31 sidd. 4:o utom 3 sidd. Tit. och Dedi

---

Utgifvarens Tillägning.

Denna Lefvernes-beskrifning är författad år 1775, hvilket, i affeende på det, som om Mannens Enka och Barn förekommer, s. 18, bör anmärkas.

DÖDS-LÅNGD

för

ÅRET 1801,

Månaderne Julius — December;

författad

af

CARL C. GJÖRWELL,
Kongl. Bibliothecarie.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Directeuren och Kgl. Fält-Boktryckaren
PETER SOHM, 1806.

FÖRETAL.

Det år bekant, huruledes jag uti *Bref-våxlingen*, Band. 2, fid. 1—47, fid. 153—168, och fid. 205—216, famt uti Band. 3, fid. 44 och 45, famt fid. 85—89 utgifvit denna *Döds-Långd* för *Månaderne* Januarius—Junius 1801.

För at låttare öfverfe och begagna denna Döds-Långd, utgifver jag hårmedelft Månaderne *Julius—December* för *famma* år på en gång eller uti oafbruten Följd.

Om denna Döds-Långds *Befkaffenhet*, *Föremål* och *Nytta* behagar Låfaren efterfiå uti fören. Brefvåxlings *Andra* Band, fid. 48 följ.

Handfkriften för *Åren* 1802 och följande ligger fårdig. Stockholm, d. 6 Dec. 1806.

GJÖRWELL.

DÖDS-LÅNGD
för Senare Halfåret 1801.

JULIUS.

FERDINAND FRANS, Arf-Prins af Begge Sicilierne, dog d. 1 i *Neapel*, och uti des 1 år; född d. 26 Aug. 1800, och Son af Kron-Prinsen *Frans Januarius*.

HÖRLING (*Carl Gust.*), Prost i *Rödinge*, Socken uti Skåne och Lunds Stift, dog d. 1, och uti des 74 år.

FLINTENBERG (*Jöns*), Handelsman i *Stockholm*, dog d. 3, och uti des 82 år.

MONCOUSU, Fransysk Amiralitets-Capitaine, föll d. 5 genast el. i början af Sjöslaget vid *Algesiras*, Stad uti Spanien, och på det under des Befäl varande Linieskeppet *Indomptable*. Slaget vanns af Fransf. Amiralen Linois emot den Stor-Britanniske Amiralen Saumarez.

GRIPENWALD (Majoren *Joh.*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 7 i *Norrköping*, och uti des 83 år.

LICHTENBERG (Grefve *Cajetan von*), K. Kgl. Gen. Lieutenant, mördades natten emellan d. 11 och 12 på sin Landtgård *Dörlig* vid Wien; Banemannen kunde icke uptäckas.

ESQUERRA och EMPARAN, Kgl. Spanske Amiralitets-Capitainer, den förre på Linieskeppet *Real-Carlos*, och den senare på *Ermenegilde*, hvartdera af 112 Canoner. råkade under Farten ifrån *Algesiras* til *Cadix*, dock nära sistn. Stad, Natten emellan d. 12 och 13, i en häftig Drabbning med hvarandra, hållande uti Mörkret altid den ene den andres Skepp för et Engelskt Linie-skepp, såsom en Engelsk Flotta hade följt den Spanska efter genom Gibraltars Sund. Under denna Drabbning råkade begge Skeppen i Brand och flögo i luften med hela Besitningen, som på begge Skeppen utgjorde 2600 Man.

BRYGGER (*Joh.*), Hofrättsråd uti Kgl. Krigs Hofrätten, dog d. 15 i *Stockholm*, och uti des 59 år.

ARRHENIUS (*Jac.*), Hofrätts-Commissarie, dog d. 16 i *Nyed*, Socken uti Wärmeland, och uti des 82 år.

KJELLIN (Kgl. Hof Prädik. *Gust.*), Prost i *Glanshammar*, Socken uti Nerike och Strengnäs-Stift, dog d. 17, och uti des 59 år.

DRE-

DREWES (*Rich. Lor.*), Borgmästare i *Loitz*, dog d. 18, och uti des 66 år.

MANNERSKANTZ (Öfverste-Lieutenanten *Sven*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 19 på *Otterſjö*, Sätesgård uti Halland, och uti des 75 år.

SAGER (*Joh. Jac.*), Paſtor ſedan 1745 i *Groſſen-Kieſow*, Socken uti Sv. För-Pommern och Senior uti Greifswaldſka Synoden, dog d. 19, och uti des 89 år.

FRIIS (*Joh. H.*), Borgmäſtare i *Kongsbacka*, dog d. 20, och uti des 60 år.

DASSAW (*Adolph*), Groſshandlare i *Stockholm*, dog d. 21 på *Minde*, Gård vid Chriſtiania i Norrige, och uti des 49 år.

MOTZ (*Henr.*), Gen. Krigs-Commisſarie uti Kgl. Stor-Britanniſk Tjenſt, dog d. 22 uti Engelſka Lägret vid *Cairo* uti Egypten, omkring 50 år gammal. Han var Tyſk, bördig ifrån Smalkalden, och hade ifrån ringa medel tjent ſig up til vålſtånd, ſamt varit brukad vid Engelſka Krigs-Commisſariatet uti Amerikanſka Kriget och uti det Franſyſka Revolutions-kriget. Sin Ungdoms-vän, Hofrådet och Lif-Medicus, D. Bernh. Chriſtof. *Fauſt* i Bückeburg anſlog han år 1798 en Lifs-tids-Penſion af 400 Rdl.

VAUVILLIERS (*Joh. Frans*), f. d. Gr. L. Profesſor vid Collège Roy. de France och Led. af K. Vitterh. Acad. i *Paris*,

dog d 23 i *Petersburg*, och uti des 64 år. Berömvärd Literator och Författare, men förföljd under Revolutionen emigrerade han 1797, kallades af Käjsar Paul I til Ryssland, erhöll Pension, och blef utnämnd til Led. af Käjserl. Vet. Acad. i Petersburg.

STIERNROOS (Öfverste-Lieutenanten *Gust. Reinh.*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 25 på *Stora-Lundby*, Gård nära Strengnäs, och uti des 80 år.

MüHLENFELS (Assessoren *Ge. Rud. von*), Protonotarie vid Kgl. Tribunalet i *Wismar*, dog d. 26, och uti des 43 år.

MAXIMILIAN FRANS, Kurförste och Årke-Biskop i *Cöln* sedan 1784, Stor- eller Högmästare för Tyska Orden i *Mergentheim* sedan 1780, och Förste-Biskop i *Münster* sedan 1784, dog den 27 på Lust-slottet *Hetzendorf* vid Wien, och uti des 45 år. Han var Årkehertig af *Österrike*, och yngste Son af Käjsar Frans I och Käjsarin. Maria Theresia, född d. 8 Dec. 1756, samt erhöll genom Val fören. Andeliga Förstendömen uti Tyska Riket. Sedan Kurförstendömet med des Hufvud-stad Bonn hade blifvit intaget af Fransoserne 1794, residerade han dels i Münster, dels i Mergentheim, flyttade dock slutelige til Wien, blef sjuklig och begaf sig, för den mera sunda luften, til

Het-

Hetzendorf, hvar han dock afled *). Han var en kunnig, tillika vitter Herre, missttrogen och ändå välgörande, sjelfregerande, husbållsagtig och Statsklok: således lofvärd Regent. Han efterträdde, både uti Kurförstendömet och Biskopsdömet *Maximil. Fredric*, född Grefve *von Königstein-Rothenfels*, som blef Kurförste 1761 och dog 1784; och uti Stormästaredömet Prins *Carl* af *Lottringen*, sin Farbror, född 1712, vald 1761, och död 1780. Uti sistn. Värdighet efterträddes han af sin Brorsson, Ärkehertig *Carl* af *Österrike*, född d. 5 Sept. 1771, som valdes, korrt före hans Död, el. d. 1 Jun. 1801 til hans Coadjutor. Han beklädde således detta til de Andelige Riks-Förstarne hörande Säte emellan tvänne mycket namnkunnige Krigshöfdingar. Den senare behöll dock icke länge detta Stormästareskap, utan lät välja d. 17 Oct. 1803 sin nedann. yngre Broder, Ärkehert. *Anton*, som hade gåt miste om de begge så betydeliga Riks-Stiften Cöln och Münster, til sin Coadjutor, och nedlade sjelfva sit Regentskap d. 30 Jun. 1804,

*) Han var af en ovanlig Fetma, som, under de senare åren, med en motsvarande Matlust, så tiltog, at man såg hans snara Död förut.

1804, hvarefter nyssn. Ärkehert. Anton tilträdde Styrelsen, och är nu verkelig Stormästare. Uti de begge Riks-Stiften Cöln och Münster hade han åter ingen Coadjutor eller förut vald Efterträdare; utan valdes efter honom Ärkehert. *Anton* af *Österrike*, Son af Käjs. Leopold II, således, äfven som fören. Ärkehertig Carl, hans Brorsson, född d. 31 Aug. 1779, d. 9 Sept. 1801 til Förste-Biskop i *Münster*, och d. 7 Oct. följ. i Arensberg *) til Kurförste och Ärke Biskop i *Cöln*; men, såsom dessa begge Andeliga Förstendömen eller Stift, skulle enligt den s. år, el. d. 9 Febr. 1801, slutne Freden i Luneville, säculariseras el. förvandlas til Verldsliga och Ärftliga Stater, så emottogs intetdera Valet af sistn. Ärkehertig Anton: blir således ofvann. Maxim. Frans den *siste* Regent uti begge Stiften **).

WE-

*) Hufvudstaden i Hertigdömet Westfalen, Kurförsten af Cöln tillhörigt, och dit Dom-Capitlet, som väljer och har sit Säte i Riks-Staden Cöln, flyktat under Kriget.

**) Uti sit Testamente af d. 24 Jun. 1801 hade han anslagit 10,000 Fl. til Kur-Cölniska Dom-Capitlets Kyrka och Säte (ty begge Städerne Cöln, hvar Dom-Capitlet och Domkyrkan voro, och Bonn, hans eget Säte och Kurförstendömets Hufvudstad hade genom Freden i Luneville blifvit afträdde til Frank-

WESTERBERG (*Ad. Fr.*), Grosshandlare i *Stockholm*, dog d. 27, och uti des 58 år, af et honom påkommet Slag under Resan ifrån des Landgård *Skårvik*, nära Hufvudstaden Norr-ut belägen.

ROSEN (Majoren *Axel Didr. von*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 28 på *Lensbult*, Sätesgård uti Östergöthland, och uti des 84 år.

ERNESTI (M. *Aug. Wilh.*), Eloq. Professor i *Leipzig*, dog d. 29, osh uti des 68 år; sedan han för 10 år blifvit rörd af Slag, och länge lidit af en ständigt tiltagande kraftlöshet. Hvilken långsam Död!

HOFFBERG (Assessoren *Frans Pet.*), Borgmästare i *Christianstad*, dog d. 30, och uti des 47 år.

BILLBERG (*Jöns*), Prost i *Burlöf* Socken uti Skåne och Lunds Stift, dog d. 31, och uti des 63 år.

EHRENCLOU (Capitainen *Nils Fr. von*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 31 på *Fredricsberg*, Gård uti Södermanland, och uti des 64 år.

rike), och en lika Summa til Domkyrkan i Münster, för at af dessa Capitalers Ränta årligen låta hålla på hans Dödsdag en Själamessa för honom, eller, som det i Testamentet heter, für meine arme Seele. Det finnes infördt uti Hamb. Corresp. 1801, N:o 127.

Augustus.

BLÅFIELD (Capitainen *Gabr.*) dog d. 2 i *Koskis*, Capel i S. Mårtens Socken uti Åbo-Lån, och uti des 57 år.

MUNCK (Fru *Catharina Sophia*), född *Winding*, Enka efter M. Zachar. *Munck*, Kyrkoherde i Ljungby, Socken uti Skåne, dog d. 2 i *Lund*, och uti des 97 år, varande född d. 4 Jan. 1705. Hon var Moder til den då ännu lefvande Biskopen i Lund, Hr D. Petr. *Munck*, som dog d. 18 Jul. 1803

BENZELSTIERNA (Fru *Elisabeth M.*), född *Schönström*, Enka efter Hr D. Lars *Benzelstierna*, Biskop i Westerås, död 1800, dog d. 4 i *Westerås*, och uti des 76 år.

MASALIN (Capitainen *Atwin*) dog d. 4 i *S. Michel*, Socken uti Sawolax, och uti des 54 år.

MENKEN (*Anastasius Lud.*), Kgl. Preusf. Cabinetsråd, dog d. 5 i *Potsdam*, och uti des 50 år; hade varit sit Hofs dels Leg. Secreterare, dels Chargé d'Affaires i *Stockholm* åren 1777—1782. Om hans Förrätningar vid Kgl. Sv. Hofvet förmäler hans Lefvernesbeskrifning uti: Nekrolog der Teutschen für das 19:te Jahrh.

Jahrh. von Fr. Schlichtegroll. B. 1. (Gotha, 1802, 8). s. 113 följ.

DABIS (Postmästaren *And. Urban*) dog d. 7 i *Strömstad*, och uti des 84 år.

MALM (Professoren D. *Alex.*), Förste Theol. Lector i *Götheborg*, dog d. 7, och uti des 54 år.

HWITFELT (Kgl. Quartermästaren *Joh. Ad.*) dog d. 8 på *Aspaholm*, Gård uti Östergöthland, och uti des 77 år.

MENTZELL (*Otto Fr.*), Borgmästare i *Neustädtel* uti Slesien, dog d. 8, och uti des 92 år; känd för en Beskrifning om Goda Hopps-Udden.

PAUL II, Riks-Prelat i *Elchingen*, Abbotskloster af Benedictiner-Orden vid Ulm uti Swaben, dog d. 10, och uti des 58 år, samt efter 16 dagars sjukdom, förorsakad genom en Olycka på Jagt, ty et nytt Gevär, som han ville probera, sprang och krossade så aldeles hans ena Hand, at den måtte aftagas. Han hette af sig sjelf *Ströbel*, och blef Abbot 1793. Til Efterträdare valdes d. 31 Aug. följ. Robert, född Plersch och Jur. Canon. Professor. Hans Regering varade dock ej längre än til år 1803, då, til följe af Lunevilleska Freden, Abbots-Stiftet secolariserades och tilföll, såsom Ersättnings-land, Kurförsten af Pfaltz-Bäjern.

SWAB

SWAB (Fru *Catharina*), född *Lindeman*, Enka efter Carl Fr. *Swab*, Mästerkock vid Kgl. Hofvet, dog d. 10 i *Stockholm*, och uti des 87 år.

ZANNER (M. *Ignat.*), Physic. Prof. i *Freyburg*, dög d. 10, och uti des 77 år; var Ex-Jesuit, och erhöll afsked el. jubilerades 1792.

GRüNWALD (M. *Alb. Alex.*), Pastor sedan 1759 i *Cröslin*, Socken uti Sv. För-Pommern, dog d. 12, och uti des 79 år.

HOLMGREN (*Thure*), Hof-Chirurgus hos H. K. H. Hertigen af Södermanland, dog d. 12 i *Stockholm*, och uti des 26 år.

EICKSTEDT (*Hans Hem.*), Kgl. Dansk General, dog d. 13 på *Fyen*, och uti des 88 år.

ADLERMARK (Fröken *Sophia Catharina*), Doter af framl. Hofrättsrådet Lars *Adlermark*, dog d. 14 i *Stockholm*, och uti des 91 år.

MöLLER (*Joh. Phil.*), Bruks-Patron och Grosshandlare, dog d. 15 i Stockholm och på *Hornsberg*, på Kongsholmen belåget, och uti des 74 år.

MODéE (Öfversten *Gust.*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 18 i *Stockholm*, och uti des 70 år.

RÅDLER (D. *Joh. Christof.*), Verldslig Öfver-Consistorial-Råd, dog d. 19 i *Dresden*, af et honom uti sjelfva Consistorii-rumet

och

och under Sessionen påkommet Slag, hvaraf han strax dog. Han hade också altid önskat sig en sådan hastig Död *).

MANNING (M. *Owen*), Pastor i *Godalming* uti Grefskapet Surrey, dog d. 22, och uti des 81 år. Han var mycket språkkunnig, tryckte och utgaf sin 1763 afl. Våns, Pastor Edv. *Lye's* i Yardley-Hastings uti Grefsk. Northampton (känd för Uplagan af *Ulphilas* Öfversätn. af Evangelisterna med Svenske Ärke Biskopens D. Er. Benzelii Sonens Anmärkningar), Dictionarium Saxonico- & Gothico-Latinum, med tilsogad Grammatica utriusque Linguæ, som utkom 1772, 2 Band i folio. Han blef til slutet af sin lefnad blind. Såsom Student i Cambridge fick han Koppor, hölls för död, och hade så när blifvit lefvande begrafven, om ej en Medstuderande ännu i rättan tid frälst honom ifrån detta faseliga öde.

ECKERDT (Hofråd, *Chr.*), Kgl. Preusf. Consul och Rid. af K. Wafa Orden, dog d. 23 i *Carlscrona*, och uti des 59 år. Han hade, uti en Tid af 20 år, haft Timmer-handeln för Kgl. Svenska Örlogsflottan ifrån de Tyska, färdeles Preussiska Hamnarne.

RUD-

*) Om honom skal införas en särskild Artikel ibland: Historiska Anteckningarne.

RUDBECK (Hofmarskalken Frih. *Adolf*) dog d. 23 på *Jacobsberg*, Sätesgård uti Upland, och uti des 76 år.

KURCK (Fru Grefvinnan *Hedv. Ulrica*), född Friherrinna *von Nolcken*, och gift med Hans Exc. Hr Grefve Arv. Fr. *Kurck*, En af Rikets Herrar, dog d. 26 på *Östaröd* uti Skåne, och uti des 66 år.

SUCKOW (Geh. Kammarrådet M. *Lars Joh. Dan.*), Physic. och Kameral-Vetenskapens Prof. i *Jena*, samt Academiens Senior., dog d. 26, och uti des 80 år.

HELLMAN (Majoren *A. F.*) dog d. 27 i *Carlshamn*, och uti des 58 år.

SUNDIN (*Pehr*), Coopvardie-Capitaine, förande Skeppet *Ensamma Fogeln*, gående ifrån Stockholm til Luleå, omkom, 36 år gammal, jämte Tre Passagerare och Tio mans Besätning, Natten emellan d. 28 och 29, genom et under en faselig Storm lidet Skeppsbrott vid Skäret *Vättenungarne*, 5 mil til hafs ifrån Staden *Norrtelge*, då äfven Skeppet och alt Godset förlorades *). Passagerarne voro tre unga Fruntimmer: Mamsellerna *Birgitta Christina* och *Carolina Catharina* BOSTRÖM, Döttrar af Hr Carl Jac. *Boström*, Krono-

*) At denna Olycka timat Natten emel. d. 29 och 30 Aug. samt vid Skäret *Vattenringarne*, som några Tidningar det föregifvit, är oriktigt.

Kronofogde uti Westerbotn, den förra på des 19, och den senare på des 15 år. Den äldre af dem fanns död på Stranden, fördes til *Norrtelge*, och blef där af Stadens Invånare mycket hederligen samt under stor rörelse begrafven. Det tredje Fruntimret var Mamsell *Catharina Maria* LINDEBERG, Doter af Hr Birger *Lindeberg*, Kryddkråmare i Stockholm, som omkom likaledes och uti des 16 år. Hvarken hon eller den yngre Mamf. Boström funnos igen.

TWETMAN (*Lor.*), Handelsman och Coopvardie-Capitaine ifrån *Brahestad*, omkom uti *Botniska Viken*, under hemresan ifrån Stockholm och en svår Storm, d. 29, samt uti des 54 år.

WALLIS (*Joh. Gust.*), Handels-Bokhållare ifrån *Piteå*, omkom d. 29 vid et Skeppsbrott, som under en stark Storm skedde på et Skär emellan *Gråsön* uti Upland och *Signilsskär* vid Åland, samt uti des 22 år.

MAIN (*Jac.*), Fransysk Bataillons-Chef och Commendant uti Citadellet i *Turin*, blef af det uprorifka Artillerie-Regementet, hvilket ville tränga in uti denna Fästning, på Vindbryggan, som han försvarade, dödad, hvarefter de uprorifke marcherade öfver hans döda kropp in uti Citadellet. Den uti Piemont en Chef com-

commenderande Generalen Jourdan åter-ställde väl Ordningen och Lydnaden, men Förste-Consulen befalte det brottsliga Regementet at genast aftåga til Frankrike, hvar det i Sept. casserades, och låt resa en Hedersstod öfver den tappre och redelige, men mördade Commendanten. Mordet lärer hafva skett i slutet af Jul. el. i början af Aug. månad, likligast det senare.

SEPTEMBER.

DRAKE (Majoren *Leonh. Ad.*) dog d. 1 på *Forsnäs*, Sätesgård uti Småland, nära Ekesjö, och uti des 39 år.

SOPHIA HENRIETTA, Arf-Prinsessa uti Förstendömet *Leiningen*, dog d. 3 i *Coburg*, och uti des 35 år; född Riksgrefve-Doter af *Reus-Ebersdorf* 1767, och förmäld 1787 med *Emich Carl*, Arf-Prins af Leiningen. Med honom hade hon en enda Son, *Fred. Carl*, född 1793, död 1800.

GYLLENPALM (Lagmannen *J. U.*) dog d. 6 på *Kongsör*, och uti des 67 år.

SPARRE (Grefve *Paul* Ericsson), Lieutenant vid Konungens eget värfvade Regemente, dog d. 6 i *Carlscrona*, och uti des 23 år.

CHAR-

CHARLOTTA AMALIA, Enkehertiginna af *Saxen-Meinungen*, dog d. 7 i *Meinungen*, och uti des 72 år. Hon var född Landgrefve-Doter af *Hessen-Philipsthal* d. 10 Aug. 1730, förmäld 1750 med Hertig *Anton Ulric* af Saxen-Meinungen, Enka 1763; var Förmynderska och Med-Regentinna til 1775 och 1782, då hennes yngre Son, *Georg Fredric*, född 1761, sjelf tilträdde Regeringen. Hon var en uplyst, klok och rådig Förstinna, samt ägde en genom hårda Motgångar bepröfvad Dygd. På hennes uttryckeliga Begäran blef hennes Lik, uti enkel Svepning och vanlig Kista, icke uti den Försteliga Grafven, nedsatt, utan på den vanliga Kyrkogården, samt utan al Ståt begrafvet; däremot komma årligen på hennes Dödsdag 6 Fattige at erhålla en utfäst Gofva. Hennes äldre Son, *Carl*, född 1754, anträdde, såsom Myndig, Regeringen 1775, men dog barnlös 1782, då den yngre, *Ge. Fredric*, efterträdde. Deras Far, Hertig *Anton Ulric*, var en Herre af besynnerligt Sinnelag, ty född 1687 gifte han sig 1711 i Amsterdam med Philippina Elisabet *Cæsar*, Doter af en Capitaine uti Hessen-Casselsk Tjenst, och som tilförene varit gift med en Schurman, hvars Stånd de Genealogiska Handböckerna icke upgifva, men väl, at hon

var född i Cassel 1686, och dog 1744. Barn af detta olika Gifte omförmälas icke. Han kom til ensam Regering efter sin Broders, Hert. Fredric Wilhelms, Död 1746, och, för at vinna laga Arfvingar, trädde han 1750 uti nytt Gifte med fören. Prinsessa. Deras Son, Hertig *Georg Fredric*, född d. 4 Febr. 1761, var en förträffelig Regent, men dog alt för tidigt, el. d. 24 Dec. 1803, och efterträddes af sin Son, *Bernhard Eric Freund* *), född d. 17 Dec. 1800, och står under sin Fru. Moders, Enkehertiginnan *Lovisa Eleonoras*, Förste-Doters af Hohenlohe-Langenburg, Förmynderskap, tillika Landets Regentinna.

CHRONANDER (M. *Gust.*), Rector vid Cathedral-Skolan i *Åbo*, dog d. 8, och uti des 68 år.

SCHMIDT-PHISELDECK (Hofrådet D. *Christof von*), Brunsw. Wolfenbüttelsk Archivarius, dog d. 9 i *Brunswik*, och uti des 62 år. Kånd för flere Historiska Arbeten, och uphöjd 1789 til Adelsman, ökande då sit Namn med det af *Phiseldeck*.

WA-

*) Det sista Namnet tillade Fadren, för at dymedelst påminna sin Son, at altid, såsom Regent, vara sit Folks *Vän*. Se vidare i Brefväxl. B. 1, s. 154.

WAKEFIELD (M. *Gilbert*), Skollärare i *Hackney*, Literator, Utgifvare af flere classiske Auctorer, samt andra Arbeten, men ock Stats-Skribent af Oppositionen, dog d. 10 i *London* och uti Fängelset, samt uti des 46 år.

KRÅMER (*Carl Gust. von*), Öfverste vid Arméens Flotta och Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 12 på *Svenborg*. och uti des 63 år.

POSSE (Gen. Majoren Gr. *Fred.* Carlsson), Commend. af K. *Sv.* Orden, dog d. 14 på *Ekhammar*, Sätesgård uti Westergöthland, och uti des 79 år.

TAUBE (Grefve *Chr. Aug. Wilh.*), Kammarherre hos H. M. Enke-Drotningen, dog d. 15 på *Hofgården*, Kongs-Ladugård uti Östergöthland, och uti des 35 år.

CARL, Prins af *Curland*, dog d. 16 i *Königsberg*, och uti des 73 år. Han var Son af den genom sin Uphöjelse från blott Adelsman til Regerande Hertig af Curland 1737, sit Fall 1740, och sin Återuphöjelse 1763 så bekante Hertig *Ernst Johan*, af Curländska Adeliga Huset *von Biron*, född i Mitau d: 11 Oct. 1728, följde med sin nysn. Fader 1740 uti des Ryska Stats-Fångenskap *), åter-

*) Den var uti det Ryska Asien och på Holmen Borosewa uti Oby-floden, ej långt ifrån

terkom utur densamma 1762, fåg fin Bror, Prins *Peter*, född 1724, emottaga 1769, medelst deras Faders Affägelse, Regeringen i Curland, men också öfverlämna den, jämte hela Hertigdömet, 1795 til Ryssland, och dö 1800. Han för sin Person var ömsom uti Polsk och Rysk Tjenst; bodde 1794 i Warschau, då Förvandlingen med Polen timade, flyttade til Thorn, Danzig och slutel. til Königsberg. Han var gift sedan 1778 med Prinsessan *Apollonia Poninska*, af et förnämt Polskt Hus, som dog i Petersburg d. 24 Julij 1800, och med hvilken han ägde flere Barn, af hvilka man vil här märka *Gustaf Calixtus*, f. 1780, och *Peter Alexius*, f. 1781, begge vid Fadrens död uti Käjs. Rysk Krigstjenst.

KAFLE (Lieutenanten *Erland*) dog d. 16 i *Odensåker*, Socken uti Westergöthland.

JOHN (Borgmästaren *Gottlieb*) dog d. 17 på *Irjala*, Gård uti Janakkala, Socken uti Tawastland, och uti des 64 år.

HJELMAN (*Joh. P.*), Fändrik vid Kgl. Amiralitetet, dog d. 18 i *Toulon*, och om bord

des utlopp uti Ishafvet; han satt där alt til 1762. När han då återkom, tilträdde han å nyo 1763 Regeringen uti Curland, men aflämnade den 1769 til sin äldre Son Peter, och dog d. 28 Dec. 1772. Han var född d. 23 Nov. 1690.

bord på Svenska Örlogs-Fregatten *Thetis*, samt uti des 36 år.

LANG (M. *Lor. Joh. Jac.*), Kgl. Preusf. Consistorial-Råd, L. L. O. O. och Vitterh. Prof. samt Bibliothecarie i *Bareuth*, dog d. 18, och uti des 71 år.

HENKEL (*Carl Ernst von*), Kgl. Dansk Capitaine och Agent i *Frankfurt vid Main*, blef d. 19 om morgonen kl. 7 och i sin säng mördad af Juden *David Joachim*, medelst tio Stygn i bröstet och ryggen af en stor medförd Knif. Hans upsåt var at stjäla i rumet, som han fann olåst af drängen, som nyss inburit Thévatnet åt sin Herre; men då denne, ännu i bara lintyget, satte sig til motvärn, grep Mördaren til knifven, och misshandlade Capitainen så faseligen, at, när Värden af bulret och ropet kom up, kunde han ej säga mera än de orden: *denne är min Mördare*, och *skicka efter en Fältskär*, men strax efter upgaf han andan. Juden greps på stället och fördes i arrest, men under vägen afhände han sig, genom en annan uti kläderna förborgad Knif, lifvet med 8 stygn, hvaraf han s. dag kl. 2 om efterm. dog. Capitainen blef med alla militariska Heders-tekn d. 20 begrafven, men Juden kastades d. 22 ut genom fönstret på gatan, lades uti en kohud och på Rackarens Släp-

kärra, samt fördes sål. til Afrätsplatsen, hvar Hufvudet och begge Händerna afhöggos, samt på påle upspikades, men Kroppen blef, med en Järnkädja fäitad, lagd på hjul: enl. Tyska National-Tidn. 1801.

LILJENSTOLPE (*Hans Pet.*), Bruks-Patron, dog d. 19 i *Köpenhamn*, och uti des 29 år.

COLLNÉR (D. *Joh. Er.*), Stads-Physicus i *Götheborg*, dog, under en för des svaga Hälsa anstäld utländsk Resa, och på Hemresan, d. 21 i *Stettin*, samt uti des 25 år.

DINNIES (Kgl. Landrådet *Joh. Albr.*), Förste Borgmästare i *Stralsund*, och Rid. af K. Nordst. Orden, dog d. 21, och uti des 75 år. Han var en af Pommerns ypperste Män, både som Åmbetsman, Literator och Patriot. Han var Borgmästare sedan 1778.

N.N. Usurperande Dey i *Alger*, bemägtigade han sig den sedan 1791 regerande Deyens, *Hassan's*, Palats, under dennes frånvaro i Mosquéen, men han öfverväldigades snart, och mördades d. 21 på sjelfva sin nya Thron, på hvilken han blott sutit uti 2:ne timar, hållande vid sin Död ena handen på Alcoranen, och uti den andra et Radband. De *Tio* med honom sammansvurna blefvo genast aflifvade, och den gamle Deyen å nyo

be-

beställad uti Regeringen. Han hade för några år afsatt den mördade Inkräktaren ifrån en indrägtig Syssla vid Marinen, hvilket var källan til Hämnden.

STEINBERG (*Ge. Aug. von*), Kgl. och Kurförstelig Stats-Minister i *Hannover*, dog d. 21; var tillika en af de begge Curatorerne för Universitetet i Göttingen.

HORN (*Carl Gust. von*), Öfverste-Lieutenant vid Husar-Regementet och Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 22 i *Helsingborg*, och uti des 50 år.

WENNBERG (Banco-Commissarien *Eric Sam.*) dog d. 22 i *Stockholm*, och uti des 81 år.

ALBEDijHLL (Frih. *Conr. Henr. d'*), Kgl. Preusf. Major, Chef för en Grenadier-Bataillon och Rid. af Orden För Krigs-Förtjenster, dog d. 24 i *Warschau*, och uti des 42 år.

PARKER (*Edw. T.*), Kgl. Stor-Britan. Amiralitets-Capitaine, dog d. 24 i *Deal*, Stad utmed Canalen, af den svåra Blessure han fick, då han, vid Amiral Nelsons missIyckade Anfall och Drabning, Natten emel. d. 15 och 16 Aug. nästföreg. med Fransyska Flottillen vid *Boulogne*, ville äntra Fransf. Amiralen Latouches Chefskepp. Han var utomdes Amiral Nelsons Förtroendes-vän och ha-

de tjent vid hans sida uti flere Sjöslag*). Han begrofs d. 27 följ. med stor militarisk Stät, och åtföljdes Liket af Amiral Nelsson, som vid des Graf fälde många tårar.

MÖRNER (Fru Grefvinnan *Louisa Augusta*), född Friherrinna *von Höpken*, gift med Hr Gr. Gust. *Mörner*, Öfverste-Lieutenant vid Kgl. Götha-Gardet och Kammarherre hos H. M. Drotningen, dog d. 29 i *Upsala*, och uti des 26 år.

October.

UDDENBERG (*Per.*), Contracts-Prost och Kyrkoherde i *Åhy*, Socken uti Småland och Calmars-Stift, dog d. 2, och uti des 82 år; tillika Jubelpråst.

VELTHEIM (Grefve M. *Aug. Ferdin. von*), Kur-Hannoversk Arf-Kökemästare och Bergshauptman, dog d. 2 i *Brunswik*, och uti des 61 år; tillika Författare af åtskilliga Arbeten uti Mineralogien.

SE-

*) Detta var det sista, som England lefvererade uti sjelfva det egenteliga Revolutions-kriget, (hvilket slöts medelst Freden i Amiens uti Mart. 1802) men aflopp ändå olyckeligare, än det på Köpenhamns Redd i Apr. 1801.

SEGUR (Marq. *Henr. Phil. de*), f. d. Marskalk af Frankrike, dog d 4 i *Paris*, och uti des 78 år.

EKENSTEEN (Capitainen *Carl Magn. von*), dog d. 6 i *Gartz*, Stad på Rügen, och uti des 74 år.

STEFFENS (*A. J.*), Svensk Coopvardie-Capitaine ifrån *Stockholm*, dog d. 7 i *Norfolk*, Stad uti Förenta America och Virginien, af den där gångbara Gula Febren, och uti des 40 år.

BüTTNER (Hofrådet M. *Chr. Wilh.*), dog i *Jena*, och uti des 86 år; hade varit Professor i *Göttingen* ifrån 1758—1783, Natural-Historicus och stor Linguist; sin Natural-Samling lämnade han til Göttingska Universitetet, och sit ansenliga Bibliothek sålde han 1784 til Hertigen af Saxen-Weimar, som lät upsätta det på Slottet i Jena, hvar denne Lärde sedermera lefde som Privatus.

ROSE (*Joh. Wilh.*), Kgl. Preuss. Consistorial-Råd och Hof-Prädikant i *Ansbach*, dog d. 9, och uti des 60 år; känd för Prädikningar och Dramer.

RÅBERGH (Fru *Christina*) född *Lindeman*, gift med Hr Majoren Carl *Råbergh*, dog d. 15 på *Wärnanäs*, Sätesgård uti Småland nära Calmar, och uti des 69 år. Hon hade ägt uti förra Giftet Bruks-Patronen Joh. *Hjerpe*, och var en särde-

les välgörande Fru *), Hon begrofs d. 19 följ. i Halltorps Kyrka, och begrets af hela Orten.

STEINFURTH (*Anna Charlotta*), född *von Suhrweiss*, Enka efter en Artillerist, dog d. 15 i *Stralsund*, och uti des 109 år, hade således lefvat uti el. inom Tre Secler. Hon var född uti Yttre-Pommern, och flydde under Nordiska Kriget til Stralsund, hvar hennes Man tjente såsom Artillerie-karl under Kon. Carl XII och nysn. Stads Belägring. Han dog därst. 1770, och uti des 87 år. Hennes Farfader blef 112, och hennes Fader 109 år gammal. Hennes Lefnad var altid regelbunden, och Lifsuppehållet mycket enkelt; Thé, Caffé och Vin njöt hon aldrig; ganska sällan en sup Brånvin, åt hälst Commissbröd med Sirap til: alt til 104:de året kunde hon läsa utan glasögon, och så länge krafterne någorlunda medgofvo arbetade hon och spann en fin ånda; sluteligen liksom visnade hon bort, förförjdes af Fattigmedlen, och blef på ädelmodig bekostnad hederligen begrafven.

BORGNIS (*Pet. Paul*), Grosshandlare i *Frankfurt vid Main*, och det Högförste-li-

*) Får här, utom annat, antekna, at Hon til Drotningehuset, Borgerskapets Enkehus och Frimurare-Barnhuset i Stockholm gifvit en samfäld Summa, stor 50,000 Rd. B:co. Se Inr. Tidn. 1802, N. 19.

liga Badiska Husets under des Resa här i Norden Banquier, dog d. 16 i *Stockholm*, och uti des 29 år. Han var född Italienare och Catholik, och blef på St. Claræ Kyrkogård begrafven, hvar Sten öfver honom restes af Brodren Frans Bolongaro Borgnis, likaledes Handlande och Medresande *).

ESSEN (*Nils Diedr. von*), Gen. Lieutenant, Commend. af K. Sv. Orden med St. Korset och Rid. af K. Fransk. Orden Pour les Merites militaires, dog d. 17 i *Stockholm*, och uti des 78 år.

HARTZELL (D. *Eric*), Prost i *Stora Skedewi*, Socken uti Dalarne och Westerås-Stift, dog d. 21, och uti des 84 år; samt var Senior ibland Presterskapet uti nysn. Stift.

NAUMANN (*Jon. Amadeus*), Kur-Saxisk Öfver-Capelmästare och Led. af K. Musical. Acad. i Stockholm, dog d. 21 i *Dresden*. Han gick aftonen förut, dock utan at säga hvart, för at spasera, kom icke hem, söktes mångestädes, och fanns änteligen följ. morgonen på et assides ställe uti Kurförstel. Trädgården kullfallen och rörd af Slag, af hvilket han ock samma morgon dog. Han var en af vår Tids förste Compositeurer af Musik, vistades någon tid i *Stockholm*, och com-

*) Se härom vidare Brefväxl. B. 1, s. 198.

componerade Musiken til den stora Operan: *Gustaf Wasa* *).

SPLETH (*Joh. Herm.*) dog d. 21 i *Köpenhamn*, några och 30 år gammal. Han kallas uti de Danske Paperen blott för *Philosoph*, och beklagas hans Dödsfall ganska mycket af Hr Prof. Rahbek uti des Danske Tilskuer, s. år, n. 83.

JERZEMBSKY (D. *Joh. Mich.*), Prost och Pastor vid Nya Evangel. Lutherska Kyrkan i *Moscau*, dog d. 22, och uti des 62 år. Han hade antagit Theol. Doctors Graden i Greifswald.

OSMAN, Bey el. Höfding uti Egypten, Son af *Murad* Bey, den mägtigaste ibland desse Höfdingar **), blef på et förrädiskt sätt, jämte den unge Beyen, *Moammed Alnadar* och *Fem* andre, dels Be-

*) Hans Minne läses uti Hr Wielands Tyske Mercurius, Mart. och Apr. 1803. En fullständigare Lefvernesbeskrifning om honom utkom sedermera, författad af Hr Professor Aug. Gottlieb Meifsner.

**) Före Fransyska Inbrottet och Eröfringen af Egypten år 1798 styrde desse Beyer, nästan egenmägtigt, detta stora och rika Land, samt delade sig emellan des Inkomster, sedan de mera för en Syn, än af erkänd Skyldighet, lämnat någon del deraf til Ombudet el. den i Cairo, Hufvudstaden, residerande Ståthållaren, ditsänd från Stor-Sultanen, Landets rätte Egendomsherre.

Beyer, dels Paschar el. förnäme Befälhafvare, mördad d. 22 vid *Alexandria* på följ. sätt. Sedan en Engelsk både Armée och Flotta kommit Turkarne til hjelp, för at återvinna Egypten, hvilket ock skedde efter Fransosernes Nederlag vid Alexandria d. 21 Mart. detta år, och Cairos derpåföljande öfvergång, gofvo sig icke allenast flere Beyer under Turkiska Högheten tilbaka, utan hulpo äfven med sina Troppar, och i synnerhet med deras Lifvagter, Mameluckerna, at besegra och fördrifva den gemensamma Fienden; men när sluteligen Fransoserne dagtingade med Engelske Generalen en chef Joh. *Hutchinson*, betingade sig deras General en chef *Menou*, och erhöll en fullkomlig Amnestie för Beyerne, deras Paschar och Mamelucker ifrån Turkiska Regeringens sida. Icke dess mindre, såsom Stor-Sultanen ville förgöra Beyerne och aldeles förstöra deras Välde, för at sedan få mycket säkrare äga Egypten, började *Capitaine-Paschan* eller Turkiske Stor-Amiralen, som låg med sin Flotta vid Alexandria, at verkställa detta sit Hofs, ehuru tvärt emot den ingångna och äfven af Turkarne beviljade Capitulationen stridande, upsåt, och sådant äfven oagtadt den ännu närvarande Delen af Engelska både Arméen och

och Flottan. Han lät såledës d. 22 Oct. bjuda flere Beyer och Paschar uti sit Tält til Frukost, fägnade och begofvade dem i vänligaste måtto, och föreslog dem, at genast följa med sig uti hans egen Slup på Besök hos den Engelske Commendanten i Alexandria General *Oakes*, som härom var tilsagd, och hade alt i ordning, för at emottaga dessa Gäster; men Beyerne med sit Följe hade ej förr stigit uti Amiral-Slupen på den til Alexandria förande *vestra Hufvudgrenen af Nilströmen*, då Stor-Amiralen förblef, under Förevändning at komma strax efter, qvar på Landet, men Slupen icke dessmindre stött ifrån, och des Anförare förklarade dem Arrest, och at de skulle föras om bord på et Turkiskt Krigsskepp til Constantinopel. Då nu några af dem motsade, och äfven ville göra Motstånd, blefvo *Sju* af dem på det omänskligaste sätt mördade, eller medelst många dels Dolkstygn, dels Sabelhugg, och de öfrige *Fem*, dock illa sårade, förde om bord på fören. Krigsskepp; äfven som alla de uti Turkiska Lägret varande Beyer, Paschar och Mammelucker kringrändes och såsom Fångar behandlades. Men General Hütchinson hade ej förr fåt veta detta Nidingsverk, än han genast lät sin

Ar-

Armée marchera mot denne sin trolösa Bundsförvandt, och befalla Anfall, såframt Capit. Paschan ej genast utlefvererade de Mördades Lik och de både på Flottan och uti Lägret varande Fångarne, hvilket alt också måste ske. Då Liken ankommo til Engelska Lägret, emottogos de af Mameluckerne med strida Tårar och under största Bitterhet, samt blefvo dessa Lik där, eller *utanföre Alexandria*, med största både Sorg och Årebetygelse begrafne *).

BROBERG (*Gust. Henr.*), Handels-Bokhållare, dog d. 23 i *Gustavia*, Stad på Öen S. Barthelemy, och uti des 27 år.

MALMSTEN (*Lars*), Major i Arméen, Commendant på *Carlsten* och Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 23 i *Marstrand*, och uti des 50 år **).

EHRENCRONE (Fru), Dansk Adels-Dame, blef mördad d. 25, och i sin Säng bittida, af tvenne sig inbrytande Tjufvar, som skedde på des Såtesgård *Grumby* uti Hertigdömet Sleswik, nära des Hufvudstad af samma Namn.

RIP-

*) Om hela denna Händelse finnes en utförlig Berättelse införd uti Polit. Journalen för Febr. 1802, s. 136 f.

**) Se, i anledning af hans Begrafning, Art. *Altén*, för d. 3 Nov. 1801.

RIBBING (Majoren Frih. *Conrad*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 25 på *Hackſta*, Ruſthåll uti Upland, och uti des 64 år.

STANY (*Maria Anna*), Enka efter en Skattebönde, dog d. 25 i *Roſenberg*, Stad uti Sleſien, och uti des 116 år. Hon var född 1686 *), blef gift 1711, och Enka 1776. Hon hade haft 8 Barn, 68 Barnbarn, 53 Barnbarnsbarn, och 2 Barnbarnbarnsbarn, således ſett en Afkomma af 131 Perſoner.

LÖWENHIELM (Capitainen *Carl Guſt.*) dog d. 27 på *Malma* (Hvar?), och uti des 54 år.

SJÖBORG (M. *Guſt.*), Paſtor ſedan 1799 i *Langenhanshagen*, Socken uti Sv. För-Pommern, dog d. 27, och uti des 33 år. Han var född Svenſk, och Författare.

STAKELBERG (Grefve *Wolmar Reinh.*), General, Chef för Adelsfanan och Com. af K. Sv. Orden med St. Korſet, dog d. 29 på *Malma*, Sätesgård uti Södermanland, och uti en ålder nära 100 år **).

Han

*) Var ſåledes en Ålders-Syſter med den här fören. Enkan Anna Charlotta *Steinfurth*, ſom dog d. 15 uti denna Månad.

**) Således upgiives det uti Inrik. Tidn. N. 127, men uti Ancienniteta-Rullan för Svenſka Krigsmagten år 1796 utſättes Hr Generalens Födelſeår vara 1705.

Han kom i Krigstjensten 1717, och var den äldste uti verkelig Tjenst varande Militaire uti Europa; äfvensom ock förmodeligen den äldste af de utom Tjensten ännu lefvande Militairer.

November.

LAGERCRANTZ (*Bengt*), Major uti Arméen och Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 2 på *Farstorp*, Sätesgård uti Småland, och uti des 65 år.

VALTINSSON (*And.*), Hamn-Inspector, dog d. 2 på *Blockhusudden* vid Stockholm, och uti des 80 år.

ALTéN (*Gabr.*), Lieutenant, och Hr *Fr. Joh.* WEJDEMAN, Fändrik, begge vid Arméens Flottas Escadre i *Götheborg*, omkommo, den förre uti des 38, och den senare uti des 25 år, jämte 3 Båtsmän och 7 Man af Götha-Artilleriets i Götheborg Spel, d. 3, och uti en svår Storm, samt under återresan i Båt från *Marstrand* *) til *Götheborg*, men hvilken

C Storm

*) De hade varit där vid Begrafningen af Hr Majoren Lars *Malmsten*, Commendant på Carlsten, som dog d. 23 Oct. nästföregående. Se hans Artikel här frammanföre, och under d. 23 Oct. 1801.

Storm dref Båten tvärt öfver Cattegat til Danska Öen *Lesső*, hvar den förolyckades, och på hvars Strand de döde Kropparne sedan funnos, fördes i land, och blefvo begrafne.

ARBIN (*Lars G.*), Svensk Styrman, dog d. 3 och genom Skeppsbrott på Redden vid *Riga*, och uti des 21 år.

MERDIN (*Fr.*), Skeppare från *Köpenhamn* och förande en Galeasse til Norrige, omkom, nyss utlupen, d. 3, jämte Studenten HÄTTING, vid Svenska Öen *Hwen* uti Sundet.

NORDSTEN (*Gabr.*), Svensk Coopvardie-Capitaine, omkom d. 3, under en svår Storm, på Resan ifrån *Amsterdam* til *Stockholm*, dock strax utan för Texeln, och uti des 60 år.

SCHÖRLING (*Pet.*), Coopvardie-Capitaine, omkom uti des 45 år, jämte Styrmannen *Bengt* HOLM, Natten emellan d. 3 och 4, under en svår Storm, på Skeppet *Flora*, gående från *Landscrona*, men förolyckades genast eller utan för Helsingborg vid det såkallade *Lerberget*.

GROTHAUS (Baron *von*), Kgl. Preuss. Öfverste, dog d. 4 i *Bareuth*; äfven Författare; hade vandrat til fot nästan hela Europa igenom, haft många Äfventyr, äfven af Statsbåkte, samt blef slutteligen rubbad til sina sinnen.

RO-

ROSENSTEIN (*Måns von*), Contre-Amiral, Commend. af K. Sv. Orden, Rid. af samma Ordens Stora Kors, och af Kgl. Fransyska Orden Pour les Merites militaires, dog d. 4 i *Upsala*, och uti des 47 år.

MAYER (Geh. Rådet D. *Joh. Christof. And.*), Kgl. Preuss. Lif-Medicus och Botan. Prof. i *Berlin*, dog d. 5, och uti des 54 år. Han var född Svensk Undersåte och i Greifswald, hvar Fadren var Mathes. Professor och sjelf en berömvärd Författare uti sin Vetenskap. Konungen af Preussen köpte hans Anatom. och Physicaliska Cabinet för 4000 Rd., och skänkte det til Universitetet i Frankfurt vid Oder.

GREGOR (*Christ.*), Biskop uti Brödra-Församlingen, dog d. 6 på *Berthelsdorf*, Grefl. Zinzendorfska Herrasätet helt nära Herrnhut, denna Församlings Hufvudort, och uti des 79 år.

WAHLBERG (*Carl*), Svensk Coopvardie-Capitaine, förande Snauskeppet *Neptunus*, omkom den 6, under Resan ifrån *Bordeaux* til *Stockholm*, vid *Calais*, hvar Skeppet under en svår Storm sönderslogs.

HEINZE (M. *Valentin Aug.*), Philos. Prof. i *Kiel*, dog d. 7, och uti des 44 år; för tidigt saknad Häfdeteknare. Han utgaf en Tysk Öfversättning af Kgl. Vet. Sällskapets i Köpenhamn Historiska Handlin-

lingar, med Tilökning af egna dels Artiklar, dels Anmärkningar, af hvilken Samling 8. Band utkommit.

WULE (M. *Joh.*) Proft i *Skultuna* Socken uti Weftmanland och Wefterås-Stift, dog d. 7, och uti des 70 år.

ROTHLIEB (Capitainen *Joh. Dav.*) dog d. 8 på *Odenswi*, Såtesgård uti Smålend och Calmare-Lån, och uti des 76 år.

BEAUCHAMP (*Jof. de*), Stor-Vicarius el. Vice-Bifkop i *Bagdad* *), blef Lekman, fedan Franfyfk Conful uti *Arabien*, dog d. 9, under Hemrefan ifrån *Conftantinopel* i *Nizza*, Stad uti Italien, och uti des 50 år. Han var tillika Aftronom, hade långe viftats uti Afien, och befkrifvit fina där gjorda Refor och Obfervationer. Han var en af Literaturens Offer, och måfte tilbringa tre år uti Turkifka Fångenfkapen. På fin Dödsfång fick han veta, at Förfte Confulen Bonaparte utnämt honom til Gen. Commisfarie i *Liffabon*.

MALMBERG (*Joh.*), Kyrkoherde i *Pyhämaa*, ar

*) Hufvudftad uti Turkifka Ståthållaredömet af famma namn, och hvar han verkeligen refiderade, ehuru han bar Tituln af den fordna, långefedan förftörda, men uti famma Gouvernemente el. Pafchalik belägna Staden *Babylon*, Bifkopsdöme in Partibus.

man, Socken uti Åbo-Lån och Stift, dog d. 13, och uti des 78 år.

MARIA CRESCENTIA, Abbedisfa uti Riks-Abbots-Stiftet *Stöflingen* uti Swaben, dog d. 13 uti des 61 Lefnads- och 24 Regeringsår, famt eftertråddes af *Maria Bonaveutura*, Stiftets Oberfchreiberin el. Stats-Secreterfka, fom valdes d. 17 följ. Secularifations-året 1803 gjorde dock Slut på Stat och Regentinna, då den förre tilföll Pfaltz-Båjern, och den fenare förfågs med Penfion.

WAGENER (*Frans Ant.*), Förfte Borgmåftare i *Hamburg*, dog d. 13, och uti des 87 år.

DIDRON (Capitainen *Ant. Magnus*) dog d. 14 i *Irfta*, Socken uti Weftmanland, och uti des 68 år.

MARIA CLEMENTINA, Kron-Prinfesfa af *Begge Sicilierne*, dog d. 15 i *Neapel*, och uti des 25 år, famt af en tårande fjukdom. Hon var född d. 24 Apr. 1777, Doter af Käjf. Leopold II, förmåld redan 1790 med Kron-Prinfen *Frans Januarius*, och höll med honom Biläger d. 25 Jun. 1797.

PLATIN (*Joh.*), Asfesfor i K. Commerce-Collegium, dog d. 15 i *Stockholm*, och uti des 68 år.

PETER, Riks-Förfte och Abbot i *S. Blafii* Stift uti Swaben, dog d. 16, och u-

ti des 62 år; hette af sig sjelf *Rippele*, var född 1740 och valdes 1793 til Abbot, samt efterträddes medelst Val d. 19 följ. af Ståthållaren i Stiftet *Berthold*, född *Rosler*. Denne Abbot har Riks-Förstelig Wärdighet, men icke Säte och Stämma vid Riksdagen. Secularisationen 1803 förvandlade Stiftet, som tilföll Tyska Orden, och Abboten fick Pension.

KÖLPIN (D. *Alex. Bernh.*), Kgl. Preussl. Medicinal-Råd, Medic. o. Hist. Natur. Professor vid Academiska Gymnasium och Stads-Physicus i *Stettin*, samt utl. Ledamot af K. Vetensk. Academien i Stockholm, dog d. 18, och uti des 63 år. Han var född Svensk Undersåte el. i Gartz, Stad på Rügen, och var Botan. Prof. i Greifswald, då han kallades 1772 til Stettin.

FLEMMING (*Sim. Aug.*), Medic. Licentiat och Stads-Domare i *Lukka* uti Förstendömet Altenburg, dog d. 20 och uti des 96, äfven som hans Hustru Dagen förut, och uti des 86 år *).

OSTERTAG (*Joh. Phil.*), Professor vid Evangel. Gymnasium i *Regensburg* **), dog

*) Om detta utomdes på alt fått lyckliga Par skal finnas en Artikel ibland Historiska Anteckningarne.

**) Uti Hr Meusel's Lärda Tyskland kallas han: Eloqu. Professor vid Gymnasium *Poëticum* i

dog d. 20, och uti des 68 år; tillika Författare.

RÅDBERG (M. *Fred.*), Stads-Phyſicus och Lazarets-Medicus i *Carlſtad*, dog d. 21, och uti des 35 år.

LASCY (Grefve *Frans Mor. von*), Käjſ. Kgl. Fältmarſkalk, dog d. 24 i *Wien*, och uti des 77 år. Han var född d. 21 Oct. 1725 i Petersburg, och Son af Käjſ. Ryſke Fältmarſkalken, Gr. Peter Lascy *). Han lämnade redan 1735 Ryſsland, gick uti Öſterrikiſk Tjenſt, och beviſtade nästan alla Fälttågen uti Öſterrikiſka Succesſions- och Sjuåriga Kriget. Han ſtod i mycket Förtroende hos Käjſ. Joſeph II, brukades af honom uti Kriget mot Turkarne, ſom dock icke lyckades, men icke af de begge Efterträdarne uti Franſ. Revolutions-Kriget.

RICKMAN (Majoren *Henr. Wilh.*) dog d. 24 på *Frösö* uti Jämteland, och uti des 80 år.

Regensburg. Doct. Büſching, den oſſtore Geographen, kännes icke vid detta endaſt vittra Gymnaſium, utan vid det *Evangeliſka* med otta Lärare. Kan icke decidera.

*) Han var af gammal Adel uti Irland, lämnade med Kon. Jacob II ſit Fäderneſland, kom 1691 uti Franſyſka och 1798 uti Ryſka Tjenſten, och är hos oſs känd af ſin Seger vid Wilmanſtrand 1741.

JÄGERHORN (Öf.Lieutenanten *Fr. And.*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 25 på *Näsgård*, Sätesgård uti Åbo-Län, och uti des 79 år.

SYDOW (*Sven Gottlieb von*), Handelsman i *Calmar*, dog d. 26, och uti des 42 år *).

BECKMAN (Directeuren *Carl*), Secreterare uti K. Commerce-Collegium, dog d. 27 i *Stockholm*, och uti des 41 år.

SMITH (*Ol. Haaslund*), Dansk Studerande, dog d. 27 på Skansen *Christiansborg*, belägen på Kusten af Guinea och Dannemark tilhörig, och uti des 22 år. Han var Natural-Historicus, hade under sin Sökningsifver vågat sig för långt in uti Landet, och äfven vilsegående blef han slutel. af Torst så förfmägtande, at han måste halfdöd båras til Skansen, hvar han strax efter afled, såsom et nytt Naturforskningens Offer.

DOLOMIEU (*Deodat Guy Sylvain Tancrede de*), Prof. i Bergverks vetenskapen i *Paris*, dog d. 28, och uti des 52 år. Han var af gammal Fransysk Adel, född 1770, blef tidigt Malteser-Riddare, men ännu blott 18 år gammal råkade han på en Galere med en annan Riddare i ordväxling, som föranledde Duel, och uti hvil-

*) Han var af en utländsk Tysk Adelig Ätt.

hvilken hans Motståndare förlorade Lifvet. Efter återkomsten til Malta håktades och dömdes han til Döden. Stormästaren benådade honom, men Påfve Clemens XIII var länge obevekelig; fick dock äfven hans Nåd. Den långvariga Fångenskapens Enslighet öpnade för honom en ny både Tankekraft och Tankevidd, han lämnade sig åt Vetenskaperne, i synnerhet Natural-Historien och Chemien, studerade förnämligast de Svenske Mineralogernes, Cronstedts och Bergmans, Arbeten, samt 26 år gammal började han resa för sin Vetenskap igenom Sweitz, Italien och Sicilien. Revolutionen inföll, han vidtog med sin Vän Rochefoucauld *) det så kallade Frihets-

*) Hertig *Lud. Alex. de la* ROCHEFOUCAULT och Pair af Frankrike, var Philosoph uti Nya Stylen redan före Revolutionen, således vid des aldraförsta Början el. 1787 verksam, och ville införa en Konunga-Styrelse uti Frankrike, lik den uti Stor-Britannien, men då snart visade sig til hvilka Laglösheter och Våldsamheter alla steg förde, lämnade han sit Deltagande uti den Nya Ställningen, och begaf sig ifrån Paris, för at nytja Hälsovatnet i Forges uti Normandie, men efterföljdes af bittra Fiender, som hunno på honom i *Gisors*, Stad uti Normandie, hvar de mördade honom d. 14 Sept. 1792, äfven i armarne på sin Fru, sin Mor, som då var uti des 93 år, och denne sin Vän: Hvilka Tider och hvilka Människor!!

Systemet, men då det snart förvandlades til Våldsamhet och Folkraseri, måste han se des nysn. Vän mördad uti sina armar, och sjelf fly sit Fädernesland så länge, til dess åter Ordning någorlunda medförde Säkerhet. Han idkade emedlertid fören. Vetenskaper, reste, samlade och skref; följde sedan med Fältherren Bonaparte 1798 til Egypten. Hans oafbrutna Undersökningar uti detta för honom aldeles nya Land medtogo dock hans Hälsa i den mån, at han måste följ. året återvända til Frankrike, men Skeppet drefs, utomdes skadadt, af en hiskelig Storm til Staden Tarent uti Neapel, hvar han, såsom Fransos, togs til fånga, och fördes öfver til Messina på Sicilien, hvar han kastades uti et ganska svårt Fängelse, och uthärdade där de största Plågor och odrågeliga Lidanden, oagtat flere Regeringars och Vetensk. Sällskapers, äfven Hr Banks's Ansökningar hos Hofvet i Palermo, om hans Befrielse, såsom varande blott Lärd, men alt förgäfves, til dess Fransyska Krigslyckan nödgade äfven Neapel til Frid i Febr. 1801, hvars ena Artikel var Dolomieu's utlämnande, som skedde. Återkommen til Paris. arbetade och reste han, besökte i synnerhet Alperne, föreläste både uti sin Profession och uti National-Institutet

tutet, och var sinnad at anträda en ny Långresa til Norden, i synnerhet för at besöka de Saxiska och Svenska Bergverken, samt at sedan sluta sit länge påarbetade Verk, som han kallade: *Philosophie Mineralogique*. Döden afbröt denna Resa, och slutade et för Vetenskaperna så verksamt Lif. Hos sin Syster på des Gård *Drée* vid Macon, Stad uti Bourgogne, öfverföll honom en Sjukdom, och af hvilken han inom et par dagar afled *).

PETERSSON (*Jac.*), Senior, Grosshandlare, dog d. 28 i *Carlscrona*, och uti des 89 år.

FÖRTSCH (D. *Paul Jac.*), Gen. Superintendent uti Förstendömet Lüneburg, dog d. 30 i *Harburg*, och uti des 80 år; hade varit Theol. Professor i Göttingen.

MOYSE, Neger och General uti Hufvud-Styresmannens, Tousfaint's, Armée på Öen *St. Domingo*, blef, på hans Befallning,

*) Det här anförda är hämtadt dels utur Alg. Lit. Tidningens för 1802 Intelligens-blad n. 176, dels utur hans Artikel uti Diction. Historique, Nyaste el. 8:de Uplagan. Märkeligt: fri i Febr. och död i Nov. 1801 gjorde han på denna korta Tid aldeles Ovanligheter. På hans Resa åtföljdes han af Kgl. Danske Kammarjunkaren Hr *Bruun-Neergaard*, ockfå Mineralog, hvilken sedan utgaf en Journal öfver denna Hr D. sista Resa.

ning, såsom Uprorsmakare, ihjälskuten. Han var en Slägtinge af Toussaint, hvilken Fältherre, så länge han traktade efter obehindrad Styrelse, eller at blifva Enrådande på denna Ö, ej tålte, at Negrerne gjorde Resningar, härjade och plundrade *).

December.

FRANS ANTON, Prins af *Beira*, Äldste Son af Prins Johan af Brasilien, dog d. 1 i *Lissabon*, och uti des 7 år; han var född 1795.

PENTZ (*Gotfr. von*), Kgl. Dansk General, dog d. 3 i *Fridericia*, och uti des 86 år.

PISCATOR (M. *And.*), Prost i *Öbr*, Socken uti Småland och Wexiö-Stift, dog d. 3, och uti des 49 år.

COL-

*) Han var också Neger, hette *Toussaint Louverture*, var förständig och tiltagsen, och gjorde sig til Sjelfständig, men ändrade sina Befalningar, sedan han vunnit hela Magten och Fransoserne ville återtaga Öen. De fingo honom endast genom vänlig Dagtingan, förde honom såsom Statsfånge til Frankrike, hvar han dog d. 15 Apr. 1803 i Besançon, och uti sin Arrest.

COLLASIUS (*Helmuth Fr.*), Præpositus i *Loitz*, dog d. 6, och uti des 70 år.

KINNANDER (M. *Paul*), Prost i *Tråsslöf*, Socken uti Halland och Götheborgs-Stift, samt Pastor på Warbergs Fästning, dog d. 6, och uti des 56 år.

PIGNATELLI (Grefve *Casimir d'Egmont*), Prins af Gavre, Riks Förste, Grand af Spanien och General uti Neapolitansk Tjenst, dog d. 7 i *Brunswik*, och uti des 75 år *). Hans *Gemål* hade dödt förut, likaledes i Brunswik, och uti des 52 år.

MARIA JOSEPHA, Kgl. Prinsessa el. Infantinna af *Spanien*, dog d. 8 i *Madrid*, och uti des 58 år. Hon var född d. 16 Julii 1744, Doter af Kon. Carl III i Spanien, dock då, såsom Konung i Neapel, och Maria Amalia, Kon. August III i Polen Doter, således Syster til nu reger. Kon. Carl IV uti förstn. Rike **).

CARL-

*) Så upgifves det i Hamb. Correspond. 1802 n. 16.

**) Öfver henne hölls uti Kgl. Spanska Capellet i *Stockholm*, och af Theol. Licent. Hr J. N. *Macquart*, f. d. Rhetor. Prof. i Rheims (då Emigrant i Sverige), d. 27 Febr. 1802 en *Oratio Funebris*, som trycktes på Latin och Fransyska, i Stockholm 1802, 38 sidd. i 4; Rar Skrift.

CARLSON (Presidenten *Gust. von*), Commend. af K. Nordst. Orden och Led. af K. Vet. Academien, dog d. 10 i *Stockholm*, och uti des 59 år; känd för et prägtigt Verk om Svenska sällsynta Foglar, och hvilka han ägde uti sin Natural-Samling. Han åstundade blifva begrafven på et Ställe uti des Park vid Sätesgården *Målby* i Frustuna, Socken uti Södermanland, hvilket ock Hans Maj:t Konungen beviljade medelst Skrifvelse til Biskopen i Strengnäs af d. 26 Jan. 1802, dock med Vilkor, at det til *Begrafningsplats* utsedda Ställe förut, på vanligt Sätt och efter antaget Christeligt Bruk, borde til sin Bestämmelse invigas. Denna Invigning skedde d. 23 Febr. följ. af Hr Prosten J. P. *Ekström* i Wårdinge, med et Tal öfver 1 Cor. 14: 40, samt uti flere förnäme Herrskapers och några Präftmäns närvaro, hvarefter Begrafningen förrättades af Förfamlingens Kyrkoherde Hr C. G. *Ljungquist* *).

MALMSTRÖM (M. *Pehr* Christiansson), Contracts Prost och Kyrkoherde i *Wanstad*, Socken uti Skåne och Lunds Stift, dog d. 11, och uti des 62 år.

WADSTRÖM (Fru *Ulrica*), född *Westerberg*, Enka efter Öfver-Directören Carl Bernh.

*) Strengnäs Stifts Tidn. 1802, N:o 4 och 5.

Bernh. *Wadström*, som förut el. d. 5 April 1799 aflidit i Paris, dog d. 12 i *Paris*, och uti des 47 år.

FORSBERG (Lagmannen *Sven Dan.*), Borgmästare i *Sundswall*, dog uti des 67 år.

CARL LUDVIC, Arf-Prins uti Markgrefskapet *Baden*, dog d. 16 i *Arboga*, Stad uti Sverige och Westmanland, och uti des 47 år. — Om Hans Förstel. Höghet, Fader til Hennes Kgl. Maj:t DROTNINGEN, hans Härkomst, Födelse (d. 14 Febr. 1755), Upfostran, Insikter, Egenskaper, Resor, sista Resa med Gemål, ende Son och Doter (hvilka nedanföre nämnas) til Norden detta år 1801, och Besök vid Kgl. Svenska Hofvet, samt om denne Herres Död genom et hastigt påkommet Slag strax efter anträdd Återresa ifrån Gripsholm, och på vägen emellan detta Kgl. Slott och Staden Arboga, hans Begrafning uti Kgl. Riddarholms-Kyrkan i Stockholm, des Hjertas öfverförande til Baden m. m. kan det förnämsta läsas uti Brefväxlingen, Band. 1, s. 187, 217, 219 och 234. Får här nu vidare, dock korteligen, tillägga, at Hans Höghet hade med Des fören. Famille, d. 23 Sept. nästföreg. lämnat *Petersburg*, hvar Besök blifvit aflagdt hos Deras Maj:ter Ryska Käjsaren och Käjsa-

rin-

rinnan - - den sistnämnda likaledes Arf-Prinsens Doter och Syster til Drotningen uti Sverige - - fortsatt Resan genom Finland til *Åbo*, hvar Deras Högheter stego d. 4 Oct. om bord på Kgl. Jagterne *Amadis* och *Esplendian*, gingo öfver Ålands Haf, och ankommo d. 9 följ. til *Stockholm*. Under Deras Högheters Härvaro besöktes, samt i följe med Deras Maj:ter Konungen och Drotningen, *Upsala*, hvar De behagade åhöra de högtideliga Tal, som höllos på Svenska d. 4 och 6 Nov. af Skyttianske Professoren uti Våltaligheten och Statsläran, Hr M. Jac. Fr. *Neikter*, och de Österländska Språkens Professor Hr D. Joh. Adam *Tingstadius*, samt vidare låta sig visas alla därvarande Märkvärdigheter; äfven som detta återförenade Höga Hus besökte d. 4 Dec. *Strengnäs*, samt där besågo Domkyrkan, som hyser Kgl. och Förstel. Grafvar, samt på Gymnasium den därstädes varande och genom Kon. Gustaf I:s Val til Sveriges Konung så märkvärdiga Riks-Salen. — Efter det timade Dödsfallet förblef Hennes Höghet Enke-Arf-Prinsessan med begge de Högförstel. Barnen, Sonen, nuvarande Arf-Prinsen, och Prinsessan, öfver Vintern på Kgl. Slottet *Haga*, hvarefter de, samt åter i sällskap med Deras Maj:ter, Konungen och Drotningen,

gen, anträdde d. 14 Maji 1802 ifrån *Stockholm*, famt under Paradering och Canoners losfande, Hemrefan til Baden. Vägen togs öfver *Linköping* til *Helfingborg*, hvar Deras Kongl. Maj:ter d. 27 f. togo Affked af desse Deras Höga Anförvanter, fom gingo öfver Sundet, befökte Kgl. Danfka Hufet i *Köpenhamn*, och fortfatte fedan Refan genom Dannemark och Tyfkland til Baden, famt fkedde Återkomften d. 27 Jun. til *Carlsruhe*. Deras Kgl. Svenfka Maj:ter hade d. 2 Jun. återkommit til Haga. — Den Sal. Herrens *Lik* fördes Dagen efter Enke-Förftinnans Afrefa, el. d. 15 Maji, bittida och uti tyfthet ifrån Riddarholms-Kyrkan til Skepsholmen. Likkiftan var af Ek, öfverklädd med fvart Sammet och Silfverfranfar, hvilken åter ftäldes uti en Kifta af Koppar med Järnftänger uti botnen, på hvilka fjelfva Likkiftan ftod. Denna dubla Likkifta ftod åter uti en färfkild för Refan förfärdigad Likvagn, fom efter Ankomften til Skepsholmen nedfattes uti Kgl. Örlogs-Cutter-Briggen *Delphin*, hvilken, under Befäl af Kgl. Amiralitets-Capitainen Hr Guft. Ad. *Améen*, affeglade d. 18 följ. til *Lübeck*, hvar det Höga Liket fattes i land, och fördes fedan vidare til Baden, hvar det d. 2 Jun. följ. nedfattes uti den

Högförstel. Grafven i Staden *Pfortzheim.* Om bord på Cutter-Briggen, samt under hela Resan genom Tyskland, åtföljdes Liket af den Sal. Herrens Tjenstgörande Kammarherre och Adjutant, Hr Christian *von Gailing.* — Under det Höga Badiska Herrskapets vistande dels i Stockholm, hvar det bodde uti Öfver-Ståthållare-Huset, dels på Kgl. Slottet Haga, hölls hos Detsamma Tysk Gudstjenst, som förrättades af Påstoren vid Tyska Kyrkan Hr D. Herm. Wilh. *Hackenburg.* — Öfver den här i Sverige aflidne Arf Prinsen af Baden hölls d. 17 Maji 1802 i *Lund* en Latinsk Parentation af L. L. O. O. & Gr. Professoren, Hr D. Matth. *Norberg.* Flere Sorgetal höllos uti Baden öfver detta i så många affeenden smärtande Dödsfall — öfver Förlusten af en Arftagare, som med fullkomlig säkerhet lofvade blifva en värdig Efterträdare af sin Herr Fader, tillika Landets Fader; Markgrefve CARL FREDRIC, född 1728, efterträdande 1738, Sjelfregerande 1746, och som ännu lefver. Den afl. Herrens Gemål, AMALIA FREDERICA, Landgrefve-Döter af *Hessen-Darmstad*, lefver ännu som Enka, och bär Titul af *Markgrefvinna af Baden.* Deras ende Son, CARL LUD. FREDRIC, född 1786, blef, efter sin Herr Fader,

Arf-

Arf-Prins uti Baden. Deras åfven med dem här i Sverige varande Doter, Prinsessan MARIA ELISABET, född 1782, blef förmäld d. 1 Nov. 1802 med Hertig FRED. WILHELM af Brunswik-Oels, och uppehåller sig nu hos Deras Maj:ter, Konungen och Drotningen, i Malmö, dit Hennes Höghet, tillika med begge sina unga Söner, Prinsarne Carl och Wilhelm, begifvit sig, öfver Stralsund och Ystad, under Orolígheterna uti Tyskland *).

ULFSAX (And. Hans), Cornet och Kgl. Lif-Drabant, dog d. 16 i Stockholm, och uti des 26 år.

IRWING (Carl Frans von), President i Öfver-Skol-Collegium, dog d. 17 i Berlin, och uti des 74 år; tillika Författare.

SCHWARZER (Lud. von), f. d. Biskop i Ungern, dog d. 18 i Cadix, och nära 70 år. Han var bördig ifrån Sv. För-Pommern, Ryttmästare uti Kgl. Svensk Tjenst och Rid. af K. Sv. Orden; men under Pommerska Kriget lämnade han sin Tjenst, begaf sig til Wien, blef Catholik, fick slutel. af den honom särdeles

D 2

*) Om det Höga och Urgamla Försteliga Huset BADEN finnes en af mig författad och särskildt tryckt Berättelse, på 16 sidd. i 8, som åfven finnes tilfogad uti Brefväxlingen, Band. 1, Häftet 4.

les Nådiga Kåjsarinnan Maria Theresia et Biskopsdöme uti Ungern, lämnade också det samma, och hade sedan hvarjehanda öden *).

WALLÖF (Häradshöfdingen *Jac. Magn.*) dog d. 18 i *Stockholm*, och uti des 82 år.

ZELADA (*Frans Xaver. de*), Cardinal och Romerska Kyrkans Bibliothecarie, dog d. 18 i *Rom*, och uti des 85 år. Han var född i Rom 1717, blef Cardinal 1773, och var den Hel. Stolens Stats-Secreterare ifrån 1789 til 1796.

BRASCH (Fändriken *Lor. J.*) dog d. 19 i *Falköping*, och uti des 86 år.

GALLO (*Muzio*), Cardinal och Biskop i *Viterbo*, dog d. 19, och uti des 81 år; han var född i Kyrko-Staten, och blef Cardinal 1785.

MUTZENBECHER (*Esdras Henr.*), Gen. Superintendent i *Oldenburg*, dog d. 21, och uti des 59 år; hade förut varit Universitets-Prädikant i Göttingen, och sedan Tysk Luthersk Pastor först i Hag och sedan i Amsterdam, inan han 1789 erhöll förstn. Åmbete.

STEENSTRUP (*Chr. Vogelius*), Jur. Publ. och Politices Professor i *Sorö*, dog d. 21, och

*) Om honom torde särskild Artikel framdeles inflyta uti Brefväxlingen.

och uti des 56 år; hade gjort en lärd Resa uti Sverige.

ÅKERSTEDT (Regements-Skrifvaren, *Pehr*) dog d. 21 i *Strengnäs*, och uti des 84 år.

WIMAN (Kgl. Räntemästaren *And.*), Landträntemästare på Gothland, dog d. 23 i *Wisby*, och uti des 73 år.

MUNSTERHIELM (Capitainen *And. Gust.*), Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 25 på *Tawastby*, Sätesgård uti Nyland, och uti des 69 år.

MUSTAPHA, Pascha el. Gouverneur i *Belgrad*, blef där d. 27 af uproriske Janitscharer öfverfallen och mördad således, at man sköt honom först ihjäl med en Pistol, och sedan afhögg hans Hufvud. Han var en gammal Man. De Uproriske förklarade sedermera sig ej erkänna någon annan Öfverherre, än *Paswan Oglu*, Pascha i Widdin, hvilken spelt en så långvarig och för Porten ganska skadelig Rôle.

RINUCCINI (*Joh.*), Cardinal, dog d. 27 i *Rom*, och uti des 59 år. Han var född i Florens, och blef Cardinal 1794.

FORSBERG (*Eric*), Rådman i *Arboga*, dog d. 29, och uti des 89 år.

VISCONTI, Ärke Biskop i *Mäjland*, dog d. 30, samt uti des 83 år, i *Lyon*, dit han begifvit sig med et stort antal Deputera-

de ifrån Republiken Cisalpinien, til et Mötes hållande med Förste-Consulen uti Frankrike. Han satte sig frisk til bords hos Fransyske Ministern för de utländske ärenderne, Ex Biskopen Talleyrand, som budit honom jämte flere af fören. Deputerade til Middagen, men knapt var den börjad, så rördes denne gamle Prelat af Slag, och dog genast.

CAPECE ZURLO (*Joseph*), Cardinal, dog d. 31 uti Klostret *Monte-Vargine*, nära Staden Neapel, och uti des 92 år. Han var född i Neapel d. 3. Jan. 1711 och var Theatiner-Munk, då han blef Cardinal 1782, och samma år Ärke-Biskop i Neapel. Under Inbördes-Kriget i Neapel 1799, och då Cardinalen Fabric. *Ruffo* (född 1744) idrog sig Harnesket, såsom General en Chef för Royalisterne, nödgades den förstn. at förklara sig för de så kal. Republicanernes Hufvudman, och kallades, i anseende til sina höga år, för *Revolutions Patriarchen*; men när Konungens Armée sedan återtog Hufvudstaden, blef han afsatt och förvist til fören. Kloster, hvar han ock afled. — Til Lefnads-åren var han den äldste uti det Heliga el. Cardinals-Collegium, men icke til Creations-året, ty den då äldst utnämnde Eminencen var Joh. Frans *Albani*, född 1720, och Cardinal 1747.

O-

OKÅND DÖDSTID.

ARCHER, Engelsk Egendomsherre, dog i London. Han hade 10,000 Pund Sterling uti årlig Inkomst, och på en fin Landgård hyste han uti et prägtigt Hus endast Djur, i synnerhet Ugglor och Spindlar, som där underhöllos.

MARTIN (Fru *Maria Christina*), född *Sebenia*, och Enka efter Anatomiæ Professoren i Stockholm Roland *Martin*, dog i *Carlskyrka*, Socken uti Upland. Hon gjorde d. 31 Mart. 1801 en Donation af 333 Rd. 16 sk. til den för nödlidande Präster inom Ärke-Stiftet inrättade Cassa.

PRYTZ (Capitainen *Clas Gust.*) dog på *Eskilsholm*, Bruk uti Småland, och uti des 84 år *).

SPRENGTPORTEN (*Magn.*) Svensk Adelsman och Kejs. Rysk Öfverste Lieutenant, dog i *Moscau*, och uti des 30:e år **).

*) Dödsdagen upgifves icke uti Inrik. Tidn. 1801, n. 67.

**) Hans Dödsdag har icke heller funnits uti Tidningarne upgifvet.

TIL LÅSAREN.

Härmedelst ligger nu under Des ögon af denna Döds-Långd Senare Halfåret 1801; och lärer lätt inses, at des hopsamlande och författande kostat mig mycken Möda, äfvensom jag framför alt beflitat mig om, at meddela sanna Upgifter, rörande *Namn*, *Titlar* och *Dödsdag*; men såsom jag ändå kunnat vara dels okunnig, dels blifvit misledd uti en eller annan af dessa Upgifter, ja aldeles *utelämnat* några dithörande Personer, så *anhåller* jag ock med mycken angelägenhet om *verificerade* både Tilökningar och Rättelser, för at af dem göra et skyndsamt Bruk, vare sig uti Brefväxlingen eller uti någon af de följande Årens Döds-Långder.

GJÖRWELL.

R E-

Register.

E Jer-

Råd-

